

LAVRENTII

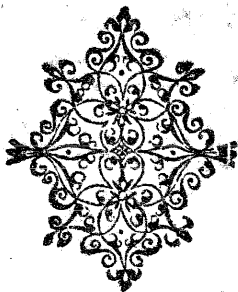
GAMBARAE

BRIXIANI

De navigatione Christophori Co-
lumbi libri quattuor.

Ad Antonium Perenottum Car-

dinalem Granuellanum.

R O M A E,

Apud Franciscum Zannertum.

M D LXXXI.

THE UNIVERSITY OF CHICAGO

PHYSICS DEPARTMENT

CHICAGO, ILL.

RECEIVED

APR 10 1954

FROM

DR. J. R. OPPENHEIMER

PHYSICS DEPARTMENT

UNIVERSITY OF CHICAGO

CHICAGO, ILL.

1
a
P
f
v
d
h
s
n
&
n

ANTONIO PERENOTTO
CARDINALI
GRANVELLANO.

1590

Laurentius Gambarà Brixianus Sal.

N OVI Orbis Christiani poemata tuo nomini dicatū mitto ad te, Cardinalis amplissime, quod ab excellentissimo, eodemq. prudentissimo Nicolao patre tuo, atq. a te ipso potius, quā a me prodit in lucem. Tu enim eo tēpore, quo deuictis Afris, Turcisq. profligatis, Carolus Imperator Neapolim venit, sæpe mihi memorando iucundissimā simul, ac Christianæ reip. utilissimam Christophori Columbi navigationē, in qua multas regiones a nostro orbe longissime disiunctas, easq. & fertilissimas, & opulentissimas, priusq. ignotas inuenit, hortatus es, atq.

A 2 adeo

4
adeo pro iure tuo, vt ea Latinis ver-
bis conscriberem, iussisti. Quæ sane
nauigatio eo verior existimanda est,
quod ab ipsomet Columbo præclarif-
simo auctore pater tuus eam accepit, cū
esset Barcinonæ, atq. aliquot post an-
nos maximo ipsi Cæsari Carolo Quin-
to summa cum eius voluptate narra-
uit: quo tempore omnia & Imperij, &
Regnorum eius negotia primus a con-
silijs administrabat, eiusq. sigillorum
custos erat: in cuius demortui locum,
cum ab eodem Carolo (qui te semper
maximi fecit) tu adhuc fere adolescēs
subrogatus fuisses, summaq. eo super-
stite negotia obiuiesses; tum Philippus
Rex Catholicus, Caroli Quinti filius
te semper ad maxima quæq. munera
adhibuit, ac cū postremo Neapoli Pro-
rex summa tua cū laude diu fueris, de-
inde ante bienniū in Hispaniā ab ipso
Rege

Rege euocatus, non solum Italas, &
Belgicas, verum etiam plurimas alias
res indefesso illo, & prudentissimo tuo
pectore administras. Ergo rerum adeo
mirabilium ab ipsomet auctore expli-
cata narratio calcar mihi addidit, vt
posteritati verissimam, & admirabile
historiam, abiectis fabulosis alijs poe-
matibus, longis versibus scriptam relin-
querem. Ita enim putavi fore, vt &
facilius memoria retineretur, atq. ani-
mis altius infixæ mentes omnium ac-
cenderet ad commendandam diuinæ
potestatis gloriã, cuius vi Columbus,
(qui originem duxit a Pellestellis Pla-
centinis; quæ familia nobilis est: na-
tus Cugureo, quod castrum est in ter-
ritorio Genuensi) tam insigne facinus
effecit. Cæterum quod ad me attinet,
opus ipse hoc tam arduum, & diffici-
le, viribusq. meis impar te monente

inchoaui, & Christo IESV Domino
aspirante absolui: qui longe lateq. san-
ctissimum suum nomē, vbi nunquam
antea auditum fuerat, hac mundi no-
uissima ætate, immensa illa sua prou-
dētia voluit propagari; ac certe, quod
ipse prædixerat de annuntiando per
vniuersum terrarū orbem Euangelio,
id nostro hoc sæculo factū cernimus:
ac proinde firmiter in reliquis fidei no-
stræ certissimis articulis corroborari
debemus. Christus igitur tibi materiā,
& desiderium, mihi autem vires ad
hoc poema conficiendum largitus est.
Quamobrem quisquis hæc leget, si-
quid inde fructus percipietur, Deo
quidem in primis, ac deinde tibi ac-
ceptum referet, cui omnia hæc meri-
to dicata fuisse intelliget.

*Argumentum in libros de na-
uigatione Christophori
Columbi.*

CH R I S T O P H O R V S Columbus Ligur tri-
bus nauibus omni armaimentorum genere ce-
terisq. rebus instructis a Ferdinando Hispaniæ Re-
ge ad quærendas nouas terras acceptis, a Gadibus
per immensum Oceanum soluens, ad Fortunatas
primum, deinde ad alias incognitas insulas sub Can-
cri fidere iacentes peruenit; postea Guananim, vbi
grato accepti fuere hospitio; eaq. relicta, multas alias
inuenit, tendensq. ad Cubam, quã cum aduersa tem-
pestate repulsus tenere non potuisset, Quiqueiam
appulit, vbi a Rege benigne exceptus hiemauit.
Primo autem Vere locum opere muniuit, in quo
relictos a se milites Regi commendauit: remen-
soq. Oceano in Hispaniam reuersus Regi Ferdinan-
do de inuentis a se insulis, auriq. copia, quod inde
effoditur, quidquid compertum haberet renũtiauit.
Quæ Rex audiens, qui Barcinonæ cõmorabatur, illũ
nouæ classi præfecit, in quã omnis generis artifices,
qui ad eam rē necessarij visi sunt, imposuit. Colum-
bus Oceanũ ingressus diuersum iter tenuit, Canni-
balumq. atq. alias aliorum insulas præteruectus, tan-
dem Quiqueiam appulit, sociosque, quos ibi reli-
querat, omnes ad vnum occisos comperit: quorum
necem, ne in se populorum animos concitaret, mi-

nime (quod dolor suadebat) est vltus. In portum omnium tutissimum classem condidit, terrasq. nouas quærens, visæ a se Cubæ alteram, quæ ad meridiem spectat, oram tribus nauibus legens, longitudine itineris deterritus (oblonga enim est insula) retro cursum vertens Iamaicam patefecit: qua relicta meridionale Quiqueiæ latus radens explorauit, vbi & portum reperit, cui diui Nicolai nomen imposuit. Illic relictis nauibus, cum ad Cannibalum ferû genus, qui maria illa prædabantur, expugnandum se compararet, valetudine, qua aduersa vsus est, retardatus, in Isabella vrbe a se constructa commoratur. Mox Hoiedam obsidione liberat: Regemque Caunaboam vna cum fratre cepit, atq. in naues, vt in Hispaniam eos secum duceret, imposuit: illi vero dolore contabuerunt. Columbus nouis nauibus ædificatis, commissa fratri rerum omnium administratione, in Hispaniam reuertitur: vnde rursus cum classe ad nouas terras inuestigandas a Rege Ferdinando missus, quinq. naues Quiqueiam versus misit, tribus ipse ad meridiem cursum conuertens ad insulas Hesperidas peruenit: inde vero cæli intemperie pulsus, Quintili mense nauigās immenso calore pene cum socijs exustus, cum altius ascendere per mare videretur, tandem ad Pariam est delatus, vbi plures portus, ac flumina, nouasq. gentes offendunt, ingentemq. maris fluxum, dulcesq. in mari aquas admirati sunt: Vinum rubicundum, nõ ex vuis expressum, sed ex pomis confectum, palato non iniucundum inuenerunt. In ea sunt Cumana, Manacumana, & Curiana insulæ: ex quibus tandem Qui-

9
Quique iam est reuersus. Inde vero coniectus in vin-
cula cum fratre in Hispaniam est missus. Quod cum
Rex Ferdinandus ægre ferret, simul ac Gades ap-
pulerunt, eos dissolui iussit: quartoq. cum quat-
tuor nauibus præficiens, ad nouas item terras quæ-
rendas misit. Is ad occidentem solem nauigans, Ga-
nassam, & Quiritanam patefecit, fertilesq. agros,
ac nouas nationes inuenit: quarum mores, loca, va-
ria animalia, leuiaq. prælia, & tandem incolumis
eorum in Hispaniam reditus describuntur.

LAVRENTII GAMBARAE
BRIXIANI

De navigatione Christophori Co-
lumbi liber primus.

AEONIO cum sit celebrari car-
mine dignus
Christophorus, magna qui primus lit-
tora Cuba
Attigit, & primus nostris incognita
nautis

*Aequora, depressumq. polum, nouaq. astra retexit,
Et ter felices Cancri sub sidere terras:*

ANTONI PERNOTTE sacri pars magna Senatus
Accipe quae quondam iussisti carmina, ab Afris
Cum domitis Caesar dulcem, claramq. redisset
Parthenopen victor: qui forti milite densas
Tot Turcarum acies validis superauerat armis:
Et pulsum Regem regnis induxit auitis.

Te Carolus semper magnus est dignatus honore:
Namq. tibi curam soli commiserat omnem
Regnorum, Imperijq. simul, bellique, rogaq.
Tempore. nunc breuiter memorabo quae genitori
Rettulit ipse tuo longe admiranda Columbus
Post lautas epulas, & mense dona secunda.

Iam caelum & terras tenebrosa inuoluerat umbra
Humida nox, famulumq. manus, cunctiq. filebant
Ductores, & erant mensis sublata secundis
Pocula iam, solitoq. pius de more sacerdos

Egerat

Egerat ingentes submisso vertice grates
 Aeterno celi & terræ rerumq. parenti,
 Cum GRANVELLANVS cæpit: Memora mihi gentes
 Inuentas a te, dic regna, tuosq. labores,
 Christophore, & sileant vates memorare Pelasgi
 Innumeros terræ tractus lustrasse, viasque:
 Alcidem, Bacchumq. Indos penetrasse, sua quas
 Purpurea exoriens terras Sol luce retexit.
 Felix Ausonia tellus, cui contigit vni
 Terrarum Imperium cunctarum, nunc quoq. felix,
 Quæ talem te læta tulit sub luminis oras,
 Cui Deus omnipotens alto dignatus olympo est
 Tot pelagi monstrare vias, tot regna, tot vrbes
 Egregias, quas maiorum non viderat atas.
 Per te nam posita Cancræ sub sidere gentes
 Unumq. trinumq. Deum agnouere, repulsis
 Numinibus, veri quæ gens ignara colebat:
 Quos omnes nostri tinxere salubribus vndis.

Frondescant dum vere nouo, Tauriq. sub ortu
 Stellantis nemora, & partus non terra negabit
 Alma suos, dum purpureis e collibus vvas
 Vinitor ipse leget, metet hordea grandia messor,
 Notus eris fama æternum, qua præcipitans Sol
 Innisit gentes alias, & qua redit ad nos,
 Et cæli molem hanc reuoluta luce reuifit.

Tunc Ligur innixus folio sic fatur acerno:
 Quod petis vt narrem populos, inuentaq. nuper
 Tot maria, & nostris incognita sidera nautis,
 Expediam, nec te longo sermone tenebo:
 Nec mihi res memorare leues, nec cuncta referre
 Mens est, atq. oras tantarum euoluere rerum,

Dicere

Dicere non mores hominum, non oppida possum,
Et loca, & aequoreos tractus, quos non ego vidi.

Sed referam quæ causa animum iustissima nostrum
Mouerit hos tentare sinus, quos alluit ingens
Oceanus, fluctuq. ferit, pelagoq. reuincit:
Ne videar tantos frustra subiisse labores.

Hanc celi molem immensam, & spatia ardua zona
Quinq. tenent, quarum mediam Sol lampade torret
Assidua, radijsq. coquit (sic prisca vetustas
Credidit) extrema scelerato frigore torpent,
Perpetuisq. rigent niuibus, glacieq. perenni.
Non illis estas vlla est, redolet ve nouum ver
Floribus, aut illic præceptus autumnus aprico
Colle rubet. nix alta tegit iuga celsa, tenetq.
Planitiem, siluasque, suos non flumina trudent
In mare perpetuos cursus: silet aura, nemusq.
Fronde carens. frustra siluis intenderet altis,
Aut alta conualle plagas venator Orion.
Hic mare non notum nautis: has inter vtrasq.
Et mediam tantum colimus nos maxima regna.

Hæc sibi iam pridem veterum solertia finxit,
Sideribusq. dedit nomen, centumq. locauit
Monstra polo, & positas varia sub imagine formas;
Quæ lætas segetes, & amicos insuper imbres
Agricolis persepe solent predicere, & annos,
In quibus aut ingens segetum, aut penuria vini est.
Sed mundi (nec vana fides) primordia dicam.

Principio Deus omnipotens cum conderet astra,
Fulgentesq. poli sedes, spatia ardua celi,
Solemque, Lunæq. globum, noctemq. diemque:
Ille idem terram e nihilo, pontumq. creauit,

Impleuitq.

Implevitq. feris terras, & piscibus altum

Aequor, auesq. simul siluis immisit opacis:

Mox hominem proprijs manibus fabricator olympi

Effinxit facili ex limo, presensq. recentem

Illi inspiravit vitam, terramq. patentem

Illius imperio subiecit, & humida regna

Crede nec dignum est ipsum fecisse vacantes

Tot pelagi immensos tractus, tot inhospita regna,

Et mundi liquisse duas habitabilis oras.

Insuper Aethiopum gens totum nota per orbem est,

Atq. Arabum, nec non populorum, qui loca zone

Quae media est tepidas inter, quam torret iniquis

Sol radijs, non posse gelu perferre, nec aestus

Terrarum, pelagiq. genus mortale perabat

Aetas prisca hominum quondam: quae vana fuerunt

Somnia. nam iuuenis virtus spectata sub armis

Pellaci haud potuit longum differre, morarique:

Atq. rei veterem famam, dubiumq. remouit.

Ille etenim valido formauit remige classem,

Elegitq. duces assuetos vincere semper

Bellando, iussitq. nouas inuisere terras,

Quiq. sinus magni Oceani Austrum inter & Eurum,

Detegerent. qui dum sulcarent iauia quondam

Aequora, terrarum tractus videre per aequor,

In quorum medio posita est Taprobana, lati

Diues agri, diues gemmarum, aurique, bouumque,

Atq. frequens late populis, corruptaq. nullo

Aeris infecti vitio, sed querere restes

Tantarum haud opus est rerum: namq. aequoris aestus

Arentis Libyæ sulcarunt fortibus alnis

Iam Lusitani, fundaruntq. oppida, & vrbes,

Atque

Atq. novos tractus pelagi inuenere, nouamq.
Tellurem, populosq. alios felicibus ausis.

Ipsè ego iam Lybie sulcaui puppibus vndas,
Guineamq. adij gemmarum auriq. feracem.

Quid memorem populū vndantem, quē Scandia misit
Frigida in has partes, quas tunc vastauit, & igni
Tradidit, & præda in patriam remeauit opima?
Extremiq. Scythæ montes liquere supremos

Mongalli, atq. armis Asiam domuere, tenentq.
Imperio quasdam partes. Islandia ponto

Oceani vasto est, rigida & porrecta sub Ursa,
Perq. dies multos distans a littore Thule:

Accessi has olim partes, vbi non ego uidi
Perpetuis niuibus montes albescere semper:

Non etiam hic frigus penetrabile ita regnat, vt vnda
Fluminea haud possit gelidum se euoluere in aquor:

Pascunturq. feræ siluas, maria aspera Delphin
Hic secatur, atq. lupus fluuiorum pascitur vndis.

Innumerabilibus populis cum terra frequens sit,
Occasum quis nam varijs sine gentibus esse,

Et sine terrarum tractu, pelagiq. negabit?
Terræ etenim septem pars est subiecta trioni,

Pars etiam subiecta Notæ, subiectaq. Eo.
Vnde aliqui veteres olim, qui non nisi partem

Nonerunt mediam hanc terræ, maris esse putarunt
Oceani immensos tractus, atq. alta fluenta,

Que tezerent spatium hoc indigentibus vndis.
Conscia sed veri longa experientia damnat

Hanc rem, credibilem quondam, qua præuius alium
Lucifer aduentare diem mortalibus agris

Nuntiat, innumeras dicunt sub Sole oriente

Oceani nautas vidisse per æquora terras,
 Et longe distans a nostro littore littus.
 Has inter posita est sat multum nota Cipango,
 Multarum rerum diues, nec flumina desunt
 Auroq. & varijs semper currentia gemmis.
 Esse habitatum etiam quidquid Sol aureus ambie
 Lumine purpureo haud dubiũ est: dñq. hoc mare nautæ
 Verberat arboribus, semper noua regna prius non
 visa videt, tractusq. maris, terrasq. patentes,
 Hinc etiam magni heroes belliq. domiq.
 Præclarum duxere genus: Germania testis,
 Galliaque, & nostris diuisa Britannia terris,
 Quiq. bibunt vndam Eridani, Rubiconis & amnem,
 Vulturniq. colunt ripas, atq. Acidis oras
 Trinacrij, & longe montes, littusq. Pachini.
 Nunc quoq. tot proceres, habitant qui maxima regna
 Europæ, stirpem illorum sese esse fatentur,
 Spero equidem post me non multo tempore nautas
 Venturos, retegent sparsas qui per mare terras,
 Littus & inuenient occasu a Solis ad ortum
 Continuum, quæ crediderant iam lapsi virorum
 Sæcula, tot vana esse hominum figmenta, nec vllum
 Vltius posse esse solum, sed inhospita tantum
 Aequora, & Oceani tantum notissima monstros.
 Hanc igitur terramq. coli, trabibusq. profundum
 Proscindi haud dubium est, & quæ mala frigora densat.
 Ipse calor laxat; passa est quæq. herba calores,
 Rore suo hanc reficit per noctis Luna tenebras,
 Nam nitidus cum Sol sero sub vespere terras
 Liquit, & ante oriens quam sese ostentet ab orbo
 Eoo, aerios rores bibit arida tellus.

Hinc

Hinc læta veniunt segetes, & mollia campis
Gramina, & occultas vires terra alma ministrat
Arboribus: virgulta greges, & roscida tondent
Pascua, & in dumis ducit rosa nata colorem.

Hactenus vt finē faciam PERENOTTE loquendi,
Dum causam expedio, quæ me tentare profundum
Impulit, vt ternas Fernando a Rege carinas
Instructas peterem: patrijs qui nuper ab oris
Quas secat Hesperius procuruo flumine Bætis,
Expulerat Numidas, atq. agmina barbara victor.
Tunc ternas dedit ille rates: quas lætus ad vndam
Pallensis portus formam robore duro,
Pendula perq. altum conuerti carbasa versus
Non longe positas Hispano a littore Gades:
Cum siluis iam poma rubent, & collibus vna
Iam rubet, & fœtu curuatur pampinus, & cum
Trans mare, permetuens hibernos garrula Soles,
Remigio volat alarum, brumamq. niuesq.
Increpitat, tepidosq. dies adfœtat hirundo,
Atq. cateruatim Maurusia regna reuisunt.
Nam circum facies placidi maris, & celer Euris,
Et mitis monstrabat iter per cœrula tutum.
Pinzones mecum vexi, qui marmora nostra,
Atq. mare Oceanum sulcarant abiete longa,
Et ventis hieme in media se opponere norant.
Una frater erat non belli ignarus, & alto
Venturas tempestates prædicere, & Austros.
Miles erat mecum solitus tollerare laborem,
Militiamq. grauem, duriq. incommoda belli,
Pugnando sub Rege, suis dum barbara terris
Agmina victor ouans felicibus expulit armis.

Difficili haud cursu tranquilla per aequora Gades
 Deueni, hic donis opulentum, & marmore viuo
 Templum adij Christo extructum: cui debita feci
 Vota libens, patriq. simul, ne regna petentem
 Extera me miserum sineret, sociosq. ratesq.
 Illidi scopulis, mergere sub aequore vasto.:

Omnipotens pater hac dixi, ^{non} dirige puppes
 Has nostras mare per tumidum, da sistere portu
 Carbasa nostra, volensq. tuo nos numine serua.

Et tu stella maris, quæ non se condit, vt astra
 Cuncta solent, toto effulges sed semper Olympo.
 Cui cedit splendore nitens Luna, & rutilus Sol.
 Ille diem terris quanquam vebat, & vebat illa
 Sidereꝝ noctis cæli per inania lumen.
 Dum nos hac classe exigua freta mota tenemus,
 Incerti quò nostra ferant vaga lintea venti,
 Da nostram hanc classem portus intrare, marisq.
 Per tantos tutam ire sinus. ferq. inclitya virgo
 Ipsa viam hanc facilem miseris, tu namq. potentem
 Concilias nobis cæli, terræq. parentem.

Post vbi legerunt pontes, & vincula nautæ,
 Mox celer immensum conscendi à Gadibus æquor.
 Et cursum pelago intendi, qua præcipitans Sol
 Occiduam in Cancri vrgit sub sidere partem,
 Sidereum linquens cælum surgentibus vmbriis.

Canariasq. viam versus reptamus, ibiq.
 Flammasferam legimus Teneriffem, è vertice cuius
 Saxum ingens, altumq. globos prorumpere ad auras
 Flammaram, & longo tractu splendescere noctem,
 Præcipue Eois cum flant e partibus Euri.
 Ignarus tamen ipse viæ, nec territus vnda

Oceani, aut metuens incognita sidera nautis
 Ausus vel stagna alta ratis proscindere rostro.
 Sed summi patris auxilio confisus, & aura,
 Ad Fortunatas Euro feror alite terras:
 Hic ubi mane nouo sacris de more peractis
 Ingredior cursus pelagi prius intentatos:
 Tunc nostras primum senserunt aquora puppes,
 Quæ nulla secuere rates, non nauita vidit.
 Pandimus, & velorum alas, nosq. Euris euntes
 Prosequitur, validis & lintea flatibus implet.
 Ipse ego surgentem Solem, vagaq. astra notabam,
 Necnon occasus illorum, & nubila, & aure
 Intenta spirantem auram, placidiq. tenorem
 Seruabam inceptum pelagi, & mea semper ad astra
 Lumina vertebam. nam me non noctibus illis
 Vlla quies (tranquilla forent licet aquora) preffit.
 Hoc cursu Magnetem illum, quo in pixide nautæ
 Utuntur, quo monstrat iter, non semper eundem
 Deprendi: spectare locum, stellamq. polarem
 (Ut dicunt) nostris res nondum hæc cognita nautis.
 Quid dicam? facili cursu freta pulsa ferebant
 Per pelagus nostras vlllo sine turbine puppes,
 Trigint aq. dies iam vela inflauerat Euris;
 Cum timidus nollet vltra procedere miles.
 Sed quamuis cuncti vellent in regna reuerti
 Hespero longi pertesi per freta cursus,
 Ipse viam tamen haud volui conuerti ere: namq.
 Classis erat non fracta Notæ, non murice cæco,
 Nec fractus miles pugnata ob bella per vndas.
 Turbatur semel, atq. iterum formidine ductor,
 Dum toties vidisse solum per lata putauit

Aequora, saepe maris frustra tranasse profundum
 Herbasq; & varias volucres, populosq; natantum
 Haud nostris forma similes: tunc miles anarus
 In me me, tumidusq; ira missabat, & ense
 Saepe minabatur mihi mortem, cum tenet umbra
 Nox caelum, vel luce dies, & spargere in aequor
 Insuper, & pelagi monstris me linquere pradam

Iam cursus vaga Luna suos impleuerat, & iam
 E summo rediens sese ostentabat Olympo
 Lumine sublustri, cum iam nox ipsa teneret
 Oceanum, & terras caligine, & Eurus apertos
 Per fluctus ageret tenui iam flamine puppes:
 Visa mihi haud longe terra est, Rodericus Iberus
 Miles ait, summi seruans carthesia mali.
 Letitia exultant omnes, latiq; saluant
 Vocibus hanc visam post tanta pericula terram.
 Nauticus aequoreas tunc clamor personat undas.
 Hanc piceis mistam tenebris prospexi ego primum,
 Mox comites videre alij, cum nox silet atra.
 Tunc socios terram hanc versus conuertere proras
 Consequim iubeo, nautasq; incumbere remis.
 Vixq; iubar pelago Sol ostentabat, & astra
 Cedebant primo radianti Solis in ortu:
 Gratius haud vnquam terris, nec letior orta est
 Vlla dies, magis claro sese extulit ortu.
 Nam circum mare pacatum ridebat, & alto
 Nostra vehebatur pelago sine remige classis:
 Cum procul acies montes, geminasq; videmus
 Circuitu longo sparsas per caerulea terras,
 Mox alias, mox inde alias: nam clara fuerunt
 Signa prius nobis sulcantibus, haud procul esse

Tellurem operatam toties, votisq. petitam.

Hic nos lætitia lacrimas effudimus, altumq.
 Aethera spectantes Christo, Mariæq. parenti
 Aeternoq. patri geminos, qui temperat axes,
 Reddidimus cuncti submisso poplite grates,
 Quas nostræ ducibus cursum tenuere carina
 Iam tutum, & nullo ventorum turbine victa.
 Et nullo comitum amisso, debinc talia fudi:
 Conuertens oculorum orbis conuexa ad Olympi.

Tu pater omnipotens ignota per aquora cursus
 Da faciles, ne nos inter maria inuis surgens
 In pelagi cursus Auster ferat, atq. recursus.
 Harum prima nouos flores, herbasq. tenebat,
 Arboris, & virides frondes, fontesq. latumq.
 Hac media ingentem vidi: nam nullus ibi mons
 Eripiens prospectum oculis erat aquora iuxta.
 Currebat gens ad littus visura carinas,
 Attonita, & stupefacta rei nouitate, putabatq.
 Esse rates nostras tot monstra natantia ponto.
 Tangimus hoc fessi littus, latiq. subimus
 Guananaim portum, paruaq. intrauimus urbem,
 Et grato accepti hospitio reuocamus opima
 Amissas mensa vires: nam mitis erat gens,
 Vultus item est illis placidus, frons lata licet sit,
 Quæ corpus paulum & faciem turpabat, & ora
 Non forma exiguum corpus, crinemq. resectum
 Supra aures crassum, & nigrum pars maior habebat,
 Etq. color oleæ similis, qui vergit ad atrum.

Atq. aliquis nudatum enseni gladium re tenebat,
 Tractabatq. mans, ceu lignum; at post ubi apertum
 se hæxit vulnus, trepidansq. gemensq. dolebat.

Quærebat

Quarebat signis an nos venisse suprema
 E sede aetherea, & cali colere ardua tella,
 Atque vna cum cœlitibus. dehinc ipse per urbem
 Urbem florentem pueris, a milite belli
 Signum deferri iubeo, passimq. viarum
 Strata per, atq. forum, cornu instrepuere recuruo,
 Et totam impleuere nouis clangoribus urbem.

Parte alia fractos sonitus dedit anea moles
 Flammas permistos rutilis, & littus, & equor
 Intrinseuere sono insolito, longe insula Cuba
 Audijt, & sonitu gens est exterrita tanto.
 Urbemq. hanc paruum sine cade, & sanguine regnis
 Hesperię primum adiunxi, namq. ordine cives
 Acta palam assensu vario populisq. probarunt.

Non fluat e terra ventis auriue metallum,
 Aut aris, ferrine licet, sitq. insula pauper,
 At gens illa tamen gestat bipotentibus aurum
 Naribus. hic gentes sunt nuda, & versicolore
 Pictura exornant corpus, armantq. preustas
 Piscis dente sudes vice ferri, sunt quibus hostes
 Pellere consueti, & circum sua regna tueri.
 Septem ex his iuuenes mecum per carula vexi.

Hic vidi aspectu horribili, toruoq. molossos,
 Quos sine latratu referunt componere Soles.
 Atque hic non pelagi tractus, non noscere mores
 Permisit breue me tempus: nam nocte, dieq.
 Detegere has terras ingens me cura premebat.
 Mox iter ingentis direxi ad littora Cuba:
 Quattuor aspexi non longe per freta terras,
 Quarum cuncta nouis redolebant floribus, arua
 Consita erant passim arboribus, queis garrula lympha
 Non deerat, fugiens per gramina odora, riganq.

Vicinum nemus , atque habentes floribus hortos.
 Res vero his terris nulla est mihi visa relatu
 Digna mage hac , quam nunc memorabo. Ramus adoptat
 Ramum alium , varijs folijs , varioq. colore,
 Pomaq. sunt intus varios seruantia succos,
 Cortice non simili : mater qua stipite ab vno
 Dædala terra creat . hac nunquam poscit auari
 Dura ministeria agricolæ sub tempore Veris .

Dehinc nos ardentes placido caua lintea ponto
 Solumus , atq. viam velis desectimus inter
 Has pelago sparsas nullo discrimine terras.
 Illic nos siluas legimus , quas longa gerebant
 Littora , & arua simul nullis obnoxia rastris.
 Vidi lanigeras non longe a littore siluas ,
 Et passim arboreis pendentia vellera ramis.
 Vidi & odoratos alio sed littore lucos ,
 Frondentes quorum rami mollissima seruant
 Vellera , quæ leuibus siliquis inclusa teguntur.
 Quid memorem pictas volucres , quæ florea circum
 Prata volant , cantusq. suos noctiq. dieiq.
 Aequant , & varijs implent concentibus auras ?
 Frondosiq. sedens ramis philomela canebat ;
 Quas inter canit Eois non natus in oris
 Psittacus , & volucrum cantus imitatur , & altis
 Arboribus strepit , & lingua noua verba loquaci
 Ingeminat , repetitq. animum per guttura voces.
 Hic volucres fundunt cantus sub mense Decembri,
 Pars dulcem frondentis alunt in vertice pinus
 Progeniem , pars oua fouent , pars arbore nigra
 Nidificant , latebrisq. domos frondentibus abdunt.
 Namq. dies erat hic tepidus , ceu vere rubenti .

Non desunt illic portus, & flumina nautis
 Grata nimis, Zephyri si quando spiritus vndis
 Insonat, insequiturq. rates revoluta per alta.

Accessi tandem Cubam, magnamq. fluentum
 In pelagus ruere aspexi, portumq. capacem
 Non parva intravi classis, tutumq. procellis.
 Nec longum hae statio tenuit me; sed caua ponto
 Vela dedi, numquam linquens ea littora Cuba
 Per multos Soles, resonans sed status ab alto
 Vertice spirantis Borea, & maris vnda tumescens
 Terruit ulterius procedere: nec mora vento
 Obuerti aduerso sinuosa per aquora cursum,
 Permetuens instantem hiemem, pelagiq. furorem,
 Et gemitum: cum iam Boreas nos horrifer oris
 Quaeque iam appulerat, legerent & carbasa nautae
 Letitia perfusi animum, & de more coronas
 Puppibus aptarent, subito pratoria pinus
 Est breuibus inflicta vadis, qua longa iacebat
 Saxea planities subter mare, puppis & imis
 Soluitur ista vadis, nautasq. relinquit in vndis.
 Continuo impellunt socij per caerula cymbas,
 Auxiliumq. ferunt timidis, ratibusq. reponunt
 Incolumes. nauis scopulo sic fracta resedit.

Corpora sed madidi comites dum littore curant,
 Et sagula ad tepidum Solem madefacta reponunt:
 Protinus ingredior densum nemus; hic ubi primum
 Conspexi indigenas cursu iuga celsa secantes,
 Nosq. videre viros cupidi, noua cernere regna:
 Tela manu intrepidum capimus, sequimurq. fugaces.
 Tunc illi celerare viam, & transmittere cursu
 Praecipiti patrios colles, & fidere siluis.

Haud aliter fugere viri montes super altos
 Quam rimida pecudes sub primæ tempora lucis
 Conspicito procul herbosa sub valle luporum
 Agmine, dum siluis errant, sic illa petiuit
 Turba virum loca nota metu, seq. abdidit umbris.

Nauta tunc tristis retro, milesq. redibat,
 Nam sola his terris capta est pulcherrima virgo,
 Et facie insignis, croceo sed sparsa colore,
 Cui fuluum e geminis pendebat naribus aurum.

Hæc ducta ad naues epulis expletur, & alba
 Induitur duplici lena, quam circuit ingens
 Limbus acu varius, melibæaq. purpura limbo
 Addita: tunc alij componunt pectine eburno
 Casariem diffusam humeris, fertisq. coronant
 Crystallo digitos ornant, & Iaspide cingunt
 Virgineum latus: hic gentes nam corpora nulla
 Veste tegunt; nudi incedunt & cum redit æstas,
 Et cum bruma redit, venit & cum purpureum Ver.

Mox virgo in notos redijt iam libera colles,
 Primoresq. petit nemorosa in valle latentes:
 Ostenditq. habitus, atq. ordine cuncta recenset:
 Narrat & ingenium gentis mite, & genus alto
 E celo venisse novum, tunc ocyus omnes
 Decurrunt properi, qua semita ducit ad aquor,
 Et veniunt ad nos vltro, signisq. salutant:
 Cum quibus & digitis loquimur, nutuq. frequenti.

Planitie fractam scopuli vt videre carinam,
 Tranarunt subito stagnantes lintribus vndas,
 Et patrium ad littus remos, & vela, rudentesque,
 Et ratis arma ferunt: tunc gaza reducitur omnis
 Nautica, & ad littus defertur lintribus altis.

Nos illos donis fessos cumulamus agrestes:
 Crateras septem vitreas, & pocula septem
 Fictilia, heroum varijs decorata figuris;
 Bissenasq. damus tunicas, toridemq. cothurnos.

Interea dum nos iam quassam in murice puppim
 Teximus, aptamusq. trabes, redit extera pubes,
 Quæ nobis fuit auxilio; & lectissima secum
 Frustra auri, atq. auro permistas portat arenas:
 Et teretes donant paruo pro munere baccas.

Noctesq. totosq. dies ad littora nota
 Orbe alio aduectas gentes visura ruebat
 Turba virum, natisq. patres, pariterq. nepotes
 Permisti, armatosq. duces mirantur, & auro,
 Purpura & indutos proceres, sonitusq. tubarum.
 Gestat acu hic pictam tunicam, cristasq. volantes,
 Hic picturatis radiantia baltea signis.

Ast alij tenuere locum, quo quadrupedantes,
 Insultantq. solo: glomerantq. in littore gressus.
 Atq. Notos equant cursu, & candore ligustra,
 Et vix in prima figunt vestigia terra.

Miranturq. novos habitus, mirantur & arma
 Bellantum non visa prius, nec cognita quondam.

Parte alia volitare vident sine remige puppes,
 Atq. maris penetrare sinus, licet Auster aquis
 Incumbat pelago nimbis, hiemesq. minaces
 Ingeminent, piceisq. cadant e nubibus ignes.

Sternit humi se quisque, sonum dum territus haurit
 Auribus, effundit reboans quem ferrea longe
 Machina, fumososq. ignes attollit ad auras,
 Perstringitq. oculos flammis, fumoq. sequaci.
 Erexiq. Crucis signum venerabile curuo

littore confestum palma, pinuq. virenti,
 Quam populi circum signis, natuq. colebant:
 Vnanimiq. sacerdotes hec carmina sacra
 In laudés, Pater alme, tuas cecinere: Deum te
 Laudamus, trinumq. Deum, dominumq. fatemur:
 Te Patrem aeternum veneratur litus vtrumque.
 Te veneranda cohors celi, & caelestia regna,
 Atque potestates sublimi voce vicissim
 Insigni te laude canunt super omnia, qua tu
 Fecisti, & celi spatiosa per atria dicunt
 Ter sanctum, nostrumq. Deum, Dominumq., Patremq.
 Te celebrant, cum cuncta tuo sint numine plena,
 Qua Sol luce sua lustrat, dum circuit oras
 Aethereas, tractusq. maris, terrasq. patentes:
 Atq. tibi assurgunt gentes felicitis Olympi,
 Et duodena cohors comitum te Christe tuorum
 Concelebrat, fudit quae pro te caesa cruorem;
 Quorum vox late occiduas peruenit ad oras,
 Atq. Arabum, Indorumq. domos: vos o quoq. vates
 Abramidae, quibus ore dedit praedicere nati
 Aduentum Deus ipse sui, & rerum abdita: vosque,
 Qui quondam sparsa meruistis certa cruore
 Praemia, nunc alacres Dominum laudate supremum.
 Vos quoq. virginei cœtus, quibus vna fuit mens,
 Una pudorem ipsum a teneris coluisse, nec vnquam
 Concessos subisse toros, nec floris honorem
 Virginei amisisse, Deum laudate parentem
 Immense maiestatis, vos o quoq. sancti
 Caesariem lauro insignes, palmaeq. tenentes
 Dextera Idumaeas alacres, & vestibis albis
 Induti immensas Patri vos dicite laudes,

Caestiq.

Celestiq. simul diuini numinis aure.

Nos etiam Christum vnigenam, magnoq. Parenti
Aequalem canimus; summi tu magna Tonantis

Gloria, stellantisq. poli; dignatus & aluo
Tu de Virginea nasci: tu sumus acerbum es

In Cruce pro nobis passus, quos sanguine, & ipsa
Morte redemisti, patefactaq. ianua celi

His nece Christe tua est, tua qui sunt iusso secuti.

Es Patris aeterni eternus tu Filius, & Rex

Gloriæ, & ad dextram Patris omnipotentis, & alio

Ipse sedes folio sublimi in vertice celi:

Venturumq. diem te iudice credimus olim,
Quo tu digna malis, & iustis præmia reddes.

Tu nobis igitur succurre precantibus, & nos

Aspice, sulcantesq. ignota hæc carula puppes

Innocuas serua, & dextram ne subtrahere nobis:

Namq. in te posita est spes nostra, sinusq. repostos

Te maris Oceani duce nos penetrasse fatemur.

Quas & agam grates tibi nunc? qui me duce terras

Ignotas olim voluisti ostendere sæclo

Huic nostro, atq. alio positas sub sidere gentes.

Iam Guacananarilli peruenit rumor ad aures

Externos venisse viros, littusq. tenere.

Obsupuit. Cemium repetens oracula secum:

(Indigenæ sic appellant sua numina gentes)

Noluit & capere arma manu, & depellere classem

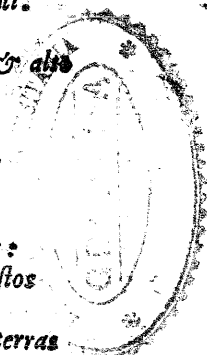
Finibus, euentu rerum, factisq. sinistris

Territus: at properans ad littora nota tetendit,

Atq. vltro dedit ex auro mihi munera multa,

Et sumus hospitio a populis & Rege recepti;

Anseribusq. alijs nautas onerabat opimis,

Pars patrias epulas, & viscera tosta ferebant.
 Sed dicam cur depositis Rex venerit armis:
 Rettulit ipse olim nam rem mihi saepius omnem;
 Quiqueis extremus Rex Guardonexius oris,
 Et Guacananillus materno sanguine iuncti,
 Dum super imperio Cemes, rebusq. futuris
 Consulerent, flexoq. orassent poplite ad aras:
 Interea per quinq. dies solitoq. sopore,
 Et solitis epulis sese abstinuere, nec vnquam
 Cessant in vota oculos ad numina semper
 Intenti, quibus est adytis vox reddita. Reges,
 Audite hæc responsa: Dies inopina propinquat,
 Qua regnum hoc felix, & regia sceptrata tenebunt
 Vestibus induta gentes, quas externa classis
 Huc vehet, atq. vrbes nostras, operosaq. templa
 Euertent, legesq. alias, & sacra docebunt.
 Nec vos, o Reges, vox hæc deludet inani
 Augurio: tu Rex populis audita referto.

Finibrat, tremuitq. solo mota ara recusso,
 Concussaq. fores templi, & penetralia longe
 Insonuere: fragor templi tecta alta repleuit.
 Tunc Reges rerum attoniti nouitate recedunt
 Tristes, & Cemium populis responsa retexunt.
 Tempore, quo hæc terras petij, Rex Guacananillus
 Ingens extincti regnum iam patris habebat,
 Praclarum referens nomen genitoris amati:
 Iam ratus aduenisse diem, quo dicta supremum
 Finem habeant Cemium, vettas sibi iungere gentes.
 Fœdere amicitia quarit, speratque tenere
 Posse sua imperio tali sub fœdere regna.

Dum vtro surgens attolleret aethere Taurus

Cornua, decreui remeare ad luto oras
 Extrema Hesperia, victorq. inuenta referre
 Tot maria, atque alio gentes sub Sole repostas:
 Precipue liquidi Soles, & vertice ab alto
 Leniter aspirans Zephyrus discedere tum me
 Cogebat, latumq. meos inuisere Reges.

Ut vero faciles populos, mitem quoq. Regem
 Aspexi, visum est paucos mihi linquere posse
 (Ut possim gentis mores, & cernere regna)
 His terris impune viros, & tollere paruis
 Securam tectis arcem, & circumdare fossa.
 Xamana in regione noui sub tempore Veris
 Exigua vallos arcis de cespice viuo
 Extruxi ex trabibus nexis, & vimine flexo;
 Aggereq. incinxi valido; atq. ex milite certos
 Delegi bello expertos, quos Guacananillo
 Commendo: illorumq. ducem liqui Rodericum,
 Corduba in arma parens primo quem miserat auo;
 Assuetum obsessas vrbes, & castra tueri.
 Dehinc ipsum Regem placido sic alloquor ore:

Maxime Rex, qui sponte tuis consistere regnis
 Inuitas, fessam hanc classem, & consurgere portu
 Littoreo sinis, hanc molem, victumq. ministras,
 Promissis maneas oro, que saepe dedisti,
 Et serua hanc gentem, precor, & defende cohortem
 Hanc solisa pietate: erimus Rex inclyte, nunquam
 Immemores tanti meriti: regnisq. potentem,
 Atque armis nostrum iungemus foedere Regem.
 Non veni populare domos, non perdere ferro
 Hanc gentem, vel te patrijs expellere regnis.
 Et mox ad socios conuerti lumina, & illos

Talibus

Talibus aggredior dictis: Vos bellica pubes,
 Unanimes, letiq. dies agitate, metumq.
 Mittite: nam vobis validum Rex maximus vltro
 Auxilium feret, imperio qui littus, & vndas,
 Et circum regit hos montes, atq. oppida circum.
 Vos Regis quacumque sequi ne temnite iussa.
 Quae vobis, iuvenes, praclaro hoc digna labore
 Praemia persolvam? caelo quae gloria iam vos
 Sublimes factis ventura in secula tallet?
 Fernandus vobis meritos persoluet honores
 Non sine muneribus magnis: conuerrere cogor
 Per maria alta rates, iterumq. reuoluere cursus,
 Ut Regem faciam certum cursusq. vique,
 Quasq. alio sub Sole nouas deteximur oras;
 Vere nouo has iterum dulces rediturus ad oras.
 Tum Rex letus ait, Curas secluide sequaces
 Dux demisse polo: nam miles nullus adibit
 Hos armis: haec terra mea est, tractusq. profundi:
 Semper eos ope presenti, auxilioq. iuuabo.
 Per mare felices tibi dent tua numina cursus.
 Mox me me & socios dextra petit, & tenet ipsos
 Amplexu, lacrymansq. alios complectitur: & sic
 Corde nefas versans se in regia tecta recepit.
 Tunc comites intrant arccum sub foedere Regis:
 Et nauta mare purpureum nigra rate currunt:
 Nam flabat crepitans Zephyri leuis aura per aquor,
 Suadebatq. maris cursus tentare patentes.
 Indigenasq. decem, fratremq. per aquora mecum
 Ducere decreui, certosq. relinquere in arce,
 Ne forte imperio premeret ratis aduena terras,
 Regnaque, littoreosq. sinus, populosq. propinquos.

Mox alacres pelagi curua rate verrimus undas :
 Et tandem Hispanas Zephyris comitantibus oras
 Deueni, Taurus celso cum surgit Olympo .
 Et primum accessi Gades, altariaq. auro,
 Et donis onerans, Christo pia vota supremo
 Facta prius solui: soluerunt & sua mecum
 Vota alacres media templi testudine nautae.
 Protinus has linquo terras; puppesq. volarunt
 Immensum mare per, letiq. potimur arena
 Optata, & tandem regalia cœta subimus:
 Et simul inuentas alio sub sidere gentes
 Narramus Regi, atque auri purissima dona
 Perferimus, necnon baccas, nostrisq. volucres
 Dissimiles, similesq. etiam: nam corpore maior
 Psittacus est, pulcherq. magis, pennisq. coruscis,
 Et varijs; quam nos cauea seruare solemus :
 Cinnamaq. attulimus suauis fragrantia odore,
 Acriaque, & gustu torquent qua protinus ora :
 Atq. aloen herbam, quæ tristi, est plena liquore.
 Solus per siluas & prata cuniculus illis
 Quadrupes in terris depascit gramina: mecum
 Hunc triplici vexi specie: mirarier omnes
 Quos illinc vexi iuuenes, pallentiaq. ora,
 Auribus, & simis dependens naribus aurum,
 Deformes visu, ac breuiori corpore. tum Rex
 His visis, mora nulla, parat classemq. virosq.
 Expertos longo bello, pelagiq. periculis,
 Et lectos centum artifices, toridemq. colonos,
 Addit mille viros, qui secum barbara contra
 Agmina pugnantes, victricia signa tulerunt.
 Magnanimus non desit equus, qui Bœtica pascit

Pascha,

Pascua, quiq. Tati vitcos bibit accolat fontes
 Narrarem ac breuiter dum regna inuicta, sinusq.
 Tor maris, & sparsas per tot maria aspera terrarum
 Fernandi iussu, populo spectante, sedebam
 Illum & Reginam iuxta, qui magnus in oris
 Est honor extremae Hesperiae, quin sponte supremum
 Rex me rectorum classi praefecit, & alto
 Oceano: hinc veltigalia regia dono
 Quaedam concessit: fratrem quoq. non sine honore
 Dimisit, cui iam vartas concesserat oras,
 Ut regeret, littasq. maris, populosq. Quique in
 Artifices mecum varios, armenta q. vixi,
 Omnigenumq. gregem mecum, selectaq. farras,
 Grandiaq. herbarum benevolentum semina, ut hortos
 Tam pingues nostri colerent; plantaria viua
 Cum tellure sua nemorum: nam haud nascitur illis
 Partibus vlla arbor, nisi pinus stipite recto,
 Et tereinthae, celsaq. coma, proceraq. palma.
 Duritie haec sunt indomita, quibus arma ferox gens
 Conficit atq. enses: ferri est sine terra metallo:
 Hosq. acunt saxis, quae secum flumina ducunt.
 Collibus apricis dum verorusticus vnas
 Iam legeret, properansq. domum sarmenta referret:
 Scinderet atq. agros procuruo vomere, iussu
 Erigere & malum, maloq. innectere funes,
 Ne ruere antennae, scindi ne carbasa possent.
 Hispanos etiam complures maximus ardor,
 Tantarum & rerum nouitas, ad aperta q. regna,
 Impulerunt ignotum aequor percurrere mecum,
 Vnanimisq. damus spirantia flamina classi.

F I N I S.

DE NAVIGATIONE
CHRISTOPHORI COLVMBI

LIBER SECVNDVS.

VNC ipse Hesperia fines & littora
liqui,
Cumq. decem & septem ingressus sum
puppibus aequor:
Ad Fortunatas meq. Eurus detulit oras.
Actutum adplicui ad littus, quo ferrea
tantum

Insula habet gelidum laticem, purumq. leuemque,
Qui non e terra erumpit, non fonte perenni,
Non e rupe caua emanat per scrupua riuus:
Humida sed nubes circum collecta, virentes
Arboris obnubit ramos, frondesq. diebus
Continuis, cum maxe nouo Sol aureus orbem
Inuisit, pulsaq. diem iam nocte reducit:
Qua liquidas versa in lymphas ex arbore, ceu ros
Frigidus, in structam muro saxiq. lacunam
Distillat, potumq. gregi, populisq. ministrat.
Post hinc digressus placidum mare puppe cucurri,
Et Boreæ cursum tendebam semper ad oras.
Ter septem cessere dies, cum per mare nullas
Conspexi immensum terras: tandem insula longe
Cannibalum se Luciferi monstrauit in ortu:

C

ER

Est Eurus perflans adeo nos vsq. secutus.
 Nulla hic turris erat, non vlla mapalia toto
 Littore, at arboribus multis, & gramine plena.
 Ultra prouehimur ponti per cœrula: suaues
 Vicinum late fundebat littus odores.
 Transibam loca multa mari circumdata vasto,
 Nulli habitata viro: non his animalia terris
 Vidimus, aut vllos homines, sed corpore tantum
 Ingenti ac vario magnos errare lacertos
 Per siluam & littus. iacet insula Guaricueia,
 Quæ cœli nitidum lumen nil præter adorat.
 Ad quam delati fluuium conspeximus vnda
 Perspicuum, fundoq. ingenti, & vortice nullo.
 Collis erat iuxta littus, quem plurima pubes
 Conscendit visura solum telluris, & omnes
 Cannibalum tractus circum: videt arma, domosque,
 Ruraque, frondosumq. nemus, septemq. fluenta.
 Nostrorum pars descendunt e nauibus, ipsosq.
 Explorant fines, vicinaq. tecta peragrant.
 Cannibali iuga celsa petunt, tutasq. latebras.
 Nostri ad Cannibalum sedes factò agmine tendunt.
 Tecta vacare viris cernunt, sed sparsa recenti
 Sanguine. viderunt trabibus pendentia membra
 Multa virum, multa & veribus confixa cruentis:
 Humanis permixtus erat queis psittacus, anserq.
 Artubus, atq. alia nemorum, pelagiq. volucres,
 Inclusas testa quas flamma accensa coquebat.
 Tunc primum fatur sic puppi interpres ab alta:
 Hæc est imperij sedes, & regia gentis
 Cannibalum, rapido circum pulsata profundo:
 Qua genus acre virum floret, belloq. iuuentus

Aspera, finitimasq. armis inuadere gentes
 Assueta, & pelagi percurrere lintribus undas.
 Caprinos verubus figunt, & pinguia torrent
 Viscera, & in campis lati vascuntur apricis.
 Euellunt pueris testes, nec corpora leto
 Dant tristi, donec florens accesserit etas,
 Et cute sint pingues nitida: mox ense recludunt
 Spiramenta animas, & tectis epulantur in altis.
 Fœmineo generi parcunt, seruamq. puellas
 Præstantes alijs forma, quo zignere natos
 Ex illis possint: tecti custodia turpis
 Est anus, & nexis virgultis atria verrit.
 At vero iuuenes, quibus est iam firmior etas,
 Cannibalum gens hac in quattuor effera partes
 Diuidit (horrendum) atq. illos euiscerat, inde
 Corporis extremas partes abscondit, abensq.
 Imponit, flamma aut torret, manditque, voratque:
 Cetera membra sale inspergit, cellisq. reponit.
 Et quoties vento feruet mare, protinus arma
 Corripunt littusq. petunt, pulsaq. procellis
 Littora ad ipsa rates rapiunt, spoliantque, feruntque.
 Ipse decem mecum Quiqueia littore vixi
 Per maria alta viros: sed septem tabida febris
 Inuasi, letoq. dedit, dum cerula verro.
 Hos ego non vinculis, non dura compede vinclos
 Ducebam, sed erant comites, semperq. vicissim
 Illorum sermone dies, noctesq. fruebar:
 Vt me sermonem patrium, moresq. docerent.
 Mox ait interpres: Fugite hinc, tortosue. rudentes
 Rumpite, quaq. vocant nos flamina parte sequamur.
 Ipse iube acciri socios ad littora: namq.

Quae te circumstent inopina pericula nescis.
 Cannibalum ingentem numerum per curua videbis
 Littora, si attigerit surgens te his Vesper in oris.
 Nam totis effraena ruet de montibus haec gens,
 Quae pedibus superat celeres pernicipibus aurās:
 Non horret gens illa necem; non vulnera vitat.
 Vicinos terra tractus populantur, & audent
 In fines longe positos excurrere, campisq.
 Inuentas abigunt praedas, semperq. vagantur
 Impauidi: interdum centenis lintribus equor
 Percurrunt, pagosq. petunt, cursumq. fugamq.
 Inijciunt, nec certa salus fugientibus ulla est.
 Hæc sunt arma, quibus Caribes vtuntur in hostes
 Finitimos, cum bellantur: saturata venenis
 Spicula, arundineq. fudes, fustesq. præstiti
 sunt enses facti e palma, pinuq. frequenti.
 Hi saxo magna ossa acuum, summumq. sagitta,
 Telorumq. cacumen acutis ossibus armant:
 Quorum armare acies gens illa est sueta veneno.
 Prædones maris Oceani sunt denique: nec gens
 Ulla potest sese venienti opponere turbe.
 Innumeros cymbis vallos, & vincula secum
 Mille ferunt, optantq. locum, quem cingere possint
 Aggere, & in morem castrorum incingere fossa.
 Hoc faciunt, quoties nigris nox occupat umbris
 Tellurem: sed præcipue cum condita terris
 Luna negat nitidum cæli per inania lumen.
 In siluis tecta edificant sublimia nexis
 Arboribus, folijsq. tegunt. hæc insula mittit
 Gossipium: & varias volucres nemora ardua pascunt.
 Indigenas nuper captas cum munere misi.

Illæ etenim norant solita qua rupe laterent :
 Atq. animos blando pariter sermone, datisq.
 Plurima que secum tulerant, mouere furentum
 Cannibalum; inductos quos spe, & dulcedine lucri,
 Mane nouo, cum Sol tenebras depellit, & almam
 Inducit terris lucem, per pascua multos
 Ante alios secum mulier ducebat: at illi
 Nos procul vt videre, metu vestigia retro
 Conuertere, velut cervi, quos turba luporum
 Insequitur; notasq. metu subiere cauernas.

Tum demum cedente die, noctisq. sub ortum,
 Nullis Cannibalum siluæ aut littore captis,
 Conscendi illorum perfractis lintribus æquor :
 Visendiq. viros cupidus, quos arce reliqui
 Iam structa, classis cursus ad curua Quique iæ
 Littora vertebam: sparsasq. per æquora vidi
 Antilias: sulcansq. salum iam nocte propinqua
 Sic est interpres fatus : Has aspice, ductor
 Hesperidum, terras, & littora; Cannibalum quas
 Uxores habitant tantum nunc : namq. vbi terris
 Ver redit, & Taurus celo se tollit in alto,
 Inuisunt has Cannibali, & conuiuia siluis
 Leta agitant, choreas plaudunt, siluisq. vagantur
 Obliti solitas ad littora ducere prædas.
 Depulsos a lacte mares per marmora secum
 Adducunt proprii ad litus : redeuntque, nec vnquam
 Has sedes, nisi cum terras inuisit aquosum
 Ver iterum, nitidosq. dies, tepidamq. reducit
 Temperiem, durumq. gelu, brumamq. remittit.
 Illæ habitant certas sublimi in monte cauernas;

DE NAVIGATIONE

Quis sese, quoties aliquis petit aduena litus,
Abdunt, & mox hostem armis, solitisq. sagittis
Depellunt, & multa ineunt certamina semper
Vistrices, semper captos in tecta trahentes.
Hanc Madaminam vocat illius incola terre.
Hoc vetuit spirans Boreas accedere litus.

Ultra progredior ratibus maria alta revoluent:
Multa per Oceani dispersas cœrula terras
Conspexi, late felices vbera glebae.

Tempus erat, quo clara dies decedit, & umbra
Succedit gelidæ noctis, dehinc præcisus ignes
Astrorum accendit Vesper, cum classe subimus
Iam fessa portum: iamq. anchora iacta carinas
Fundabat, placidum qua sese effundit in æquor
Flumen, ibi intentis interpretis talia fatur:

Hæc etiam ditione tenent fera regna nefandi
Cannibalis: nosco positas in montibus ades:
Appellant Ayay (nomen nam rite recordor.)
Descendunt in terram altis de puppibus imam
Triginta, explorantq. locos, vicinaq. tecta:
Qui subito dulces hausere e flumine lymphas,
Impleruntq. cados fluminali nectare, ibique
Quattuor inuenere canes in litore tantum,
Quos nunquam latrare ferunt, siluisq. nec vnquam
Frondosis turbare seras: hi rustica semper
Tacta colunt, conduuntq. suos sine murmure Soles.
Quis testes geminos vellunt, stabulisq. recondunt,
Et mactant, cum late parant conuiuia siluis.
Faminese generi parcunt, paucosq. reseruant,
Quos in spem prolis certam gens illa futura
Submittit: veluti pastor, qui per iuga montis

Ardua

*Ardua mille greges pascit, quos solus ad alta
Flumina, & in saltus, & læta in pascua ducit.
Profluere decem iuuenes, totidemq. puella
Caribium e domibus, petiere & littora cursu
Precipiti, gemituq. graui, nautasq. vocabant
Auxilio manibus iunctis, & poplite flexo.
Cannibaliq. fuga solitos petiere recessus.*

*Dum vero trahimus binos in littore Soles,
Et silua remex sub opaca, & miles aquantur
Intrepidus; procul ecce vigil custodia, magnum
Aduentare videt, mali carchestia seruans
Nauita, Cannibalum pacata per aquora lembum:
Hunc subito noster venientem est miles adortus.
Illi autem non fracti animis, vlloue timore
Torsere hos contra volitantia tela veneno
Armata, antiquo patriæ de more, priusquam
Se pietis tegetet clypeis Hispana iuuentus.
Quid dicam? medijs pugna aspera surgit in vndis,
Quanquam essent pauci numeroque, & corpore nudi.
Hic mulier bona missilibus, longeq. sagitta
Fallente, ex nostris vnum confodit acuta
Cuspide stridentis teli, qui protinus ictu
Traiectus calido sædauit transtra cruore.
Militis interitu illa eadem letata, recuruo
Telum aliud cornu aptauit, iecitq. sagittam
Contra alium, quem tunc transfixit arundinis ictu.
Hos inter, ni fallor, erat Regina, puerq.
Regius aspectu toruo: namq. illa ferox gens
His assurgebant solis, moremq. gerebant.
Videre vt nostri sese in discrimine tanto,
Unanimes potius voluerunt cominus illis*

Tunc conferre manus, quam longe occumbere iactis
 Caribium iaculis. mora nulla, per aquora proras
 Impellit clypeata cohors, subitoq. suburget
 Illorum solida confectum ex arbore lintrem,
 Et mersit pelago. spectabam hanc littore pugnam.

Forsitan et pugnae finem PERENOTTE requiras
 Extremam, breuiter referam. non obruit illos
 Oceani rapida vnda maris: per nota natabant
 Aequora, & in nostros torquebant spicula cornu
 Adducto, haud pauidi iuuenes, pauidæve puella.
 Ad saxum pelago tectum mox illa recepit
 Effera se pubes, miscens bella aspera in vndis,
 Ut prius. hi tandem longo in certamine victi
 In nostras venire manus: telo vnus acuto
 Cannibalum interiit: duplicato at regia proles
 Vulnere anhelantem vna animam diffudit in auras.
 Hi ducti ad naues, vinctiq. ferocia corda
 Non posuere tamen. non tantum in retia lapsus
 Sæuit aper, clausivæ caua sub rupe leones.
 Huius pertasi pugnae, tunc littore funes
 Soluimus, & Caribum terram execramur, & aquor,
 Nostrorum ob cædem mæsti, resonoq. volamus
 Oceano, laxisq. sinus proscindit habenis
 Ingentes classis, nec procurrentia saxa
 In pelagus metuit, nec formidata carinis
 Cærule, nec tumido spirantia flamina ponto.
 Sub lucem passim multas per marmora terras
 In morem Cycladum sero sub vespere vidi:
 Quarum aliæ plenæ arboribus a vertice summo
 Montis erant, vsq. ad procurui littoris oram:
 Plenæ & erant aliæ passim beneolentibus herbis.

Parte alia ad cali tollebant sidera sese
 Saxosi montes, rubro, varioq. colore
 Conspicui, atq. oculis grati. nos sistere classem,
 Et capere his portum terris vetuere frequentes
 Difficilesq. maris scopuli, turbataq. circum
 Aequora, & inspersum spumosa aspergine littus.
 Aspera erat facies, atq. intractabilis vnda
 Latrantis pelagi, secum intolerabilis Auster
 Et fœdam tempestatem, nimbosq. ferebat.
 Huius tam vasti tractus, rapidiq. profundî
 In medio Burichena iacet circundata latis
 Littoribus. non his terris nemora ardua desunt.
 Sunt illic magni portus, quanquam incola pontina
 Non tranet, sed sit domibus contentus auitis.
 Infense sunt hæ gentes, & littora cunctis
 Cannibalis, finesq. suos tutantur ab hoste:
 Victores & sepe domum parta arma reportant.
 Captiuos lacerant, flammis torrentq. vorantque,
 Eliduntve oculos socijs spectantibus ambos:
 Oppidaq. aggeribus, fossaque, & flumine cingunt.
 Tunc nostri trabe descendunt, fontisq. liquores,
 Celsaq. tella adeunt: montes fugit omnis in altos
 Agricola, & vacuas sedes custode relinquit.
 Hic Burichena suum Regem (ceu numen) honorat.
 Sub noctem gemina indigena furtim, & puer ore
 Egregius fugere simul, tacitiq. natarunt
 Marmora, quos olim eripui de compede dura,
 Et manibus Caribum; & patriam petiere, suosque:
 Tantus amor erat his patrias inuisere terras,
 Quamuis Cannibalu in aduentus, atq. arma timerent.
 Nos tandem fessi seruata classe tenemus

Primam Quiqueia terram reuoluta per alta,
 Atq. antennarum sublimia cornua nautæ
 Funibus intendunt, pelagiq. ad cærulea proras
 Obuertunt: mox exponunt equitesq. virosq.
 Pontibus, & primis ducibus comitatus ad altum
 Accessi collem, vt socios, arcemq. viderem
 X in regione, maris prope littora vasti.
 Quæ erant? constructæ arcis vestigia nulla
 Apparent, non agger erat, non vallus, at arcis
 Reliquias ingens cineris celabat acervus.
 Descendunt armati equites, peditumq. manipuli,
 Littoreosq. tenent portus: petit ardua miles
 Terrarum, & positas altis in rupibus arces.
 Acrea personuit vicinos machina montes,
 Conuallesq. cauas, sonituq. impleuerat oras
 Littoreas frustra: namq. incola traxerat omnes
 Ad letum Hispanos, flammisq. inuoluerat arcem.
 Hic Guacananilli vectus prope littora lembo
 Per mare tunc Regis germanus nomine binas
 Detulit ex solido statuas auro mihi: sed tunc
 Non potui seriem facti, non noscere causam,
 Interpres quia nullus erat: nam de tribus vnum
 Ex illis abiens, quos mecum per mare vexi,
 Vltro dimisi: patriam petiere natando
 Furtim alij, cum nigra tegit nox æthera, & æquor.
 Hæc animo sedit sententia, mittere certos
 Decreui ad Regem subito, vt causamque, modumq.
 Diceret, excidiumq. arcis, stragemq. meorum.
 Ut vero rediere viri, tunc vnus in ipso
 Littore stans tumulto flauæ sic cœpit arena:
 (Et si ficta reor, quæ Rex mihi Guacananillus

Dixerit

Dixit, hoc Regis dictum nam fama refellit
 In cunctis vulgata locis, quos circumit ingens
 Insula, at ipse tamen referam, quæ dixerit ille.)
 Aurato Rex in thalamo, stratisq. iacebat
 Vulnere se simulans ægrum, cui crura, pedesq.
 Carula multiplici cingebant vincula nodo.
 Hic mihi tunc fundi postquam est data copia, Regem
 Alloquor, atq. equites narro, peditumq. phalanges
 Venisse, & nostram tetigisse hæc littora classem:
 Succensq. arcis causam, seriemq. rogabam.
 Tunc Rex, Hanc classem non me aduenisse latebat:
 Venissemq. volens ad littus, ni mea quondam
 Crura gravi bello fixisset cuspide telum.
 Euerseq. arcis memorabo ex ordine causam,
 Quam petis. Hæc multos (vt scis) habet insula Reges
 Vberibus late regnis, populisq. potentes:
 Qui postquam audiuerunt meis consistere terris
 Aduectas trabibus gentes, armisq. tenere
 Littora, moliriq. vrbes, atq. oppida vallo
 Munire, & totum sua sub iuga mittere littus,
 Exarsere graues animis concordibus ira.
 Audiuerunt etiam peditum liquisse cohortem
 Arce noua, & secum raptas abducere prædas
 Christophorum, inq. oras ratibus rediisse paternas:
 Quiqueiaq. nouas in regna reducere gentes
 Vere nouo, cum se partu terra alma resoluit.
 Tunc super his commoti animi, mentesq. duorum
 Sunt Regum, bellumq. parant inferre relittis
 Gentibus, & positam conuellere funditus arcem:
 Dant alij auxilium Reges, suaq. agmina mittunt:
 Procedunt instructæ acies, & ad æquora tendunt;

Nec

Nec mora 'ittoribus nostris bina agmina Regum
 Apparent, & extraq. sudas, leuaq. pharetras
 Tela inimica gerunt, atq. arcem milite cingunt.
 Postquam aures allapsa meas est nuntia fama,
 Accessi subito multis cum millibus arcem,
 Inceptisq. viros suasi desistere, & arma
 Pone: & hanc gentem redituram ad littora dixi
 Magna equitum, peditumq. manu: sic nam fore nostri
 Iam cecinere Cemes: sed nil mea verba, precesque,
 Nil monitus valere Deum. tunc lampada iecit
 Ardentem Rex longeuus, quæ iacta perussit
 Frondea tecta domus, tabulatq. proxima turri.
 Tunc celer insequitur iuuenum facto agmine nimbus,
 Connexisq. parant trabibus conuellere vallum.
 At parte ex alia iuuenum globus arma manusq.
 Expediunt: late sonitum dat stridula cornus:
 Missile telum alij rapiunt: it clamor ad auras,
 Accensasq. faces flammis ad mœnia portant,
 Inuaduntq. nouam longis hastilibus arcem.
 Hispanam volui gentem defendere vallo
 Inclusam, & ferre auxilium, meaq. agmina contra
 Opposui pignantem aciem, flammâsq. ferentem.
 Tendebam per castra manus, tristisq. profabar,
 Arma inhibete duces, irasq. remittite Reges:
 Parcite & hanc arcem flammis dare, parcite queso
 Militibus: vos triste manet sub sidere Veris
 Supplicium: accedet nostrum gens aduena littus,
 Et nostras exuret opes, fundoq. reuellet
 Montibus impositas vrbes: migrabimus omnes
 Extorres patria amissa, rebusq. relictis.

Sed dum per me dios ignes, mediamq. ferebar

Structam

Straffit in aciem numero tamen, & bellantibus in par,
Vulnere crudeli furas transfixit arundo.

Restat adhuc paruum laeso sub poplite vulnus.

Me lapsum famuli accipiunt, humerisq. reportant

Ad litus: sed me ut cedentem ex agmine Reges

Videre, incingunt duplicatis moenia flammis.

Tunc miles furit, & tectis incendia miscet,

Atq. arcem, inclusosq. viros inuoluit in ignes.

Tector amiciviam, sancitq. fœdera quondam,

Et patrios Cemes, me non potuisse tueri

Commissam hanc gentem fidei, & noua moenia nostra.

Responsa audistis proceres, audistis inanes

Nescientem Regem causas, incendiaq. arcis.

Protinus vlcisci socios, ipsi. mq. volebam

Periurum iratus violata ob fœdera Regem

Perdere: sed trepido timui ne regna tumultu,

Et populorum animos turbarem Rege perempto.

Ad Guacanarilli montanas mittitur ades

Melchior, hæc eadem qui rettulit omnia, quæ iam

Dixerat interpres: Regem nam viderat alto

Porrectum lecto, nec laesum crura sagitta,

Regali at thalamo simulata mente iacentem.

Ad me blanditijs hic Regem duxit, & illum

Dimisi, ut patriam ad propriam, sedesq. rediret:

Quem mulier facie insignis, formaq. per æquor

Undosum cum septem alijs, confusa lacertis

Est Guacanarillum sub opaca nocte secuta.

Melchior interea legeret dum curua Quiquecia

Littora, militibus multis comitatus, ut ipsum

Quæreret huc illuc fugientem per iuga Regem,

Inuenit portum prociuum, & nauibus aptum,

Cum

Cum pelago incumbit pennis niger Ausser aquas
 Cingebant summi hunc colles, quibus unda ferebat
 Clausa, nec iratus pelagus, ventosq. timebat.
 Hic adeo est portus curvum sulcatus in arcum,
 Quo postquam ingressus fueris, mediumq. tenebis
 Navigio, dextra quamvis, flectasve sinistra,
 At facile haud poteris querens cognoscere prima
 Hic aditum, quamvis coniunctis frontibus in arans
 Tergemina, has sulces nullo discrimine puppes
 Inq. sinu medio montis scena ardua celsis
 Tollit se arboribus, densisq. hic psittacus albis
 Depictus varias, atq. Indis corpore minor
 Peruolat, repetitq. avium per zutura cantus.
 Hic dulci nemorosa canunt aëria voce.
 In portum duo decurrunt sat magna fluentia,
 Et varios ducunt secum ad maris aëpora pisces.
 Ipse etiam pelagi gentes, squamosa propago,
 Flumineis subeunt lymphis, gratosq. recessu,
 Insano laticis capti fluvialis amore.
 Decreui ipse urbem sublimi in colle, secundum
 Hunc portum (namq. aptus erat locus hic satis urbi)
 Condere: silva hic alta trabes, vicinaq. rupes
 Saxa ministrabat; iuxta hunc longissima montem
 Planities, & lata satis, quam plura fluentia
 Parvula, & alta rigant, aurumq. in cerula ducunt.
 Ipse autem hunc portum, regalem nomine dixi.
 Vestigare viros circum vaga flumina, & urbes,
 Ductores valido certos cum milite misi:
 Hoieda hos inter, Corlanus & alta propago,
 Ante acies dextra, atq. animis prestantibus ambo.
 Quattuor horum alter demonstrat flumina, & alter

Parte alia tria conspexit labentia ab ipsis
 Montibus, auratis longe radiantia arenis.
 Legerunt ciceris non pauca leguminis instar
 Grana auri comites, maior aq. legit Hoedas.
 Mons erat haud longe a portu, quo condere castrum
 Institui, cœpiq. domos attollere saxis,
 Atq. Magis tribus erexi, statuiq. sacellum.
 Hic ubi decurrunt immixtis flumina arenis,
 Et lento nitidoq. auro, nec copia parua est,
 Castrum aliud posui dictum de nomine Thomæ.
 Atq. peragrata Cibauo letus ad urbem
 Mox Isabellam redij, cum purpureum Ver,
 Et tepidi crescunt Soles. tunc fratre relicto,
 Cui summam volui rerum, cui credere classem,
 Assueto & bellis iam pridem Margaritæo:
 Quos iussi circum positas perquirere terras,
 Et subito inuentas communi subdere Regi:
 Tendo iter ad Cubam cum terna puppe per æquor:
 Ne forte imperio premeret ratis aduena terras,
 Oppidaque, littusq. nouum, gentesq. repertas,
 Oceaniq. meis inuentum puppibus æquor.
 Deserimus socias naues, mœstiq. volamus
 Per mare; & aspirant animosis flatibus Euri.
 Sub lucem nitidi Solis sese mihi portus
 Ostentat, scopuli incuruo quem murice cingunt
 Ingentes, vastiq. maris silet vnda refusi.
 Nicoleos Diui hunc portum de nomine dixi,
 Spectantem longe ditissima littora Cubæ.
 Sed latus accessi Cubæ, qua spectat ad Austros,
 Maitij apparet tantum Iamaica diues,
 Hororumq. simul vario latissima cultu.

Unum habet in medio sublimi hæc insula montem
 Vertice, qui latis tangit radicibus æquor:
 Et sese circum procuruo a littore tollens,
 Paulatim molli ascensu se attollit ad auras,
 Et media excelsum monstrat tellure cacumen:
 Vnde licet spectare rates sua tecta petentes,
 Quæ celso imposuere iugo: quotiensq. feroces
 Cannibali accedunt, summo de vertice currunt
 Cum strepitu, primasq. ineunt in littore pugnæ.
 Nam semper cum Cannibalis bellæ aspera ducunt.
 Hanc gens dura colit, longoq. exercita bello
 Hostiles contra incursus, contraq. Quiqueiæ
 Finitimos. volui fissam ter sistere classem
 Littore iam capto, classem ter reppulit hostis:
 Et loca nota tenent, opponuntq. agmina nostris
 Puppibus: adpressa tandem tellure, ruentem
 Ad littus turbam aggredior: quæ nescia cuiquam
 Terga dare, a patria nostros pellebat arena.
 Pacati sunt tandem animi, pressiq. tumultus,
 Visuriq. nouas gentes ad littora currunt.
 Linquimus hanc etiam terram, Solemque secuti
 Occiduas versus terras, currentia vidi
 Torrentis fluuij in morem freta lata, sinusq.
 Innumeros, centum & sparsas per cærulea terras.
 Dum vero impellunt a tergo flamina puppes,
 Sub noctis tenebras, Cubæ nos accipit ingens
 Iridis in faciem portus, atq. vnda silentis
 Oceani, quem feruenti tutantur ab astu
 Aequoris, & magno ventorum a turbine colles
 Hinc atq. hinc stantes; quo nos subsistere visum est.
 Protinus optatam in terram descendimus omnes,

Intramusq.

Intramusq. domos non longe a littore binas :
 In quibus innumeros pisces ardente videmus
 Impositos pruna, aut transfixos corpora vallis.
 Accedo propius siluam, que fronde virenti
 Vicinas ades pelago, littusq. tegebat.
 Qua nexos vidi ramis frondentibus anques:
 Atq. astricta alios conspexi funibus ora:
 Auulfos alij dentes, nec fallor, habebant.
 Serpentes alit innumeros hæc insula, qui non
 Immittunt membris hominum letale venenum,
 Aut tactu, morsure suos: similes Crocodilo
 Aspectu, membrisque, sed haud tam corpore vasto.
 Regius hic cibus est: hos frustra in paruula sectos
 Infigunt verubus, domibusq. epulantur auitis.
 Dur vero positus in littore vescimur omnes
 Piscibus, aufugere viri: sed Didacus illos
 Accedens linguam edoctus, moresq. Quiqueia.
 Ad nos deduxit, dedimus queis plurima dona.
 Insula Cuba tenet mores, quos ipsa Quiqueia.
 Et Lunam, Solemq. colit: similemque, relinquit
 Hæredem, & fruges similes proieclat in aruis.
 Ingenio felix est gens, & mitis, & expers
 Armorum: sua rura colunt, cupidiq. videre
 Adueltas nuper longinqua per æquora gentes,
 Descendunt, puppesq. petunt, secumq. canistres
 Ignotas portant epulas, lymphamq. ministrant,
 Et lati fessos descendere nauibus orant.
 Consita erant passim densis hæc littora, & altis
 Arboribus, patrios fructus qua ferre solebant.
 Littore in hoc adeo calidarum est flumen aquarum,
 Vix vt fumantes possit contingere lymphas

*Ipsa manus: longo hic se fundit in equora tractu.
 At procul ingenti fumant freta salsa calore,
 Feruentes nec erat tutum transire per undas,
 Qua pelagi inuoluebat aquis se fumidus amnis.*

*Iamq. diem nitidus ducebat Lucifer ore
 Purpureo, & luce infusa fulgebat Olympus:
 Cum nostri videre ratem, qua per mare pisces
 Captabant nudi nauta: tunc cominus illos
 Aggredimur leuibus vicina per equora cymbis.
 Intrepidi nos expectant, gaudentq. profundo
 Oceani ignotas illis spectare carinas.*

*Illi etenim vtuntur nulla compage carinis
 Intextis, solido, atq. vno sed robore, & undas
 Sulcant remorum valido tantum agmine freti.
 Non illis velorum vsus, non nautica noscunt
 Arma ratis, non astra polo surgentia seruant.
 Vim nullam intulimus nautis piscantibus alto.*

*Sed tibi nunc mirum dicam, dignumq. relatu.
 Hic piscis pelagi est clarus venator in undis
 Quiqueis, necnon vasta circa equora Cuba,
 Anguilla similis nostræ, sed corpore maior,
 Et facie informi, nostris non notus in oris.
 Hic pisces insectatur, veluti canis acer
 Errantes capreas campisq. & montibus altis:
 Multiplices cuius squamę certo ordine corpus
 Permissa spinis velant, veluti rubus asper.
 Hunc Guaicantum appellat gens incola piscem.
 Pellem habet hoc monstrum summa in cernice, supraq.
 Squallentes humeros, supra & squallentia colla.
 Piscator trahit hunc intorto fune reuinctum,
 Obstrictumq. ratis lateri, patrijsq. sub undis*

Pabula captiuo noctesq. diesq. ministrat:
 Affixa est laeuo lateri nam pinea sedes,
 Quam colit, aquor eas cum voluit turbidus vndas
 Auster, & ex alto cadit imber, & Eurus arenas
 At collit supra scopulos: tunc iueta sub alto
 For rice tecta petit, tutusq. quiescit in vndis.
 Luce noua piscosa tenet loca nauta profundi,
 Et secum ducit vinctum per carula piscem;
 Atq. vbi squamosam gentem per marmora cernit
 Errantem, aut lenge grandi testudine visa,
 Demittit subito funem: tunc ille per equor,
 Ceu liber, tacitus graditur, secumq. rudentem
 Ducit, & oblatam sequitur per carula pradam:
 Sic contra ruit hos animis, & robore fidens.
 Impositam dorso pellem mox explicat omnem,
 Implicat & piscem coniecta pelle, tenetq.
 Intrepidus, spinisq. ferit (nam carcere nigro
 Hunc frenat.) tunc nauta vigil de gurgite funem
 Paulatim trahit ad littus, captosq. sub vndis
 Luctantes simul adducit: sed cum prope littus
 Accessit noua prada, leui piscator in altum
 Dat sese celerans saltu, pradamq. per aquor
 Sustinet: accurrunt comites, pariterq. labori
 Succedunt: at piscis ouans captiua tenaci
 Corpora pelle tenet pelago, semperq. teneret
 Impavidus, patrio dum viueret aquore: sed cum
 Calum haurit, pellem laxat, pradamq. relinquit:
 Et celer aquoreis mox sese fluctibus abdit.
 Ille etenim calum haud nostrum, non aera nostrum
 Ferre potest; ideo nauta piscem aquora supra
 Tollunt, vt captam linquat viso aere pradam.

Sepe etiam varios glomerato examine pisces
 Insidijs rapit, & visa testudine contra
 Tendit iter: nam dum placido noua pabula querit
 Concha mari, tenet ora sua non praescia mortis.
 Exerta, & nullas pascens timet aequore fraudes.
 Hic piscis maria alta colit, piscator & omnis
 Unum habet, & facilis pelago quarentibus ille est.
 Quattuor hi conchas nobis, piscesq. dederunt.
 Nos illis contra dedimus gratissima dona.

Pandimus has inter dum vero lintea terras,
 Indigena ruere ad pelagi caua lit tora gentes,
 Et panem, & fructus, & secum ferre volucres,
 Intentiq. oculis nostras spectare carinas,
 Dicere & e caelo nos descendisse supremo.

Insula se hoc pelagi tractu tollebat eodem:
 Qua vidi tantum sinuosa ad lit ora toruo
 Aspectu, turpiq. canes, quos educat illa
 Barbara gens, illosq. neci demittit, & exta,
 Cunctaq. membra coquit, mensisq. epulatur auitis,
 Et consanguineas vocat ad conuiuia gentes.
 Hos referunt sine latratu componere Soles.
 Vidi ego verberibus domitum, non edere vocem,
 Non gemitus, non latratus, dum linqueret auras
 Vitales tandem sub fuste & verbere torto.

Sed dum sulcarem has inter rapida aequora terras,
 Ingredior pelagi non tuto in gurgite fauces
 Angusti pelagi: hic poterat non nauita retro
 Vertere cunctantes iam fesso remige puppes.

Pontus erat niue candidior, sparsusq. recenti
 Lacte videbatur passim candescere fluctus.
 Luna tenebat iter medium sublimis olympi,

Cum maris intravit scopulos prope littora tendens
Puppis iter, Zephyrisq. legens felicibus oras.

Dumq. darem Cuba turgentia vela per undas,
Mons procul ostentat sese densissimus umbris.
Hunc fessi petimus montem, siluisq. subimus
Umbriferis, quarum summo de vertice fontes
Surgebant, raucoq. sono vada salsa petebant.

Hic pinus sese in celum pulcherrima tollit:
Palmaq. summa petit cali conuexa flagellis.
Tunc nauta ingressi siluas ligna arida ferro
Scindebant, liquidisq. implebant fontibus urnas.

Dum vero legerem has inter freta concita terras,
Hic miles captare feras assuetus, opacam
Est siluam ingressus, vidit qui vestibus albis
Indutos homines vsq. ad vestigia: qui tunc
Vertit iter, meq. admonuit vidisse togatam
Hoc nemore aërio gentem: tunc letus in altam
Immisi siluam selecto ex ordine certos,
Qui nemus umbrosum transgressi, haud tendere gressus
Inceptos potuere ultra; namq. herba tegebat
Plurima planitiem camporum, aditumq. vetabat.

Tunc subito redijt miles, rediensq. ferarum
Grandia conspexit vestigia tramite in alto:
Percussusq. metu mentem redijt celer ad nos.
Parte alia siluam ingentem fragantia versus
Littora conspexi, quam vitis plurimus ambit
Pampinus, innectitq. comas, ramosq. virentes.
Littus ad Hesperium tali de vite racemos
Attulimus succo grauidos, dulciq. sapore.
Atq. grues magnas per pascua florea vidi.
Hos tractus regionis aquæ obduxere palustres,

In quibus ad ripas conchilia lucida vidi.
 At dum vela Notus tendit, flatuq. secundo
 Aspirat nostris ratibus, procul ardua nautæ
 Culmina terrarum aspiciunt, luccsq. sonantes.

Verrimus huc laci cursum, qua vasta secundum
 Aequora se gemine tollebant rupibus ades.
 His domibus vir solus erat confectus & quo,
 Et macie, & nulla velatus corpora veste.
 Hunc ducunt propere ad naues, & ad aequora, quæ mox
 Didacus interpres dictis compellat amicis:
 Et fari hortatur, cui sint hæc subdita regno
 Littora, quæ ve habitent trans montis culmina gentes.
 Sed captus non dicta capit, nec percipit aure:
 Ille tamen montem hunc ultra signisque, manuq.
 Monstrabat populum esse alium, Regemq. potentem,
 Qui sese indueret diuersis vestibibus, vt nos.
 Tunc cupidi versus iuga celsa ratesq. sinusq.
 Dirigimus prime soluentes tempore lucis.

Dumq. maris molimur iter per cerula, centum
 Occurrunt nobis lintres, signisque salutant:
 Miranturq. nouas puppes, habitumque, virosq.
 Armatos, ostroq. duces, auroq. nitentes.
 Hoc etiam tractu longo conchilia multa,
 Quæ baccas gignunt limoso in littore vidi.
 Me tenuit mora nulla loco: sed protinus ultra
 Progredior: nec erat rupes, nec culmen in ipso
 Littore, fumiferos quod non effunderet ignes.
 Dum legimus scopulos, & procurrentia saxa,
 Et quæ spectabant austrum, & quæ litus Eoum,
 Tercentum posita sinuoso in marmore terre
 Apparent, densis spectanda frondibus omnes.

*Inuitas tandem conuertere lintea cogor:
 Namq. omnis vario ventorum turbine puppis
 Victa erat, & comites fessi, & fracta omnia nostra
 Arma ratis longū ob cursum, & maria aspera Cuba
 Tarda q. classis erat, qua iam mare lasa vadofum
 Preßerat, & laxis acceperat aequora rimis:
 Panis, & Oceani emensis corruptus ab undis
 Nauticus, atq. omnis rerum iam nauita fessas.
 Ut me tunc positum conspexi in limine leti,
 Sustuli ad alta oculos supera, & sic voce parentem
 Vnigenæ Christi lacrymis sum fatus obortis.*

*Dauidica o proles Virgo, qua clarius vllum
 Lumen, nec terræ, nec habent celsa atria cali:
 Respice nos, audiq. preces non te duce Syrtes,
 Aut Maleæ horrendas cautes, fluctusq. timebo.
 Deinde ferit tumidum contis mare nautica pubes,
 Nec curat venturam hiemem, ventosq. procaces.
 Haud longum in medio tempus, freta mota quierunt,
 Et circumstrati fluctus, Zephyriq. resedit
 Spiritus, & celo tempestas clara refulsit.
 Tunc me me ad socios vertens, sic sum ore locutus:*

*Vidistis pelagi insidias, murmurq. minasq.
 Ingeminare notos, piceamq. insurgere noctem.
 Mox posuisse notos, pacataq. murmura ponti,
 Et lucem pelago, & terris rediisse serena.
 Sint quamuis sine nube dies, sine flamine noctes,
 Attamen hæc non fraude carent, nec credere nautis
 Huic monstro sese tutum est, nec lenibus undis.
 Sed dum nimborum crebrescere prælia vidi,
 Ipse sinum obliquo spirantia flamina contra,*

Et nauta subigunt remis fera per freta puppes:
 Vncta natat pinus, quamquam esset fessa profundo,
 Dum redeo, Boreas me vexit in aquora magnis
 Plena adeo testudinibus, vt nauita cursum
 Fletere non posset magna sine mole retrorsum.
 Has fauces tandem euasi: mox equoris alti
 Ingentem tractum ingredior, qui gurgite ab imo
 Scythonia magis albus erat niue, lacteq. puro:
 Et passim niueis spumabant fluctibus vnde.
 Ipse gubernator metuens vada prona, propinquum
 Contorsit proram ad littus, qua uenerat, & qua
 Non spirant vada, nec scopulis immurmurat equor.
 Et (mirum) nobis Cuba venit obuia pubes,
 (Nam nullos mea gens populos turbauerat armis)
 Plurima dona ferens ad nauem lata, palumbesq.
 Ingentes, quorum spirabat guttur odores
 Assyrios: nos tunc accepto munere læti
 Vela damus: quos & quondam metus acer agebat
 In montes agitare: fugam, nemorumq. latebris
 Abdere se, nunc ad naues, & ad ipsa ruebant
 Sponte vada, & nostræ gratissima munera classi
 Portabant panem, & lympham, viridesq. volucres,
 Et varios fructus, quos tellus illa ferebat.

Hanc gentes quæ tunc habitabant littoris oram
 Quod rectum est, seruant, viuunt sine legibus vllis:
 Iudice non illis opus est, hi turpia damna
 Non norunt, vlli ve nouas intendere lites.
 Omnia sunt illis communia gentibus, vt Sol,
 Et Luna est: atq. arua colunt quantum indiget usus:
 Nec quisquam seruat sua prædia: multa supersunt:
 In gera,

Iugera, queis illic committere semina possent.
 Non habet hac regio felix Regemve, tyrannumve,
 Aut ciuem vitas, & crimina castigantem.
 Oppida non cingunt muris, non sepibus arua:
 Maitiumq. colunt tantum, iuccasq. agiesque.

Hinc ego digrediens iterum rediturus easdem
 In partes sub casum hiemis, placido feror Euro
 Iamaicum ad littus, tepidū qua spectat ad Austrū.
 Et latera illius vidi, & nemo a ardua longe,
 Et passim virides hortos, beneolentiaq. arua:
 Auriferaq. illic detexi littus Hayti,
 Atq. ignota mihi nemora, & non parua fluenta.
 Ipse viam hanc alacris tranquilla per equora inui:
 Dehinc sancti portum Nicolai intramus; ibiq.
 Accepit statio fessas tutissima puppes.

Portus erat circum saxis incinctus, & alto
 Gurgite stagnantis ponti, quo clausa silebat
 Vnda, nec horrifonum pelagus, ventosq. timebat.
 Tansirem Autumni dum tempore littus Hayti
 Per tumidos pelagi tractus, perq. aspera saxa,
 Querebam vigil ipse locum, quo condere possem
 Littore procuruo fessas cum remige puppes,
 Me Deus interea inuit, dum Solis in ortu
 Aspexi terram, qua respondebat Hayti
 Littoribus curuis contra, quam nomine dicunt
 Adamanam indigena: validis has inter vtraq.
 Deferor impulsus ventis, vbi nocte sequenti
 Passa suo de more graues est Luna labores.
 Tempestate e adem quinq. horas, atq. trientem
 Cognoui Gades inter differre, marisq.

Quos

Quos ego sulcabam, abrupto cum sidere, fluctus:
 Turbari qua causa maris fuit, atq. procella.
 Cete instar monstrum horrendū vada turbida tranās.
 Venturam ob tempestatem, nec habere receptus
 Iam tutos poterat, ponto se immiscuit atro.

Tunc ego me in portus penetralia: et in caua saxa
 Addideram multos Soles, sed post vbi vidi
 Pacatum pelagus, direxi carbasa uersus
 Optatos portus, sperata & littus Hayti.
 Hic vbi germanumq. meum, comitesque, ratesq.
 Inueni incolumes, populum & parere volentem,
 Atq. nouā struere est uisum hoc tunc littore puppē,
 Quassatasq. Notis aliquot sarire carinas.
 Miles tela nouat, discissaq. carbasa nauta,
 Cum grauis Autumnus siluis ponebat, & aruis
 Innumeros latis fetus: reditumq. parabam
 Cannibalum in terras, ut possem exurere sedes,
 Illorumq. rates flammis, & perdere ferro:
 Vicinasq. illis gentes, populumq. timore
 Soluere finitimum, sed enim grauis occupat ossa
 Morbus ob insomnes tot ductas per vada noctes.
 Semianimisq. dehinc Isabella vectus ad urbem
 Me leto tandem eripui, rursusq. redire
 Vnique, frugumque, oleiq. coegit egestas
 Littus ad Hispanum, namq. illis nauita noster
 Non poterat, milesq. cibis assuescere, quos fert
 Insula; ad Hispanum decreui tendere littus:
 Euenero mihi sed qua prius ordine dicam.

Nos Urbes geminas populi ut fundasse, nouasq.
 Aedificare domos videre, & tollere celo,
 Cingere

Cingere & ingenti fossa, & circumdare vallo,
Et premere imperio terras, atq. æquora circum,

Confestim exarsere animis, petiereq. castrum

Unanimes Diui Thomæ cum milite multo;

Vallaruntq. noua muros fossa, atq. corona.

Cuius erat dominus tunc Rex Caunoboa, gentesq.

Illius mensem totum obsidione tenebant:

Haud pauidi nostros in prælia seua vocantes.

Nam castrum posui dictum de nomine Thomæ

Æterno rerum domino in regione Cibani.

Saxea sitq. licet tellus, vaga flumina multo

Attamen effulgent auroscum præcipue sunt

Imbribus aucta, trahunt madidis de montibus aurum.

Actutum hanc arcem præcinxi cespite viuo

Permisistis fruticum virgis, & robore secto,

Et trabibus fracta vicino in littore puppis:

Vt sese posset defendere miles ab hoste

Inclusus, si qua interea fors aspra fuisset:

Delegiq. locum supremo in colle, procul qui

Spectabat regionem omnem, montesq. remotos.

Hanc arcem intravit bello præclarus & armis

Margaritæus princeps, dehinc ductor Hoedas:

Hoc castrum indigenæ se vincere posse putabant,

Vt Guacananillus quondam, qui funditus arcem,

Quam nostræ fecer. manus delenit, & igni

Tradidit, & nostros vitæ spoliavit; adessent

Cum pauci, & Rex rupisset fœdusq. fidemq.

Sed cum cœpisset magnum increbrescere murmur

Obsidione premi nostros in monte Cibani,

Armari pedites iussi, lectamq. cohortem,

Primoresq. equitare viros; tunc cornua rauco

Clangore

Clangore instrepuere cauum per inane, fremensq.
 Alipedes in bella mouent, grauiusq. inuentus
 Saurit, ob obscuro socios in carcere clausos.
 Mox iter arripuere duces nullo ordine: sed cum
 Hæ gentes videre procul volitantia signa,
 Deseruere locum, & montes petiere supremos.

Hoiedas, cui credideram noua mœnia castris
 Iam liber, certos duxit, certosq. reliquit,
 Qui curam gererent arcis: mox obuius illis
 Processit, qui subsidio sub nocte serena
 Ibant; tunc acies iunctæ quæq. obuia morti
 Corpora dant, mox Hoiedas se contulit ad nos,
 Et totam seriem facti, remq. ordine dixit.
 Illum ad Cannoboam decreui mittere regem:
 Vt terius bello ut nollet contendere mecum,
 Snaderetq. illi iniustis discedere ab armis:
 Inter nos coeant potius sed fœdera pacis.

Dumq. moram traheret Rex in regione Cibani,
 Missi etiam legati aderant mandata ferentes
 Ad regem, ut gentem sumptis detruderet armis:

Quæ duro imperio circum sua regna tenebant;
 Quorum vnus Regem alloquitur. Rex inclyte, tu nunc
 Non ne vides gentem hanc nostras subiungere terras
 Imperijs ausam, & tot vectigalia numquam
 His nostris audita locis imponere, circumq.
 Aequoreos alias sub leges mittere tractus,
 Cindere & his nostris etiam noua mœnia terris?
 Illorum tanta est animis innata cupido
 Rumpere tranquillam pacem, & longa otia, nosq.
 Cogere seruitio, & duro parere tyranno.
 Quin etiam (heu facinus) nostros infringere dicunt

Velle Deos, sese penitusq. abolere, parantq.
 Ipsorum sacras euertere protinus ades.
 Agricole insidunt patrios non amplius agros,
 Maiciq. solo non mandant semina, at aurum
 Impulsi inquirunt per terræ viscera tantum,
 (Pro dolor) vnde fames nostris regionibus orta est?
 Quid referam? vxores nostras rapuere parentum
 E manibus, gremijsque; fuit non tuta iugales
 Nondum experta toros virgo: prædaq. recenti
 Ducti, & auaritia sese inuoluerunt rapinis.
 Matresq. & consanguineos, abductaq. furtim
 Pignora, ab insolito miserescere milite deslent.
 Ne dubita, cuncti venient in fœdera Reges
 Finitimi, sparsa circum hoc toto equore terræ,
 Auxilioq. omnes venient. rem nunc tibi dicam,
 Quam forsân minime reris. gens aspera bello,
 Atq. a stirpe genus durum; hoc immitte licet nunc
 Sit nobis, regnisq. alijs, tamen arma capeisset
 Hos contra, cum nos victos, aliosq. videbunt,
 Illud idem tecum facient: quos seuus aperto
 Aduena hic, insequitur bello, tellure, marique.

Auxilioq. aderit nota insula Madanino,
 Quam Caribum vxores habitant, gens efferâ sumptis
 Arcubus, & iaculis: illos quæ non timet hostes,
 Aduersaq. acie pugnans non vulnera vitat,
 Vibrat in hostiles eadem quot tela phalanzas:
 Impia contento tot vulnera dirigit arcu.

Talia vociferans, cunctis mirantibus, aulam
 Orator strepitu ingenti, fremituq. repleuit,
 Impulit, & capere arma, locumq. inuoluerunt flammis.
 Parte alia Hoiedas suadebat fœdera Regi

Iungere

Iungere, amiciriamq. nouam cum Rege potentis
 Hesperia, poterat solus qui vincere gentes
 Occiduas, ne dum hos populos: quorum otia tantum
 Delectant muliebrum animum, non bellica virtus.
 Verborumq. memor sit Rex, qua plurima Cemes
 Iam cecinere sui. stabat velut ardua cedrus
 In Lybano sita: quam Boreę fera verbera flectunt
 Huc illuc, coguntq. comas contingere terram
 Interdum, fractasq. ferunt per inania frondes.
 Blanditijs tandem, atq. astu deduxit Hoedas
 Ad me Caunoboam Regem: qui post vbi captum
 Se vidit, animum varias conuertit ad artes,
 Conscijs ipse sibi sceleris: nam fortia leto
 Viginti dederat nostrorum corpora nuper.
 Non aliter frendet, quam lapsa in retia tigris,
 Qua modo vi propria, modo dentibus, & modo aduincis
 Unguibus, aut astu perumpere vincula tendit.
 Admonet & fratrem collectas ducere gentes
 In bellum; mora nulla vocat germanus in arma
 Subiectos Regi populos, vicinaq. cogit
 Auxilia, & vastant cultoribus arua remotis.

Horridus ante aciem in iaculis, vultuq. minaci
 Caunoboe germanus erat, nec terruit illum
 Armorum longe fulgor, sonitusq. tubarum.
 Hic gentes in quinq. acies diuiserat, & dux
 Expertus bello pugnas de more ciebat,
 Atq. instigabat letis clamoribus alas,
 Opposuitq. suas contra agmina nostra cohortes,
 Stans medius. cernens Hoiedas tutius esse
 Leuam aciem nostris armis inuadere; aperto
 Agminibus quam tot iunctis concurrere bello.

Dehinc

Debinc dubius stetit an primum prostrernere nodum,
 An dextrum vellet peditum, cornuve sinistrum
 Immissis turbaret equis: ceu saeva legna,
 Quae videt in specula silvis errare iuuenos,
 Parte alia gregibus permistos carpere gramen
 Intonsum cernit subter nemora ardua tauros.
 Illa animum rapit huc illuc, an florea cursu
 Prata petat, laceretq. gregem, pariterq. iuuenos
 Inuadat, dubia; in tauros resoluta feroces
 Vertit iter: sic Hoedas cum milite lecto
 Aggressus cuneum est dextrum: nam debinc vbi vidit
 Illorum ductor, princepsq. expertus, Hoedam
 Fulgentem phalaris, flammaq. vmbone vomentem
 Et galea, secumq. metum, strepituq. ferentem
 Ignibus immistos, & equo clypeata regentem
 Agmina, non aliter pugna perterritus haesit,
 Quam lupus, Atlantis sequitur dum per iuga tauros,
 Aeria longe spectans de rupe leonem,
 Persusum latos humeros, atq. ora cruore.
 Olli animus subito iniecta formidine torpet,
 Nec versare dolos, audet nec fidere cursu,
 Non animis contra ire cupit. mox ille vbi vidit
 Iactum intra teli pugnam aduentare, remissis
 Tunc loris equitum erupit clamore, & equorum
 Pectoribus strauit pignantum praefora cursu,
 Et belli nodo, leua de parte timorem
 Immisit: fugere alij per prata, cauasq.
 Per rupes, tenuere viam, pacemq. petebant.
 Ductorem belli captiuum duxit Hoedas.
 Accidit & nostris fors haec aduersa carinis,
 Impediit que classis iter: nam sideris ortu

Sub Cancrī Eoo surgens de cardine venit
 Turbo ingens; qui prae ruptis radicibus imis
 Euertit stravitq. solo, & nemora ardua longe
 Planitiem in latam traxit, pelagiq. procellas,
 Et tumido fluctu radiantia sidera tinxit;
 Immerfitq. rates undis, & vincula rupit,
 Namq. mare in terram irrupit cum turbine vasto;
 Quicquid & pariter littus, vicinaq. ponto
 Proluit arua, domosq. maris deuexit ad undas.

Iamq. fere amissis ratibus in gurgite, tristes
 Pectore voluebam curas: hinc bella premebant
 Cannibalum: hinc tanto quassatæ a turbine puppes:
 Hinc fessi comites, illinc penuria rerum.
 Hæc animis potior nobis sententia surgit:
 Iussi ego tunc subito geminas aptare carinas,
 Atq. rates refici, perfractaq. transtra nouari.
 Certatim socij incumbunt, & in aquora classem
 Deducunt, Taurus cum sese attollere calo
 Inciperet. nos exorto iam Sole tenemus
 Acquoreos cursus ratibus: sed fratre relicto,
 Qui late regeret populos, & quem penes esset
 Imperium maris Oceani, atq. exercitus omnis.

Ducebam mecum hos geminos per cœrula Reges,
 Hi testes mihi sunt proceres, quos non mala febris
 Corripuit, non morbus edax mœrentia pressit
 Corpora, sed miseros dolor ingens abstulit, vt se
 Viderunt duci captos ad regna potentis
 Hesperia, quam diues aquis sæcundat Iberus.
 Ad Gades redij sine tempestate remenso
 Acquore, & ad Regem nostrum solita vrbe morantem

*Sub veris tepidos Soles. Rex protinus armis
 Instructas octo puppes, atq. pra. manumq.
 Lectam hominum, viniq. cados, frugesq. ministrat,
 Atq. illas soluens Hispano e littore tandem,
 Deueni exiguam tota cum classe Maderam,
 Et misi ad fratrem naues, mala & aspera sed fors
 Quiqueia nobis inimicas detulit oras,
 Roldanus quas, & socij ditione tenebant.*

DE NAVIGATIONE

CHRISTOPHORI COLVMBI

LIBER TERTIVS.

*INDE ego digrediens ternis cum puppi-
 bus equor
 Ingredior maris, hic sparsas per cœrula
 terras*

*Inuenio, quas Hesperidas coluisse superstes
 Fama refert: has infectas vitio aeris oras
 Effugimus, densaq. simul caligine calum.*

*Debinc testudinibus plenum tandē ad mare veni,
 Applicuiq. rates ignoti ad littoris oram,
 Quod gentes habitant diuersa per aquora vestrā,
 Quas scabies mala pertentat, quam sanguine largo,
 Et gelido illarum tingunt, niueumq. colorem,
 Inuisamq. luem toto de corpore pellunt.
 Has solum mandunt egri, dum corpora curant
 Insula non longe posita est, quæ vertice ab alto
 Et circum latera, & circum iuga celsa ruebat
 Ignitos cœli rapido cum turbine tractus,*

*Cum spirant contra validi de partibus Euri,
 Et caua percurreunt immixtis flatibus antra,
 Ardentesq. globos flammaram ad sidera voluit
 Sulphureo immistos fumo, atq. bituminis aura.
 Non secus Aetna solet luce expirare cauernis
 Sicanijs volucres fumos, & noctibus ignes.
 Atq. viam tenuit vasti maris area pinus
 Australis, tandemq. in feruida marmora ponti
 Rūpimus. hic calor Austrinus mēbra, ossa, medullaq.
 Intrabat, nec erat requies: nam mole fluebat
 Corporea immundus sudor calesactus, & aer
 Pene ipsa vrebat caua vela, grauisq. carinas
 Vexabat fessas pelagi sine murmure feruor:
 Atq. cados astus scindebat, & arida transtra:
 Nauita nec poterat tantos perferre calores.*

*Et tunc tempus erat, quo messor latus aristas
 Colligit, & late Cancris sub sideris ortu
 Aestuat omnis ager, campiq. ardore dehiscunt.
 Interea hic octo Soles sine flatibus vllis
 Ventorum, placidus tanto in discrimine pontus
 Oppressum me detinuit, vbi nulla salutis
 Spes erat, & iuuit nos tunc densissima nubes,
 Qua texit tractum hunc pelagi, nostrasq. biremes.
 Hic ego me cęlo vertens sum talia fatus.*

*Eripe me his, Pater alme, malis, et per mare vectū
 Respice in ignotas syrtes, da tendere cursus
 Posse ratem ad portum, tantamq. euadere pestem.
 Adsis o Virgo alma precor sanctissima, namq.
 In sua vota vocat te nauita, cum mare fundo
 Aestuat, & rapidi voluunt freta feruida venti.
 Inq. fugam infesto conuersus miles ab hoste
 Te semper vocat auxilio: filuisq. viator*

Luciferi

Luciferi insidijs hominum deprensus in ortu

Alta suos tendens ad celi sidera vultus,

Latronum duce te sperat se euadere fraudes,

Vnigenamq. tuum, mihi qui Dominusque, Deusq.

Et fuit, & mihi semper erit, ne deserat, ora.

Nec mora spirarunt vulturum flamina, & aquor

Per placidum puppis fertur, rostroq. profundum

Ignotum ruit huc illuc, versusq. cadentem,

Qua longe montes aperit, siluamq. comantem,

Impello Solem puppes, & verrimus vndas.

Tunc noster sese vertex subducere cepit,

Astrorumq. alios hunc contra aspeximus ignes,

Atq. aliam cæli faciem, quam novam ego primum

Esse plagam Austrinae partis: nam sidera nostris

Elucent magis, temperies mitissima passim est.

Ipsa ratis vastis dorsum maris ascendebat.

Haud secus, ac celsum montem: sed non tamen vlla

Ardua terrarum prope, vel longinqua videbam.

Tunc nos ignariq. via, trepidiq. calore

Protinus excutimur longinqua per æquora cursu.

Atq. iterum sese nostris ostendere cepit

Luminibus calo vertex sublimis ab alto.

Tertia lux tandem claro mitissima calo

Fulsit, & e nostris estusque, calorq. recessit

Ossibus, & membris venit vigor: inde per æquor

Immensum tentamus iter, quo marmore vasto

Nulla videbatur circum se attollere tellus,

Conscendit malum Mendez vt cernere posset,

Eminus Oceani tractus, tunc lumina vertens

Ad nos exclamat, longe se cernere terram,

Qua montes ternos monstrat, siluamq. comantem.

Quo læto clamore, dolor procul absfuit omnis,

Et solita vires animo rediere, abiitq.
 Pallidus ore, color, nosq. anxia cura reliquit.
 Sed non hoc potui propter vada proxima litus
 Tangere: tunc illic silvas, & prata sub vmbri
 Arboreis, & litoreo benevolentia tractu
 Gramina, & halantes conspexi floribus hortos.
 Prosequimur nostros cursus: tandem ꝑ. sub ortu
 Aurorę, & Solis radiantia lumina contra
 Ingentem portum intramus, quum lucidus inter
 Signa Leo late attollit humerosque, iubasq.
 Fulgentes, & triticeas terit area messes,
 Agricolaq. labor durus sub Sole fatigat.
 Portus erat prope fontis aquã, qua tramite lapsa
 Gramineo pelagi fluctus, litusq. petebat.
 Huc nobis visum est defessas condere puppes,
 Compagesq. simul quasas coniungere, & arma
 Instaurare ratis, curare & corpora fessa.
 Indigena nulli hanc terram, litusq. colebant.
 Vidimus his terris vestigia multa ferarum:
 Vicinum litus tacitis accedere remis
 Aspexi cymbam, qua per vada salsa vehebat
 Proceros membris iuuenes, quibus arma sagitta
 Scutaque, & arcus erant, semiustaq. cuspide tela.
 Longa his cesaries, & non intorta stuebat
 Per latos effusa humeros, nigrantiaq. ora
 Inguina gossipio cuncti, mistoq. colore
 Velabant, vittisq. femur, at cetera nudi.
 Ipse hos & signis, & lata voce vocabam:
 Quis non visa prius ostendi munera longe,
 Et specula hinc calybe e nitido, paterasq. figuris
 Diuersis auro pictas, varioq. colore.
 Aera foraminibus pertusa, & concava dulces
Tinni-

Tinnitus longe edebant, strepitusq. canoros,
 Tincta colore rubro ramosa coralia pansis
 Portabant nauitæ manibus. Sed post ubi vidi
 Nescia muneribus nostris mansuescere corda,
 Detorsi hos contra lecto cum milite proram.
 Illi autem validis conatibus impellebant
 Per pelagus retro lembum: nec dona putabant
 Nostra carere dolis: qui non caua vela, ratesq.
 Cessabant spectare oculis, atq. arma, tubasque,
 Atq. intertextas argento, & murice lenas,
 Et longe rauca stridentia tympana voce.
 Tunc ego conspiciens oblato munere me nil
 Proficere, hic iussi iuuenes inflare cicutas.
 Atq. ebur, & cantus prora exercere vicissim,
 Ducere & assuetas sublimi in puppe choreas:
 Illorum vt sonitus animis dulcedine motis,
 Ne fugerent: Cymbam sistunt, remisq. relictis
 Arma manu inreptidi rapiunt, cantuq. vocari
 Insolito sese in certamina dura putabant,
 Ignari sonitus litui, vocumq. canentum.
 Nostrorum pars tela manu, neruoq. sagittas
 Aptabat, nec non pugna se quisq. parabat.
 At signis pacati animos ad littora tendunt,
 Descenduntq. simul, sequitur quos cætera pubes.
 Atq. inter sese signis, nutuq. loquuntur.
 Illi sed postquam rectorem accersere puppis
 Me dextra videre, ruunt ad littora, & alunt.
 Conscendunt veriti insidias: volat illa per undas,
 Quos non insequimur: sed recto tramite vasti
 Prosequimur pelagi tractum, quo non procul ingens
 Cursus aquæ liquido veniebat ab æquore, qua Sol.

Surgit, & occiduas tendit se vertere ad oras.

*Inuia erat nautis, & non tractabilis vnda,
Quam tenui, & fateor toties me mille procellis
Iactatum, atq. in vota Deum me saepe vocasse,
Qua late feruet Scylla tumida vnda sequacis,
Non me vexauit tantum tamen vllus in vndis
Terror, & iratum medijs in sytibus aquor.
Vltimusq. ruens in aperta pericula, tandem
Inuenio immensas hoc ipso in littore fauces:
Ad quas ille ingens cursus tendebat aquarum,
Et se condebat sinuoso hoc gurgite ponti.*

*His ego nauifragis decursibus ora Draconis
Imposui nomen. iuxta hac iacet insula vasto
Cincta mari, non illa vllis habitata colonis,
Huic Margarita mihi nomen ponere visum est.
Non nullos cursum tenui per marmora soles
Dulcis aqua, quantoq. magis, PERENOTTE, cadentē
Carbasa vertebam ad Solem, tanto magis amnis
Gratus erat: tanius sese erumpebat aquarum
Impetus in pelagi fluctus e faucibus alti
Fluminis occurrens salsis resonantibus vndis,
Atq. inter sese veluti certamen inibant.
Altus hic ad laenam præcelso vertice se mons
Tollebat calo, quem simius ora colebat
Horrida habens, nigrosq. oculos, caudamq. reflexā.
Asprum littus erat, nulliq. habitabilis ora.
Descendunt pauci in terram, qui sat bene cultos
Passim agros cernunt vacuos cultore, domusq.
Exiguas, qui forte habitabant montibus altis.
At latere e montis leuo videre patentem
Planitiem, quam nos petimus: venire sed ipsi
Indigenæ*

Indigenę, externas visuri ad littora gentes.

Tellurem hanc Pariam signis, & voce vocari
 Nouimus, & plenam populis, atq. vberē campi.
 Moribus hęc facilis gens est, membrisq. decora.
 Quattuor indigenas mecum per carula vexi,
 Vt loca vel signis circum, nutuq. notarent.

His mihi non visum est Parię considerare regnis.
 Sed dum littoreos me velle capeffere tractus
 Abnuerem, procul ecce ruit gens nuda carinas
 Visendi studio ad littus, classiq. propinquant
 Certatim innumerę scindentes marmora cymbę.
 Puro colla auro ornati, gemmisq. lacertosq.
 Armillis: petj. signis quo littore baccas,
 Totq. auri massas legerent, tunc barbara pubes
 Per nutus responsa dabat, gemmasq. repertas,
 Atq. aurum fulua inuentum monstrabat arena.
 Armatos ego tunc vicina ad littora misi;
 Qui pelago, & siluis loca proxima cuncta notarent.

Horum ductor erat miles: qui vidit in orbem
 Constructas eades, nigroq. sedilia ligno:
 Ast operosa tamen portant ad littora fructus
 Ignotos penitus nostris, varioq. colore:
 Alba ferunt, necnon & vina rubentia secum:
 Non vuis expressa, tamen gratissima vina,
 Fructibus innumeris facta, & pluuiialibus vndis.

Sunt albi indigene, mites, placidique, nec vllum
 Ipsorum hospitio, nec littore cominus arcent.
 Inguina gossipio velant, ac cętera nudi,

Qui vero, missi fuerant exquirere montes,
 Littoreosq. sinus, redierunt ad caua leti
 Littora, baccarumq. simul candentia ferta

Portarunt, viniq. cados, fructusque recentes.
 His trahere hand sine diu me tempus in oris
 Corruptæ pelago fruges: sed linquere visum est.
 Has terras, iterum inuisuro vere sequenti.
 Has Manacapanam indigenæ, ditemq. Cubanam,
 Curianamq. vocant felices vberè campos.
 Et vetere aurarum animæ, pelagusq. vadosum,
 Præcipitesq. maris cursus, nam turbine magno
 Ipsa movebatur huc illuc Regia puppis.

Syrtibus his tandem & breuibus, pelagiq. periclis
 Emersi classe incolumi, vada præteructus
 Saxeæ: dehinc tenui iam lasso remige tractus
 Ingentis Paria, credens hanc esse profundo
 Incinctam pelago, & metuens, dum vela per oras
 Occasus tendo credens me posse tenere
 Littora Quiqueia: classis deuenit in altum,
 Et rapidum flumen, cui cedat turbidus Ister,
 Et Nilus, quamuis magno comitatus aquarum
 Agmine septenis campos maris intret apertos
 Fluminibus paulo vltèrius mox mæstus ad ipsum
 Occasum Solis verrebam cærule classe;
 Quæ passim (nec ficta loquor) viret herba profundo
 Remigys inuisa: rates fluitantia ponto
 Semina tardabant virides imitantia baccas
 Læntisci, viridesq. maris sub fluctibus herba.
 Sed cum me in vastoq. sinu, ignotisq. viderem
 Herbis implicitum, verto mea vela retrorsum
 Ad Boream; fluctusq. seco Quiqueia versus
 Littora, quæ tandem iam nota per æquora velti
 Prendimus, optatasq. diu deuenimus oras:
 Cum grauis Autumnus fructus ostenderet altæ

Arbori.

Arboribus, summisq. in collibus vna ruberet.
 Pauca super celebri dicam, Perenoite, Quiqueia:
 Has inter fama qua non est vltima terras.

Castanea similis folio est hae insula vasto
 Cincta mari; circum innumeram quam mille coronat
 Portusque, & liquidi fontes, & stagna, lacusque.
 Hac gens natura est facilis: nam poplite flexo
 Ipse salutabam quoties de more Parentem
 Vnigenae Christi, genua inflectebat, & altam
 Ad celi sua tunc vertebat lumina sedem.

Hec minor Hesperia paulo est; qua quattuor inter
 Flumina lata fluunt, quae delabuntur ab altis
 Montibus in medio positis, quibus insula surgit.
 Iunna petit cursu resonans ingentia Solis
 Lumina, & Eoum litus, Iacheq. secundus
 Voluit in Oceanum cursus, qua perfurit Auster.
 Tertius incuruo decurrit Naiba cornu
 Horrificum versus Boream, gelidosq. triones.
 Quartus Atibunicus tendit, qua lucida Solis
 Lampas ad Oceanum vergit, rutiloq. recedens
 Lumine sideribus terram, noctemq. relinquit,
 Quattuor haec numquam robustus flumina fossor
 Aggeribus (fama est) cingit, vel cespite vallas;
 Attonitus sata leta videt, non uecta per agros
 Vndantes, non recta natant, non flumen abundans
 Inuoluit homines vndis, aut ordea fossis.
 Deducuntq. rates remis, sed palmula nostris
 Longe est dissimilis mage, lataque, & equore lembum
 Brachia lenta trahunt, dehinc retro brachia ducunt.
 Namq. carent scalmis, vbi possint ponere remos,
 Quiqueie in cunctis fodiunt regionibus aurum:
 Cibano

Cibauo tamen in tractu, magnaq. Cubana
 Est facile, illud enim non sese abscondit in altis
 Visceribus terre, at primo se ostentat ab icctu
 Cuspidis incurua, dum terram scindit agrestis.

Sape etiam effossis fluiorum queritur alueis,
 Qua rutilant vnda: sed cum cadit humidus alto
 Humor, & vndanti tellurem verberat imbre,
 Tunc mistos auro latices vaga flumina ducunt.
 Et paruus labor est ipsis: nam cerula subter,
 Atq. lacus, fluiosq. natant: nec statibus Austri
 Terrentur, subita nec tempestate recedunt,
 Pars implet cumulo vammum fluiualis arene,
 Quem manibus geminis quatunt: illa acta sub auras
 Effulgens flauis aurum secludit arenis.

Nō baccis, gemmisq. carent hęc flumina, et omnis
 Quiqueis sinus, & gemme sunt monte Cibauo.

Auri terra ferax parua in ditione Cotoi est:
 Qua si quis tophum frangat, vel saxa cauernis.
 Inclusa, apparent auri vestigia fului:
 Et veng elucent effossis rupibus auri.

Iamiroę flumen qua tangit littora fons est,
 Qui subter mare se condit, & rursus ad auras
 Occulto rediens saxoso erumpit hiatu.

Indicio est immisus aquis ex subere cortex
 Aridus, aut folia effractis labentia ramis,
 Quę collapsa fluunt vna cum fonte sub antris
 Oceani, latebrisq. cauis, & vecta superne
 Illo eodem ostentat vasto se rupis hiatu.

Hęc tellus est cineta mari, densisq. cauernis.
 Piscator colit hos scopulos, & litora tantum,
 Littora littoribus nimirum proxima, quę scx

Millia Quiqueie distant à litore magna.

Effodiunt hac electri regione metallum;

Quod graue, quod solidū, atq. sonās, fuluoq. colore est.

Succinaq. his etiam nascuntur montibus, ipsiq.

E specubs stillat flauus color, egregiusque,

Ac eptusq. ideo, & gratus pictoribus: illis

Nascitur atq. frutex siluis, qui grana coloris

Producit rubri tingendis vestibis apta.

Scriptores fruticem hunc coccum dixere Pelasgi.

Dulcis aque, salseq. lacus sunt montibus illis:

Planitiesq. alij in lata, quos verberat amplis

Retibus, & funda: pisces, prædamq. reducit

Ad ripam piscator. ego hunc fallacibus hamis

Edocim errantes per stagna liquentia pisces

Fallere, & intextis illos includere nassis:

Conficere atq. hamos docui, & detexere nassam.

Nam capere agresti non norat arundine prædam.

Hic nasse non vsus erat, non tortilis hami,

Hic genus aucupij (visu mirabile) dicam

Quo lacubus captant volucres, vndaq. palustri.

Namq. lacus circum volitant immensa volucrum

Copia: diuersis magnam que piscibus explent

Ingluuiem, atq. herba viridi, qua plurima fundo est.

Hic mergi stagna ipsa colunt, coruiq. vagantes,

Humidaq. herbosis detondent prata sub vndis.

Hic olor albus, anas, varię fulicę, hic caput anser

Ostentans rutilum, stagnis cui corpore toto

Candor inest, niueo montana ligustra colore,

Intactasq. niues superans, floremq. Hiacynthi.

Nascitur intra hortos, sepemq. cucurbita ventre

Immenso: cui parua parens est arbor Hibura:

Protinus hanc assuetus aquis saxo cauat auceps,
 Et siccat sub Sole: lacusq. & stagna per alta,
 Perq. undas late spargit: huc fluctuat, atq. huc
 Illa lacu, qua confidit genus omne volantum
 Stagna colens, liquidosq. lacus, crassasq. paludes.
 Accedit mox ad ripam, & nigrantia colla,
 Et caput, & latos humeros includit inani
 Cortice: dehinc terebrat, qua spirat anhelitus, & qua
 Cernere pascentes possit per stagna uolucres.
 Artibus his fretus summo tenus ore liquores
 Ingitur, volucrumq. petit densum agmen, & una
 Per stagna incedit tacitus, centumq. vagatur
 Alitibus permistus, auesq. intercipit arte
 Incautas, captatq. dolis, nam dum caput undis
 Demittit volucris, rimatur humida rostro
 Stagna, cibos passim non alto in gurgite quarens,
 Dextraque, lauaq. caput mersum implicat auceps,
 Frangit & attutum guttur, praedamq. reponit
 Extinctam lauo lateri, qua mantica pendet:
 Perq. pedes etiam dextra furrim capit auceps,
 Dum laeta strepitant in aquis, & roribus alas
 Perfundunt, alisq. vocant bipatientibus imbrem,
 Quo plausu percussa sonat mota unda, sequentes
 Nec socia terrentur aues, fugiunt ve, sed illam
 Sponte putant demersam undis, solamq. vagari
 Sponte lacu, & solitas lymphis stagnantibus escas
 Quarere vel subter nando percurrere ripas.
 Plurima nam fluitans per stagna cucurbita tutus
 Reddit ab insidijs anates; aliasq. volucres.
 Saepē sedet capiti uolucris, qua non timet vllas
 Tunc fraudes, lacubusq. volat, reuolatque, iterumq.

*Aucupis insidit capiti: dumq. ille sub vndis
 Spectat aues, canit illa, sonosq. e gutture rauco
 Effundit, petit aut latices plaudentibus alis,
 Corneaq. ora lacu uolitans facto agmine mergit,
 Aucupis & dextra patrijs occumbit in vndis.
 Atq. alius tereti calamo commissus, & arcu
 Alituum genus omne ferit per stagna sagittis:
 Et si forte cadit medijs moritura sub vndis
 Ardea, stagna secat celerans, prædamq. reportat.
 Hunc auceps morem semper non seruat eundem,
 Cum volucres capit, interdum nam fronde virenti,
 Qua per stagna canunt volucres collumque, caputq.
 Implicat, ingrediturq. silens tenuis ore lacunam,
 Non longe a ripa liquidis stans rectus in vndis,
 Qua late strepitant volucres, ludunt ve, cibum ve,
 Rimantur, pelagiq. parant trans æquora cursum,
 Vt nostræ faciunt volucres, cum littora linquunt,
 Turmatimq. petunt tepidos facto agmine soles.
 Vt vero truncum arboreum, ramosq. virentes.
 Et folijs baccisq. graues videre uolucres
 In medijs stantes vndis, necis inscia turba
 Aduolitant, ramisq. sedent fallacibus, illicq.
 Exerceant solitos cantus, alacresq. vagantur.
 Et tamquam tuta reuolant ad frondea tecta,
 Et pedicæ, fraudesq. petunt, pariterq. morantur
 Fraudibus ignaræ falsis se fuere ramis.
 Callidus ast auceps sensim rostrumve, pedemve
 Arripit incautis aubus, captisq. repente
 Claudat iter vocis lana, dextraq. premendo,
 Terreat ut nec aues strepitu, neu sanguine lympham
 Inficiat, lateri annectit, qua mantica pende:*

Hic præceptis it falsus aquas de montibus altis
 Bahua, qui liquidos diuerso a fonte liquores
 Colligit, & terram Maguanam interluit vndis.
 Non alit hic vllos, vt cetera flumina, pisces,
 Vndanti nec prata suo rigat, aut sata cursu,
 Auriferas falsum hoc non torquet flumen arenas.
 Accipit hunc terra alma sinu, conditq. latebris,
 Nec pelagi contingit aquas, nec cornua mergit
 Oceano, aut illum gremio maris accipit vnda.

Planities hic magna iacet, campiq. patentis:
 Quos circum montes excelso vertice cingunt.
 Commoda frumentis hæc sunt, & vitibus arua,
 Et pecori haud ingrata seges: nam gramina miris
 In vacuum se læta modis de cespite tollunt,
 Quæ non lædit hymis spirantibus aspera cauris.
 Non nix alta tegit, bruma aut glacialis adurit.

Non procul innumeri sunt hic per pascua fontes:
 Quorum sunt latices aito sub gurgite falsi:
 Fontis at in medio tristis se effundit amaror:
 At qua fons summas ostendit lucidus vndas,
 Dulcis aquæ sapor est, gratusq. bibentibus humor.

Sunt populi agrestes Zauana, qui loca celsis
 Montibus alta colunt. & sese nocte cauernis
 Occultant, saxiq. ineunt sub fornice somnos.
 Rura, domosq. nihil curant, aut atria, sed quas
 Vallibus in patriis rupes natura cauauit:
 Et fructus, quos sponte tulit silua ardua, carpunt,
 Et liquidos semper fontes, aut flumina potant:
 Aruaq. non curant, alias nec quærere sedes.
 Hæc gens finitimos spernit, carpitq. quietem
 Aut siluis, aut valle caua, vel montis in aëstro.

Post-

Postquam Vesper adest, nostisq. superuenit umbra,
 Illie errat amor: Sed non noua cura quietem
 Sollicitat; non bella mouet, non cogit amantes
 Ad letum informe; aut ferro per pectus adacto
 Oppetere: aut cum porta tonat resonantis Olympi
 Turbatos penetrare sinus veniente procella.
 Hic amor est semper simplex, & semper inermis
 Gaudia nec miscet curis; hic nullus amanti
 Invidet; aut aliquam simulans spe ludit inani.
 Humano hos cuncti dicunt sermone carere.
 Veloces magis sunt alij, qui lata Quiqueis
 Regna colunt: campoq. canis Spartanus aperto,
 Aut silua in longa cursu non vinceret illos.
 Et si forte aliquis montano in vertice cernit
 Hanc gentem, tunc terga fuga palantia nudat:
 Et nulli nisi nota feris petit antra per umbras.
 Tempore non vlllo gens hæc mansuescit, & omnes
 Congressus fugiunt hominum, & commercia rerum.
 Hic sunt æquales paruo discrimine Soles,
 Siue hyemem, siue æstatem Sol ducit ab alto
 Aethere: & hæc causa est, cur numquã prata recètes
 Amittunt flores, aut arbor frondis honores.
 Sal quoq. lucidior vitro est Diagonis in altis
 Montibus hunc scindunt cuneis, nec copi parua est.
 Planities magna hic late est, in la uis fons
 Atq. alij humectant, qui numquam frigore torpent,
 Aut acri sub Sole calent, nec pascua flores
 Denudant folijs: aret nec caltha sub ortu
 Icarij canis: aut silua spoliatur honore.
 Vere noua folia ipsa cadunt, non frigore primo
 Autumni, & subito redeunt, veteresq. videbis

Corticibus ramos, solitaq. virescere fronde,
 Namq. comam ponit pratum, & se vestit eodem
 Vere, nonosq. parit (referunt) de germine flores.
 Nec crepitās grando teneras quatit horrida frondes
 Siluarum, gelidusve cadens e nubibus imber
 Aeris, herbas vrunt nec frigora bruma.

Est tractu longo vallis, quam Guarionesus
 Imperio regit: hic tellus est optima iactis
 Seminibus, frugumq. ferax, & fertilis herba.
 Nam quantum totis tondent armenta diebus,
 Nocte reperit humus: tanta est clementia cali.
 Terrarumq. frequens humor non noxius aruis,
 Noxia & his terris non sunt animalia morsu.

Et siluis non errat aper, non vallibus vrsus,
 In segetes agit ante diem securus arator,
 Nec timet ora lupi: crudus vestigia pero
 Nulla tegit, qui mortifero defendat ab ictu
 Aspidis agricolam spinoso in vepre latentis.
 Non siluis, stagnisve nocens mala gramina serpens
 Pascitur, aut volitans armenta exterret Asylus,
 Dum somnos vmbriis captant, dum pascua carpunt.
 Letalis tamen est illis in partibus arbor:
 Cuius si frondes seu vir, seu fœmina tangat,
 Immittunt solo tactu letale venenum
 Ossibus, & papula apparent, ceu verbera, toto
 Corpore, mox sese torquens (miserabile) vitam
 Efflat, & ore perit terram, velut arbor ab alto
 Tacta polo: sed salsa potest per membra dolorem
 Infusum, virusq. simul, pestemq. leuare
 Vnda maris, pelagi si membra immerferit vndis.
 Quin etiam illa hominem solo necat arbor odore,
 Naribus

Naribus hunc si quis capter: non stipitis huius
 Accenso quisquam telli penetrata trunco
 Me moneat suffire; manu vel tangere frondes.
 Tempore si certo non has accederet bras
 Aspera Cannibalum gens bello, assuetaq. raptō,
 Et verubus torrere viros, & ponere mensis:
 Latior haud vlla hac, non hac felicior vlla
 Ora foret, populent licet & loca proxima tantum
 Littoribus: tamen aduentus timet insula cuncta
 Cannibalum, & sese specubusve, aut vallibus abdit.
 Nulla adeo est regio, que non sit casibus vllis
 Subdita; sit quamuis gemmis ditissima, & auro.

Quam simplex genus hoc hominū fuit accipe: namq.
 Quiqueia Reges, vnum vetere per annum
 Semina maicij campis iactare colonos,
 Ob causam hanc solum; quia nos sua regna putat ant
 Esse relicturos: quo tempore millia multa
 Illorum periere fame per regna Quiqueia.

Quid referam, vi lata vicino in littore gentes
 Perpetuum certis agitent sub moribus animum?
 Illic non populi fascis tabularia seruant:
 Illorum non cura animos accendit habendi:
 Non aurum effossa quisquam tellure recondit:
 Non captant Regem insidijs, bellove laceffiant:
 In medijs habitant constructa mapalia siluis,
 Qua pini, palmaq. tegunt, tutiq. vagantur
 Trai: cr, agrestejq. domos, non extera verrant
 Acquora, non merces aliena ad littora portant:
 Non animum informant studijs, fractosq. tubarum
 Haud trepidi audiere sonos: pax aurea seruat
 Immunes belli gentes: non crastina curant

Tempora nec seruant surgentia cornua Luna.
 Noxia & his terris non sunt animalia morsu.
 Omnia sunt illis communia gentibus, vt Sol,
 Et Luna est: nec plura petunt, quam cogat egestas
 Castraq. nec cingunt muris, nec sepibus hortos,
 Nec quisquam nouit sua prędia: multa supersunt
 Iugera, queis campis committere semina possent.
 Non vendunt, nec emunt, rerum nec pondera norunt,
 Metiri nec res vllas: non diuidit agros
 Terminus, aut demens discordia fratribus vnquam,
 Aut consanguineis incessit: nullaq. tangit
 Hos cura indigenas, animus nec fluctuat ira,
 Regnandi nisi causa: ferunt namq. oppida, & vrbes
 Arma inter sese, cum Rex sine prole recessit,
 Nec cęli carpit vitales amplius auras,
 Vt solij possint vacui dititione potiri.

Rex habet vxores triginta; de quibus vna,
 Que quondam ante alias fuerat charissima Regi,
 Post obitum illius tumulo se condit eodem,
 Sponte tamen: quem gossipio, vittisq. iacentem
 Inuoluunt, cum supremum comitantur honorem:
 Et capitis regale decus, vittamq. trilicem,
 Que pendet cervice, humerosq. & pectora velat,
 Ornatusq. ferunt solitos, conduntq. sepulchro.
 Illiusq. canunt laudes, atq. inclyta facta.
 Haud secus excubitor, nobis qui nunciat almu
 Aduentare diem, volucres ducitque, regitq.
 Commissas sibi, sic illę. cum coniuge, somnos
 Nocte simul capiunt, atq. illum luce sequuntur.
 Non ille inter se oderunt, pręcordia liuor
 Non tentat, quanquam vna magis sit grata marito.

*Ha nuda incédunt omnes: solum inguina velant:
 Sed mulier non passa virum partusq. labores
 Non experta graues, nullo inguina velat amictu,
 Collecto in nodum nec crine incedit, at ipsum
 Cervicem, inq. humeros fundit, quem vitra reuincit
 Alba supercilium supra, pressatq. corona.*

*Est etiam Cuba, ac Quiqueis plurimus oris
 Corporea haud magnus forma mirabilis ales,
 Aera quae scindit pacatum, quattuor alis
 Membrana solida concretis, queis vice pennarum
 Vititur, illa volat quoties: cui lumina fulgent,
 Haud aliter quam nocte faces: geminosq. sub alis
 Instar habet stellarum ignes: quotiesq. per ethram
 Tendit iter, duplicem ingeminat per inania lucem,
 Resq. nouo per noctem atram fulgore relucet.*

*Indigenæ cuncti, morte aduentante, sororis
 Instituunt natos fundi, rerumq. suarum
 Heredes, quia non credunt ex coniuge natos
 Esse suos: ideo iunctos sibi sanguine linquunt
 Totius tecti dominos, rurisq. paterni
 Germanæ semper natos, vt erumq. sequuntur:
 Sed si non superant: fratres, & pignora fratrum
 Heredes faciunt: Rex autem, cum venit hora
 Extrema, & morte propior iam deniq. amicos
 Conuocat, & proceres, & quos Quiqueia mores
 Iam pridem tenuit, etiam hos in morte suprema
 Seruat, & heredem instituit, qui non piger armis
 Sit sumptis, vel consilio, & depellere possit
 Finitimas, cum perturbant sua littora gentes,
 Namq. sibi externam nec Rex, nec ciuis adoptat
 Progeniem, veluti nostris consuescimus oris,*

Luxanus paucis socijs comitatus, in altis
 Inuenit siluis primo sub Vere racemos
 Labrusca rutilos, mites, gratoq. sapore,
 Quas auri diues producit terra Cibavi.

Ocia amat gens hac: ideo non stringere curat
 Vere nouo ramos huius tam fertilis vnae,
 Ast illam alitibus pradamque, ferisq. relinquit.

E nemorum ramis, folijs, & vertice pendet
 Gossipium: sua nec velare hi corpora curant,
 Praesertim cum saeuit hiems in montibus illis:
 Nanq. in planitie campi Ver floret aprica.

Hic crebraeq. cadunt pluuie: sed non fluit annis
 Per sata culta suo, vel prata per herbida cursu.
 Vt solet Eridanus, toto cum turbidus alueo
 Accipit innumeros amnes, quos vnda solutis
 E niuibus tumefacta altis de montibus auxit.

Incola Quiqueia numquam sua littora linquit,
 Denteq. tergeminum nullum tenet anchora lembum.
 Dissimilis tamen est illorum palmula nostris.

Illam habet at remos tantum, lembosq. volucres,
 Quos stringunt, solidoq. cauant de robore pinus:
 Vela haud lembus habet, celsi aut carchesia mali:
 Octoginta intus nautas vehit arbor, & vndas
 Littoreas, liquidosq. lacus, stagna humida tranat.
 Non terræ fluit e venis, vel montis ab antro
 Ferrum informe, cauant patrio sed cymbia saxo,
 Telluremq. simul, solidaq. ex arbore lintres.

Hic Iucca est Napi species, quam fossor ab alta
 Sublatam tellure cauat, succumq. nocentem
 Subducit pressans manibus, mox frangit, & vndis
 Corruptam miscet calidis, mistamq. reuoluit

Sæpius,

Sapius, inq. orbem durat, subtérq. calentem
 Occultat cinerem, coctamq. reponit in vsus
 Presentis vittus. sed si (mirabile) succo
 Vescatur Iucca quisquam, letale venenum est:
 Haustus enim labefacta perit præcordia succus,
 Membra q. nigrescunt infuso lasa veneno.

Ostia transuersum cannas posuere, putantes
 Se tutos fore ab ingressu, belliq. tumultu
 Securos; tanta est illis inscitia rerum.

Nascitur his campis, hortisq. cucurbita ventre
 Non paruo, similisq. vlmo, quam gignit Hibura
 Arbor pro fructu, solum hunc vtuntur in vsum
 Indigenæ vt possint haurire e fontibus vndas:
 Succum habet hæc intus, qui felle est acrior omni:
 Quare ea gens tristi illius sese abstinet vsu,
 Duritiem testudineam quæ cortice vincit,
 Quæ fluuij non ima petit, nec mergitur vnquam:
 Sed leuitate sua liquidis hæc innatat vndis.

Quin etiam indigenæ cuncti sub tempore certo
 Palmarum carpunt fructus, & roscida poma,
 Teutonicoq. coquunt ritu, testisque reponunt
 Ficilibus: dulcis liquor est, gratusq. palato.

Sunt pingues magis, & procero corpore tauri,
 Et simul omne pecus, quod transportauimus illuc,
 Quam tauri, & pecudes, quæ nostris saltibus errant.
 Quam nostris illic etiam felicius aruis

Herbaque, liniq. seges, vescumq. legumen
 Proueniunt, & maiores fert campus aristas,
 Campus aquis sen per riguis, cum deficit humor,
 Atq. æstu Solis magno terra ipsa debiscit.

Huc vites olim atq. ulimus, quæ (credit e) nun sunt

Coniugibus similes vlmis, & pampinus vmbra
 Ingenti tabulata tegit, romosq. superstat:
 Quae palmes Methimneus. quae Batia cedit
 Viris, & increscit quae collibus vna Falernis
 Terra ferax adeo filicum est, vt culmus in aruis
 Illic proueniens sit maior arundine nostra.
 Incluta tale solum inuertit fecundaq. campis,
 Et clara ingenijs, & sanguine Brixia, tales
 Vomere scindit agros felix Insubria frugum,
 Et frugum pariter felix Sicania tellus.
 Maicum speciem frumenti rusticus aruis
 Seminat, & nostro spica, culmoq. virenti
 Maius, arundineis folijs, verum ingruit aetas
 Torrida cum passim grauidis flauescit aristis;
 Tunc sese arenti paulatim nudat amictu,
 Atq. suas ostentat opes, & nuntiat ipsis
 Agricolis venisse diem, finemq. laborum.

Auribus indigena, nec non & naribus aurum
 Suspendunt, agitata mouet se bractea, naresque,
 Atq. aures crepitat circum testudinis instar.
 Spicula arundineo faciunt de stipite, quae sunt
 Duritiae indomita, nec taurea tegmina curant.

Quanta superstitio populis sit, regna Quiqueia,
 Qui diuersa colunt; paucis (aduertite) dicam,
 Illorum quae longe animos oppresserat, & sic
 Ducebant miseri vitam sine numine vero.

Haud secus, ac puppis, valido quae fertur ab Austro
 Per maris Ionios fluctus, perque alta Charibdis;
 Nec sit qui clauum regat, obliquetq. carinam,
 Ingenti cum immane furens Notus vrgeat vnda
 In syrtes, scopulosq. rates, pelagiq. procellas.

Aerij specus est radices montis ad imas,
 Iauana, quam populi indigenæ, gentesq. frequentant
 Externa, summoq. locum venerantur honore.
 Ante fores stabant Cœnium simulacra duorum,
 Quos Patris æterni gens illa ignara colebat
 Olim: pro Sole, ac Luna hæc coluisse ferebant:
 Atq. canis ambos olim exiuisse cavernis,
 Et cœli secuisse vias, vectosq. per altum
 Aethera luminibus cœlum, terramq. vicissim,
 Et pelagus lustrasse suis, propriosq. colores
 Cunctarum rerum diffusa luce per orbem
 Detexisse ferunt Ophyræ lata arua colentes.
 Per noctem volitare animas post funera credunt.
 A pelago procul horrifono præcelsa Cibani,
 Saxeaq. est moles, nec non & concaua ab alto
 Vertice, vbi longe strepitus auditur aquarum
 Diuersa de parte ruens: quod si quis ad ipsos
 Accedat sonitus lympharum, cominus: ille
 Nec longum tempus surdusq. fit, attonitusq.
 Non longe lacus hinc ingens, cui tristior vnda,
 Quiq. habet Oceani sua per stagna alta natantes
 Diuersos populos, quorum non copia parua est.
 Namq. per exesam rupem insluit vnda patentis
 Oceani, occultasq. vias agit illa profundum
 Sub mare, & adducit secum per concaua saxa,
 Peruiaq. humentem præadam; perq. hoc mare paruum.
 Indigenæ vidisse ferunt sub tempore Veris,
 Tempore & Autumni tantum longo ordine pisces,
 Et noua monstra maris sulcare, & ludere in vndis.
 Aequoribus est his etiam Bouca insula parua,

Nobilis est qua fontis aqua, mitiq. locorum
 Temperie, cuius si quis de fonte liquores
 Hauserit ante diem, subito fugit agra senectus,
 Atq. nouum veluti in florem conersa virescit:
 Integer, & sanguis venis fluit, haud secus anguis
 Exiit hiberno squallentem frigore vestem,
 Et spirans tollit per prata recentia cristas
 Sanguineas, per humumq. humeris iam lucidus orbes
 Immensos trahit, & teneris exultat in herbis.
 Mens erat hunc mihi certa locum, fontemq. videre,
 Illius & latices haurire, & membra salubri
 Tingere lymphæ, quo vt longo, multoq. labore
 Iam lapsam florem ætatis nunc rursus habere
 Hac possem, meq. vt morbo, turpiq. podagra
 Eriperem, qua me seu Sol iam dimouet oris
 Æthereis nigrantem vmbra, seu candida secum
 Luna vehit cælo radiantia sidera, torquet.
 Non potui has ratibus sedes accedere: manq.
 Distabat longo felix hæc insula cursu:
 Et Boreæ statu horrifono maris vnda tumebat:
 Et passim vndosum spumis incanuit æquor,
 Vinitor & mites aruis iam lægerat vuas.

Quid meus Hayti Germanus fecerit oris,
 Vel quas condiderit illis in paribus vrbes,
 Et bello indigenas toties petiisse phalanges,
 Vicerit & varias acies, & Guarionexum,
 Constituit populis dum vectigalia, & hostem
 Depulerit, cum longo egeant sermone, silebo.
 Hispanos & que fuerit discordia quondam;
 Quos mecum Oceani non nota per æquora vixi,
 Meq. inter, cum nota satis sint cuncta, tacebo.

Ipse etiam inuentis a me noua nomina terris
 Imposui, siue vrbs esset, siue insula, siue arx,
 GRANVELANE, tamen nostrorum meta laborum
 Hęc fuit: in vinculis vna cum fratre per vndas
 Ducor ad Hesperium littus: sed post vbi Rex, &
 Regina hoc norunt, soluere, & neq. nefandum
 Hoc scelus humana moti pietate tulerunt.

Hanc partem nostrorū etiā, PERENOTTE, laborū
 Extremam paucis memorabo, precipitet cum
 Iam celo nox, & sessis mortalibus astra
 Dulces adducant somnos, animoq. quietem.
 Nam Rex Fernandus, coniuxq. Isabella duos me
 Post annos, quamuis confectum atate senecta
 Atq. egrum ob varios casus, fratremq. vocarunt:
 Ut vellem Quiqueia vltra, versusq. cadentem
 Tendere iter Solem, nostrisq. intacta carinis
 Aequora, & Oceani tractus: tunc sponte dedit Rex
 Quattuor instructas armis, & milite puppes.

F I N I S.

DE NAVIGATIONE
CHRISTOPHORI COLVMBI

LIBER QVARTVS.

TEMPVS erat, quo prata nouant agre-
stibus herba
Floribus, & rigido soluit se frigore
tellus,
Ad nostras sedes properans aduentat
hirundo,

Limososq. parat trabibus suspendere midos:
Et vocat aura sinus velorum intendere nautas,
Cum liqui Hispanos portus, atq. athera flexo
Poplite prospiciens, ita fabar, non sine fletu.

Ipse tuum ob nomen rege nos, Pater alme, tuoq.
Nos tege nunc clypeo, & pelagi defende periclis:
Et serua has puppes, tibi qui confidimus, in te
Qui spem nostram omnem, mentemq. locamus, & vnum
Te colimus, cum Sol collustrat lampade terras,
Et cum nox piceo terras innoluit amittu:
Nunc maris ignotos lustramus te duce fluctus.

Canarias placido ventorum flamine vectus
Deueni. dehinc accessi qua se insula tollit
Quae patria est Caribum, deserta, ast gramine lato,
Et plena arboribus, per celum Luna prius quam
Clara reuertentes in sese colligat ignes.
In qua non soles multos, nostesq. moratus:

Iamaicamq.

Iamãicãmq. hinc digressus, Cubãmq. reliqui
 A dextra, & cursus extendens, qua Zephyrus flat,
 Deueni ad littus Quanaſſe, quo mare vidi
 Indigenas tortis deninãtos funibus armos
 Goſſipio lembos prope littora curua trabentes
 Horriferum verſus Boream, ceu nauta carinas
 Medoaci ad ripas aduerſo flumine pronus
 Longo fune trahit. Sed poſtquam turba trabentum
 Hos lintres noſtros iam littora curua tenere,
 Illorumq. ſequi longe veſtigia vidit,
 Signa dedere manu, ne quiſquam accederet alium:
 Et clamore nouo littus, flumenq. replebant:
 Et pauci nudiq. minis terrere putabant
 Se poſſe armatos pedites, puppesq. ſequentes.
 Non ferre hos tantos potuit gens Batica faſtus:
 Sed ſubito audaces hos inuaſere, nec vllus
 Euafit, quiſquam potuit non ſe dare iactu
 In pelagus, non ſe manibus ſubducere noſtris.
 Reſtor erat rerum varijs mercator in oris.
 Fiſtilia hic latis, operoſaq. pocula tranſtris,
 Et pateras, & crateras, lanceſq. ferebat,
 Quodq. ingens olim ſtiparat lintribus aurum:
 Multaq. baccarum ſerta, & canentia puri
 Vellera goſſipij rebus mntauerat illa
 Externis, geminaſq. onerarat mercibus alnos.
 Cymbia multa aderant fuluo pellucida ſaxo
 Facta, cadiq. etiam, atq. nouacula multa, ſecureſq.
 Atq. eodem factos portabant marmore cultros,
 Quorum erat e ligno capulus nigro, atq. recuruo.
 Stragula goſſipij vario diſcreta colore
 Implebant prorã, obſcuraq. tranſtra. foroſq.

Rerum autem partem domina tunc reddere iussi,
 Et manibus, pedibusq. tenacia soluere vinclo,
 Ultra progredior paulum: Quiriquetana nobis
 Sese offert ingens regio, fecundaq. campi
 Vbere. Maitium creat hac, Aggesque, Lucasque.
 Flumina sunt, quæ præta rigant, semperq. videtur
 Illic Ver nitidum tepidos effundere Soles.
 Pascua habent semper noua gramina, præta recentes
 Semper alunt flores, interq. salubria valles
 Flumina dant potum gregibus: memora ardua frondes
 Densorum fruticum armentis, gregibusq. ministrant.
 Semper & Autumnus varijs se sætibus auget,
 Spirat & assidue Zephyri leuis aura per agros.

Hanc læti petimus terram, & descendimus omnes,
 Et viridi facimus diuersa umbracula pinu:
 Et iuxta pelagi tentoria tendimus vndam:
 Et tabulis structum velamus fronde sacellum,
 Ornamusq. rates, pictisq. tapetibus aram.
 Sacra sacerdotes cuncti faciuntque, canuntq.
 Ante aram, solvuntq. Deo sua debita vota:
 Dehinc referunt nauta submisso poplite grates.
 Dum vero hæc peragunt, ingens concursus ad vndam
 Indigenum pelagi non vna parte fluebat:
 Nostrasq. intenti posita formidine puppes
 Spectabant: quos & regio fert illa, ferebant
 Diuersos terræ fructus, lymphasq. recentes,
 Seruabat tumido quas ventre cucurbita clausas:
 Submissiq. accedebant, dum munera nobis
 Sponte dabant. Illos nos magno ad littora plausu
 Excipimus, vitreisq. cneramus pectora fertis,
 Et colla illorum: donamus tympana, acusque.

Et cultros, capuli quibus ex ebore, argenteoq.
 Atq. specilla, quibus procul, & prope cuncta videre
 Grandæui possent homines, super omnia grata
 Dona fuere magis senibus, qui mentem, animumq.
 Expleri haud poterant, cum res inopina, nimisq.
 Mira videretur: quoties nam naribus illa
 Ponebant, tunc hi mage lucida cuncta videbant.

Hæc gens candenti tantum tegit inguina tela
 Gossipij, vittave leui, quæ picta colore est.
 Hæc vario quodam pomorum corpora succo
 Ornatus causa tingunt, quæ protulit hortis
 Arbor in irriguis, quam gens hos nutrit in vsus.
 Ast alij nigro faciem, rubrone colore
 Inficiunt florum, pluma aut texere volantum.

Sunt montes illic humiles, semperq. repleti
 Fœtibus arboreis. tellus, quæ spectat ad arctos,
 Siluarum plena est. ilex se tollit ad auras,
 Arduaq. in vacuum extendit sua brachia pinus,
 Palmaque: quas silvas tigris fœuissima seruat.
 Et damæ, ceruiq. leues, vastiq. leones,
 Qui nunquam hos virides saltus, lucosq. relinquunt,

Hæc gens venatu inuigilat, terretq. virentes
 Per silvas cursu cernos, capreasq. fugaces.
 Quisq. suas habitat sedes, agrosq. frequentat.
 Atq. comas inter, frondosaq. brachia supra
 Altorum nemorum vitis quoq. serpit agrestis.
 Et quamuis nullus ferro, vel falce putator
 Strinxisset, cum terra suo latissima partu
 Fundit opes, tamen hæc rutilis curuata racemis,
 Pampineisq. ornata comis & grata virebat.
 Hi vites ideo non curant ponere campis.

Et palma faciunt hastilia, tela, sagittasq.
 Ingenti, quæ non aliter, quam spicula duro
 Ferro armata hominum bellantum corpora iacta
 Transfigunt, sternuntq. solo: facit ex quoq. palma
 Vulnificos enses gens hac, contosque, trabesq.
 Illic gossipium fituis, & collibus album,

Nascitur & plano. Sunt siluæ pruna ferentes:
 Innumeri & fructus ibi sunt, gratiq. palato.
 Diuersas regio felix fert illa volucres,
 Quæ siluas, & stagna colunt, flumiosque, lacusq.

Est turba hæc auium non vno picta colore,
 Inter quas ales magna est, ceu semina pavo,
 Et membris non inferior: cors est sua cuiq.
 Quisq. domi clausas tenet has, & pascit abunde.
 Ipse ego tunc cernens vastum mare currere versus
 Occasum, haud aliter, quam cum nix liquitur altis
 Montibus, & Libyæ de parte superuenit imber
 Maximus, & superant altas torrentia ripas
 Flumina, perq. cauas valles, & pascua secum
 Tecta trahunt impulsæ notis, atq. imbribus acta.
 Vertere decreui cursus, & flectere vela
 Surgentem versus Solem, sed linquere nunquam
 Hoc littus poteram, quo tempore letifer alto
 Excedit canis Icarius, pariterq. calores
 Aestiu, & plenis se exercet rusticus aruis,
 Atq. coloratas ostentat pampinus vuas.

Conabar classẽ conuertere ad ora Draconis,
 Ad Pariaq. sinus, rebar quos esse propinquos.
 Namq. mare vndabat passim, classẽq. ferebant
 Ventorum varij flatus; nec condere portu
 Iactatas poteram commota per æquora puppes.

Hic Quiriquet anq̄ liqui portusque, fretumq̄.
 Dum vero longe legerem caua littora, in annem
 Deueni, qui se non inuoluebat in aquor,
 Qua primum Oceani tellurem cœrula tangunt :
 Sed nitidus, resonansque, & recto flumine lymphas
 In freta lata suas longe pellebat ab ipso
 Littore nomen adhuc seruans, caua littora quamuis
 Deferat, & rapido fera diuidat aquora cursu.
 Hic vbi stans pelagi medijs in fluctibus urnas
 Impleui dulci hoc fluuio, mœstusq̄. per altum
 Errabam: nam pontus erat tunc concitus Austro,
 Solis ad occasum tendens, inimicaq̄. nautas
 Vnda fatigabat pelagi occurrentis, & vna
 Inceptum tardabat iter, & sepe retrorsum
 Iam fessam impellens agitabat in aquore classem.
 Mox classe arata tria flumina magna tenemus,
 Quorum adeo testudinibus, & piscibus amplis
 Ostia abundabant, vt vix euoluere in altos
 Se possent fluctus. Ast horum crassaq̄. & ingens
 Florentes ripas fluuiorum ornabat arundo:
 Plurimus hic Cocodrillus erat ad lumina Solis
 Quorundam in ripis fluuiorum stratus arena.
 Vidi bis littoribus tercentum nauibus aptum
 Flumen aqua, ad cuius fauces per cœrula terra
 Quattuor, & plene arboribus, & gramine multo:
 Quae poterant seruare actas a turbine puppes.
 Bisdenas vidi sparsas per marmora terras,
 Arboribus quarum pendebant aurea ramis
 Poma, velut nostris dependent citria in hortis.
 Atq̄. sequens Pariq̄ hoc littus vidi ipse ibi portum
 Circuitu magno ingentem, quem maximus annis

Intrabat

Intrabat, miriq. vnda, nitidaq. secabat.
 Mox ad Quicuri incolumes devenimus oras.
 Portus vbi, & statio nautis tutissima, & altis
 Arboribus circum septus, scopulisq. patebat:
 Ad quem confluxere viri, terna arma tenentes.
 Atq. quaterna manu, mites tamen, ilicet illi,
 Vt pacis signum dedimus, petiere carinas
 Vnanimis nostras, merces mutare parati
 Cum nostris: vltro dedimus queis munera multa:
 Sed quoniam abnuimus illorum sumere merces,
 Esse dolos veriti, donis abiere relictis.

Sunt forma insignes cuncti: sed femina velat
 Gossipio partes velandas, atq. capillum
 Detondent: homines radunt sed fronte fluentem
 Casariem, sinquntq. comam qua posterior pars
 Est capitis, vitrisq. ligant candentibus, hisq.
 Antiquo de more caput que, & tempora cingunt.
 Ex quibus ipse duos mecum per cœrula vexi.

Est illic gens indomita, & qui vulnera bello
 Accipiunt, magno hunc cuncti venerantur honore,
 Illic non fluit, aut refluit, maris vnda relabens,
 Aut rediens solitum ad littus, velut aquoris estus
 Brittanni, Morinumve facit: vix nempe recessus,
 Accessusve potest quis vasti noscere ponti.

Maxima in hoc tractu procurui littoris arbor
 Nascitur Oceani contingens marmoris oram,
 Que virides semper frondes, & brachia seruat.
 Hæc vbi se in vacuum ramis, & vertice celso
 Sustulit, in pelagus deflectit prima flagella:
 Deinde maris slagna alta petit, terraq. coheret.
 Tunc ramus pelago immixtus sic pullulat altam

Sub mare, vitis vti propago crescit in aruis:
 Post vbi radices egit, se tollit ab imo
 Gurgite, perpetuis & inumbrat frondibus æquor.
 Grata auibus semper, & ponti gentibus ora,
 Seu cum Sol terras vrit, seu cum vndiq. calum
 Insonat, & motos voluunt vaga flamina fluctus.

Rarum animal colit has siluas par Cercopiteco,
 Ingenti cauda, & longa, multumq. reflexa.
 Per siluam hunc venator agit cum callidus altam,
 Transilit e ramo in ramum, & de vertice pinus
 Verticem in alterius, vt auis fallitq. sequentem,
 Venatorq. sequens non prædæ aspirat opimæ.
 Hunc postquam vidit miles, percussit acuta
 Cuspide stridentis teli, qui motus in iras
 Desiluit subito e ramis hostemq. petiuit:
 Et frendens rabie arma ferox iam nota mouebat.
 Aspectu toruo at miles, morsuq. ferenti
 Exitium rotat ipse manu non territus ensen,
 Et ferit. ille autem haud genuit percussus acerbo
 Vulnere, cum vidit rigido truncum ense lacertum.
 Hunc tandem grauiter spirantem ad littora, nec non
 Multa reluctantem miles pertraxit: ibiq.
 Prostratus paulum hic prora requiescere cepit.
 Staret atrox animi vinculis dum vincus ahenis.
 Venantes alij magno clamore trahebant
 Setosum, horribilemque suem per crura, pedesq.
 Ad nauem captum insidijs, astuq. palude
 Littorea, transtrisq. locant. tunc tergo setas
 Horribiles erexit aper, erexit & hirtas
 Monstrum informe suas hirsuto in pectore setas.
 Cercopitecus aprum aggreditur, & saepe reuinctum

Circumplexa angit cauda, sternitq. lacerto
 Incolumi, validaq. manu caua guttura pressit,
 Atq. anime præclusit iter: gratissima nautis,
 Militibusq. fuit pugna hæc. Sed cœpta sequamur
 Ad finem, quæ iâ properant, PERENOTTE, supremû.

Servant hi populi siccata cadavera raris
 Cratibus imposta Heroum, pariterq. parentum,
 Inuoluunt folijs, quæ sic iam sicca reseruant.
 Et plebs morte obita, siluis tumulatur in altis.
 Hunc portum tandem liqui, velisq. rudentes
 Carbaseris subito immisi: volat incita classis.

Ultra progrediens hæc ipsa ad littora vidi
 Curua sinum, ad cuius fauces sunt quattuor alto
 Insule in Oceano posite, quas parua profundi
 Inter se ingentis paulum discriminat vnda.
 Circuitu hæ portum magno, lateq. patentem
 Efficiunt, cinctæ arboribus frondentibus omnes,
 Quæq. suis arbor oneratur fructibus; omne
 Floribus & varijs fragat nemus, alta viretq.
 Herba solo, ceu Vere solet, ipsa insula dextram
 Cerebârû partem portus, lauumq. vocauit
 Abumeram, hic vidi sparsas per cerula terras
 Innumeras, & pingue solum, fontesq. lacusq.
 Et iuxta mare piscosum, calumq. serenum.

Est locus his celebris, fama & memoratus in oris:
 Illic nam calum clara Sol luce serenat,
 Et vaga Luna tenet noctes in luce nitenti,
 Semper & in teneras gelidus ros decidit herbas:
 Nec pelagi hos latices fragor intonat horrifera vnquam.
 Corpore sunt homines nudi, varioq. colore
 Depicti, quos intextas ex ungue leonum

Tigridis

Tigridis aut sæue patrio de more coronas
 Ferre iuuat, & ferta haud vno facta colore :
 Queis adeo pendent diuersa monilia collo.
 Effinguntq. hæc in magnas aquilasve, leonesve.
 Inguina gossipij velabat fœmina vitta.

Egressi hinc tandem, iuxta caua litora flumen
 Venimus, ad cuius ripas gens nuda sedebat :
 Que procul vt vidit nostras accedere puppes,
 Occurrunt nobis omnes ad littus, & vndas
 Oribus acceptas fluuij, gramenq. vomebant
 Nos contra, & magnis clamantes vocibus, hastas
 Telaque, spiculaque, in nostrorum castra cadebant
 Exitiumq. minabantur, pœnasq., necemq.
 Indigena ad littus glomerati cominus hostes
 Nos ad bella vocant, hastasque, ensesq. rotantes
 E palma factos, quos non educere oportet
 Vagina, & tandem ad pugnam se quisq. parabat.
 Pulsa manu passim reboabant tympana, pontiq.
 Hi conchas ore inflabant, quo bellica cantu
 Agmina, bellantumq. animos accendere sueta
 Gens erat. Hic iussi tormenta hos anea contra
 Aptare, & tantum tormento immittere vincla
 Stupea, non lapides, non duri robor a ferri.
 Vt vero audiuere viri strepitumque, sonumque,
 Aera per, flammaq. globos volitare per auras,
 Ipsosq. inuolui fumo, littusque, ratesq.
 Viderunt (Nam non cessabat machina captos
 Ingeminare sonos, ignesq. efferre sub vmbra,
 Permistosq. metus flammis, ceu fulmina ab alto
 Missa polo) sese terra strauere, precesq.
 Fundebant positis armis, pacemq. petebant.

Submissi, & nostras sponte accessere carinas :
 Atq. suas merces nostris cum mercibus vltro
 Mutarunt, alacresq. suos petiere recessus.

Se varie hi populi pingunt, varioq. colore:
 Pars faciem tantum, pars & bello inclyta corpus,
 Et faciem totam depingit, nudaq. membra.

Excurrunt hoc in pelagus satis alta fluenta,
 Magnaque, quæ semper auri fulgore coruscant,
 Atq. acies pascunt oculorum, animosq. videndo.
 Non desunt varij per flumina lucida pisces.
 Beragua est fluvius maiorque, & ditior auro
 In mare qui secum permistas voluit arenas.
 Hunc inter fluvium Iebam, Cerabora gens est,
 Quæ novit, lateat patrijs vbi montibus aurum,
 Ob nitidi cursum fluvij, terræq. colorem,

Hæc certis aurum veteri de more diebus
 Cum rimatur humum, saxi atq. eruit ipsum
 Abstinet interea sese choreisque, iocisque,
 Et dapibus non indulget, thalamumq. relinquunt
 Congiugis intactum, & Solis lustrantur ab oris
 Surgentis cum se ostentat, lucemq. reducit.
 Hæc nihil indigenæ nisi lumina Solis adorant.

Hic gentes nudæ incedunt, contraq. tegunt se
 Arboreis pluviam folijs, Solisq. calores:
 Quæ tellus illic iuxta parit æquora passim.
 Præterij Zaboram, & Cubigar duo flumina multum
 Piscosa, & liquidis semper labentia lymphis,
 Quæ permistum aurum voluunt fluvialibus vndis.
 Hic vidi terram vibbæ, male fida carinis
 Quæ semper regio est, numquam & viduata procellis.
 Dumq. ego sulcarem iam lasso remige fluctus,

Ionijs similes fluctus, Adriæq. procellis.
 Non ego furabar mea lumina fessa labori;
 Ipsa sed assidue ventis immota tenebam:
 Conuersusq. oculos ad sidera lucida, dixi.

Exorabilis alme pater, mitisq., regensq.
 Regna, & Olympiæ sedes, terramq. patentem,
 Et maris immensos tractus: precor aspice vultu,
 Quo ventos, sæuamq. hiemem, & freta pulsa serenas,
 Iactatam toties per inhospita cærule classem.
 Et tu, per quem tu peperisti hominemque, Deumq.
 Vnigenam partu insolito; dum hac marmora lustro
 Non prius intentata, prius non cognita nautis;
 Da nobis solitum auxilium Galilæa virgo.
 Remos puppis, & hæc tibi vela dicamus aquosas
 Sæpe hiemes perpeffa, tuo seruata benigno
 Auxilio superante Noto, superante procella.
 Dumq. loquor, sternunt placidissima flamina fluctus:
 Proceduntq. rates æquatis per mare rostris.

Tandem deueni tranquilla per æquora classe
 Xaguaram in terram; magnus ditioe regit quæ
 Rex populi ingentis, necnon & fertilis agri.
 Indigenæ hic rutilo tingunt sua membra colore.
 Rex nigro tantum sese imbuat. hic quoq. Regi
 Naribus, & regni septem primoribus auro
 Selecto tenuis pendebat lamina, summis,
 Lamina pendebat labrisq. genisq. putantq.
 Hoc homini magnum esse decus. Quin fertilis ora
 Semper habet virides siluas, & mollia semper
 Gramina, & halantes diuersis floribus hortos,
 Quos nūquam cinere immundo, cum bruma recessit,
 Sed riuis passim saturant, vndaq. recenti.

Nascitur his etiam siluis mira arbor Hibura.

Non culmos lœdit rubigo, aut carduus horret
 In campis, loi. um ve, infelix nascitur inter
 Maitij latum gramen, iuccasq; virentes.

Vidimus hoc etiam tractu turpes Crocodilos,
 Qui cum diffugiunt, rostrum vel in equore mergunt:
 Continuo suauem iactant de corpore odorem.
 Vt vero nostra contraria cœrula classi,
 Et quassata simul rapido naualia cursu
 Aspexi, occasum versus tunc turbida carbasa
 Direxi: mora nulla rates declinis agebat
 Vnda maris, pariterq; notus: ceu missa sagitta
 Aera per Parthi dextra: sic classis amarum
 Oceani scindebat iter, fluctusq; sonoros,
 Et longè cursu, & fremitu quassata marino.
 Quæ fluiuium sera sub nocte intravit Hebra,
 In morem stagni placidum: tunc iecimus altam
 Ad ripam intortos funes, puppesq; ligamus
 Saxosum ad litus: Dehinc nisi ad flumina magni
 Beragûæ vectum lembis prope litora fratrem
 Armatum multo cum milite, cum vaga pallent
 Sidera, & infusa rebus iam luce rubescit
 Oceanus: qui dum factos ex robore lintres
 Auerso subigunt fluiuiò, Rex obuius illis
 Fit, quem non varijs trabibus contextus, at vna
 Arbore formatus portabat in aquora linter:
 Illi etenim solida faciunt ex arbore puppem,
 Quæ per lata decem nouies vehit aquora nautas.
 Et Regi, & cunctis pingebant membra colore;
 Nudaq; erat, nec onusta manus iaculisve, sagittisve,
 Aut gladio ex palma factò: signisq; petebant,
 Tot nitidis incincta armis, quo tenderet hæc gens.

Dum

Dum vero inter se signis, nutuq. loquuntur,
 Maximus ex Regis comitatu accessit ad annem,
 Et lauit manibus lapidem, proprijsq. nitentem
 Imposuit celerans humeris, Regemq. petiuit:
 Quo sedit Rex ipse: putant namq. esse nefandum,
 Indignumq. loqui, solita nisi sede sederet,
 Aut alia Regem. Tunc Rex concessit, vt omnes
 Lustraret fluij ripas, & viseret oras
 Littoreas: qui venerunt ad flumen amenum,
 Undantemq. auri multo splendore Durabam.

Flumen erat cinctum arboribus, ripisq. recuruis
 Inter radices quarum, & caua saxa latebat
 Aurum ingens: nec erat saxum, radixve sub vndis,
 Qua non immistas auro seruaret arenas.

His volui classem quassatam sistere terris:
 Et noua nauigijs intexere robora laxis.
 Protinus e prora deiecta est anchora in altum
 Flumen aquae, qua prædulces sinus accipit vndas.
 Littus in ignotum pubes Hispana repente
 Emicat, exploratq. locos, benevolentiaq. arua.
 Bisdeni excurrunt equites noua rura, domosq.
 Inuentas referunt, & prata virentia siluis.
 Dum vero optabam lætis his condere tecta
 Littoribus, paruaq. domos incingere fossa,
 Atq. arcem aggeribus vallare, & vimine multaq.
 Bellantum ad littus ruit ingens turba, ferensq.
 Tela manu, patriosq. enses, & grandia saxa,
 Atq. implens pelagi magnis clamoribus æquor,
 Arcem confestim, & tecta imperfecta petiuit.
 Mox inimicum ignem tabulis immisit, & omnes
 Funditus euertit sedes, fossasq. recentes,

Aequavit, cum nox calum tenebrosa teneret.

*Parte alia bello non aspernanda iuventus
Corpora nuda tamen: nostras accedere puppes
Illorum ad littus magno clamore vetabat.*

*Iamq; fides, & saxa cadunt per inania nostris
Puppibus, atq; aura strident, & littus utrumq;
Barbarico clamore sonat, flauyque, marisque.*

*Ipsè & eram populo, & regi gratissimus hospes :
Incola sed tanquam regni, aut moderator habebat
Hostis atrox tanquam populo, Regique, suumq;
Pellere credebat me limine velle tyrannum.*

*Iam Sol exoriens multo cum lumine sese
Monstrabat pelago, & terris, cum cernimus altis
Infusum siluis populum, totoq; vagantem
Littore: qui postquam nostras consistere puppes
Aequore conspexit, iacula intorquebat ad equor:
Vociferansq; nemus densum, littusq; replebat :
Perq; diem, & noctem gens hæc ad nota cucurrit
Littora, tela tenens dextra, læuaq; sagittas.
Hic Regem mora nulla tenet, cursuq; phalangas
Collectas in nos totas trahit, & quatit hastam
Arboream ante alios, & sese sistit ad vnam.
Temnens Batica tela, sagittiferamq; cohortem.
Tota erat haud aliter tellus obducta virorum
Agminibus, quam cum grauis æstas præterit, & iam
Pallentem arboribus ducunt folia ipsa colorem,
Labunturque, solumq; tegunt, herbasq; virentes.
Fossa munivi, & vallo qua littora puppes
Tangebant, nec non tabulis, septumq; tenerem
Quamuis exiguum contra tot millia: paruas
Hic tamen edidimus pugnas, pauciq; fuere*

Illorum ferro occisi, nam ferrea tantum
 Fundebant tormenta ignes, fumumque, sonumque.
 Et quamuis essent primo in certamine victi
 Hi populi, subito tamen imperterrita turba
 Acrior ad pugnas iterumque, iterumque, redibat:
 Et potius pro Rege suo, patriaque, volebant
 Oppetere ad litus, quam sese cernere victos,
 Aut procul a patria pulsos iam Rege perempto.
 Horum animi feruor, virtusque, coibat in vnum
 Pellendi vestras longinqua per aquora puppes.
 A tergo tutos mare nos reddebat ab hoste:
 Non aliter, quam pastores cum nocte sub ipsa
 Conueniant, suaque arma ferunt, si turba luporum
 Terruit intonsas pecudes, & septa reclusit
 Vi valida huc illuc agitans armenta, pecusque,
 Diripiensque gregem vacua dominatur in aula.

Has etiam fessus decreui relinquere terras,
 Quaque breuis cursus, & non contrarius esset,
 Vertere Quiqueia securo ad littora classem:
 Iamaicaque viam deflexi ad littora, ibique
 Mansi bisseuos hoc ipso in littore menses:
 Ipse ego tum Fliscum Ligurem cum milite misi,
 Et Didacum Mendez preclaro a sanguine, & armis
 Insignes ambo dilecta ad littora Hayti.
 Ut magna cuncti scirent me regna tenere
 Iamaice ratibus fractis, sociisque labore.

Hoc etiam præter spem nobis accidit, & me
 Supra alios casus passum terraque, marique,
 Turbauit: nam Franciscus cum milite Porras,
 Et frater seruere viam cana littora versus
 Quiqueia toto cum remige, luce sub ipsa.

Et me cum paucis socijs liquere, morabarq.
 Effrenes inter populos, inimicaq. regna.
 Indigena vt videre duces abuisse, nec vllas
 In numerum vt nuper prætexere littora puppes,
 Amissi & memores regni, rerumq. suarum,
 Decreuere necem nobis inferre, ratesq.
 Vrere, & imprimis passim subducere victum.

Iamq. ratus mortis metam aduenisse supremam;
 Et duci immerito ad vitæ sine funere finem,
 Absumiq. fame; tanta in discrimina postquam:
 Adductum vidi me me: in ea lumina versus
 Conuerti patrem æternum, supplexq. rogavi;
 Ut me ipsum, comitesq. malis, tantoq. periculo
 Eriperet: subito iuuat me calicolum Rex.
 Defectusq. memor Luna, fore post breue tempus
 Primorum partem iussi, plebisq. vocari
 (Nam præsens interpretis erat de gente Quiqueia)
 Conuenere omnes primi, plebisque, patrumq.
 Dicebatq. vnum esse Deum, qui temperat orbem
 Terrarum, & punire homines pietate carentes.
 Vos istis victum vnanimis, vno ore negastis:
 Quos nostri cecinere Cemes in regna Quiqueia.
 Venturos, & victuros regna omnia circum
 Oceani, quo se occiduas Sol vertit ad oras.
 Vos ideo clarum signum aspicietis ab alto,
 Portendet quod iam vobis pestemque, famemq.
 Ut venere omnes subito, & videre sequenti
 Nocte laborantem Lunam, sparsamq. cruore
 Subrutilo, necnon consueto lumine cassam:
 Tunc illi at tonitri flebant, mæstiq. petebant
 Commissi sceleris veniam, fructusq. recentes,

Maicumque, viciasq. simul, volucresq. ferebant.
 Interea Mendez rediit, secumq. reduxit
 Remigio instructam puppim, qua per mare veetus
 (Vndosum licet) appulimus caua littora Hayti.
 Hic vbi vexatas toties a turbine naues
 Aptau curans sociorum corpora victu.
 Defessa ob pelagi tractus, variosq. labores,
 Et tandem Hesperias fessis iam nauibus oras
 Deueni, hoc iter est, nostrorum hac meta laborum.

Sic Ligur inuentos intentis omnibus a se
 Oceani tractus, nostrisq. incognita nautis
 Sidera narrabat, positasq. per aquora terras,
 Cum tandem tacuit, mediaq. in nocte quieuit.

Sim licet (vt perhibent) vates non vltimus inter,
 Tybridis & cantu, Mellaq. ad flumina notus:
 Et primus, qui non nostro sub Sole iacentes
 Ante alios cecini Romana per oppida terras,
 Christophorus quas exigua cum classe retexit:
 Serta tamen myrto, aut hedera sperare canendo
 Non ausim: sat erit tantum (nam maximus inter
 Es mihi mortales, & eris mihi maximus olim,
 Dum reget hos artus celi spirabilis aura,)
 Aspirare meo, si tu dignabere praesens
 Huic etiam, qua mente soles PERENOTTE labori.

F I N I S.

Duo haec, quae sequuntur de signis, & tempestate poemata addidimus, cum à superiori materia omnino non sint aliena.

Chorineus. Periphas.

Qua Diomedæ tollunt se e rupibus arces,
 Gargani iuxta scopulos, quos verberat undis
 Adria, quum gelido Boreas ruit asper ab axe,
 Adriaciq. petit leuibus placida equora pennis,
 Assuetus pelago Periphas, Chorineus & Arcas
 Deprensi nuper tumidis Aquilombus ambo
 Appulerant; quum tristis hiems currentia sistit
 Flumina; & aggeribus niveis iacet obruta tellus:
 Tunc hiemis memor hæc puppi Chorineus ab alta
 Nos, inquit, miseros per tanta pericula nautas
 Ventosi maris vnda rehit; nunc æquora grando
 Tundit, & aduersis nunc sunt pulsata procellis
 Littora, nosq. altis iactamur fluctibus: & nunc
 Impingunt fessas scopulis vaga flamina puppes.
 Et si forte tenet portus ratis acta per equor,
 Aut fractos Aquilone legunt per marmora contos,
 Aut validis infracta Notis caua vela, vel alto
 Gurgite submersos comites in littore deflent
 Seruati nautæ ex scopulis, pelagoq. tument.
 Tunc Periphas. Vasti haud equidem Chorinee negabo
 Incertas maris esse vias, aut fidere quemquam
 Posse salo: placidum ventis, & murmure rauco
 Stet licet, & nullæ volitent super æquora nubes.
 Sed si nauta notat cursus, ortusq. recentes
 Stellarum, ac cæli morem, pelagiq. vicissim
 Murmura, spirantesq. Notos, aut cerula Solis
 Lumina, dum tremulo nitidum iubar aquore tollit:
 Illa viam maris inuadet, tutusq. per alta
 Æquora vela dabit, puppemq. in littore sistet

Innocuam:

Innocuam: sed nos quanto magis vnda reclamatione
 Ad littus, seuitq. fretis plangentibus Auster,
 Impauidi tanto magis equora nota tenemus,
 Siue hieme in media, seu quum Canis æstifer alto
 Se tollit calo, & rapidis coquit equora flammis.

Oceani tota Nautæ notissimus vnda,
 Iam senior, sese pelagi non sepe periculis
 Iactatum, aut Borea memorat, dum noxia seruat
 Sidera, & errantes circum surgentia nubes
 Lumina siderei Solis, quæ signa licet sint
 Nota satis, nonnulla tamen memorare iuuabit.

Nec minus astrorum seruabit nauita cursus,
 Quam bonus incuruo dum terram exercet aratro
 Agricola, & sulcis vites, atq. ordea terræ
 Committit, cantusq. auium non spernit, & ima
 Exultans in valle pecus: queis flamina, & imbres
 Prædicat: cratesq. domum, & iuga panda reducit,
 Seminaq. & sese tectis tenet: aspera donec
 Deseruit grando campis, atq. impetus Austri.

Ille mihi præcepta dabat pulcherrima Nautæ.
 Imprimis Chorineæ dies, duodenaq. serua
 Sidera, perpetuo celi labentia cursu:
 Namq. Hædi, madidæq. Hyades se tempore condunt
 Autumni, quorum sunt noxia sidera ponto,
 Nimbofoq. diem contristat sidere surgens
 Orion, nautasq. simul, simul abdita siluis
 Vmbriferis stagna alta, simul quoq. & hispida turbat
 Monstra maris, tumida & sulcantes marmora puppes:
 Pleiadas ortuq. suo prædicere certum est
 Indignas tempestates, & fulgura ponto.

Hic celeres astrorum ignes se tempore Veris

Attollunt,

Attollunt, atq. Autumni se tempore condunt.
 Vere nouo redeunt iterum, quum Taurus Olympo
 Se tollit, tepidumq. aperit mortalibus annum,

Sol etiam quum se fessum perfundit amaris
 Fluctibus, & verso pelagi sub gurgite cursu
 Oceani se tollit aquis, si lumine puro

Vestit humum, caliq. domos, & carula ponti:

Totus erit sine nube dies. si pallidus ora
 Exoritur, vel si picea se nube recondit,

Vel nitido vultu geminos incluserit orbes:

Aut pelago exoriens tenui se lumine tollit,
 Aut radij inter se coeunt caligine, nubescq.

Oppositas certant immissa erumpere luce:

Tunc passim saliet grando per transtra, forosque,
 Et tempestates Auster glomerabit aquosas.

Igneus at fulgor si lucida texerit ora,
 Frustra contemnent ventos vada salsa furentes.

Namq. Aquilo fremitu assurgens mare voluet, & vndas
 Eriget ad caelum, reuolutaq. per freta puppes

In scopulos aget, aut violento in gurgite merget:
 Et ratis euerso fluitabunt fragmina ponto.

Si rutila Solem nubes, quum mergitur alto,
 Circumstant, circumq. cita vaga lumina ludunt,

Aut illum a tergo comitabitur aurea nubes:
 Expectent Nautae Zephyros, & carbasa tendant.

Ipsa etiam calo exoriens te Luna docebit,
 Tempore quo mare conueniat proscindere nautis:

Nam sese tollit quum primum Luna coruscis
 Cornibus, & late rubro nitet ore per altum

Aethera, & incedit recto per inania cornu,
 Discordes magno confligent murmure venti.

Si vero nebula nigro infuscatur amictu,

Postquam se terno terris ostenderit ortu,
 Aut hanc tergemini nigranti nube coronat
 Circulus: aut tenui collustrat lampade noctem,
 Feruere conspicias Euro maria alta furenti:
 Et ratis infestos ruptis compagibus imbres
 Accipiet, breuibsq. vadis inflitta recumbet:
 Nauta metu tumidis duplicabit vota sub undis.

Lucida quin etiam ventos prædicere nautis
 Astra solent: quum pacato discurrere celo,
 Ac veluti volitare atra sub nocte videntur.
 Sidera quum vero pallent: nec turbida lumen
 Sidereum nubes hebetat, nec Luna corusco
 Lumine, sed fulgent veluti perfusa nitenti
 Lampade surgentis Solis: tunc maximus imber
 Nubibus effundet sese: pluuiaq. madescunt
 Carbasa: & oppositas torrentia flumina moles
 Euincunt, secumq. auulsis stirpibus alnos
 In vada falsa trahent: rupis se fornice condent
 Pastores, mæstiq. gregem, atq. armenta videbunt
 In mare turbatum ferri; nec ferre supremum
 Auxilium miseri poterunt. Si discolor Iris
 Apparet celo, quam duplex occupat arcus,
 Nuntiat instantes pluuias. quin & mare subter
 Auditur longe tacitus fragor, adfore ventos
 Admonet, & toto crepitabunt æquore nimbi.

Si celo niuæ (ceu lanæ, velleræ) nubes
 Sparguntur, vel condensæ factæ agmine montes
 Conscedunt, ruet Austrino de vertice largus
 Imber aquæ, multa cum grandine: si iuga relinquunt,
 Alta, petuntq. cauas deuexo tramite valles,
 Procedent sine nube dies, sine turbine noctes.

Quin etiam Delphin scindens placida æquora rostro,
 Obie-

Obiectansq. cauo rigidum sub gurgite dorsum,
 Nimbosos hac parte notos vocat. Et sua signa
 Dant ponto æquorea volucres : nam marmora linquunt,
 Vicinumq. petunt littus, siccoq. residunt
 Littore, & ingeminant querulas per littora voces,
 Quum mare misceri nimbis, aut flamine norunt.

Tales sunt pelagi nantes super æquora mergi,
 Et cornix, coruiq. gemunt quum marmora propter.
 Quin fulica expectat pennis bipatentibus imbres.
 Aut tardo incedit gressu, ceu tristis arena :

Et fragor, & murmur resonant nigra æquora subter.
 Sunt etiam parvæ Alcyones, quas cærulea signis
 Pluma notat rutilus, niueoq. aspersa colore:
 Hæ duro captant pisces super æquora rostro,
 Lethiferamq. famem pellunt, & tempore brumæ
 Suspendunt pelago (visu mirabile) nidus:

Dumq. fouent natos, ponto non ingruit Austro,
 Non pluuia, maris vnda silet, ceu mitis in alta
 Abdita valle palus: sed maximus imminet imber,
 Quum pandunt geminas in apricis cauitibus alas:
 Aut mistæ fulicis clamant ad littoris vndam

Tu vero memor hæc imis Chorinæ reponas
 Sensibus, ipse altum quoties tentare biremi
 Puppe paras, tumidiq. maris te offerre periclis.

Quin etiam post pulsam hiemem solemnia Diuis
 Sacra refer, quibus est nautis mos ferre salutem.

Lydius hæc Periphæas caro memorabat alumno,
 Dum pelago sauiret hiems, atq. aspera grando,
 Nec sese rapidis auderent credere ventis.

N A V T I C A.

Orontes, Sergestus.

S Vb Veris tepidos Soles, quum Taurus Olympo
 Se tollit, viridesq. comas nemus induit, & quum
 Surgit ab occasu Zephyrus; desuetaq. ponto
 In mare vela vocat; pelagi nec territus horret
 Nauta minas, sed longa leui petit aquora cymba.
 Tendit in Adriacos fluctus teli instar, & vnda
 Perspicua, & gelida, cursuq. breuissimus Aëis,
 Depictusq. toros riparum, & cornua cannis
 Mellitis, & arundinibus, muscoq. virenti.
 Littoris has oras Sergestus puppe legebat
 Sicanius iuuenis quem sic affatur Orontes;
 Turbatum a ventis qui nondum viderat aquor.
 Tel. Dum lenes spirant auræ; faciesq. profundi,
 Et Veris, cæliq. inuitant tendere nautas
 Vela, nec vlllo agimus per cæcula remige puppem;
 Dic precor, opportuna habeant que tempora nauta;
 Qui trabibus freta salsa secant, vel fortibus alnis.
 Ille sedens transiris, inquit, dum cæcula currunt.
 Nunc, quæ conueniant verrentibus æquora Nautis
 Tempora, nil certum est nobis: namq. illicet Austrî
 Attollunt sublime rates: nec surgere contra
 Ventorum attoniti strepitu; pelagiq. fragore
 Sufficimus: teneat campos in luce liquentes
 Quamuis clara dies, nec aquosi sidera Piscis
 Se nigro attollant celo; pluuiaq. minentur:
 Difficile est pelagi insidias vitare, dolosq.
 Parato ne fide mari: vaga flabra, faecesq.

Noctiuagus cali, ventosaq. murmura serua:
Et parce infidis vltro te credere ventis.

Vere nouo magis ipsa tamen timidi equora nauta
Ire per ampla solent: flauos adit ille Britannos:
Hic legit Adriacosq. sinus, Tyrrenaq. ponti
Littora; & ad Ligurum flectit caua lintea sedes:
Atq. alius merces secum vehit, & petit urbem
Per maria alta Rhodon; ponti securus, & Austri:
Alter Idumaeas proram conuertit ad oras,
Et prorę imponit veteri de more coronas
Floribus intextas varijs: it per mare puppis
Purpureum: & pandit Zephyris spirantibus alas
Antennarum alas: rapidoq. per equora cursu
Non aliter volat, ac liquidum per inane volucris.
Non alio instructas deducit in equora classes
Tempore nauta Ligur: quam quum sese induit arbos
In florem, vestitq. nouo se gramine tellus,
Quum Taurus calo rutilat: secumq. reducit
Optatos nautis Zephyros, pelagoq. quietem.
Nonne vides, maris vt facies sit Vere tepenti
Latior: & cali passim sit purior aura?
Vtq. caput tollat placata per equora Delphin,
Atq. cateruatum molles-fera monstra per aquor
Deducant choreas? tunc non ratis vlla tenebit
Fluminis, aut ripam, aut patrios me indice portus.

Soluere vela etiam pulso iam Vere licebit:
Tutior ipse tamen condet se nauta portu,
Quum canis arua coquit: pelago quum flamina cessant:
Et calor aerius nautarum corpora soluit.
Quin aestate rates innadit barbarus Afer,
Raptor & Euboicus: qui strata per aquora currunt,

Atque

Atq. tenent ponti vada læta, alacresq. profundum
 Peruolitant: inuentq. nouas per marmora pugnās:
 Vere magis mare sollicitant; & quum legit vnas
 Rusticus, aratis proscindunt aquora rostris.
 Carula vela ferunt malo suspensa feroces
 Barcæi, Careſq. dolo: pinguntq. colore
 Caruleo antennam, malam funeſque, ratemq.
 Quin etiam ſe caruleo velamine velant:
 Atq. improiſo vexant ſub Sole biremes:
 Nam color hic pelago eſt ſimilis, cæloq. ſereno;
 Cernere nec puppim facile eſt procul alta ſecantem,
 Nec certum natet an puppis: vel ſit maris vnda.

Autumno veniente, rubent dum poma, tenetq.
 Rhetica purpureos in aprico colle racemos;
 Et canis Erigones, & lux æſtiua reſceſſit:
 Carbaſa tunc tendant Zephyri; ſigna humida donec
 Conſurgant Hyades cælo, maris vnuaq. fluctu
 Littoris extremas hiberno verberet oras.

Vela ſub Autumnum ventis dedit orbe relicto
 Heſperio, Ligur Auſonia de ſtirpe Columbus:
 Armavit ternasq. rates, & claſſe retexit
 Hac tempeſtate ignotum mortalibus orbem.

Linquēbant olim veteres ſua littora nunquam,
 Nec liquidum currebat iter cana pinus aperto
 Aequore: ſed patrios portus ſecura tenebat:
 Dum glacie frenaret hiems torpentia Rheni
 Flumina, montanoſq. lacus, poſitaſq. paludes
 Vallibus, & tegeter montes nix alta ſupremos.
 Sed quis nunc rapidum Boream? turbataq. ponti
 Marmora? ſurgentisq. hiemem timet Orionis?
 Ab miſeri, quos talis habet furor, ille carinam

Impavidus subigit remis, sed pulsus ab Austro
 In scopulos moritur medijs infletus in undis.
 Et qui non surgente Notos; quum Pleias alto
 Exoritur celo; vel quum maris gfluat equor,
 Navigat, aut motos horret sub marmore fluctus:
 Hunc Nautæ ignarumq. vocant, timidumq. nec vnda
 Ionij maris assuetum, nec Syrtibus vllis.
 Nec te adeo moueant tot crebra pericula ponti,
 Nec madidus veniens Libycis de partibus Austro.

Annosam vagus ætatem nam nauita viuit;
 Nec longo languet morbo, licet vnda clientum
 Non adsit, dulcesq. epulas, atq. aurea mensis
 Pocula non ponant virgata in veste ministri.
 Nec myrrham casta, atq. apio longæuus lapis
 Misceat; & lapsum compefcit ad ossa dolorem.
 Non rumpit placidos Nautis cura anxia somnos:
 Illum non litui, non terror turbidus vrget:
 Non patrio aduentare procul de vertice tecti
 Prospicit armatas ad mœnia cara phalanges:
 Sed pelagi immensos tractus metitur: & vrbes
 Littoreas, portusq. videt: partemq. peragrat
 Oceani, atq. alio gentes sub Sole repostas:
 Gaudet & inuentis Cancris sub sidere regnis.
 Fert & ad Ausonios, & regna Aegyptia merces
 Quas Cuba, quas Cannibalum deuexit ab oris:
 Oraq. & ignotos habitus miratur, & arma
 Bellantum; & penitus diuersa animalia nostris:
 Quæ lacubus, pelagæq. natant; quæq. abditâ siluæ
 Lustra colunt: & quæ volitant per inania cali
 Sæpe & ad Eoas gentes, & ad æquora, qua Sol
 Occidit; aut Borcæ qua spirat flatus ab alto

Vertice.

N A V T I C A

Vertice, & oppositum Lybiae defertur ad axem
 Expiratq. animam non gemmas inter, & auri
 Pondera: sed natos inter, & amata nepotum
 Pignora, amicorumq. manus tenet, improba dones
 Mors tacito pede subrepat, somnoq. resoluat
 Aeterno annexos iam lassum corporis artus.

Tempora dum senior pelagi secura referre
 Prosequitur, quae nauigio puer equora posset
 Currere, & optato tandem consistere portu:
 A dextra aerij prospexit saxa Pelori,
 Et patrios longe montes: finemq. loquendi
 Ore dedit. Socij procurua puppis habenas
 Deflectunt proramq. optata ad littora vertunt:
 Quum iam nox umbra terras, caelumq. teneret.

Ad Nicolaum Florentium Belgam.

F Lorenti ingenuas artes edocete, sciensq.
 Multarum rerum, & prudens cognoscere vultus
 Effictos lapide è Pario fuluoue met allo;
 Et prisca populos Latij, & mutata locorum
 Nomina. Florenti te pagina nostra salutat,
 Felicemq. vocat: licuit cui viuere vitam
 Alarum Granuelani sub Principis umbra.

A C O N.

De gestis Caroli Quinti.

Lydia qua candore niues, & cana ligustra,
 Et socias cantu vincis, & ore tuas.
 Has violas, hac mista croco serpillia rubenti,
 Et quas decerpfit Sole oriente rosas,
 Ille tuis tibi mittit Acon, quem sepe canentem
 Mirata es rapidis, qua natat Ister aquis.
 Qua viridi sylua alta coma stagnanti. tangit
 Flumina, nostra petas rura, nouumq. larem.
 Pulchra aderit comitata choro Plautilla sororum,
 Queq. colunt montes, flumina queq. tenent:
 Erigone noua nupta aderit cum coniuge Mopso,
 Flauaq. Lampetie, Demoloontis amor.
 Illa etenim residens antro, qua delitet vnda,
 Flore coronabat versicolore locum.
 Et nunc chrysolithis ornabat colla, lacert osq.
 Ornabat gemma nunc viridante comas.
 Cydippe forma insignis nunc pingit ad vndam
 Lactea mista rosis lilia sanguineis.
 Nunc nescit Domino texenda in ferta colores,
 Nunc Domini aduentu leta reuisit aquas.
 Disponit niueas miro nunc ordine conchas,
 Spargit & Eois atria coralijs.
 Pendebunt agris opera interrupta, nec vllus
 Mersabit puro flumine pastor oues.
 Instituet certos vicina ad flumina ludos
 Cum Numitore Ligur Thyrsis, & Eurymedon:
 Certabitq. pedum cursu Maurusius Acmon:
 Emitteret calamos ad loca certa Pharon.

Stabit

A C O N.

Stabit aper precium palma iuga Rhetica propter
 Captus, & horrisono turbidus ore fremet.
 Astabunt hirci caueq; prope limina septem,
 Frondibus incincti cornua pampineis.
 Ceruus erit domini mensis assuetus, & intra
 Marmoreas somnum carpere nocte fores.
 Sunt etiam gemini Ptelera de stirpe Molossi:
 Hic tauros morsu sistit, at alter apros.
 Hic ingens tabula ingenti pendebit ab ulmo,
 Qua tu conspicias Cæsaris arma tui:
 Nec non magnanimo victos à Cæsare reges:
 Additaq; imperio clara trophæa ducum.
 Inq; fugam versos Hispano à milite Turcas,
 Miscent esq; feros prælia sua viros.
 Aspicias urbem longa obsidione leuari,
 Sæbethus liquidis qua petit equor aquis.
 Disiectasq; arces Morinum, vicinaq; circum
 Oppida, pugnaci captaq; signa manu.
 Ticinumq; atro sædatur sanguine ripas,
 Et captos Albis flumina ad alta duces.
 Ignotos habitus, atq; arma ignota videbis,
 Pænorumq; oculis agmina torua leges.
 Flammantis propior Solis quos inficit ignis,
 Qua non claudit hiems florea rura gelu.
 Cæsaris & puppes pelagi dominarier vndis,
 Et multa Leptin obsidione premi.
 Cernere erit Nomadum turmas, atq; horrida castra
 Cæsaris, & Libycum per mare mille rates.
 Et linoquit Delphin portus, & ludit in vndis,
 Atque agitant phocæ per sicca lenta choros.

Inuebitur curru Carolas sublimis eburno,
Et parva ante pedes plurima scepra gerit,
Parte alia de more refert solennia sacra,
Et supplex multa cum precetempla tenet.

Ad Beatam Virginem.

Patre Deo Deus est, atq. immortalis Iesus.
Matre homo, mortalisq. simul; purissima partu,
Quem dedit in lucem hanc nostram Galilæia Virgo.
Non illi graue pondus erat, quod ventre gerebat,
Cum lumen, verbumq. Dei, non pondus haberet.

Felix ante alias, cæli que facta fenestra es,
Per quam perspicuum lumen diffudit in orbem
Terrarum æterni proles illa inçlyta patris.

Scalaq. facta poli es, per quam conscenderet altuna
In cælum mortale genus, mandata secutum,
Quæ iussit Pater omnipotens, rerumq. creator.

Nec mirum, o Virgo, si te bissera coronant
Sidera; nam tuus ipse suo cum lumine Christus
Iussitæ Sol cælesti te vestit amictu.

Tuq. pudicitia speculum mirabile; namq.
Nulla in te macula est; tu præstantissima Virgo
Es longe formosa; licet sis fusca colore.

Tu generis nostri longe prælata puellis
Omnibus es patre ab æterno: & quem non capit orbis
Maximus, ille tua, tua viscera Christus in aluo
Se clausit: quem mox natum prope paruula Bethles
Mœnia adorauere Magi tria dona ferentes.

Et summi tu sponsa Patris, tu mater Iesu,
Mortales maculas fuso qui sanguine terfit.

Pro nobis Maria alma tuum natumque, Patremq.
Æternum exora: nos vt post funera dignos
Efficiat pietate sua cælestibus oris.

F I N I S.

AD LECTOREM.

IN hac noui orbis descriptione Petrus Martyrem Angleriam Mediolanensem sum secutus: is enim cum Mediolani Ducis ad Fernandum Aragonum Regem, & Reginam Isabelam legatus esset, se cum Christophoro Columbo collocutum in suis decadibus testatur: in quibus nusquam morbi Gallici meminit, cum alij qui de ea re scripserunt, eam contagionem secunda Columbi nauigatione in Hispaniam primum, mox Neapolim, quo tempore Consalius Ferrandus Corubensis exercitum in Italiam Ferdinandi iunioris regis Neapolitani subsidio traiecit, aduectam Gallorum exercitum inuasisse tradant, vnde Gallici morbi nomen ab Italis accepit, Galli autem ipsi Neapolitanum appellant, quod ipse attigissem, nisi me Hieronymi Fracastorij Veronensis (sui vero temporis, & magni inter Poetas nominis) Siphylis retardasset. Qui tamen (nisi me memoria fallit) cum morbum non à nouo orbe aduectum: sed à cæli conuersione ortum, illum item interiturum, rursusq. excitatum iri affirmat. id quod Fernandus etiã Columbi filius prodidit, quæ, nequis meã hac in re diligentia requirat, volui adscribere.

INDEX

I N D E X
LIBRORUM NAVIGATIONIS
Christophori Columbi.

A

D A M A N A
tellus 57
Aestatis descri-
ptio 66
Alcyones ubi ni-
dos condant 111
Ales habens quattuor alas no-
tu fulgentes, vt faces 87
Animalia noxia ubi non sint.
80. & 82.
Aqua fluens ex arboris folijs
pro omnium vsu 33
Aqua iuuenescere faciens 87
& 88.
Aquarum calidarum flumen.
pag. 49
Arbor letalis, & ex ea reme-
dium 80
Arbor cucurbitas producens,
& earum vsus. 76
Arboreis folijs tegere qui se
soleant 100
Arma ex palma fieri solita. 32
Asia a Mongallis domita. 14
Atibunicus fluius. 73
Aucupij genus mirum 75
Auroræ descriptio ibid.
Auri copia, & effodiendi mos
13. 14. 15. 47. 74. 84. 94.
& 100.
Ayay Cannibalorum ædes. 38

B

BAhua fluuius falsus 78
Beragua fluuius 100. & 101
Bouca insula 81
Bouca fontis uis 88
Brixia laus 86
Burichennæ terræ descriptio.
pag. 41

C

Cadauera seruandi mos. 98
Cadauera plebis in siluis
condi solita ibid.
Canaria insula fortunata. 17
Cares nunquam latrantes.
21. 38. & 39.
Cannibalorum regio, & insu-
la 33. 37. & 39.
Cannibali feroces, celeres 34
36. & 81. intrepidi, & belli-
cosi 39. & eorum habitatio-
nes 37. & 38. imperij sedes.
pag. 34
Cannibali humana carac ve-
scuntur 35. & 81
Caunoboa Rex oppidi Sancti
Thomæ 59. ad Columbum
deducitur 61
Cemes dij appellati 27. pro So-
le, & Luna adorati 87
Cemes quid suis de nostris
prædixerint 44. & 105
Cerabora

I N D E X

Cerabora gens	100	Columbus piscandi artem do- cet	75
Cereopiteci cū apro pugna	97	Columbus duos Reges in Hi- spaniā ducit 94. duos ex Qui- curi hominibus 96. decem ex Quiqueiæ	35
Cerebarum insulæ pars	98	Communia vbi sint omnia	82
Cibauī terra quibus abundet	74. & 86	Conchilia multa in mari Cu- bæ	54
Cipango tellus, & eius de- scriptio	15	Corlanus Columbi miles	46
Citria qualia apud nos, vbi pag.	95	Cotoi terra auri ferax	74
Columbi gesta, & laudes.	10. 11. & 18	Crocodili quot, & quales	49. 95 & 101
Columbus cur incognita lo- ca penetrare tentauerit.	12. & 16	Cubæ portus	48
Columbi focij	16	Cubæ & Quiqueiæ mores.	49. & 56
Colūbo comes minatur mor- tem	16	Cubigar fluiuius	100
Columbus ternas rates à Fer- nando Rege obtinet.	16. na- ues instaurat	Curiana tellus	72
Columbi ad socios allocutio	55. ad Guacanarillum Regē 29. & 43. ad Ferdinandum Regem	D	
Columbus milites Guacana- rillo commendat	28	D Escrip̄tio diei 50. auroræ 103. noctis & Vesperis 10. 38. & 102. Veris 11. & 16. ætatis 66. auræ 103. auiū plurimarum 22. Orbis 12. tor- menti militaris 57. & 68. Si- mij 71. Virginis	24
Columbus, & focij è cælo de- scendisse creduntur.	52	Delphinus quid præsignet na- uigantibus	111
Columbi, & eius fratris gesta. pag.	88	Deus vnus quando, & à qui- bus nouis gentibus prædica- tus	105
Columbus, & frater vincti in Hispaniam ducuntur	89	Didacus Mendez interpres, 54. eius laus 104. reditus ad Columbum	106
Columbi precatio, & votum ad Deum, & Beatam Virgi- nem 17. 25. 55. 66. 90. & 105		Didacus, & Fliscus ad Hayti litora mittuntur	104
gratiarum actio 19. & 27. vo- ti perfolutio 30. & 92		Draco	

Draconis ora quæ appellata
 pag. 70
 Duraba fluuius 102

E

Electrum apud Quiqueiam
 quale 75
 Enses ex palma fieri soliti 15
 Eripanus fluuius 15
 Europæ quorundam procerû
 origo ibid.

F

Farris genus 86
 Ferdinandus Rex tres Co
 lumbo naues concedit 16
 Ferrum vbi non sit 32
 Ferri loco quid sit in vsu 84
 Flumen Eridanus 15. Atibu
 nicus, Iauhe, Iunna, Naiba
 73. Bahua 78. Beraguam 100
 & 101. Hiebra 100. & 101
 Iamiroe 74. Zabora 100
 Fluminis na turu mirabilis 95
 Flumina piscibus & testudini
 bus abundantia ibid.
 Fontis aqua inuenescere fa
 ciens 88
 Fontes mira natura 74
 Fontes in fundo salsi, supra
 dulces 78
 Fructus apud Quiriquitanos
 quot & quales 94

G

GAdes versus Colibus na
 tuigat 16 inde discedit 17
 Gorganti scopuli 107
 Gemmarum copia. 13. 14. & 74
 Gentes nudæ incedentes 24.
 69. 84. 93. 98. 99. 100. 101.
 & 105.
 Gossipium quid sit, quale, &
 vbi 36 & 94
 Grana tingedis vestibibus apta
 pag. 75
 Graues apud Cubam 53
 Guacanarillus ad Columbum
 ducitur 45
 Guacanarillo milites comme
 dantur 29
 Guacanarillus Xamanæ arcis
 excidium narrat 43
 Guacanarilli cum alijs Regi
 bus pugna narratur 44
 Guaicanus piscis apud Qui
 queiam, & Cubam qualis sit,
 & quomodo capiatur
 Guananaï vrbis, & insulæ de
 scriptio 21
 Guananaï gentis mores, &
 forma 20
 Guarionexus Rex, & eius di
 tio 27. & 30
 Guarionexius à Columbi fra
 tre victus 88
 Guarionexij tellus quàm ferti
 lis. 80
 Guinea auri, & gemmarum
 ferax 14

Heres

I N D E X

H

L

H Aeres quis institui solitus 83
 Hastilia ex palma fiunt 94
 Hayti ad littora Columbi frater mittitur 105. quid ibi fecerit 88
 Hayti auro abundans 57
 Heroum cadauera siccantur. pag. 98
 Hibura arbor cucurbitas producens 76 85. & 101
 Hojedas, & Corlanus Columbi milites 46
 Homines albis vestibus induti 53
 Homines pingi soliti 100. & 102.

I

I Ache fluius 73
 Iamaicæ insulæ descriptior pag. 47
 Iamaicæ mons, & horti lætissimi 48
 Iamiroe flumen, & eius cursus sub mare 74
 Imagines Cæmum duo 87
 Insula ferrea vna ex fortunatis 33
 Isabellæ Reginae in Columbum beneficentia & honor, pag. 89
 Islandiæ descriptio 14

L Acus subter mare in aliud mare transiens 87
 Lunæ ecliphs occasione quid fecerit Columbus 105
 Lusitani quæ loca inuenerint, & fundauerint 13
 Luxanus apud Cibauum labruscæ racemos inuenit 84

M

M Adanina insula 38. & 61
 Maderæ littus 65
 Magnetis in pyxide effectus pag. 18
 Maguana terra, & eius descriptio 78
 Manacapana tellus 72
 Maitium quid, quale, & ubi nascatur 47. 86. 92. & 101.
 Margarita insula à Columbo quæ appellata 70
 Mare album ad instar lactis, seu farinae 52
 Mare plenum herbis, cum seminibus 73
 Mariæ Virgini precatio, & votum à Columbo facta. 17. & 66
 Melchior ad Guacanarilli ædes mittitur 45
 Mendez terram nouam patefacit 68
 Mira à se visa Columbus recenset 21
 Molossicanes 21
 Mundi

I N D E X

Mundi creatio, & initiū 12

N

N Apis species iucca. 84
 Nicolai s. portus descriptio 47. & 57. in eum Columbum ingreditur 57
 Noctis & vesperis prescriptio. 10. 38. & 102

O

O rbis initiū, & creatio 12
 Orbis descriptio ibid.

P

P Allensis portus 16
 Palma apud Cubam 53
 Paenuntum cadauera ficcari solita 98
 Paria tellus 71. finus 94. portus 95. eius gentis descriptio 71
 Pauoni similis ales apud Quiriquiranos 94
 Pellei virtus in armis 13
 Piscis guaicanus quis, qualis sit, & quomodo capiatur 50
 Pleiades quid prædicent 109
 Polari in stella quomodo iter à nauigatibus agnoscatur 18
 Portus regalis 46. Quicuri. 98
 S. Nicolai 47. & 57. Paries telluris 95
 Potio ex fructibus fieri solita. pag. 85

Prata nunquam flores amittentia 79
 Precatio ad Deum, & beatam Virginem 17. 20. 25. 55. 66. 90. & 105
 Pfitaccus qualis 22. & 31

Q

Q Vanassæ ad littus Columbus accedit 91
 Quicuri portus 96. & 98
 Quicuri gentis natura, & mores 96
 Quiqueiæ descriptio 73
 Quiqueiæ gentis mores 49 73 & 81. simplicitas 81. superstitio 86
 Quiqueiæ Reges triginta vxores habent 82
 Quiqueiæ Regis mortui vna ex vxoribus eodem se condit tumulo 82
 Quiqueiæ vxores nudæ incedunt 83
 Quiriquitanæ regionis mores, & natura 92. & 93

R

R Egalis portus 46
 Reges Quiqueiæ triginta habent vxores 82
 Regum exequiæ & mos ibid.
 Rex obiens quem sibi eligat successorem 83
 Rex Burichenna 41
 Rodericus 29

Sagitta

I N D E X

S

S Agittæ ex palma factæ	94
S Scandia	15
Simij descriptio	71

Veris descriptio 11. 16. 47.
& 90

Vites	93
Vua	13

T

T Aprobana insula	15
Teneriffæ insula	17
Thomæ S. castrum	47
Tormenta vulgo bombarde pag.	99
Tubarum vsus ad bellum	69

X

X Aguara regio	100
Xamana regio, & rex pag.	29

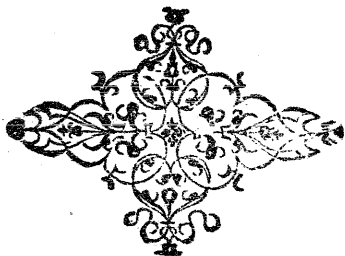
V

V Er vbi fere perpetuum. pag.	79. & 92
----------------------------------	----------

Z

Z Abara fluiuis	100
Zauana terra	78
Zauanæ gentis mores, & na- tura	79

F I N I S.

I H D Z

1912
1913
1914
1915
1916
1917
1918
1919
1920
1921
1922
1923
1924
1925
1926
1927
1928
1929
1930
1931
1932
1933
1934
1935
1936
1937
1938
1939
1940
1941
1942
1943
1944
1945
1946
1947
1948
1949
1950
1951
1952
1953
1954
1955
1956
1957
1958
1959
1960
1961
1962
1963
1964
1965
1966
1967
1968
1969
1970
1971
1972
1973
1974
1975
1976
1977
1978
1979
1980
1981
1982
1983
1984
1985
1986
1987
1988
1989
1990
1991
1992
1993
1994
1995
1996
1997
1998
1999
2000
2001
2002
2003
2004
2005
2006
2007
2008
2009
2010
2011
2012

1912 1913 1914 1915 1916

1917 1918 1919 1920 1921

1922 1923 1924 1925 1926

1927 1928 1929 1930 1931

1932 1933 1934 1935 1936

1937 1938 1939 1940 1941

1942 1943 1944 1945 1946

1947 1948 1949 1950 1951

1952 1953 1954 1955 1956

1957 1958 1959 1960 1961

1962 1963 1964 1965 1966

1967 1968 1969 1970 1971

1972 1973 1974 1975 1976

1977 1978 1979 1980 1981

1982 1983 1984 1985 1986

1987 1988 1989 1990 1991

LAVRENTII

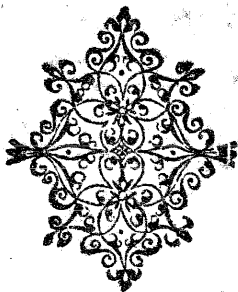
GAMBARAE

BRIXIANI

De navigatione Christophori Co-
lumbi libri quattuor.

Ad Antonium Perenottum Car-

dinalem Granuellanum.

R O M A E,

Apud Franciscum Zannertum.

M D LXXXI.

THE UNIVERSITY OF CHICAGO

PHYSICS DEPARTMENT

CHICAGO, ILL.

RECEIVED

APR 15 1954

FROM

DR. J. R. OPPENHEIMER

TO

DR. R. F. SCHROEDER

PHYSICS DEPARTMENT

UNIVERSITY OF CHICAGO

CHICAGO, ILL.

RECEIVED

APR 15 1954

FROM

DR. J. R. OPPENHEIMER

TO

DR. R. F. SCHROEDER

PHYSICS DEPARTMENT
UNIVERSITY OF CHICAGO
CHICAGO, ILL.

ANTONIO PERENOTTO
CARDINALI
GRANVELLANO.

1590

Laurentius Gambarà Brixianus Sal.

NONI Orbis Christiani poemata tuo nomini dicatū mitto ad te, Cardinalis amplissime, quod ab excellentissimo, eodemq. prudentissimo Nicolao patre tuo, atq. a te ipso potius, quā a me prodit in lucem. Tu enim eo tēpore, quo deuictis Afris, Turcisq. profligatis, Carolus Imperator Neapolim venit, sæpe mihi memorando iucundissimā simul, ac Christianæ reip. utilissimam Christophori Columbi navigationē, in qua multas regiones a nostro orbe longissime disiunctas, easq. & fertilissimas, & opulentissimas, priusq. ignotas inuenit, hortatus es, atq.

A 2 adeo

4
adeo pro iure tuo, vt ea Latinis ver-
bis conscriberem, iussisti. Quæ sane
nauigatio eo verior existimanda est,
quod ab ipsomet Columbo præclarif-
simo auctore pater tuus eâ accepit, cū
esset Barcinonæ, atq. aliquot post an-
nos maximo ipsi Cæsari Carolo Quin-
to summa cum eius voluptate narra-
uit: quo tempore omnia & Imperij, &
Regnorum eius negotia primus a con-
silijs administrabat, eiusq. sigillorum
custos erat: in cuius demortui locum,
cum ab eodem Carolo (qui te semper
maximi fecit) tu adhuc fere adolescēs
subrogatus fuisses, summaq. eo super-
stite negotia obiuiesses; tum Philippus
Rex Catholicus, Caroli Quinti filius
te semper ad maxima quæq. munera
adhibuit, ac cū postremo Neapoli Pro-
rex summa tua cū laude diu fueris, de-
inde ante bienniū in Hispaniâ ab ipso
Rege

Rege euocatus, non solum Italas, &
Belgicas, verum etiam plurimas alias
res indefesso illo, & prudentissimo tuo
pectore administras. Ergo rerum adeo
mirabilium ab ipsomet auctore expli-
cata narratio calcar mihi addidit, vt
posteritati verissimam, & admirabile
historiam, abiectis fabulosis alijs poe-
matibus, longis versibus scriptam relin-
querem. Ita enim putavi fore, vt &
facilius memoria retineretur, atq. ani-
mis altius infixæ mentes omnium ac-
cenderet ad commendandam diuinæ
potestatis gloriâ, cuius vi Columbus,
(qui originem duxit a Pellestellis Pla-
centinis; quæ familia nobilis est: na-
tus Cugureo, quod castrum est in ter-
ritorio Genuensi) tam insigne facinus
effecit. Cæterum quod ad me attinet,
opus ipse hoc tam arduum, & diffi-
cile, viribusq. meis impar te monente

inchoaui, & Christo IESV Domino
aspirante absolui: qui longe lateq. san-
ctissimum suum nomē, vbi nunquam
antea auditum fuerat, hac mundi no-
uissima ætate, immensa illa sua prou-
dētia voluit propagari; ac certe, quod
ipse prædixerat de annuntiando per
vniuersum terrarū orbem Euangelio,
id nostro hoc sæculo factū cernimus:
ac proinde firmiter in reliquis fidei no-
stræ certissimis articulis corroborari
debemus. Christus igitur tibi materiā,
& desiderium, mihi autem vires ad
hoc poema conficiendum largitus est.
Quamobrem quisquis hæc leget, si-
quid inde fructus percipietur, Deo
quidem in primis, ac deinde tibi ac-
ceptum referet, cui omnia hæc meri-
to dicata fuisse intelliget.

*Argumentum in libros de na-
uigatione Christophori
Columbi.*

CH R I S T O P H O R V S Columbus Ligur tri-
bus nauibus omni armaimentorum genere ce-
terisq. rebus instructis a Ferdinando Hispaniæ Re-
ge ad quærendas nouas terras acceptis, a Gadibus
per immensum Oceanum soluens, ad Fortunatas
primum, deinde ad alias incognitas insulas sub Can-
cri fidere iacentes peruenit; postea Guananim, vbi
grato accepti fuere hospitio; eaq. relicta, multas alias
inuenit, tendensq. ad Cubam, quã cum aduersa tem-
pestate repulsus tenere non potuisset, Quiqueiam
appulit, vbi a Rege benigne exceptus hiemauit.
Primo autem Vere locum opere muniuit, in quo
relictos a se milites Regi commendauit: remen-
soq. Oceano in Hispaniam reuersus Regi Ferdinan-
do de inuentis a se insulis, auriq. copia, quod inde
effoditur, quidquid compertum haberet renũtiauit.
Quæ Rex audiens, qui Barcinonæ cõmorabatur, illũ
nouæ classi præfecit, in quã omnis generis artifices,
qui ad eam rē necessarij visi sunt, imposuit. Colum-
bus Oceanũ ingressus diuersum iter tenuit, Canni-
balumq. atq. alias aliorum insulas præteruectus, tan-
dem Quiqueiam appulit, sociosque, quos ibi reli-
querat, omnes ad vnum occisos comperit: quorum
necem, ne in se populorum animos concitaret, mi-

nime (quod dolor suadebat) est vltus. In portum omnium tutissimum classem condidit, terrasq. nouas quærens, visæ a se Cubæ alteram, quæ ad meridiem spectat, oram tribus nauibus legens, longitudine itineris deterritus (oblonga enim est insula) retro cursum vertens Iamaicam patefecit: qua relicta meridionale Quiqueiæ latus radens explorauit, vbi & portum reperit, cui diui Nicolai nomen imposuit. Illic relictis nauibus, cum ad Cannibalum ferû genus, qui maria illa prædabantur, expugnandum se compararet, valetudine, qua aduersa vsus est, retardatus, in Isabella vrbe a se constructa commoratur. Mox Hoiedam obsidione liberat: Regemque Caunaboam vna cum fratre cepit, atq. in naues, vt in Hispaniam eos secum duceret, imposuit: illi vero dolore contabuerunt. Columbus nouis nauibus ædificatis, commissa fratri rerum omnium administratione, in Hispaniam reuertitur: vnde rursus cum classe ad nouas terras inuestigandas a Rege Ferdinando missus, quinq. naues Quiqueiam versus misit, tribus ipse ad meridiem cursum conuertens ad insulas Hesperidas peruenit: inde vero cæli intemperie pulsus, Quintili mense nauigās immenso calore pene cum socijs exustus, cum altius ascendere per mare videretur, tandem ad Pariam est delatus, vbi plures portus, ac flumina, nouasq. gentes offendunt, ingentemq. maris fluxum, dulcesq. in mari aquas admirati sunt: Vinum rubicundum, nõ ex vuis expressum, sed ex pomis confectum, palato non iniucundum inuenerunt. In ea sunt Cumana, Manacumana, & Curiana insulæ: ex quibus tandem Qui-

9
Quique iam est reuersus. Inde vero coniectus in vin-
cula cum fratre in Hispaniam est missus. Quod cum
Rex Ferdinandus ægre ferret, simul ac Gades ap-
pulerunt, eos dissolui iussit: quartoq. cum quat-
tuor nauibus præficiens, ad nouas item terras quæ-
rendas misit. Is ad occidentem solem nauigans, Ga-
nassam, & Quiritanam patefecit, fertilesq. agros,
ac nouas nationes inuenit: quarum mores, loca, va-
ria animalia, leuiaq. prælia, & tandem incolumis
eorum in Hispaniam reditus describuntur.

LAVRENTII GAMBARAE
BRIXIANI

De navigatione Christophori Co-
lumbi liber primus.

AEONIO cum sit celebrari car-
mine dignus
Christophorus, magna qui primus lit-
tora Cuba
Attigit, & primus nostris incognita
nautis

*Aequora, depressumq. polum, nouaq. astra retexit,
Et ter felices Cancri sub sidere terras:*

ANTONI PERNOTTE sacri pars magna Senatus
Accipe quae quondam iussisti carmina, ab Afris
Cum domitis Caesar dulcem, claramq. redisset
Parthenopen victor: qui forti milite densas
Tot Turcarum acies validis superauerat armis:
Et pulsum Regem regnis induxit auitis.

Te Carolus semper magnus est dignatus honore:
Namq. tibi curam soli commiserat omnem
Regnorum, Imperijq. simul, bellique, rogaq.
Tempore. nunc breuiter memorabo quae genitori
Rettulit ipse tuo longe admiranda Columbus
Post lautas epulas, & mense dona secunda.

Iam caelum & terras tenebrosa inuoluerat umbra
Humida nox, famulumq. manus, cunctiq. filebant
Ductores, & erant mensis sublata secundis
Pocula iam, solitoq. pius de more sacerdos

Egerat

Egerat ingentes submisso vertice grates
 Aeterno celi & terræ rerumq. parenti,
 Cum GRANVELLANVS cæpit: Memora mihi gentes
 Inuentas a te, dic regna, tuosq. labores,
 Christophore, & sileant vates memorare Pelasgi
 Innumeros terræ tractus lustrasse, viasque:
 Alcidem, Bacchumq. Indos penetrasse, sua quas
 Purpurea exoriens terras Sol luce retexit.
 Felix Ausonia tellus, cui contigit vni
 Terrarum Imperium cunctarum, nunc quoq. felix,
 Quæ talem te læta tulit sub luminis oras,
 Cui Deus omnipotens alto dignatus olympo est
 Tot pelagi monstrare vias, tot regna, tot vrbes
 Egregias, quas maiorum non viderat atas.
 Per te nam posita Cancræ sub sidere gentes
 Unumq. trinumq. Deum agnouere, repulsis
 Numinibus, veri quæ gens ignara colebat:
 Quos omnes nostri tinxere salubribus vndis.

Frondescent dum vere nouo, Tauriq. sub ortu
 Stellantis nemora, & partus non terra negabit
 Alma suos, dum purpureis e collibus vvas
 Vinitor ipse leget, metet hordea grandia messor,
 Notus eris fama æternum, qua præcipitans Sol
 Innisit gentes alias, & qua redit ad nos,
 Et cæli molem hanc reuoluta luce reuifit.

Tunc Ligur innixus folio sic fatur acerno:
 Quod petis vt narrem populos, inuentaq. nuper
 Tot maria, & nostris incognita sidera nautis,
 Expediam, nec te longo sermone tenebo:
 Nec mihi res memorare leues, nec cuncta referre
 Mens est, atq. oras tantarum euoluere rerum,

Dicere

Dicere non mores hominum, non oppida possum,
Et loca, & aequoreos tractus, quos non ego vidi.

Sed referam quæ causa animum iustissima nostrum
Mouerit hos tentare sinus, quos alluit ingens
Oceanus, fluctuq. ferit, pelagoq. reuincit:
Ne videar tantos frustra subiisse labores.

Hanc celi molem immensam, & spatia ardua zona
Quinq. tenent, quarum mediam Sol lampade torret
Assidua, radijsq. coquit (sic prisca vetustas
Credidit) extrema scelerato frigore torpent,
Perpetuisq. rigent niuibus, glacieq. perenni.
Non illis estas vlla est, redolet ve nouum ver
Floribus, aut illic præceps autumnus aprico
Colle rubet. nix alta tegit iuga celsa, tenetq.
Planitiem, siluasque, suos non flumina trudent
In mare perpetuos cursus: silet aura, nemusq.
Fronde carens. frustra siluis intenderet altis,
Aut alta conualle plagas venator Orion.
Hic mare non notum nautis: has inter vtrasq.
Et mediam tantum colimus nos maxima regna.

Hæc sibi iam pridem veterum solertia finxit,
Sideribusq. dedit nomen, centumq. locauit
Monstra polo, & positas varia sub imagine formas;
Quæ lætas segetes, & amicos insuper imbres
Agricolis persepe solent predicere, & annos,
In quibus aut ingens segetum, aut penuria vini est.
Sed mundi (nec vana fides) primordia dicam.

Principio Deus omnipotens cum conderet astra,
Fulgentesq. poli sedes, spatia ardua celi,
Solemque, Lunæq. globum, noctemq. diemque:
Ille idem terram e nihilo, pontumq. creauit,

Impleuitq.

Implevitq. feris terras, & piscibus altum
 Aequor, auesq. simul siluis immisit opacis:

Mox hominem proprijs manibus fabricator olympi

Effinxit facili ex limo, presensq. recentem

Illi inspiravit vitam, terramq. patentem

Illius imperio subiecit, & humida regna

Crederet nec dignum est ipsum fecisse vacantes

Tot pelagi immensos tractus, tot inhospita regna,

Et mundi liquisse duas habitabilis oras.

Insuper Aethiopum gens totum nota per orbem est,

Atq. Arabum, nec non populorum, qui loca zone

Quae media est tepidas inter, quam torret iniquis

Sol radijs, non posse gelu perferre, nec aestus

Terrarum, pelagiq. genus mortale perabat

Aetas prisca hominum quondam: quae vana fuerunt

Somnia. nam iuuenis virtus spectata sub armis

Pellaci haud potuit longum differre, morarique:

Atq. rei veterem famam, dubiumq. remouit.

Ille etenim valido formauit remige classem,

Elegitq. duces assuetos vincere semper

Bellando, iussitq. nouas inuisere terras,

Quiq. sinus magni Oceani Austrum inter & Eurum,

Detegerent. qui dum sulcarent iauia quondam

Aequora, terrarum tractus videre per aequor,

In quorum medio posita est Taprobana, laeti

Diues agri, diues gemmarum, aurique, bouumque,

Atq. frequens late populis, corruptaq. nullo

Aeris infecti vitio, sed querere restes

Tantarum haud opus est rerum: namq. aequoris aestus

Arentis Libyae sulcarunt fortibus alnis

Iam Lusitani, fundaruntq. oppida, & vrbes,

Atque

Atq. novos tractus pelagi inuenere, nouamq.
Tellurem, populosq. alios felicibus ausis.

Ipsè ego iam Lybie sulcaui puppibus vndas,
Guineamq. adij gemmarum auriq. feracem.

Quid memorem populū vndantem, quē Scandia misit
Frigida in has partes, quas tunc vastauit, & igni
Tradidit, & præda in patriam remeauit opima?
Extremiq. Scythæ montes liquere supremos

Mongalli, atq. armis Asiam domuere, tenentq.
Imperio quasdam partes. Islandia ponto

Oceani vasto est, rigida & porrecta sub Ursa,
Perq. dies multos distans a littore Thule:

Accessi has olim partes, vbi non ego uidi
Perpetuis niuibus montes albescere semper:

Non etiam hic frigus penetrabile ita regnat, vt vnda
Fluminea haud possit gelidum se euoluere in aquor:

Pascunturq. feræ siluas, maria aspera Delphin
Hic secatur, atq. lupus fluuiorum pascitur vndis.

Innumerabilibus populis cum terra frequens sit,
Occasum quis nam varijs sine gentibus esse,

Et sine terrarum tractu, pelagiq. negabit?
Terræ etenim septem pars est subiecta trioni,

Pars etiam subiecta Notæ, subiectaq. Eo.
Vnde aliqui veteres olim, qui non nisi partem

Nonerunt mediam hanc terræ, maris esse putarunt
Oceani immensos tractus, atq. alta fluenta,

Que tezerent spatium hoc indigentibus vndis.
Conscia sed veri longa experientia damnat

Hanc rem, credibilem quondam, qua præuius alium
Lucifer aduentare diem mortalibus agris

Nuntiat, innumeras dicunt sub Sole oriente

Oceani nautas vidisse per æquora terras,
 Et longe distans a nostro littore littus.
 Has inter posita est sat multum nota Cipango,
 Multarum rerum diues, nec flumina desunt
 Auroq. & varijs semper currentia gemmis.
 Esse habitatum etiam quidquid Sol aureus ambie
 Lumine purpureo haud dubiũ est: dñq. hoc mare nautæ
 Verberat arboribus, semper noua regna prius non
 visa videt, tractusq. maris, terrasq. patentes,
 Hinc etiam magni heroes belliq. domiq.
 Præclarum duxere genus: Germania testis,
 Galliaque, & nostris diuisa Britannia terris,
 Quiq. bibunt vndam Eridani, Rubiconis & amnem,
 Vulturniq. colunt ripas, atq. Acidis oras
 Trinacriq. & longe montes, littusq. Pachini.
 Nunc quoq. tot proceres, habitant qui maxima regna
 Europæ, stirpem illorum sese esse fatentur,
 Spero equidem post me non multo tempore nautas
 Venturos, retegent sparsas qui per mare terras,
 Littus & inuenient occasu a Solis ad ortum
 Continuum, quæ crediderant iam lapsi virorum
 Sæcula, tot vana esse hominum figmenta, nec vllum
 Vltius posse esse solum, sed inhospita tantum
 Aequora, & Oceani tantum notissima monstros.
 Hanc igitur terramq. coli, trabibusq. profundum
 Proscindi haud dubium est, & quæ mala frigora densat.
 Ipse calor laxat; passa est quæq. herba calores,
 Rore suo hanc reficit per noctis Luna tenebras,
 Nam nitidus cum Sol sero sub vespere terras
 Liquit, & ante oriens quam sese ostentet ab orbo
 Eoo, aërios rores bibit arida tellus.

Hinc læta veniunt segetes, & mollia campis
Gramina, & occultas vires terra alma ministrat
Arboribus: virgulta greges, & roscida tondent
Pascua, & in dumis ducit rosa nata colorem.

Hactenus vt finē faciam PERENOTTE loquendi,
Dum causam expedio, quæ me tentare profundum
Impulit, vt ternas Fernando a Rege carinas
Instructas peterem: patrijs qui nuper ab oris
Quas secat Hesperius procuruo flumine Bætis,
Expulerat Numidas, atq. agmina barbara victor.
Tunc ternas dedit ille rates: quas lætus ad vndam
Pallensis portus formam robore duro,
Pendula perq. altum conuerti carbasa versus
Non longe positas Hispano a littore Gades:
Cum siluis iam poma rubent, & collibus vna
Iam rubet, & fœtu curuatur pampinus, & cum
Trans mare, permetuens hibernos garrula Soles,
Remigio volat alarum, brumamq. niuesq.
Increpitat, tepidosq. dies adfœtat hirundo,
Atq. cateruatim Maurusia regna reuisunt.
Nam circum facies placidi maris, & celer Euris,
Et mitis monstrabat iter per cœrula tutum.
Pinzones mecum vexi, qui marmora nostra,
Atq. mare Oceanum sulcarant abiete longa,
Et ventis hieme in media se opponere norant.
Una frater erat non belli ignarus, & alto
Venturas tempestates prædicere, & Austros.
Miles erat mecum solitus tollerare laborem,
Militiamq. grauem, duriq. incommoda belli,
Pugnando sub Rege, suis dum barbara terris
Agmina victor omans felicibus expulit armis.

Difficili haud cursu tranquilla per aequora Gades
 Deueni, hic donis opulentum, & marmore viuo
 Templum adij Christo extructum: cui debita feci
 Vota libens, patriq. simul, ne regna petentem
 Extera me miserum sineret, sociosq. ratesq.
 Illidi scopulis, mergere sub aequore vasto.:

Omnipotens pater hac dixi, dirige puppes
 Has nostras mare per tumidum, da sistere portu
 Carbasa nostra, volensq. tuo nos numine serua.

Et tu stella maris, quæ non se condit, vt astra
 Cuncta solent, toto effulges sed semper Olympo.
 Cui cedit splendore nitens Luna, & rutilus Sol.
 Ille diem terris quanquam vebat, & vebat illa
 Sidereꝝ noctis cæli per inania lumen.
 Dum nos hac classe exigua freta mota tenemus,
 Incerti quò nostra ferant vaga lintea venti,
 Da nostram hanc classem portus intrare, marisq.
 Per tantos tutam ire sinus. ferq. inclitya virgo
 Ipsa viam hanc facilem miseris, tu namq. potentem
 Concilias nobis cæli, terræq. parentem.

Post vbi legerunt pontes, & vincula nautæ,
 Mox celer immensum conscendi à Gadibus æquor.
 Et cursum pelago intendi, qua præcipitans Sol
 Occiduam in Cancris vrgit sub sidere partem,
 Sidereum linquens cælum surgentibus vmbriis.

Canariasq. viam versus reptamus, ibiq.
 Flammasferam legimus Teneriffem, è vertice cuius
 Saxum ingens, altumq. globos prorumpere ad auras
 Flammaram, & longo tractu splendescere noctem,
 Præcipue Eois cum flant e partibus Euri.
 Ignarus tamen ipse viæ, nec territus vnda

Oceani, aut metuens incognita sidera nautis
 Ausus vel stagna alta ratis proscindere rostro.
 Sed summi patris auxilio confisus, & aura,
 Ad Fortunatas Euro feror alite terras:
 Hic ubi mane nouo sacris de more peractis
 Ingredior cursus pelagi prius intentatos:
 Tunc nostras primum senserunt aquora puppes,
 Quæ nulla secuere rates, non nauita vidit.
 Pandimus, & velorum alas, nosq. Euris euntes
 Prosequitur, validis & lintea flatibus implet.
 Ipse ego surgentem Solem, vagaq. astra notabam,
 Necnon occasus illorum, & nubila, & aure
 Intenta spirantem auram, placidiq. tenorem
 Seruabam inceptum pelagi, & mea semper ad astra
 Lumina vertebam. nam me non noctibus illis
 Vlla quies (tranquilla forent licet aquora) preffit.
 Hoc cursu Magnetem illum, quo in pixide nautæ
 Utuntur, quo monstrat iter, non semper eundem
 Deprendi: spectare locum, stellamq. polarem
 (Ut dicunt) nostris res nondum hæc cognita nautis.
 Quid dicam? facili cursu freta pulsa ferebant
 Per pelagus nostras vlllo sine turbine puppes,
 Trigint aq. dies iam vela inflauerat Euris;
 Cum timidus nollet vltra procedere miles.
 Sed quamuis cuncti vellent in regna reuerti
 Hesperus longi pertesi per freta cursus,
 Ipse viam tamen haud volui conuerti ere: namq.
 Classis erat non fracta Notæ, non murice cæco,
 Nec fractus miles pugnata ob bella per vndas.
 Turbatur semel, atq. iterum formidine ductor,
 Dum torres vidisse solum per lata putauit

Aequora, saepe maris frustra tranasse profundum
 Herbasq; & varias volucres, populosq; natantum
 Haud nostris forma similes: tunc miles anarus
 In me me, tumidusq; ira missabat, & ense
 Saepe minabatur mihi mortem, cum tenet umbra
 Nox caelum, vel luce dies, & spargere in aequor
 Insuper, & pelagi monstris me linquere praedam

Iam cursus vaga Luna suos impleuerat, & iam
 E summo rediens sese ostentabat Olympo
 Lumine sublustri, cum iam nox ipsa teneret
 Oceanum, & terras caligine, & Eurus apertos
 Per fluctus ageret tenui iam flamine puppes:
 Visa mihi haud longe terra est, Rodericus Iberus
 Miles ait, summi seruans carthesia mali.

Letitia exultant omnes, latiq; salutant
 Vocibus hanc visam post tanta pericula terram.
 Nauticus aequoreas tunc clamor personat undas.
 Hanc piceis mistam tenebris prospexi ego primum,
 Mox comites videre alij, cum nox silet atra.

Tunc socios terram hanc versus conuertere proras
 Consequim iubeo, nautasq; incumbere remis.

Vixq; iubar pelago Sol ostentabat, & astra
 Cedebant primo radianti Solis in ortu:
 Gratius haud vnquam terris, nec letior orta est
 Vlla dies, magis claro sese extulit ortu.

Nam circum mare pacatum ridebat, & alto
 Nostra vehebatur pelago sine remige classis:
 Cum procul acries montes, geminasq; videmus
 Circuitu longo sparsas per caerulea terras,
 Mox alias, mox inde alias: nam clara fuerunt
 Signa prius nobis sulcantibus, haud procul esse

Tellurem operatam toties, votisq. petitam.

Hic nos lætitia lacrimas effudimus, altumq.
 Aethera spectantes Christo, Mariæq. parenti
 Aeternoq. patri geminos, qui temperat axes,
 Reddidimus cuncti submissis poplite grates,
 Quas nostræ ducibus cursum tenuere carina
 Iam tutum, & nullo ventorum turbine victa.
 Et nullo comitum amisso, debinc talia fudi:
 Conuertens oculorum orbis conuexa ad Olympi.

Tu pater omnipotens ignota per aquora cursus
 Da faciles, ne nos inter maria inuis surgens
 In pelagi cursus Auster ferat, atq. recursus.
 Harum prima nouos flores, herbasq. tenebat,
 Arboris, & virides frondes, fontesq. latumq.
 Hac media ingentem vidi: nam nullus ibi mons
 Eripiens prospectum oculis erat aquora iuxta.
 Currebat gens ad littus visura carinas,
 Attonita, & stupefacta rei nouitate, putabatq.
 Esse rates nostras tot monstra natantia ponto.
 Tangimus hoc fessi littus, latiq. subimus
 Guananaim portum, paruaq. intrauimus urbem,
 Et grato accepti hospitio reuocamus opima
 Amissas mensa vires: nam mitis erat gens,
 Vultus item est illis placidus, frons lata licet sit,
 Quæ corpus paulum & faciem turpabat, & ora
 Non forma exiguum corpus, crinemq. resectum
 Supra aures crassum, & nigrum pars maior habebat,
 Etq. color oleæ similis, qui vergit ad atrum.

Atq. aliquis nudatum enses, gladium re tenebat,
 Tractabatq. mans, ceu lignum; at post ubi apertum
 se hæxit vulnus, trepidansq. gemensq. dolebat.

Quærebat

Quarebat signis an nos venisse suprema
 E sede aetherea, & cali colere ardua tella,
 Atque vna cum cœlitibus. dehinc ipse per urbem
 Urbem florentem pueris, a milite belli
 Signum deferri iubeo, passimq. viarum
 Strata per, atq. forum, cornu instrepuere recuruo,
 Et totam impleuere nouis clangoribus urbem.

Parte alia fractos sonitus dedit anea moles
 Flammas permistos rutilis, & littus, & æquor
 Intrinuere sono insolito, longe insula Cuba
 Audijt, & sonitu gens est exterrita tanto.
 Urbemq. hanc paruum sine cade, & sanguine regnis
 Hesperię primum adiunxi, namq. ordine cives
 Acta palam assensu vario populisq. probarunt.

Non fluat è terra ventis auriue metallum,
 Aut aris, ferrine licet, sitq. insula pauper,
 At gens illa tamen gestat bipotentibus aurum
 Naribus. hic gentes sunt nuda, & versicolore
 Pictura exornant corpus, armantq. preustas
 Piscis dente sudes vice ferri, sunt quibus hostes
 Pellere consueti, & circum sua regna tueri.
 Septem ex his iuuenes mecum per carula vexi.

Hic vidi aspectu horribili, toruoq. molossos,
 Quos sine latratu referunt componere Soles.
 Atque hic non pelagi tractus, non noscere mores
 Permisit breue me tempus: nam nocte, dieq.
 Detegere has terras ingens me cura premebat.
 Mox iter ingentis direxi ad littora Cubæ:
 Quattuor aspexi non longe per freta terras,
 Quarum cuncta nouis redolebant floribus, arua
 Consita erant passim arboribus, queis garrula lympha
 Non deerat, fugiens per gramina odora, riganq.

Vicinum nemus , atque habentes floribus hortos.
 Res vero his terris nulla est mihi visa relatu
 Digna mage hac , quam nunc memorabo. Ramus adoptat
 Ramum alium , varijs folijs , varioq. colore,
 Pomaq. sunt intus varios seruantia succos,
 Cortice non simili : mater qua stipite ab vno
 Dædala terra creat . hac nunquam poscit auari
 Dura ministeria agricolæ sub tempore Veris .

Dehinc nos ardentis placido caua lintea ponto
 Solumus , atq. viam velis desectimus inter
 Has pelago sparsas nullo discrimine terras.
 Illic nos siluas legimus , quas longa gerebant
 Littora , & arua simul nullis obnoxia rastris.
 Vidi lanigeras non longe a littore siluas ,
 Et passim arboreis pendentia vellera ramis.
 Vidi & odoratos alio sed littore lucos ,
 Frondentes quorum rami mollissima seruant
 Vellera , quæ leuibus siliquis inclusa teguntur.
 Quid memorem pictas volucres , quæ florea circum
 Prata volant , cantusq. suos noctiq. dieiq.
 Aequant , & varijs implent concentibus auras ?
 Frondosiq. sedens ramis philomela canebat ;
 Quas inter canit Eois non natus in oris
 Psittacus , & volucrum cantus imitatur , & altis
 Arboribus strepit , & lingua noua verba loquaci
 Ingeminat , repetitq. animum per guttura voces.
 Hic volucres fundunt cantus sub mense Decembri,
 Pars dulcem frondentis alunt in vertice pinus
 Progeniem , pars oua fouent , pars arbore nigra
 Nidificant , latebrisq. domos frondentibus abdunt.
 Namq. dies erat hic tepidus , ceu vere rubenti .

Non desunt illic portus, & flumina nautis
 Grata nimis, Zephyri si quando spiritus vndis
 Insonat, insequiturq. rates revoluta per alta.

Accessi tandem Cubam, magnamq. fluentum
 In pelagus ruere aspexi, portumq. capacem
 Non parva intraui classis, tutumq. procellis.
 Nec longum hae statio tenuit me; sed caua ponto
 Vela dedi, numquam linquens ea littora Cuba
 Per multos Soles, resonans sed status ab alto
 Vertice spirantis Borea, & maris vnda tumescens
 Terruit ulterius procedere: nec mora vento
 Obuerti aduerso sinuosa per aquora cursum,
 Permetuens instantem hiemem, pelagiq. furorem,
 Et gemitum: cum iam Boreas nos horrifer oris
 Quaeque iam appulerat, legerent & carbasa nautae
 Letitia perfusi animum, & de more coronas
 Puppibus aptarent, subito pratoria pinus
 Est breuibus inflicta vadis, qua longa iacebat
 Saxea planities subter mare, puppis & imis
 Solutur icta vadis, nautasq. relinquit in vndis.
 Continuo impellunt socij per caerula cymbas,
 Auxiliumq. ferunt timidis, ratibusq. reponunt
 Incolumes. navis scopulo sic fracta resedit.

Corpora sed madidi comites dum littore curant,
 Et sagula ad tepidum Solem madefacta reponunt:
 Protinus ingredior densum nemus; hic ubi primum
 Conspexi indigenas cursu iuga celsa secantes,
 Nosq. videre viros cupidi, noua cernere regna:
 Tela manu intrepidum capimus, sequimurq. fugaces.
 Tunc illi celerare viam, & transmittere cursu
 Praecipiti patrios colles, & fidere siluis.

Haud aliter fugere viri montes super altos
 Quam rimida pecudes sub primæ tempora lucis
 Conspicito procul herbosa sub valle luporum
 Agmine, dum siluis errant, sic illa petiuit
 Turba virum loca nota metu, seq. abdidit umbris.

Nauita tunc tristis retro, milesq. redibat,
 Nam sola his terris capta est pulcherrima virgo,
 Et facie insignis, croceo sed sparsa colore,
 Cui fuluum e geminis pendebat naribus aurum.

Hæc ducta ad naues epulis expletur, & alba
 Induitur duplici lena, quam circuit ingens
 Limbus acu varius, melibæaq. purpura limbo
 Addita: tunc alij componunt pectine eburno
 Casariem diffusam humeris, fertisq. coronant
 Crystallo digitos ornant, & Iaspide cingunt
 Virgineum latus: hic gentes nam corpora nulla
 Veste tegunt; nudi incedunt & cum redit æstas,
 Et cum bruma redit, venit & cum purpureum Ver.

Mox virgo in notos redijt iam libera colles,
 Primoresq. petit nemorosa in valle latentes:
 Ostenditq. habitus, atq. ordine cuncta recenset:
 Narrat & ingenium gentis mite, & genus alto
 E celo venisse nouum, tunc ocyus omnes
 Decurrunt properi, qua semita ducit ad aquor,
 Et veniunt ad nos vltro, signisq. salutant:
 Cum quibus & digitis loquimur, nutuq. frequenti.

Planitie fractam scopuli vt videre carinam,
 Tranarunt subito stagnantes lintribus vndas,
 Et patrium ad littus remos, & vela, rudentesque,
 Et ratis arma ferunt: tunc gaza reducitur omnis
 Nautica, & ad littus defertur lintribus altis.

Nos illos donis fessos cumulamus agrestes:
 Crateras septem vitreas, & pocula septem
 Fictilia, heroum varijs decorata figuris;
 Biffenasq. damus tunicas, toridemq. cothurnos.

Interea dum nos iam quassam in murice puppim
 Teximus, aptamusq. trabes, redit extera pubes,
 Quæ nobis fuit auxilio; & lectissima secum
 Frustra auri, atq. auro permistas portat arenas:
 Et teretes donant paruo pro munere baccas.

Noctesq. totosq. dies ad littora nota
 Orbe alio aduectas gentes visura ruebat
 Turba virum, natisq. patres, pariterq. nepotes
 Permisti, armatosq. duces mirantur, & auro,
 Purpura & indutos proceres, sonitusq. tubarum.
 Gestat acu hic pictam tunicam, cristasq. volantes,
 Hic picturatis radiantia baltea signis.

Ast alij tenuere locum, quo quadrupedantes,
 Insultantq. solo: glomerantq. in littore gressus.
 Atq. Notos aquant cursu, & candore ligustra,
 Et vix in prima figunt vestigia terra.

Miranturq. novos habitus, mirantur & arma
 Bellantum non visa prius, nec cognita quondam.

Parte alia volitare vident sine remige puppes,
 Atq. maris penetrare sinus, licet Auster aquosis
 Incumbat pelago nimbis, hiemesq. minaces
 Ingeminent, piceisq. cadant e nubibus ignes.

Sternit humi se quisque, sonum dum territus haurit
 Auribus, effundit reboans quem ferrea longe
 Machina, fumososq. ignes attollit ad auras,
 Perstringitq. oculos flammis, fumoq. sequaci.
 Erexiq. Crucis signum venerabile curuo

Littore confestum palma, pinuq. virenti,
 Quam populi circum signis, natuq. colebant:
 Vnanimiq. sacerdotes hec carmina sacra
 In laudés, Pater alme, tuas cecinere: Deum te
 Laudamus, trinumq. Deum, dominumq. fatemur:
 Te Patrem aeternum veneratur litus vtrumque.
 Te veneranda cohors celi, & caelestia regna,
 Atque potestates sublimi voce vicissim
 Insigni te laude canunt super omnia, qua tu
 Fecisti, & celi spatiosa per atria dicunt
 Ter sanctum, nostrumq. Deum, Dominumq., Patremq.
 Te celebrant, cum cuncta tuo sint numine plena,
 Qua Sol luce sua lustrat, dum circuit oras
 Aethereas, tractusq. maris, terrasq. patentes:
 Atq. tibi assurgunt gentes felicitis Olympi,
 Et duodena cohors comitum te Christe tuorum
 Concelebrat, fudit quae pro te caesa cruorem;
 Quorum vox late occiduas peruenit ad oras,
 Atq. Arabum, Indorumq. domos: vos o quoq. vates
 Abramidae, quibus ore dedit praedicere nati
 Aduentum Deus ipse sui, & rerum abdita: vosque,
 Qui quondam sparsa meruistis certa cruore
 Praemia, nunc alacres Dominum laudate supremum.
 Vos quoq. virginei cœtus, quibus vna fuit mens,
 Una pudorem ipsum a teneris coluisse, nec vnquam
 Concessos subisse toros, nec floris honorem
 Virginei amisisse, Deum laudate parentem
 Immense maiestatis, vos o quoq. sancti
 Caesariem lauro insignes, palmaeq. tenentes
 Dextera Idumaeas alacres, & vestibis albis
 Induti immensas Patri vos dicite laudes,

Caestiq.

Celestiq. simul diuini numinis aure.

Nos etiam Christum vnigenam, magnoq. Parenti
Aequalem canimus; summi tu magna Tonantis

Gloria, stellantisq. poli; dignatus & aluo
Tu de Virginea nasci: tu finus acerbum es

In Cruce pro nobis passus, quos sanguine, & ipsa
Morte redemisti, patefactaq. ianua celi

His nece Christe tua est, tua qui sunt iusso secuti.

Es Patris aeterni eternus tu Filius, & Rex

Gloriæ, & ad dextram Patris omnipotentis, & alio

Ipse sedes folio sublimi in vertice celi:

Venturumq. diem te iudice credimus olim,

Quo tu digna malis, & iustis præmia reddes.

Tu nobis igitur succurre precantibus, & nos

Aspice, sulcantesq. ignota hæc carula puppes

Innocuas serua, & dextram ne subtrahere nobis:

Namq. in te posita est spes nostra, sinusq. repostos

Te maris Oceani duce nos penetrasse fatemur.

Quas & agam grates tibi nunc? qui me duce terras

Ignotas olim voluisti ostendere sæclo

Huic nostro, atq. alio positas sub sidere gentes.

Iam Guacananilli peruenit rumor ad aures

Externos venisse viros, littusq. tenere.

Obsupuit. Cemium repetens oracula secum:

(Indigenæ sic appellant sua numina gentes)

Noluit & capere arma manu, & depellere classem

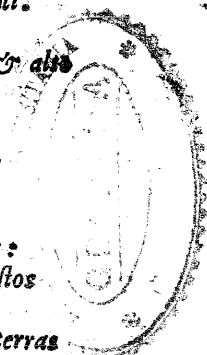
Finibus, euentu rerum, factisq. sinistris

Territus: at properans ad littora nota tetendit,

Atq. vltro dedit ex auro mihi munera multa,

Et sumus hospitio a populis & Rege recepti;

Anseribusq. alijs nautas onerabat opimis,

Pars patrias epulas, & viscera tosta ferebant.
 Sed dicam cur depositis Rex venerit armis:
 Rettulit ipse olim nam rem mihi saepius omnem;
 Quiqueis extremus Rex Guardonexius oris,
 Et Guacananillus materno sanguine iuncti,
 Dum super imperio Cemes, rebusq. futuris
 Consulerent, flexoq. orassent poplite ad aras:
 Interea per quinq. dies solitoq. sopore,
 Et solitis epulis sese abstinuere, nec vnquam
 Cessant in vota oculos ad numina semper
 Intenti, quibus est adytis vox reddita. Reges,
 Audite hæc responsa: Dies inopina propinquat,
 Qua regnum hoc felix, & regia sceptrata tenebunt
 Vestibus induta gentes, quas externa classis
 Huc vehet, atq. vrbes nostras, operosaq. templa
 Euertent, legesq. alias, & sacra docebunt.
 Nec vos, o Reges, vox hæc deludet inani
 Augurio: tu Rex populis audita referto.
 Finibrat, tremuitq. solo mota ara recusso,
 Concussaq. fores templi, & penetralia longe
 Insonuere: fragor templi tecta alta repleuit.
 Tunc Reges rerum attoniti nouitate recedunt
 Tristes, & Cemium populis responsa retexunt.
 Tempore, quo has terras petij, Rex Guacananillus
 Ingens extincti regnum iam patris habebat,
 Praclarum referens nomen genitoris amati:
 Iam ratus aduenisse diem, quo dicta supremum
 Finem habeant Cemium, vettas sibi iungere gentes.
 Fœdere amicitia quarit, speratque tenere
 Posse sua imperio tali sub fœdere regna.

Dum vtro surgens attolleret aethere Taurus

Cornus

Cornua, decreui remeare ad luto oras
 Extrema Hesperia, victorq. inuenta referre
 Tot maria, atque alio gentes sub Sole repostas:
 Precipue liquidi Soles, & vertice ab alto
 Leniter aspirans Zephyrus discedere tum me
 Cogebat, latumq. meos inuisere Reges.

Ut vero faciles populos, mitem quoq. Regem
 Aspexi, visum est paucos mihi linquere posse
 (Ut possim gentis mores, & cernere regna)
 His terris impune viros, & tollere paruis
 Securam tectis arcem, & circumdare fossa.
 Xamana in regione noui sub tempore Veris
 Exigua vallos arcis de cespice viuo
 Extruxi ex trabibus nexis, & vimine flexo;
 Aggereq. incinxi valido; atq. ex milite certos
 Delegi bello expertos, quos Guacananillo
 Commendo: illorumq. ducem liqui Rodericum,
 Corduba in arma parens primo quem miserat auo;
 Assuetum obsessas vrbes, & castra tueri.
 Dehinc ipsum Regem placido sic alloquor ore:

Maxime Rex, qui sponte tuis consistere regnis
 Inuitas, fessam hanc classem, & consurgere portu
 Littoreo sinis, hanc molem, victumq. ministras,
 Promissis maneas oro, que saepe dedisti,
 Et serua hanc gentem, precor, & defende cohortem
 Hanc solisa pietate: erimus Rex inclyte, nunquam
 Immemores tanti meriti: regnisq. potentem,
 Atque armis nostrum iungemus foedere Regem.
 Non veni populare domos, non perdere ferro
 Hanc gentem, vel te patrijs expellere regnis.
 Et mox ad socios conuerti lumina, & illos

Talibus

Talibus aggredior dictis: Vos bellica pubes,
 Unanimes, letiq. dies agitate, metumq.
 Mittite: nam vobis validum Rex maximus vltro
 Auxilium feret, imperio qui littus, & vndas,
 Et circum regit hos montes, atq. oppida circum.
 Vos Regis quacumque sequi ne temnite iussa.
 Quae vobis, iuvenes, praclaro hoc digna labore
 Praemia persolvam? celo quae gloria iam vos
 Sublimes factis ventura in secula tallet?
 Fernandus vobis meritos persoluet honores
 Non sine muneribus magnis: conuerrere cogor
 Per maria alta rates, iterumq. reuoluere cursus,
 Ut Regem faciam certum cursusq. vique,
 Quasq. alio sub Sole nouas deteximur oras;
 Vere nouo has iterum dulces rediturus ad oras.
 Tum Rex letus ait, Curas secluide sequaces
 Dux demisse polo: nam miles nullus adibit
 Hos armis: haec terra mea est, tractusq. profundi:
 Semper eos ope presenti, auxilioq. iuuabo.
 Per mare felices tibi dent tua numina cursus.
 Mox me me & socios dextra petit, & tenet ipsos
 Amplexu, lacrymansq. alios complectitur: & sic
 Corde nefas versans se in regia tecta recepit.
 Tunc comites intrant arccm sub foedere Regis:
 Et nauta mare purpureum nigra rate currunt:
 Nam flabat crepitans Zephyri leuis aura per aquor,
 Suadebatq. maris cursus tentare patentes.
 Indigenasq. decem, fratremq. per aquora mecum
 Ducere decreui, certosq. relinquere in arce,
 Ne forte imperio premeret ratis aduena terras,
 Regnaque, littoreosq. sinus, populosq. propinquos.

Mox alacres pelagi curua rate verrimus undas :
 Et tandem Hispanas Zephyris comitantibus oras
 Deueni, Taurus celso cum surgit Olympo .
 Et primum accessi Gades, altariaq. auro,
 Et donis onerans, Christo pia vota supremo
 Facta prius solui: soluerunt & sua mecum
 Vota alacres media templi testudine nautae.
 Protinus has linquo terras; puppesq. volarunt
 Immensum mare per, letiq. potimur arena
 Optata, & tandem regalia cœta subimus:
 Et simul inuentas alio sub sidere gentes
 Narramus Regi, atque auri purissima dona
 Perferimus, necnon baccas, nostrisq. volucres
 Dissimiles, similesq. etiam: nam corpore maior
 Psittacus est, pulcherq. magis, pennisq. coruscis,
 Et varijs; quam nos cauea seruare solemus :
 Cinnamaq. attulimus suauis fragrantia odore,
 Acriaque, & gustu torquent quae protinus ora :
 Atq. aloen herbam, quæ tristi, est plena liquore.
 Solus per siluas & prata cuniculus illis
 Quadrupes in terris depascit gramina: mecum
 Hunc triplici vexi specie: mirarier omnes
 Quos illinc vexi iuuenes, pallentiaq. ora,
 Auribus, & simis dependens naribus aurum,
 Deformes visu, ac breuiori corpore. tum Rex
 His visis, mora nulla, parat classemq. virosq.
 Expertos longo bello, pelagiq. periculis,
 Et lectos centum artifices, toridemq. colonos,
 Addit mille viros, qui secum barbara contra
 Agmina pugnantes, victricia signa tulerunt.
 Magnanimus non desit equus, qui Bœtica pascit

Pascha,

Pascua, quiq. Taji vitcos bibis accola fontes
 Narrarem ac breuiter dum regna inuicta, sinusq.
 Tor maris, & sparsas per tot maria aspera terrarum
 Fernandi iussu, populo spectante, sedebam
 Illum & Reginam iuxta, qui magnus in oris
 Est honor extremae Hesperiae, quin sponte supremum
 Rex me reftorem classi praefecit, & alto
 Oceano: hinc veltigalia regia dono
 Quaedam concessit: fratrem quoq. non sine honore
 Dimisit, cui iam vartas concesserat oras,
 Ut regeret, littasq. maris, populosq. Quique in
 Artifices mecum varios, armenta q. vixi,
 Omnigena q. gregem mecum, selecta q. farras,
 Grandia q. herbarum beneolentum semina, vt hortos
 Tam pingues nostri colerent; plantaria viua
 Cum tellure sua nemorum: nam haud nascitur illis
 Partibus vlla arbor, nisi pinus stipite recto,
 Et tereinthae, celsa q. coma, proceraq. palma.
 Duritie haec sunt indomita, quibus arma ferox gens
 Conficit atq. enses: ferri est sine terra metallo:
 Hosq. acunt saxis, quae secum flumina ducunt.
 Collibus apricis dum verorusticus vvas
 Iam legeret, properansq. domum sarmenta referret:
 Scinderet atq. agros procuruo vomere, iussu
 Erigere & malum, maloq. innectere funes,
 Ne ruere antennae, scindi ne carbasa possent.
 Hispanos etiam complures maximus ardor,
 Tantarum & rerum nouitas, ad aperta q. regna,
 Impulerunt ignotum aequor percurrere mecum,
 Vnanimisq. damus spirantia flamina classi.

F I N I S.

DE NAVIGATIONE
CHRISTOPHORI COLVMBI

LIBER SECVNDVS.

VNC ipse Hesperia fines & littora
liqui,
Cumq. decem & septem ingressus sum
puppibus aequor:
Ad Fortunatas meq. Eurus detulit oras.
Actutum adplicui ad littus, quo ferrea
tantum

Insula habet gelidum laticem, purumq. leuemque,
Qui non e terra erumpit, non fonte perenni,
Non e rupe caua emanat per scrupua riuus:
Humida sed nubes circum collecta, virentes
Arboris obnubit ramos, frondesq. diebus
Continuis, cum maxe nouo Sol aureus orbem
Inuisit, pulsaq. diem iam nocte reducit:
Qua liquidas versa in lymphas ex arbore, ceu ros
Frigidus, in structam muro saxiq. lacunam
Distillat, potumq. gregi, populisq. ministrat.
Post hinc digressus placidum mare puppe cucurri,
Et Boreæ cursum tendebam semper ad oras.
Ter septem cessere dies, cum per mare nullas
Conspexi immensum terras: tandem insula longe
Cannibalum se Luciferi monstravit in ortu:

C

ER

Est Eurus perflans adeo nos vsq. secutus.
 Nulla hic turris erat, non vlla mapalia toto
 Littore, at arboribus multis, & gramine plena.
 Ultra prouehimur ponti per cœrula: suaues
 Vicinum late fundebat littus odores.
 Transibam loca multa mari circumdata vasto,
 Nulli habitata viro: non his animalia terris
 Vidimus, aut vllos homines, sed corpore tantum
 Ingenti ac vario magnos errare lacertos
 Per siluam & littus. iacet insula Guaricueia,
 Quæ cœli nitidum lumen nil præter adorat.
 Ad quam delati fluuium conspeximus vnda
 Perspicuum, fundoq. ingenti, & vortice nullo.
 Collis erat iuxta littus, quem plurima pubes
 Conscendit visura solum telluris, & omnes
 Cannibalum tractus circum: videt arma, domosque,
 Ruraque, frondosumq. nemus, septemq. fluenta.
 Nostrorum pars descendunt e nauibus, ipsosq.
 Explorant fines, vicinaq. tecta peragrant.
 Cannibali iuga celsa petunt, tutasq. latebras.
 Nostri ad Cannibalum sedes factò agmine tendunt.
 Tecta vacare viris cernunt, sed sparsa recenti
 Sanguine. viderunt trabibus pendentia membra
 Multa virum, multa & veribus confixa cruentis:
 Humanis permixtus erat queis psittacus, anserq.
 Artubus, atq. alia nemorum, pelagiq. volucres,
 Inclusas testa quas flamma accensa coquebat.
 Tunc primum fatur sic puppi interpres ab alta:
 Hæc est imperij sedes, & regia gentis
 Cannibalum, rapido circum pulsata profundo:
 Qua genus acre virum floret, belloq. iuuentus

Aspera, finitimasq. armis inuadere gentes
 Assueta, & pelagi percurrere lintribus undas.
 Caprinos verubus figunt, & pinguia torrent
 Viscera, & in campis lati vascuntur apricis.
 Euellunt pueris testes, nec corpora leto
 Dant tristi, donec florens accesserit etas,
 Et cute sint pingues nitida: mox ense recludunt
 Spiramenta animas, & tectis epulantur in altis.
 Fœmineo generi parcunt, seruamq. puellas
 Præstantes alijs forma, quo zignere natos
 Ex illis possint: tecti custodia turpis
 Est anus, & nexis virgultis atria verrit.
 At vero iuuenes, quibus est iam firmior etas,
 Cannibalum gens hac in quattuor effera partes
 Diuidit (horrendum) atq. illos euiscerat, inde
 Corporis extremas partes abscondit, abensq.
 Imponit, flamma aut torret, manditque, voratque:
 Cetera membra sale inspergit, cellisq. reponit.
 Et quoties vento feruet mare, protinus arma
 Corripunt littusq. petunt, pulsaq. procellis
 Littora ad ipsa rates rapiunt, spoliantque, feruntque.
 Ipse decem mecum Quiqueia littore vixi
 Per maria alta viros: sed septem tabida febris
 Inuasi, letoq. dedit, dum cerula verro.
 Hos ego non vinculis, non dura compede vinclos
 Ducebam, sed erant comites, semperq. vicissim
 Illorum sermone dies, noctesq. fruebar:
 Vt me sermonem patrium, moresq. docerent.
 Mox ait interpres: Fugite hinc, tortosue. rudentes
 Rumpite, quaq. vocant nos flamina parte sequamur.
 Ipse iube acciri socios ad littora: namq.

Quae te circumstent inopina pericula nescis.
 Cannibalum ingentem numerum per curua videbis
 Littora, si attigerit surgens te his Vesper in oris.
 Nam totis effraena ruet de montibus haec gens,
 Quae pedibus superat celeres pernicipibus auras:
 Non horret gens illa necem, non vulnera vitat.
 Vicinos terra tractus populantur, & audent
 In fines longe positos excurrere, campisq.
 Inuentas abigunt praedas, semperq. vagantur
 Impauidi: interdum centenis lintribus equor
 Percurrunt, pagosq. petunt, cursumq. fugamq.
 Inijciunt, nec certa salus fugientibus ulla est.
 Haec sunt arma, quibus Caribes vtuntur in hostes
 Finitimos, cum bellantur: saturata venenis
 Spicula, arundineq. fudes, fustesq. praestiti
 sunt enses facti e palma, pinuq. frequenti.
 Hi saxo magna ossa acuum, summumq. sagitta,
 Telorumq. cacumen acutis ossibus armant:
 Quorum armare acies gens illa est sueta veneno.
 Praedones maris Oceani sunt denique: nec gens
 Ulla potest sese venienti opponere turbe.
 Innumeros cymbis vallos, & vincula secum
 Mille ferunt, optantq. locum, quem cingere possint
 Aggere, & in morem castrorum incingere fossa.
 Hoc faciunt, quoties nigris nox occupat umbris
 Tellurem: sed praecipue cum condita terris
 Luna negat nitidum caeli per inania lumen.
 In siluis tecta edificant sublimia nexis
 Arboribus, folijsq. tegunt. haec insula mittit
 Gossipium: & varias volucres nemora ardua pascunt.
 Indigenas nuper captas cum munere misi.

Illæ etenim norant solita qua rupe laterent :
 Atq. animos blando pariter sermone, datisq.
 Plurima que secum tulerant, mouere furentum
 Cannibalum; inductos quos spe, & dulcedine lucri,
 Mane nouo, cum Sol tenebras depellit, & almam
 Inducit terris lucem, per pascua multos
 Ante alios secum mulier ducebat: at illi
 Nos procul vt videre, metu vestigia retro
 Conuertere, velut cervi, quos turba luporum
 Insequitur; notasq. metu subiere cauernas.

Tum demum cedente die, noctisq. sub ortum,
 Nullis Cannibalum siluæ aut littore captis,
 Conscendi illorum perfractis lintribus æquor :
 Visendiq. viros cupidus, quos arce reliqui
 Iam structa, classis cursus ad curua Quique iæ
 Littora vertebam: sparsasq. per æquora vidi
 Antilias: sulcansq. salum iam nocte propinqua
 Sic est interpres fatus : Has aspice, ductor
 Hesperidum, terras, & littora; Cannibalum quas
 Uxores habitant tantum nunc : namq. vbi terris
 Ver redit, & Taurus celo se tollit in alto,
 Inuisunt has Cannibali, & conuiuia siluis
 Leta agitant, choreas plaudunt, siluisq. vagantur
 Obliti solitas ad littora ducere prædas.
 Depulsos a lacte mares per marmora secum
 Adducunt proprii ad litus : redeuntque, nec vnquam
 Has sedes, nisi cum terras inuisit aquosum
 Ver iterum, nitidosq. dies, tepidamq. reducit
 Temperiem, durumq. gelu, brumamq. remittit.
 Illæ habitant certas sublimi in monte cauernas;

DE NAVIGATIONE

Quis sese, quoties aliquis petit aduena litus,
 Abdunt, & mox hostem armis, solitisq. sagittis
 Depellunt, & multa ineunt certamina semper
 Vistrices, semper captos in tecta trahentes.
 Hanc Madaminam vocat illius incola terre.
 Hoc vetuit spirans Boreas accedere litus.

Ultra progredior ratibus maria alta revolunt:
 Multa per Oceani dispersas cœrula terras
 Conspexi, læta felices vbera glebae.

Tempus erat, quo clara dies decedit, & umbra
 Succedit gelidæ noctis, dehinc præcisus ignes
 Astrorum accendit Vesper, cum classe subimus
 Iam fessa portum: iamq. anchora iacta carinas
 Fundabat, placidum qua sese effundis in æquor
 Flumen, ibi intentis interpretis talia fatur:

Hæc etiam ditione tenent fera regna nefandi
 Cannibalismo positas in montibus ades:
 Appellant Ayay (nomen nam rite recordor.)
 Descendunt in terram altis de puppibus imam
 Triginta, explorantq. locos, vicinaq. tecta:
 Qui subito dulces hausere e flumine lymphas,
 Impleruntq. cados fluminali nectare, ibique
 Quattuor inuenere canes in litore tantum,
 Quos nunquam latrare ferunt, siluisq. nec vnquam
 Frondosis turbare seras: hi rustica semper
 Tacta colunt, conduuntq. suos sine murmure Soles.
 Quis testes geminos vellunt, stabulisq. recondunt,
 Et mactant, cum læta parant conuiuia siluis.
 Famineo generi parcunt, paucosq. reseruant,
 Quos in spem prolis certam gens illa futura
 submittit: veluti pastor, qui per iuga montis

Ardua

*Ardua mille greges pascit, quos solus ad alta
Flumina, & in saltus, & læta in pascua ducit.
Profluere decem iuuenes, totidemq. puella
Caribium e domibus, petiere & littora cursu
Precipiti, gemituq. graui, nautasq. vocabant
Auxilio manibus iunctis, & poplite flexo.
Cannibaliq. fuga solitos petiere recessus.*

*Dum vero trahimus binos in littore Soles,
Et silua remex sub opaca, & miles aquantur
Intrepidus; procul ecce vigil custodia, magnum
Aduentare videt, mali carchestia seruans
Nauita, Cannibalum pacata per aquora lembum:
Hunc subito noster venientem est miles adortus.
Illi autem non fracti animis, vlloue timore
Torsere hos contra volitantia tela veneno
Armata, antiquo patriæ de more, priusquam
Se pietis tegetet clypeis Hispana iuuentus.
Quid dicam? medijs pugna aspera surgit in vndis,
Quanquam essent pauci numeroque, & corpore nudi.
Hic mulier bona missilibus, longeq. sagitta
Fallente, ex nostris vnum confodit acuta
Cuspide stridentis teli, qui protinus ictu
Traiectus calido sædauit transtra cruore.
Militis interitu illa eadem letata, recuruo
Telum aliud cornu aptauit, iecitq. sagittam
Contra alium, quem tunc transfixit arundinis ictu.
Hos inter, ni fallor, erat Regina, puerq.
Regius aspectu toruo: namq. illa ferox gens
His assurgebant solis, moremq. gerebant.
Videre vt nostri sese in discrimine tanto,
Unanimes potius voluerunt cominus illis*

Tunc conferre manus, quam longe occumbere iactis
 Caribium iaculis. mora nulla, per aquora proras
 Impellit clypeata cohors, subitoq. suburget
 Illorum solida confectum ex arbore lintrem,
 Et mersit pelago. spectabam hanc littore pugnam.

Forsitan et pugnae finem PERENOTTE requiras
 Extremam, breuiter referam. non obruit illos
 Oceani rapida vnda maris: per nota natabant
 Aequora, & in nostros torquebant spicula cornu
 Adducto, haud pauidi iuuenes, pauidæve puella.
 Ad saxum pelago tectum mox illa recepit
 Effera se pubes, miscens bella aspera in vndis,
 Ut prius. hi tandem longo in certamine victi
 In nostras venire manus: telo vnus acuto
 Cannibalum interiit: duplicato at regia proles
 Vulnere anhelantem vna animam diffudit in auras.
 Hi ducti ad naues, vinctiq. ferocia corda
 Non posuere tamen. non tantum in retia lapsus
 Senuit aper, clausiue caua sub rupe leones.
 Huius pertasi pugnae, tunc littore funes
 Soluimus, & Caribum terram execramur, & aquor,
 Nostrorum ob caedem mæsti, resonoq. volamus
 Oceano, laxisq. sinus proscindit habenis
 Ingentes classis, nec procurrentia saxa
 In pelagus metuit, nec formidata carinis
 Cærule, nec tumido spirantia flamina ponto.
 Sub lucem passim multas per marmora terras
 In morem Cycladum sero sub vespere vidi:
 Quarum aliæ plenæ arboribus a vertice summo
 Montis erant, vsq. ad procurui littoris oram:
 Plenæ & erant aliæ passim beneolentibus herbis.

Parte alia ad cali tollebant sidera sese
 Saxosi montes, rubro, varioq. colore
 Conspicui, atq. oculis grati. nos sistere classem,
 Et capere his portum terris vetuere frequentes
 Difficilesq. maris scopuli, turbataq. circum
 Aequora, & inspersum spumosa aspergine littus.
 Aspera erat facies, atq. intractabilis vnda
 Latrantis pelagi, secum intolerabilis Auster
 Et fœdam tempestatem, nimbosq. ferebat.
 Huius tam vasti tractus, rapidiq. profundî
 In medio Burichena iacet circundata latis
 Littoribus. non his terris nemora ardua desunt.
 Sunt illic magni portus, quanquam incola pontina
 Non tranet, sed sit domibus contentus auitis.
 Inense sunt hæ gentes, & littora cunctis
 Cannibalis, finesq. suos tutantur ab hoste:
 Victores & sepe domum parta arma reportant.
 Captiuos lacerant, flammis torrentq. vorantque,
 Eliduntve oculos socijs spectantibus ambos:
 Oppidaq. aggeribus, fossaque, & flumine cingunt.
 Tunc nostri trabe descendunt, fontisq. liquores,
 Celsaq. tella adeunt: montes fugit omnis in altos
 Agricola, & vacuas sedes custode relinquit.
 Hic Burichena suum Regem (ceu numen) honorat.
 Sub noctem gemina indigena furtim, & puer ore
 Egregius fugere simul, tacitiq. natarunt
 Marmora, quos olim eripui de compede dura,
 Et manibus Caribum; & patriam petiere, suosque:
 Tantus amor erat his patrias inuisere terras,
 Quamuis Cannibalu in aduentus, atq. arma timerent.
 Nos tandem fessi seruata classe tenemus

Primam Quiqueia terram reuoluta per alta,
 Atq. antennarum sublimia cornua nautæ
 Funibus intendunt, pelagiq. ad cærulea proras
 Obuertunt: mox exponunt equitesq. virosq.
 Pontibus, & primis ducibus comitatus ad altum
 Accessi collem, vt socios, arcemq. viderem
 X in regione, maris prope littora vasti.
 Quæ erant? constructæ arcis vestigia nulla
 Apparent, non agger erat, non vallus, at arcis
 Reliquias ingens cineris celabat acervus.
 Descendunt armati equites, peditumq. manipuli,
 Littoreosq. tenent portus: petit ardua miles
 Terrarum, & positas altis in rupibus arces.
 Acrea personuit vicinos machina montes,
 Conuallesq. cauas, sonituq. impleuerat oras
 Littoreas frustra: namq. incola traxerat omnes
 Ad letum Hispanos, flammisq. inuoluerat arcem.
 Hic Guacananilli veltus prope littora lembo
 Per mare tunc Regis germanus nomine binas
 Detulit ex solido statuas auro mihi: sed tunc
 Non potui seriem facti, non noscere causam,
 Interpretes quia nullus erat: nam de tribus vnum
 Ex illis abiens, quos mecum per mare vexi,
 Vltro dimisi: patriam petiere natando
 Furtim alij, cum nigra tegit nox æthera, & æquor.
 Hæc animo sedit sententia, mittere certos
 Decreui ad Regem subito, vt causamque, modumq.
 Diceret, excidiumq. arcis, stragemq. meorum.
 Ut vero rediere viri, tunc vnus in ipso
 Littore stans tumulto flauæ sic cœpit arena:
 (Et si ficta reor, quæ Rex mihi Guacananillus

Dixerit

Dixit, hoc Regis dictum nam fama refellit
 In cunctis vulgata locis, quos circumit ingens
 Insula, at ipse tamen referam, quæ dixerit ille.)
 Aurato Rex in thalamo, stratisq. iacebat
 Vulnere se simulans ægrum, cui crura, pedesq.
 Carula multiplici cingebant vincula nodo.
 Hic mihi tunc fundi postquam est data copia, Regem
 Alloquor, atq. equites narro, peditumq. phalanges
 Venisse, & nostram tetigisse hac littora classem:
 Succensq. arcis causam, seriemq. rogabam.
 Tunc Rex, Hanc classem non me aduenisse latebat:
 Venissemq. volens ad littus, ni mea quondam
 Crura graui bello fixisset cuspide telum.
 Euerseq. arcis memorabo ex ordine causam,
 Quam petis. Hæc multos (vt scis) habet insula Reges
 Vberibus late regnis, populisq. potentes:
 Qui postquam audiuerunt meis consistere terris
 Aduectas trabibus gentes, armisq. tenere
 Littora, moliriq. vrbes, atq. oppida vallo
 Munire, & totum sua sub iuga mittere littus,
 Exarsere graues animis concordibus ira.
 Audiuerunt etiam peditum liquisse cohortem
 Arce noua, & secum raptas abducere prædas
 Christophorum, inq. oras ratibus rediisse paternas:
 Quiqueiaq. nouas in regna reducere gentes
 Vere nouo, cum se partu terra alma resoluit.
 Tunc super his commoti animi, mentesq. duorum
 Sunt Regum, bellumq. parant inferre relittis
 Gentibus, & positam conuellere funditus arcem:
 Dant alij auxilium Reges, suaq. agmina mittunt:
 Procedunt instructæ acies, & ad æquora tendunt;

Nec

Nec mora 'ittoribus nostris bina agmina Regum
 Apparent, & extraq. sudas, leuaq. pharetras
 Tela inimica gerunt, atq. arcem milite cingunt.
 Postquam aures allapsa meas est nuntia fama,
 Accessi subito multis cum millibus arcem,
 Inceptisq. viros suasi desistere, & arma
 Pone: & hanc gentem redituram ad littora dixi
 Magna equitum, peditumq. manu: sic nam fore nostri
 Iam cecinere Cemes: sed nil mea verba, precesque,
 Nil monitus valere Deum. tunc lampada iecit
 Ardentem Rex longeuus, quæ iacta perussit
 Frondea tecta domus, tabulatq. proxima turri.
 Tunc celer insequitur iuuenum facto agmine nimbus,
 Connexisq. parant trabibus conuellere vallum.
 At parte ex alia iuuenum globus arma manusq.
 Expediunt: late sonitum dat stridula cornus:
 Missile telum alij rapiunt: it clamor ad auras,
 Accensasq. faces flammis ad mœnia portant,
 Inuaduntq. nouam longis hastilibus arcem.
 Hispanam volui gentem defendere vallo
 Inclusam, & ferre auxilium, meaq. agmina contra
 Opposui pugnantem aciem, flammâsq. ferentem.
 Tendebam per castra manus, tristisq. profabar,
 Arma inhibete duces, irasq. remittite Reges:
 Parcite & hanc arcem flammis dare, parcite queso
 Militibus: vos triste manet sub sidere Veris
 Supplicium: accedet nostrum gens aduena littus,
 Et nostras exuret opes, fundoq. reuellet
 Montibus impositas vrbes: migrabimus omnes
 Extorres patria amissa, rebusq. relictis.

Sed dum per me dios ignes, mediamq. ferebar

Structam

Straff. in aciem numero tamen, & bellantibus inpar,
Vulnere crudeli furas transfixit arundo.

Restat adhuc paruum laeso sub poplite vulnus.

Me lapsum famuli accipiunt, humerisq. reportant

Ad litus: sed me ut cedentem ex agmine Reges

Videre, incingunt duplicatis moenia flammis.

Tunc miles furit, & tectis incendia miscet,

Atq. arcem, inclusosq. viros inuoluit in ignes.

Tector amiciviam, sancitq. fœdera quondam,

Et patrios Cemes, me non potuisse tueri

Commissam hanc gentem fidei, & noua moenia nostra.

Responsa audistis proceres, audistis inanes

Nescientem Regem causas, incendiaq. arcis.

Protinus vlcisci socios, ipsi. mq. volebam

Periurum iratus violata ob fœdera Regem

Perdere: sed trepido timui ne regna tumultu,

Et populorum animos turbarem Rege perempto.

Ad Guacanarilli montanas mittitur ades

Melchior, hæc eadem qui rettulit omnia, quæ iam

Dixerat interpres: Regem nam viderat alto

Porrectum lecto, nec laesum crura sagitta,

Regali at thalamo simulata mente iacentem.

Ad me blanditijs hic Regem duxit, & illum

Dimisi, ut patriam ad propriam, sedesq. rediret:

Quem mulier facie insignis, formaq. per æquor

Undosum cum septem alijs, confusa lacertis

Est Guacanarillum sub opaca nocte secuta.

Melchior interea legeret dum curua Quiquecia

Littora, militibus multis comitatus, ut ipsum

Quæreret huc illuc fugientem per iuga Regem,

Inuenit portum prociuum, & nauibus aptum,

Cum

Cum pelago incumbit pennis niger Ausler aquas
 Cingebant summi hunc colles, quibus unda flectat
 Clausa, nec iratus pelagus, ventosq. timebat.
 Hic adeo est portus curvum sulcatus in arcum,
 Quo postquam ingressus fueris, mediumq. tenebis
 Navigio, dextra quamvis, flectasve sinistra,
 At facile haud poteris querens cognoscere prima
 Hic aditum, quamvis coniunctis frontibus in arans
 Tergemina, has sulces nullo discrimine puppes
 Inq. sinu medio montis scena ardua celsis
 Tollit se arboribus, densisq. hic psittacus albis
 Depictus varias, atq. Indis corpore minor
 Peruolat, repetitq. avium per zutura cantus.
 Hic dulci nemorosa canunt aëria voce.
 In portum duo decurrunt sat magna fluentia,
 Et varios ducunt secum ad maris aëpora pisces.
 Ipse etiam pelagi gentes, squamosa propago,
 Flumineis subeunt lymphis, gratosq. recessu,
 Insano laticis capti fluvialis amore.
 Decreui ipse urbem sublimi in colle, secundum
 Hunc portum (namq. aptus erat locus hic satis urbi)
 Condere: silva hic alta trabes, vicinaq. rupes
 Saxa ministrabat; iuxta hunc longissima montem
 Planities, & lata satis, quam plura fluentia
 Parvula, & alta rigant, aurumq. in cerula ducunt.
 Ipse autem hunc portum, regalem nomine dixi.
 Vestigare viros circum vaga flumina, & urbes,
 Ductores valido certos cum milite misi:
 Hoieda hos inter, Corlanus & alta propago,
 Ante acies dextra, atq. animis prestantibus ambo.
 Quattuor horum alter demonstrat flumina, & alter

Parte alia tria conspexit labentia ab ipsis
 Montibus, auratis longe radiantia arenis.
 Legerunt ciceris non pauca leguminis instar
 Grana auri comites, maior aq. legit Hoedas.
 Mons erat haud longe a portu, quo condere castrum
 Institui, cœpiq. domos attollere saxis,
 Atq. Magis tribus erexi, statuiq. sacellum.
 Hic ubi decurrunt immixtis flumina arenis,
 Et lento nitidoq. auro, nec copia parua est,
 Castrum aliud posui dictum de nomine Thomæ.
 Atq. peragrata Cibauo letus ad urbem
 Mox Isabellam redij, cum purpureum Ver,
 Et tepidi crescunt Soles. tunc fratre relicto,
 Cui summam volui rerum, cui credere classem,
 Assueto & bellis iam pridem Margaritæo:
 Quos iussi circum positas perquirere terras,
 Et subito inuentas communi subdere Regi:
 Tendo iter ad Cubam cum terna puppe per æquor:
 Ne forte imperio premeret ratis aduena terras,
 Oppidaque, littusq. nouum, gentesq. repertas,
 Oceaniq. meis inuentum puppibus æquor.
 Deserimus socias naues, mœstiq. volamus
 Per mare; & aspirant animosis flatibus Euri.
 Sub lucem nitidi Solis sese mihi portus
 Ostentat, scopuli incuruo quem murice cingunt
 Ingentes, vastiq. maris silet vnda refusi.
 Nicoleos Diui hunc portum de nomine dixi,
 Spectantem longe ditissima littora Cubæ.
 Sed latus accessi Cubæ, qua spectat ad Austros,
 Maitij apparet tantum Iamaica diues,
 Hororumq. simul vario latissima cultu.

Unum habet in medio sublimi hæc insula montem
 Vertice, qui latis tangit radicibus æquor:
 Et sese circum procuruo a littore tollens,
 Paulatim molli ascensu se attollit ad auras,
 Et media excelsum monstrat tellure cacumen:
 Vnde licet spectare rates sua tecta petentes,
 Quæ celso imposuere iugo: quotiensq. feroces
 Cannibali accedunt, summo de vertice currunt
 Cum strepitu, primasq. ineunt in littore pugnæ.
 Nam semper cum Cannibalis bellæ aspera ducunt.
 Hanc gens dura colit, longoq. exercita bello
 Hostiles contra incursus, contraq. Quiqueiæ
 Finitimos. volui fissam ter sistere classem
 Littore iam capto, classem ter reppulit hostis:
 Et loca nota tenent, opponuntq. agmina nostris
 Puppibus: adpressa tandem tellure, ruentem
 Ad littus turbam aggredior: quæ nescia cuiquam
 Terga dare, a patria nostros pellebat arena.
 Pacati sunt tandem animi, pressiq. tumultus,
 Visuriq. nouas gentes ad littora currunt.
 Linquimus hanc etiam terram, Solemque secuti
 Occiduas versus terras, currentia vidi
 Torrentis fluuij in morem freta lata, sinusq.
 Innumeros, centum & sparsas per cærulea terras.
 Dum vero impellunt a tergo flamina puppes,
 Sub noctis tenebras, Cubæ nos accipit ingens
 Iridis in faciem portus, atq. vnda silentis
 Oceani, quem feruenti tutantur ab astu
 Aequoris, & magno ventorum a turbine colles
 Hinc atq. hinc stantes; quo nos subsistere visum est.
 Protinus optatam in terram descendimus omnes,

Intramusq.

Intramusq. domos non longe a littore binas :
 In quibus innumeros pisces ardente videmus
 Impositos pruna, aut transfixos corpora vallis.
 Accedo propius siluam, que fronde virenti
 Vicinas ades pelago, littusq. tegebat.
 Qua nexos vidi ramis frondenibus anques:
 Atq. astricta alios conspexi funibus ora:
 Aulfos alij dentes, nec fallor, habebant.
 Serpentes alit innumeros hæc insula, qui non
 Immittunt membris hominum letale venenum,
 Aut tactu, morsure suos: similes Crocodilo
 Aspectu, membrisque, sed haud tam corpore vasto.
 Regius hic cibus est: hos frustra in parvula sectos
 Infigunt verubus, domibusq. epulantur auitis.
 Dur vero positus in littore vescimur omnes
 Piscibus, aufugere viri: sed Didacus illos
 Accedens linguam edoctus, moresq. Quiqueia.
 Ad nos deduxit, dedimus queis plurima dona.
 Insula Cuba tenet mores, quos ipsa Quiqueia.
 Et Lunam, Solemq. colit: similemque, relinquit
 Hæredem, & fruges similes proieclat in aruis.
 Ingenio felix est gens, & mitis, & expers
 Armorum: sua rura colunt, cupidiq. videre
 Adueltas nuper longinqua per æquora gentes,
 Descendunt, puppesq. petunt, secumq. canistres
 Ignotas portant epulas, lymphamq. ministrant,
 Et lati fessos descendere nauibus orant.
 Consita erant passim densis hæc littora, & altis
 Arboribus, patrios fructus qua ferre solebant.
 Littore in hoc adeo calidarum est flumen aquarum,
 Vix vt fumantes possit contingere lymphas

*Ipsa manus: longo hic se fundit in equora tractu.
 At procul ingenti fumant freta salsa calore,
 Feruentes nec erat tutum transire per undas,
 Qua pelagi inuoluebat aquis se fumidus amnis.*

*Iamq. diem nitidus ducebat Lucifer ore
 Purpureo, & luce infusa fulgebat Olympus:
 Cum nostri videre ratem, qua per mare pisces
 Captabant nudi nauta: tunc cominus illos
 Aggredimur leuibus vicina per equora cymbis.
 Intrepidi nos expectant, gaudentq. profundo
 Oceani ignotas illis spectare carinas.*

*Illi etenim vtuntur nulla compage carinis
 Intextis, solido, atq. vno sed robore, & undas
 Sulcant remorum valido tantum agmine freti.
 Non illis velorum vsus, non nautica noscunt
 Arma ratis, non astra polo surgentia seruant.
 Vim nullam intulimus nautis piscantibus alto.*

*Sed tibi nunc mirum dicam, dignumq. relatu.
 Hic piscis pelagi est clarus venator in undis
 Quiqueis, necnon vasta circa equora Cuba,
 Anguilla similis nostræ, sed corpore maior,
 Et facie informi, nostris non notus in oris.
 Hic pisces insectatur, veluti canis acer
 Errantes capreas campisq. & montibus altis:
 Multiplices cuius squamę certo ordine corpus
 Permissa spinis velant, veluti rubus asper.
 Hunc Guaicantum appellat gens incola piscem.
 Pellem habet hoc monstrum summa in cernice, supraq.
 Squallentes humeros, supra & squallentia colla.
 Piscator trahit hunc intorto fune reuinctum,
 Obstrictumq. ratis lateri, patrijsq. sub undis*

Pabula captiuo noctesq. diesq. ministrat:
 Affixa est laeuo lateri nam pinea sedes,
 Quam colit, aquor eas cum voluit turbidus vndas
 Auster, & ex alto cadit imber, & Eurus arenas
 At collit supra scopulos: tunc iueta sub alto
 For rice tecta petit, tutusq. quiescit in vndis.
 Luce noua piscosa tenet loca nauta profundi,
 Et secum ducit vinctum per carula piscem;
 Atq. vbi squamosam gentem per marmora cernit
 Errantem, aut lenge grandi testudine visa,
 Demittit subito funem: tunc ille per equor,
 Ceu liber, tacitus graditur, secumq. rudentem
 Ducit, & oblatam sequitur per carula pradam:
 Sic contra ruit hos animis, & robore fidens.
 Impositam dorso pellem mox explicat omnem,
 Implicat & piscem coniecta pelle, tenetq.
 Intrepidus, spinisq. ferit (nam carcere nigro
 Hunc frenat.) tunc nauta vigil de gurgite funem
 Paulatim trahit ad littus, captosq. sub vndis
 Luctantes simul adducit: sed cum prope littus
 Accessit noua prada, leui piscator in altum
 Dat sese celerans saltu, pradamq. per aquor
 Sustinet: accurrunt comites, pariterq. labori
 Succedunt: at piscis ouans captiua tenaci
 Corpora pelle tenet pelago, semperq. teneret
 Impavidus, patrio dum viueret aquore: sed cum
 Calum haurit, pellem laxat, pradamq. relinquit:
 Et celer aquoreis mox sese fluctibus abdit.
 Ille etenim calum haud nostrum, non aera nostrum
 Ferre potest; ideo nauta piscem aquora supra
 Tollunt, vt captam linquat viso aere pradam.

Sepe etiam varios glomerato examine pisces
 Insidijs rapit, & visa testudine contra
 Tendit iter: nam dum placido noua pabula querit
 Concha mari, tenet ora sua non praescia mortis.
 Exerta, & nullas pascens timet aequore fraudes.
 Hic piscis maria alta colit, piscator & omnis
 Unum habet, & facilis pelago quarentibus ille est.
 Quattuor hi conchas nobis, piscesq. dederunt.
 Nos illis contra dedimus gratissima dona.

Pandimus has inter dum vero lintea terras,
 Indigena ruere ad pelagi caua lit tora gentes,
 Et panem, & fructus, & secum ferre volucres,
 Intentiq. oculis nostras spectare carinas,
 Dicere & e caelo nos descendisse supremo.

Insula se hoc pelagi tractu tollebat eodem:
 Qua vidi tantum sinuosa ad lit ora toruo
 Aspectu, turpiq. canes, quos educat illa
 Barbara gens, illosq. neci demittit, & exta,
 Cunctaq. membra coquit, mensisq. epulatur auitis,
 Et consanguineas vocat ad conuiuia gentes.
 Hos referunt sine latratu componere Soles.
 Vidi ego verberibus domitum, non edere vocem,
 Non gemitus, non latratus, dum linqueret auras
 Vitales tandem sub fuste & verbere torto.

Sed dum sulcarem has inter rapida aequora terras,
 Ingredior pelagi non tuto in gurgite fauces
 Angusti pelagi: hic poterat non nauita retro
 Vertere cunctantes iam fesso remige puppes.

Pontus erat niue candidior, sparsusq. recenti
 Lacte videbatur passim candescere fluctus.
 Luna tenebat iter medium sublimis olympi,

Cum maris intravit scopulos prope littora tendens
Puppis iter, Zephyrisq. legens felicibus oras.

Dumq. darem Cuba turgentia vela per undas,
Mons procul ostentat sese densissimus umbris.
Hunc fessi petimus montem, siluisq. subimus
Umbriferis, quarum summo de vertice fontes
Surgebant, raucoq. sono vada salsa petebant.

Hic pinus sese in celum pulcherrima tollit:
Palmaq. summa petit cali conuexa flagellis.
Tunc nauta ingressi siluas ligna arida ferro
Scindebant, liquidisq. implebant fontibus urnas.

Dum vero legerem has inter freta concita terras,
Hic miles captare feras assuetus, opacam
Est siluam ingressus, vidit qui vestibus albis
Indutos homines vsq. ad vestigia: qui tunc
Vertit iter, meq. admonuit vidisse togatam
Hoc nemore aereo gentem: tunc letus in altam
Immisi siluam selecto ex ordine certos,
Qui nemus umbrosum transgressi, haud tendere gressus
Inceptos potuere ultra; namq. herba tegebat
Plurima planitiem camporum, aditumq. vetabat.

Tunc subito redijt miles, rediensq. ferarum
Grandia conspexit vestigia tramite in alto:
Percussusq. metu mentem redijt celer ad nos.
Parte alia siluam ingentem fragantia versus
Littora conspexi, quam vitis plurimus ambit
Pampinus, innectitq. comas, ramosq. virentes.
Littus ad Hesperium tali de vite racemos
Attulimus succo grauidos, dulciq. sapore.
Atq. grues magnas per pascua florea vidi.
Hos tractus regionis aquæ obduxere palustres,

In quibus ad ripas conchilia lucida vidi.
 At dum vela Notus tendit, flatuq. secundo
 Aspirat nostris ratibus, procul ardua nautæ
 Culmina terrarum aspiciunt, lusoq. sonantes.

Verimus huc lasi cursum, qua vasta secundum
 Aequora se gemine tollebant rupibus ades.
 His domibus vir solus erat confectus & quo,
 Et macie, & nulla velatus corpora veste.
 Hunc ducunt propere ad naues, & ad aequora, quæ mox
 Didacus interpres dictis compellat amicis:
 Et fari hortatur, cui sint hæc subdita regno
 Littora, quæ ve habitent trans montis culmina gentes.
 Sed captus non dicta capit, nec percipit aures:
 Ille tamen montem hunc ultra signisque, manuq.
 Monstrabat populum esse alium, Regemq. potentem,
 Qui sese indueret diuersis vestibibus, vt nos.
 Tunc cupidi versus iuga celsa ratesq. sinusq.
 Dirigimus primæ soluentes tempore lucis.

Dumq. maris molimur iter per cærulea, centum
 Occurrunt nobis lintres, signisque salutant:
 Miranturq. nouas puppes, habitumque, virosq.
 Armatos, ostroq. duces, auroq. nitentes.
 Hoc etiam tractu longo conchilia multa,
 Quæ baccas gignunt limoso in littore vidi.
 Me tenuit mora nulla loco: sed protinus ultra
 Progredior: nec erat rupes, nec culmen in ipso
 Littore, fumiferos quod non effunderet ignes.
 Dum legimus scopulos, & procurrentia saxa,
 Et quæ spectabant Austrum, & quæ litus Eoum,
 Tercentum posita sinuoso in marmore terre
 Apparent, densis spectanda frondibus omnes.

*Inuitas tandem conuertere lintea cogor:
 Namq. omnis vario ventorum turbine puppis
 Victa erat, & comites fessi, & fracta omnia nostra
 Arma ratis longū ob cursum, & maria aspera Cuba
 Tarda q. classis erat, qua iam mare lasa vadofum
 Preßerat, & laxis acceperat aequora rimis:
 Panis, & Oceani emensis corruptus ab undis
 Nauticus, atq. omnis rerum iam nauita fessas.
 Ut me tunc positum conspexi in limine leti,
 Sustuli ad alta oculos supera, & sic voce parentem
 Vnigenæ Christi lacrymis sum fatus obortis.*

*Dauidica o proles Virgo, qua clarius vllum
 Lumen, nec terræ, nec habent celsa atria cali:
 Respice nos, audiq. preces non te duce Syrtes,
 Aut Maleæ horrendas cautes, fluctusq. timebo.
 Deinde ferit tumidum contis mare nautica pubes,
 Nec curat venturam hiemem, ventosq. procaces.
 Haud longum in medio tempus, freta mota quierunt,
 Et circumstrati fluctus, Zephyriq. resedit
 Spiritus, & celo tempestas clara refulsit.
 Tunc me me ad socios vertens, sic sum ore locutus:*

*Vidistis pelagi insidias, murmurq. minasq.
 Ingeminare notos, piceamq. insurgere noctem.
 Mox posuisse notos, pacataq. murmura ponti,
 Et lucem pelago, & terris rediisse serena.
 Sint quamuis sine nube dies, sine flamine noctes,
 Attamen hæc non fraude carent, nec credere nautis
 Huic monstro sese tutum est, nec lenibus undis.
 Sed dum nimborum crebrescere prælia vidi,
 Ipse sinum obliquo spirantia flamina contra,*

Et nauta subigunt remis fera per freta puppes:
 Vncta natat pinus, quamquam esset fessa profundo,
 Dum redeo, Boreas me vexit in aquora magnis
 Plena adeo testudinibus, vt nauita cursum
 Fletere non posset magna sine mole retrorsum.
 Has fauces tandem euasi: mox equoris alti
 Ingentem tractum ingredior, qui gurgite ab imo
 Scythonia magis albus erat niue, lacteq. puro:
 Et passim niueis spumabant fluctibus vnde.
 Ipse gubernator metuens vada prona, propinquum
 Contorsit proram ad littus, qua uenerat, & qua
 Non spirant vada, nec scopulis immurmurat equor.
 Et (mirum) nobis Cuba venit obuia pubes,
 (Nam nullos mea gens populos turbauerat armis)
 Plurima dona ferens ad nauem lata, palumbesq.
 Ingentes, quorum spirabat guttur odores
 Assyrios: nos tunc accepto munere læti
 Vela damus: quos & quondam metus acer agebat
 In montes agitare: fugam, nemorumq. latebris
 Abdere se, nunc ad naues, & ad ipsa ruebant
 Sponte vada, & nostræ gratissima munera classi
 Portabant panem, & lympham, viridesq. volucres,
 Et varios fructus, quos tellus illa ferebat.

Hanc gentes quæ tunc habitabant littoris oram
 Quod rectum est, seruant, viuunt sine legibus vllis:
 Iudice non illis opus est, hi turpia damna
 Non norunt, vlli ve nouas intendere lites.
 Omnia sunt illis communia gentibus, vt Sol,
 Et Luna est: atq. arua colunt quantum indiget usus:
 Nec quisquam seruat sua prædia: multa supersunt:
 In gera,

Iugera, queis illic committere semina possent.
 Non habet hac regio felix Regemve, tyrannumve,
 Aut ciuem vitas, & crimina castigantem.
 Oppida non cingunt muris, non sepibus arua:
 Maitiumq. colunt tantum, iuccasq. agiesque.

Hinc ego digrediens iterum rediturus easdem
 In partes sub casum hiemis, placido feror Euro
 Iamaicum ad littus, tepidū qua spectat ad Austrū.
 Et latera illius vidi, & nemo a ardua longe,
 Et passim virides hortos, benevolentiaq. arua:
 Auriferaq. illic detexi littus Hayti,
 Atq. ignota mihi nemora, & non parua fluenta.
 Ipse viam hanc alacris tranquilla per equora inui:
 Dehinc sancti portum Nicolai intramus; ibiq.
 Accepit statio fessas tutissima puppes.

Portus erat circum saxis incinctus, & alto
 Gurgite stagnantis ponti, quo clausa silebat
 Vnda, nec horrifonum pelagus, ventosq. timebat.
 Tansirem Autumni dum tempore littus Hayti
 Per tumidos pelagi tractus, perq. aspera saxa,
 Querebam vigil ipse locum, quo condere possem
 Littore procuruo fessas cum remige puppes,
 Me Deus interea inuit, dum Solis in ortu
 Aspexi terram, qua respondebat Hayti
 Littoribus curuis contra, quam nomine dicunt
 Adamanam indigena: validis has inter vtraq.
 Deferor impulsus ventis, vbi nocte sequenti
 Passa suo de more graues est Luna labores.
 Tempestate e adem quinq. horas, atq. trientem
 Cognoui Gades inter differre, marisq.

Quos ego sulcabam, abrupto cum sidere, fluctus:
 Turbari qua causa maris fuit, atq. procella.
 Cete instar monstrum horrendū vada turbida tranās.
 Venturam ob tempestatem, nec habere receptus
 Iam tutos poterat, ponto se immiscuit atro.

Tunc ego me in portus penetralia: et in caua saxa
 Addideram multos Soles, sed post vbi vidi
 Pacatum pelagus, direxi carbasa uersus
 Optatos portus, sperata & littus Hayti.
 Hic vbi germanumq. meum, comitesque, ratesq.
 Inueni incolumes, populum & parere volentem,
 Atq. nouā struere est uisum hoc tunc littore puppē,
 Quassatasq. Notis aliquot sar. ire carinas.
 Miles tela nouat, discissaq. carbasa nauta,
 Cum grauis Autumnus siluis ponebat, & aruis
 Innumeros latis fœtus: reditumq. parabam
 Cannibalum in terras, ut possem exurere sedes,
 Illorumq. rates flammis, & perdere ferro:
 Vicinasq. illis gentes, populumq. timore
 Soluere finitimum, sed enim grauis occupat ossa
 Morbus ob insomnes tot ductas per vada noctes.
 Semianimisq. dehinc Isabella vectus ad urbem
 Me leto tandem eripui, rursusq. redire
 Vnique, frugumque, oleiq. coegit egestas
 Littus ad Hispanum, namq. illis nauita noster
 Non poterat, milesq. cibis assuescere, quos fert
 Insula; ad Hispanum decreui tendere littus:
 Euenero mihi sed qua prius ordine dicam.

Nos Urbes geminas populi ut fundasse, nouasq.
 Aedificare domos videre, & tollere celo,
 Cingere

Cingere & ingenti fossa, & circumdare vallo,
Et premere imperio terras, atq. æquora circum,

Confestim exarsere animis, petiereq. castrum
Unanimes Diui Thomæ cum milite multo;
Vallaruntq. noua muros fossa, atq. corona.

Cuius erat dominus tunc Rex Caunoboa, gentesq.
Illius mensem totum obsidione tenebant:

Haud pauidi nostros in prælia seua vocantes.

Nam castrum posui dictum de nomine Thomæ

Æterno rerum domino in regione Cibani.

Saxea sitq. licet tellus, vaga flumina multo

Attamen effulgent auroscum præcipue sunt

Imbribus aucta, trahunt madidis de montibus aurum.

Actutum hanc arcem præcinxi cespite viuo

Permisistis fruticum virgis, & robore secto,

Et trabibus fracta vicino in littore puppis:

Vt sese posset defendere miles ab hoste

Inclusus, si qua interea fors aspra fuisset:

Delegiq. locum supremo in colle, procul qui

Spectabat regionem omnem, montesq. remotos.

Hanc arcem intravit bello præclarus & armis

Margaritæus princeps, dehinc ductor Hoedas:

Hoc castrum indigenæ se vincere posse putabant,

Vt Guacananillus quondam, qui funditus arcem,

Quam nostræ fecer. manus delenit, & igni

Tradidit, & nostros vitæ spoliavit; adessent

Cum pauci, & Rex rupisset fœdusq. fidemq.

Sed cum cœpisset magnum increbrescere murmur

Obsidione premi nostros in monte Cibani,

Armari pedites iussi, lectamq. cohortem,

Primoresq. equitare viros; tunc cornua rauco

Clangore

Clangore instrepuere cauum per inane, fremensq.
 Alipedes in bella mouent, grauiusq. inuentus
 Saurit, ob obscuro socios in carcere clausos.
 Mox iter arripuere duces nullo ordine: sed cum
 Hæ gentes videre procul volitantia signa,
 Deseruere locum, & montes petiere supremos.

Hoiedas, cui credideram noua mœnia castris
 Iam liber, certos duxit, certosq. reliquit,
 Qui curam gererent arcis: mox obuius illis
 Processit, qui subsidio sub nocte serena
 Ibant; tunc acies iunctæ quæq. obuia morti
 Corpora dant, mox Hoiedas se contulit ad nos,
 Et totam seriem facti, remq. ordine dixit.
 Illum ad Cannoboam decreui mittere regem:
 Vt terius bello ut nollet contendere mecum,
 Snaderetq. illi iniustis discedere ab armis:
 Inter nos coeant potius sed fœdera pacis.

Dumq. moram traheret Rex in regione Cibani,
 Missi etiam legati aderant mandata ferentes
 Ad regem, ut gentem sumptis detruderet armis:

Quæ duro imperio circum sua regna tenebant;
 Quorum vnus Regem alloquitur. Rex inclyte, tu nunc
 Non ne vides gentem hanc nostras subiungere terras
 Imperijs ausam, & tot vectigalia numquam
 His nostris audita locis imponere, circumq.
 Aequoreos alias sub leges mittere tractus,
 Cindere & his nostris etiam noua mœnia terris?
 Illorum tanta est animis innata cupido
 Rumpere tranquillam pacem, & longa otia, nosq.
 Cogere seruitio, & duro parere tyranno.
 Quin etiam (heu facinus) nostros infringere dicunt

Velle Deos, sese penitusq. abolere, parantq.
 Ipsorum sacras euertere protinus ades.
 Agricole insidunt patrios non amplius agros,
 Maiciq. solo non mandant semina, at aurum
 Impulsi inquirunt per terræ viscera tantum,
 (Pro dolor) vnde fames nostris regionibus orta est?
 Quid referam? vxores nostras rapuere parentum
 E manibus, gremijsque; fuit non tuta iugales
 Nondum experta toros virgo: prædaq. recenti
 Ducti, & auaritia sese inuoluere rapinis.
 Matresq. & consanguineos, abductaq. furtim
 Pignora, ab insolito miserescere milite deslent.
 Ne dubita, cuncti venient in fœdera Reges
 Finitimi, sparsæ circum hoc toto equore terræ,
 Auxilioq. omnes venient. rem nunc tibi dicam,
 Quam forsân minime reris. gens aspera bello,
 Atq. a stirpe genus durum; hoc immitte licet nunc
 Sit nobis, regnisq. alijs, tamen arma capeisset
 Hos contra, cum nos victos, aliosq. videbunt,
 Illud idem tecum facient: quos seuus aperto
 Aduena hic, insequitur bello, tellure, marique.

Auxilioq. aderit nota insula Madanino,
 Quam Caribum vxores habitant, gens efferâ sumptis
 Arcubus, & iaculis: illos quæ non timet hostes,
 Aduersaq. acie pugnans non vulnere vitat,
 Vibrat in hostiles eadem quot tela phalanzas:
 Impia contento tot vulnere dirigit arcu.

Talia vociferans, cunctis mirantibus, aulam
 Orator strepitu ingenti, fremituq. repleuit,
 Impulit, & capere arma, locumq. inuoluerè flammis.
 Parte alia Hoiedas suadebat fœdera Regi

Iungere

Iungere, amiciriamq. nouam cum Rege potentis
 Hesperia, poterat solus qui vincere gentes
 Occiduas, ne dum hos populos: quorum otia tantum
 Delectant muliebrum animum, non bellica virtus.
 Verborumq. memor sit Rex, qua plurima Cemes
 Iam cecinerere sui. stabat velut ardua cedrus
 In Lybano sita: quam Boreę fera verbera flectunt
 Huc illuc, coguntq. comas contingere terram
 Interdum, fractasq. ferunt per inania frondes.
 Blanditijs tandem, atq. astu deduxit Hoedas
 Ad me Caunoboam Regem: qui post vbi captum
 Se vidit, animum varias conuertit ad artes,
 Conscijs ipse sibi sceleris: nam fortia leto
 Viginti dederat nostrorum corpora nuper.
 Non aliter frendet, quam lapsa in retia tigris,
 Qua modo vi propria, modo dentibus, & modo aduincis
 Unguibus, aut astu perumpere vincula tendit.
 Admonet & fratrem collectas ducere gentes
 In bellum; mora nulla vocat germanus in arma
 Subiectos Regi populos, vicinaq. cogit
 Auxilia, & vastant cultoribus arua remotis.

Horridus ante aciem in iaculis, vultuq. minaci
 Caunoboe germanus erat, nec terruit illum
 Armorum longe fulgor, sonitusq. tubarum.
 Hic gentes in quinq. acies diuiserat, & dux
 Expertus bello pugnas de more ciebat,
 Atq. instigabat letis clamoribus alas,
 Opposuitq. suas contra agmina nostra cohortes,
 Stans medius. cernens Hoiedas tutius esse
 Leuam aciem nostris armis inuadere; aperto
 Agminibus quam tot iunctis concurrere bello.

Dehinc

Debinc dubius stetit an primum prosternere nodum,
 An dextrum vellet peditum, cornuve sinistrum
 Immisiss turbaret equis: ceu saeva legna,
 Quae videt in specula silvis errare iuuenos,
 Parte alia gregibus permistos carpere gramen
 Intonsum cernit subter nemora ardua tauros.
 Illa animum rapit huc illuc, an florea cursu
 Prata petat, laceretq. gregem, pariterq. iuuenos
 Inuadat, dubia; in tauros resoluta feroces
 Vertit iter: sic Hoedas cum milite lecto
 Aggressus cuneum est dextrum: nam debinc vbi vidit
 Illorum ductor, princepsq. expertus, Hoedam
 Fulgentem phalaris, flammaq. vmbone vomentem
 Et galea, secumq. metum, strepituq. ferentem
 Ignibus immistos, & equo clypeata regentem
 Agmina, non aliter pugna perterritus haesit,
 Quam lupus, Atlantis sequitur dum per iuga tauros,
 Aeria longe spectans de rupe leonem,
 Persusum latos humeros, atq. ora cruore.
 Olli animus subito iniecta formidine torpet,
 Nec versare dolos, audet nec fidere cursu,
 Non animis contra ire cupit. mox ille vbi vidit
 Iactum intra teli pugnam aduentare, remissis
 Tunc loris equitum erupit clamore, & equorum
 Pectoribus strauit pignantum praefora cursu,
 Et belli nodo, leua de parte timorem
 Immisit: fugere alij per prata, cauasq.
 Per rupes, tenuere viam, pacemq. petebant.
 Ductorem belli captiuum duxit Hoedas.
 Accidit & nostris fors haec aduersa carinis,
 Impediit que classis iter: nam sideris ortu

Sub Cancrī Eoo surgens de cardine venit
 Turbo ingens; qui prae ruptis radicibus inis
 Euertit stravitq. solo, & nemora ardua longe
 Planitiem in latam traxit, pelagiq. procellas,
 Et tumido fluctu radiantia sidera tinxit;
 Immerfitq. rates undis, & vincula rupit,
 Namq. mare in terram irrupit cum turbine vasto;
 Quicquid & pariter littus, vicinaq. ponto
 Proluit arua, domosq. maris deuexit ad undas.

Iamq. fere amissis ratibus in gurgite, tristes
 Pectore voluebam curas: hinc bella premebant
 Cannibalum: hinc tanto quassatæ a turbine puppes:
 Hinc fessi comites, illinc penuria rerum.
 Hæc animis potior nobis sententia surgit:
 Iussi ego tunc subito geminas aptare carinas,
 Atq. rates refici, perfractaq. transtra nouari.
 Certatim socij incumbunt, & in aquora classem
 Deducunt, Taurus cum sese attollere calo
 Inciperet. nos exorto iam Sole tenemus
 Acquoreos cursus ratibus: sed fratre relicto,
 Qui late regeret populos, & quem penes esset
 Imperium maris Oceani, atq. exercitus omnis.

Ducebam mecum hos geminos per cœrula Reges,
 Hi testes mihi sunt proceres, quos non mala febris
 Corripuit, non morbus edax mœrentia pressit
 Corpora, sed miseros dolor ingens abstulit, vt se
 Viderunt duci captos ad regna potentis
 Hesperia, quam diues aquis sæcundat Iberus.
 Ad Gades redij sine tempestate remenso
 Acquore, & ad Regem nostrum solita vrbe morantem

*Sub veris tepidos Soles. Rex protinus armis
 Instructas octo puppes, atq. pra. manumq.
 Lectam hominum, viniq. cados, frugesq. ministrat,
 Atq. illas soluens Hispano e littore tandem,
 Deueni exiguam tota cum classe Maderam,
 Et misi ad fratrem naues, mala & aspera sed fors
 Quiqueia nobis inimicas detulit oras,
 Roldanus quas, & socij ditione tenebant.*

DE NAVIGATIONE

CHRISTOPHORI COLVMBI

LIBER TERTIVS.

*INDE ego digrediens ternis cum puppi-
 bus equor
 Ingredior maris, hic sparsas per cœrula
 terras*

*Inuenio, quas Hesperidas coluisse superstes
 Fama refert: has infectas vitio aeris oras
 Effugimus, densaq. simul caligine calum.*

*Debinc testudinibus plenum tandē ad mare veni,
 Applicuiq. rates ignoti ad littoris oram,
 Quod gentes habitant diuersa per aquora vestrā,
 Quas scabies mala pertentat, quam sanguine largo,
 Et gelido illarum tingunt, niueumq. colorem,
 Inuisamq. luem toto de corpore pellunt.
 Has solum mandunt egri, dum corpora curant
 Insula non longe posita est, quæ vertice ab alto
 Et circum latera, & circum iuga celsa ruebat
 Ignitos cœli rapido cum turbine tractus,*

*Cum spirant contra validi de partibus Euri,
 Et caua percurreunt immixtis flatibus antra,
 Ardentesq. globos flammaram ad sidera voluit
 Sulphureo immistos fumo, atq. bituminis aura.
 Non secus Aetna solet luce expirare cauernis
 Sicanijs volucres fumos, & noctibus ignes.
 Atq. viam tenuit vasti maris area pinus
 Australis, tandemq. in feruida marmora ponti
 Rūpimus. hic calor Austrinus mēbra, ossa, medullaq.
 Intrabat, nec erat requies: nam mole fluebat
 Corporea immundus sudor calesactus, & aer
 Pene ipsa vrebat caua vela, grauisq. carinas
 Vexabat fessas pelagi sine murmure feruor:
 Atq. cados astus scindebat, & arida transtra:
 Nauita nec poterat tantos perferre calores.*

*Et tunc tempus erat, quo messor latus aristas
 Colligit, & late Cancris sub sideris ortu
 Aestuat omnis ager, campiq. ardore dehiscunt.
 Interea hic octo Soles sine flatibus vllis
 Ventorum, placidus tanto in discrimine pontus
 Oppressum me detinuit, vbi nulla salutis
 Spes erat, & iuuit nos tunc densissima nubes,
 Qua texit tractum hunc pelagi, nostrasq. biremes.
 Hic ego me cęlo vertens sum talia fatus.*

*Eripe me his, Pater alme, malis, et per mare vectū
 Respice in ignotas syrtes, da tendere cursus
 Posse ratem ad portum, tantamq. euadere pestem.
 Adsis o Virgo alma precor sanctissima, namq.
 In sua vota vocat te nauita, cum mare fundo
 Aestuat, & rapidi voluunt freta feruida venti.
 Inq. fugam infesto conuersus miles ab hoste
 Te semper vocat auxilio: filuisq. viator*

Luciferi

Luciferi insidijs hominum deprensus in ortu

Alta suos tendens ad celi sidera vultus,

Latronum duce te sperat se euadere fraudes,

Vnigenamq. tuum, mihi qui Dominusque, Deusq.

Et fuit, & mihi semper erit, ne deserat, ora.

Nec mora spirarunt vulturum flamina, & aquor

Per placidum puppis fertur, rostroq. profundum

Ignotum ruit huc illuc, versusq. cadentem,

Qua longe montes aperit, siluamq. comantem,

Impello Solem puppes, & verrimus vndas.

Tunc noster sese vertex subducere cepit,

Astrorumq. alios hunc contra aspeximus ignes,

Atq. aliam cæli faciem, quam novam ego primum

Esse plagam Austrinae partis: nam sidera nostris

Elucent magis, temperies mitissima passim est.

Ipsa ratis vastis dorsum maris ascendebat.

Haud secus, ac celsum montem: sed non tamen vlla

Ardua terrarum prope, vel longinqua videbam.

Tunc nos ignariq. via, trepidiq. calore

Protinus excutimur longinqua per æquora cursu.

Atq. iterum sese nostris ostendere cepit

Luminibus calo vertex sublimis ab alto.

Tertia lux tandem claro mitissima calo

Fulsit, & e nostris estusque, calorq. recessit

Ossibus, & membris venit vigor: inde per aquor

Immensum tentamus iter, quo marmore vasto

Nulla videbatur circum se attollere tellus,

Conscendit malum Mendez ut cernere posset,

Eminus Oceani tractus, tunc lumina vertens

Ad nos exclamat, longe se cernere terram,

Qua montes ternos monstrat, siluamq. comantem.

Quo læto clamore, dolor procul absfuit omnis,

Et solita vires animo rediere, abiitq.
 Pallidus ore, color, nosq. anxia cura reliquit.
 Sed non hoc potui propter vada proxima litus
 Tangere: tunc illic silvas, & prata sub umbris
 Arboreis, & litoreo benevolentia tractu
 Gramina, & halantes conspexi floribus hortos.
 Prosequimur nostros cursus: tandem ꝑ. sub ortu
 Aurorę, & Solis radiantia lumina contra
 Ingentem portum intramus, quum lucidus inter
 Signa Leo late attollit humerosque, iubasq.
 Fulgentes, & triticeas terit area messes,
 Agricolaq. labor durus sub Sole fatigat.
 Portus erat prope fontis aqua, qua tramite lapsa
 Gramineo pelagi fluctus, litusq. petebat.
 Huc nobis visum est defessas condere puppes,
 Compagesq. simul quasq. coniungere, & arma
 Instaurare ratis, curare & corpora fessa.
 Indigena nulli hanc terram, litusq. colebant.
 Vidimus his terris vestigia multa ferarum:
 Vicinum litus tacitis accedere remis
 Aspexi cymbam, qua per vada salsa vehebat
 Proceros membris iuuenes, quibus arma sagitta
 Scutaque, & arcus erant, semiustaq. cuspide tela.
 Longa his cesaries, & non intorta stuebat
 Per latos effusa humeros, nigrantiaq. ora
 Inguina gossipio cuncti, mistoq. colore
 Velabant, vittisq. femur, at cetera nudi.
 Ipse hos & signis, & lata voce vocabam:
 Quis non visa prius ostendi munera longe,
 Et specula hinc calybe e nitido, paterasq. figuris
 Diuersis auro pictas, varioq. colore.
 Aera foraminibus pertusa, & concava dulces
Tinni-

Tinnitus longe edebant, strepitusq. canoros,
 Tincta colore rubro ramosa coralia pansis
 Portabant nauitæ manibus. Sed post ubi vidi
 Nescia muneribus nostris mansuescere corda,
 Detorsi hos contra lecto cum milite proram.
 Illi autem validis conatibus impellebant
 Per pelagus retro lembum: nec dona putabant
 Nostra carere dolis: qui non caua vela, ratesq.
 Cessabant spectare oculis, atq. arma, tubasque,
 Atq. intertextas argento, & murice lenas,
 Et longe rauca stridentia tympana voce.
 Tunc ego conspiciens oblato munere me nil
 Proficere, hic iussi iuuenes inflare cicutas.
 Atq. ebur, & cantus prora exercere vicissim,
 Ducere & assuetas sublimi in puppe choreas:
 Illorum vt sonitus animis dulcedine motis,
 Ne fugerent: Cymbam sistunt, remisq. relictis
 Arma manu inreptidi rapiunt, cantuq. vocari
 Insolito sese in certamina dura putabant,
 Ignari sonitus litui, vocumq. canentum.
 Nostrorum pars tela manu, neruoq. sagittas
 Aptabat, nec non pugna se quisq. parabat.
 At signis pacati animos ad littora tendunt,
 Descenduntq. simul, sequitur quos cætera pubes.
 Atq. inter sese signis, nutuq. loquuntur.
 Illi sed postquam rectorem accersere puppis
 Me dextra videre, ruunt ad littora, & alunt.
 Conscendunt veriti insidias: volat illa per undas,
 Quos non insequimur: sed recto tramite vasti
 Prosequimur pelagi tractum, quo non procul ingens
 Cursus aque liquido veniebat ab æquore, qua Sol.

Surgit, & occiduas tendit se vertere ad oras.

*Inuia erat nautis, & non tractabilis vnda,
 Quam tenui, & fateor toties me mille procellis
 Iactatum, atq. in vota Deum me saepe vocasse,
 Qua late feruet Scylla tumida vnda sequacis,
 Non me vexauit tantum tamen vllus in vndis
 Terror, & iratum medijs in sytibus aquor.
 Vltimusq. ruens in aperta pericula, tandem
 Inuenio immensas hoc ipso in littore fauces:
 Ad quas ille ingens cursus tendebat aquarum,
 Et se condebat sinuoso hoc gurgite ponti.*

*His ego nauifragis decursibus ora Draconis
 Imposui nomen. iuxta hac iacet insula vasto
 Cincta mari, non illa vllis habitata colonis,
 Huic Margarita mihi nomen ponere visum est.
 Non nullos cursum tenui per marmora soles
 Dulcis aqua, quantoq. magis, PERENOTTE, cadentē
 Carbasa vertebam ad Solem, tanto magis amnis
 Gratus erat: tanius sese erumpebat aquarum
 Impetus in pelagi fluctus e faucibus alti
 Fluminis occurrens salsis resonantibus vndis,
 Atq. inter sese veluti certamen inibant.
 Altus hic ad laenam præcelso vertice se mons
 Tollebat calo, quem simius ora colebat
 Horrida habens, nigrosq. oculos, caudamq. reflexā.
 Asprum littus erat, nulliq. habitabilis ora.
 Descendunt pauci in terram, qui sat bene cultos
 Passim agros cernunt vacuos cultore, domusq.
 Exiguas, qui forte habitabant montibus altis.
 At latere e montis leuo videre patentem
 Planitiem, quam nos petimus: venire sed ipsi
 Indigenæ*

Indigenę, externas visuri ad littora gentes.

Tellurem hanc Pariam signis, & voce vocari
 Nouimus, & plenam populis, atq. vberē campi.
 Moribus hęc facilis gens est, membrisq. decora.
 Quattuor indigenas mecum per carula vexi,
 Vt loca vel signis circum, nutuq. notarent.

His mihi non visum est Parię considerare regnis.
 Sed dum littoreos me velle capeffere tractus
 Abnuerem, procul ecce ruit gens nuda carinas
 Visendi studio ad littus, classiq. propinquant
 Certatim innumerę scindentes marmora cymbę.
 Puro colla auro ornati, gemmisq. lacertosq.
 Armillis: petj. signis quo littore baccas,
 Totq. auri massas legerent, tunc barbara pubes
 Per nutus responsa dabat, gemmasq. repertas,
 Atq. aurum fulua inuentum monstrabat arena.
 Armatos ego tunc vicina ad littora misi;
 Qui pelago, & siluis loca proxima cuncta notarent.

Horum ductor erat miles: qui vidit in orbem
 Constructas eades, nigroq. sedilia ligno:
 Ast operosa tamen portant ad littora fructus
 Ignotos penitus nostris, varioq. colore:
 Alba ferunt, necnon & vina rubentia secum:
 Non vuis expressa, tamen gratissima vina,
 Fructibus innumeris facta, & pluuiialibus vndis.

Sunt albi indigene, mites, placidique, nec vllum
 Ipsorum hospitio, nec littore cominus arcent.
 Inguina gossipio velant, ac cętera nudi,

Qui vero, missi fuerant exquirere montes,
 Littoreosq. sinus, redierunt ad caua leti
 Littora, baccarumq. simul candentia ferta

Portarunt, viniq. cados, fructusque recentes.
 His trahere hand sine diu me tempus in oris
 Corruptæ pelago fruges: sed linquere visum est.
 Has terras, iterum inuisuro vere sequenti.
 Has Manacapanam indigenæ, ditemq. Cubanam,
 Curianamq. vocant felices vberè campos.
 Et vetuere aurarum animæ, pelagusq. vadosum,
 Præcipitesq. maris cursus, nam turbine magno
 Ipsa movebatur huc illuc Regia puppis.

Syrtibus his tandem & breuibus, pelagiq. periclis
 Emersi classe incolumi, vada præteructus
 Saxeæ: dehinc tenui iam lasso remige tractus
 Ingentis Paria, credens hanc esse profundo
 Incinctam pelago, & metuens, dum vela per oras
 Occasus tendo credens me posse tenere
 Littora Quiqueia: classis deuenit in altum,
 Et rapidum flumen, cui cedat turbidus Ister,
 Et Nilus, quamuis magno comitatus aquarum
 Agmine septenis campos maris intret apertos
 Fluminibus paulo vltèrius mox mæstus ad ipsum
 Occasum Solis verrebam cærule classe;
 Quæ passim (nec ficta loquor) viret herba profundo
 Remigys inuisa: rates fluitantia ponto
 Semina tardabant virides imitantia baccas
 Læntisci, viridesq. maris sub fluctibus herba.
 Sed cum me in vastoq. sinu, ignotiq. viderem
 Herbis implicitum, verto mea vela retrorsum
 Ad Boream; fluctusq. seco Quiqueia versus
 Littora, quæ tandem iam nota per æquora velti
 Prendimus, optataq. diu deuenimus oras:
 Cum grauis Autumnus fructus ostenderet altæ

Arbori.

Arboribus, summisq. in collibus vna ruberet.
 Pauca super celebri dicam, Perenoite, Quiqueia:
 Has inter fama qua non est vltima terras.

Castanea similis folio est hae insula vasto
 Cincta mari; circum innumeram quam mille coronat
 Portusque, & liquidi fontes, & stagna, lacusque.
 Hac gens natura est facilis: nam poplite flexo
 Ipse salutabam quoties de more Parentem
 Vnigenae Christi, genua inflectebat, & altam
 Ad celi sua tunc vertebat lumina sedem.

Hec minor Hesperia paulo est; qua quattuor inter
 Flumina lata fluunt, quae delabuntur ab altis
 Montibus in medio positis, quibus insula surgit.
 Iunna petit cursu resonans ingentia Solis
 Lumina, & Eoum litus, Iacheq. secundus
 Voluit in Oceanum cursus, qua perfurit Auster.
 Tertius incuruo decurrit Naiba cornu
 Horrificum versus Boream, gelidosq. triones.
 Quartus Atibunicus tendit, qua lucida Solis
 Lampas ad Oceanum vergit, rutiloq. recedens
 Lumine sideribus terram, noctemq. relinquit,
 Quattuor haec numquam robustus flumina fossor
 Aggeribus (fama est) cingit, vel cespite vallas;
 Attonitus sata leta videt, non uecta per agros
 Vndantes, non recta natant, non flumen abundans
 Inuoluit homines vndis, aut ordea fossis.
 Deducuntq. rates remis, sed palmula nostris
 Longe est dissimilis mage, lataque, & equore lembum
 Brachia lenta trahunt, dehinc retro brachia ducunt.
 Namq. carent scalmis, vbi possint ponere remos,
 Quiqueie in cunctis fodiunt regionibus aurum:
 Cibano

Cibauo tamen in tractu, magnaq. Cubana
 Est facile, illud enim non sese abscondit in altis
 Visceribus terre, at primo se ostentat ab icctu
 Cuspidis incurua, dum terram scindit agrestis.

Sape etiam effossis fluiorum queritur alueis,
 Qua rutilant vnda: sed cum cadit humidus alto
 Humor, & vndanti tellurem verberat imbre,
 Tunc mistos auro latices vaga flumina ducunt.
 Et paruus labor est ipsis: nam cerula subter,
 Atq. lacus, fluiosq. natant: nec statibus Austri
 Terrentur, subita nec tempestate recedunt,
 Pars implet cumulo vammum fluiualis arene,
 Quem manibus geminis quatunt: illa acta sub auras
 Effulgens flauis aurum secludit arenis.

Nō baccis, gemmisq. carent hęc flumina, et omnis
 Quiqueis sinus, & gemme sunt monte Cibauo.

Auri terra ferax parua in ditione Cotoi est:
 Qua si quis tophum frangat, vel saxa cauernis.
 Inclusa, apparent auri vestigia fului:
 Et veng elucent effossis rupibus auri.

Iamiroę flumen qua tangit littora fons est,
 Qui subter mare se condit, & rursus ad auras
 Occulto rediens saxoso erumpit hiatu.

Indicio est immisus aquis ex subere cortex
 Aridus, aut folia effractis labentia ramis,
 Quę collapsa fluunt vna cum fonte sub antris
 Oceani, latebrisq. cauis, & vecta superne
 Illo eodem ostentat vasto se rupis hiatu.

Hęc tellus est cinctā mari, densisq. cauernis.
 Piscator colit hos scopulos, & litora tantum,
 Littora littoribus nimirum proxima, quę scx

Millia Quiqueie distant à litore magna.

Effodiunt hac electri regione mettallum;

Quod graue, quod solidū, atq. sonās, fuluoq. colore est.

Succinaq. his etiam nascuntur montibus, ipsiq.

E specubs stillat flauus color, egregiusque,

Ac eptusq. ideo, & gratus pictoribus : illis

Nascitur atq. frutex siluis, qui grana coloris

Producit rubri tingendis vestibis apta.

Scriptores fruticem hunc coccum dixere Pelasgi.

Dulcis aque, falsaq. lacus sunt montibus illis:

Planitiesq. alij in lata, quos verberat amplis

Retibus, & funda : pisces, prædamq. reducit

Ad ripam piscator. ego hunc fallacibus hamis

Edocim errantes per stagna liquentia pisces

Fallere, & intextis illos includere nassis :

Conficere atq. hamos docui, & detexere nassam.

Nam capere agresti non norat arundine prædam.

Hic nasse non vsus erat, non tortilis hami,

Hic genus aucupij (visu mirabile) dicam

Quo lacubus captant volucres, vndaq. palustri.

Namq. lacus circum volitant immensa volucrum

Copia : diuersis magnam que piscibus explent

Ingluuiem, atq. herba viridi, qua plurima fundo est.

Hic mergi stagna ipsa colunt, coruiq. vagantes,

Humidaq. herbosis detondent prata sub vndis.

Hic olor albus, anas, variæ fulicæ, hic caput anser

Ostentans rutilum, stagnis cui corpore toto

Candor inest, niueo montana ligustra colore,

Intactasq. niues superans, floremq. Hiacynthi.

Nascitur intra hortos, sepemq. cucurbita ventre

Immenso: cui parua parens est arbor Hibura:

Protinus

Protinus hanc assuetus aquis saxo cauat auceps,
 Et siccat sub Sole: lacusq. & stagna per alta,
 Perq. undas late spargit: huc fluctuat, atq. huc
 Illa lacu, qua confidit genus omne volantum
 Stagna colens, liquidosq. lacus, crassasq. paludes.
 Accedit mox ad ripam, & nigrantia colla,
 Et caput, & latos humeros includit inani
 Cortice: dehinc terebrat, qua spirat anhelitus, & qua
 Cernere pascentes possit per stagna uolucres.
 Artibus his fretus summo tenus ore liquores
 Ingitur, volucrumq. petit densum agmen, & una
 Per stagna incedit tacitus, centumq. vagatur
 Alitibus permistus, auesq. intercipit arte
 Incautas, captatq. dolis, nam dum caput undis
 Demittit volucris, rimatur humida rostro
 Stagna, cibos passim non alto in gurgite quaerens,
 Dextraque, lauaq. caput mersum implicat auceps,
 Frangit & attutum guttur, praedamq. reponit
 Extinctam lauo lateri, qua mantica pendet:
 Perq. pedes etiam dextra furtim capit auceps,
 Dum laeta strepitant in aquis, & roribus alas
 Perfundunt, alisq. vocant bipatientibus imbrem,
 Quo plausu percussa sonat mota unda, sequentes
 Nec socia terrentur aues, fugiunt ve, sed illam
 Sponte putant demersam undis, solamq. vagari
 Sponte lacu, & solitas lymphis stagnantibus escas
 Quarere vel subter nando percurrere ripas.
 Plurima nam fluitans per stagna cucurbita tutus
 Reddit ab insidijs anates; aliasq. volucres.
 Saepē sedet capiti uolucris, qua non timet vllas
 Tunc fraudes, lacubusq. volat, reuolatque, iterumq.

*Aucupis insidit capiti: dumq. ille sub vndis
 Spectat aues, canit illa, sonosq. e gutture rauco
 Effundit, petit aut latices plaudentibus alis,
 Corneaq. ora lacu uolitans facto agmine mergit,
 Aucupis & dextra patrijs occumbit in vndis.
 Atq. alius tereti calamo commissus, & arcu
 Alituum genus omne ferit per stagna sagittis:
 Et si forte cadit medijs moritura sub vndis
 Ardea, stagna secat celerans, prædamq. reportat.
 Hunc auceps morem semper non seruat eundem,
 Cum volucres capit, interdum nam fronde virenti,
 Qua per stagna canunt volucres collumque, caputq.
 Implicat, ingrediturq. silens tenuis ore lacunam,
 Non longe a ripa liquidis stans rectus in vndis,
 Qua late strepitant volucres, ludunt ve, cibum ve,
 Rimantur, pelagiq. parant trans æquora cursum,
 Vt nostræ faciunt volucres, cum littora linquunt,
 Turmatimq. petunt tepidos facto agmine soles.
 Vt vero truncum arboreum, ramosq. virentes.
 Et folijs baccisq. graues videre uolucres
 In medijs stantes vndis, necis inscia turba
 Aduolitant, ramisq. sedent fallacibus, illicq.
 Exerceant solitos cantus, alacresq. vagantur.
 Et tamquam tuta reuolant ad frondea tecta,
 Et pedicæ, fraudesq. petunt, pariterq. morantur
 Fraudibus ignaræ falsis se fuere ramis.
 Callidus ast auceps sensim rostrumve, pedemve
 Arripit incautis auibus, captisq. repente
 Claudat iter vocis lana, dextraq. premendo,
 Terreat ut nec aues strepitu, neu sanguine lympham
 Inficiat, lateri annectit, qua mantica pende: .*

Hic

Hic præceptis it falsus aquas de montibus altis
 Bahua, qui liquidos diuerso a fonte liquores
 Colligit, & terram Maguanam interluit vndis.
 Non alit hic vllos, vt cetera flumina, pisces,
 Vndanti nec prata suo rigat, aut sata cursu,
 Auriferas falsum hoc non torquet flumen arenas.
 Accipit hunc terra alma sinu, conditq. latebris,
 Nec pelagi contingit aquas, nec cornua mergit
 Oceano, aut illum gremio maris accipit vnda.

Planities hic magna iacet, campiq. patentes:
 Quos circum montes excelso vertice cingunt.
 Commoda frumentis hæc sunt, & vitibus arua,
 Et pecori haud ingrata seges: nam gramina miris
 In vacuum se læta modis de cespite tollunt,
 Quæ non lædit hÿms spirantibus aspera cauris.
 Non nix alta tegit, bruma aut glacialis adurit.

Non procul innumeri sunt hic per pascua fontes:
 Quorum sunt latices aito sub gurgite falsi:
 Fontis at in medio tristis se effundit amaror:
 At qua fons summas ostendit lucidus vndas,
 Dulcis aquæ sapor est, gratusq. bibentibus humor.

Sunt populi agrestes Zauana, qui loca celsis
 Montibus alta colunt. & sese nocte cauernis
 Occultant, saxiq. ineunt sub fornice somnos.
 Rura, domosq. nihil curant, aut atria, sed quas
 Vallibus in patriis rupes natura cauauit:
 Et fructus, quos sponte tulit silua ardua, carpunt,
 Et liquidos semper fontes, aut flumina potant:
 Aruaq. non curant, alias nec quærere sedes.
 Hæc gens finitimos spernit, carpitq. quietem
 Aut siluis, aut valle caua, vel montis in aëstro.

Post-

Postquam Vesper adest, nostisq. superuenit umbra,
 Illie errat amor: Sed non noua cura quietem
 Sollicitat; non bella mouet, non cogit amantes
 Ad letum informe; aut ferro per pectus adacto
 Oppetere: aut cum porta tonat resonantis Olympi
 Turbatos penetrare sinus veniente procella.
 Hic amor est semper simplex, & semper inermis
 Gaudia nec miscet curis; hic nullus amanti
 Invidet; aut aliquam simulans spe ludit inani.
 Humano hos cuncti dicunt sermone carere.
 Veloces magis sunt alij, qui lata Quiqueis
 Regna colunt: campoq. canis Spartanus aperto,
 Aut silua in longa cursu non vinceret illos.
 Et si forte aliquis montano in vertice cernit
 Hanc gentem, tunc terga fuga palantia nudat:
 Et nulli nisi nota feris petit antra per umbras.
 Tempore non vlllo gens hæc mansuescit, & omnes
 Congressus fugiunt hominum, & commercia rerum.
 Hic sunt æquales paruo discrimine Soles,
 Siue hyemem, siue æstatem Sol ducit ab alto
 Aethere: & hæc causa est, cur numquã prata recètes
 Amittunt flores, aut arbor frondis honores.
 Sal quoq. lucidior vitro est Diagonis in altis
 Montibus hunc scindunt cuneis, & copi parua est.
 Planities magna hic late est, & in la uis fons
 Atq. alij humectant, qui numquam frigore torpent,
 Aut acri sub Sole calent, nec pascua flores
 Denudant folijs: aret nec caltha sub ortu
 Icarij canis: aut silua spoliatur honore.
 Vere noua folia ipsa cadunt, non frigore primo
 Autumni, & subito redeunt, veteresq. videbis

Corticibus ramos, solitaq. virescere fronde,
 Namq. comam ponit pratum, & se vestit eodem
 Vere, nonosq. parit (referunt) de germine flores.
 Nec crepitās grando teneras quatit horrida frondes
 Siluarum, gelidusve cadens e nubibus imber
 Aeris, herbas vrunt nec frigora bruma.

Est tractu longo vallis, quam Guarionesus
 Imperio regit: hic tellus est optima iactis
 Seminibus, frugumq. ferax, & fertilis herba.
 Nam quantum totis tondent armenta diebus,
 Nocte reperit humus: tanta est clementia cali.
 Terrarumq. frequens humor non noxius aruis,
 Noxia & his terris non sunt animalia morsu.

Et siluis non errat aper, non vallibus vrsus,
 In segetes agit ante diem securus arator,
 Nec timet ora lupi: crudus vestigia pero
 Nulla tegit, qui mortifero defendat ab ictu
 Aspidis agricolam spinoso in vepre latentis.
 Non siluis, stagnisve nocens mala gramina serpens
 Pascitur, aut volitans armenta exterret Asylus,
 Dum somnos vmbri captant, dum pascua carpunt.
 Letalis tamen est illis in partibus arbor:
 Cuius si frondes seu vir, seu fœmina tangat,
 Immittunt solo tactu letale venenum
 Ossibus, & papula apparent, ceu verbera, toto
 Corpore, mox sese torquens (miserabile) vitam
 Efflat, & ore perit terram, velut arbor ab alto
 Tacta polo: sed salsa potest per membra dolorem
 Infusum, virusq. simul, pestemq. leuare
 Vnda maris, pelagi si membra immerferit vndis.
 Quin etiam illa hominem solo necat arbor odore,
 Naribus

Naribus hunc si quis capter: non stipitis huius
 Accenso quisquam telli penetratia trunco
 Me moneat suffire; manu vel tangere frondes.
 Tempore si certo non has accederet bras
 Aspera Cannibalum gens bello, assuetaq. raptō,
 Et verubus torrere viros, & ponere mensis:
 Latior haud vlla hac, non hac felicior vlla
 Ora foret, populent licet & loca proxima tantum
 Littoribus: tamen aduentus timet insula cuncta
 Cannibalum, & sese specubusve, aut vallibus abdit.
 Nulla adeo est regio, que non sit casibus vllis
 Subdita; sit quamuis gemmis ditissima, & auro.

Quam simplex genus hoc hominū fuit accipe: namq.
 Quiqueia Reges, vnum vetere per annum
 Semina maicij campis iactare colonos,
 Ob causam hanc solum; quia nos sua regna putat ant
 Esse relituros: quo tempore millia multa
 Illorum periere fame per regna Quiqueia.

Quid referam, vi lata vicino in littore gentes
 Perpetuum certis agitent sub moribus animum?
 Illic non populi fascis tabularia seruant:
 Illorum non cura animos accendit habendi:
 Non aurum effossa quisquam tellure recondit:
 Non captant Regem insidijs, bellove laceffiant:
 In medijs habitant constructa mapalia siluis,
 Qua pini, palmaq. tegunt, tutiq. vagantur
 Trai: cr, agrestejq. domos, non extera verrant
 Acquora, non merces aliena ad littora portant:
 Non animum informant studijs, fractosq. tubarum
 Haud trepidi audiuerē sonos: pax aurea seruat
 Immunes belli gentes: non crastina curant

Tempora nec seruant surgentia cornua Luna.
 Noxia & his terris non sunt animalia morsu.
 Omnia sunt illis communia gentibus, vt Sol,
 Et Luna est: nec plura petunt, quam cogat egestas
 Castraq. nec cingunt muris, nec sepibus hortos,
 Nec quisquam nouit sua prędia: multa supersunt
 Iugera, queis campis committere semina possent.
 Non vendunt, nec emunt, rerum nec pondera norunt,
 Metiri nec res vllas: non diuidit agros
 Terminus, aut demens discordia fratribus vnquam,
 Aut consanguineis incessit: nullaq. tangit
 Hos cura indigenas, animus nec fluctuat ira,
 Regnandi nisi causa: ferunt namq. oppida, & vrbes
 Arma inter sese, cum Rex sine prole recessit,
 Nec cęli carpit vitales amplius auras,
 Vt solij possint vacui dititione potiri.

Rex habet vxores triginta; de quibus vna,
 Que quondam ante alias fuerat charissima Regi,
 Post obitum illius tumulto se condit eodem,
 Sponte tamen: quem gossipio, vittisq. iacentem
 Inuoluunt, cum supremum comitantur honorem:
 Et capitis regale decus, vittamq. trilicem,
 Que pendet cervice, humerosq. & pectora velat,
 Ornatusq. ferunt solitos, conduntq. sepulchro.
 Illiusq. canunt laudes, atq. inclyta facta.
 Haud secus excubitor, nobis qui nunciat almu
 Aduentare diem, volucres ducitque, regitq.
 Commissas sibi, sic illę. cum coniuge, somnos
 Nocte simul capiunt, atq. illum luce sequuntur.
 Non ille inter se oderunt, pręcordia liuor
 Non tentat, quanquam vna magis sit grata marito.

*Ha nuda incedunt omnes: solum inguina velant:
 Sed mulier non passa virum partusq. labores
 Non experta graues, nullo inguina velat amictu,
 Collecto in nodum nec crine incedit, at ipsum
 Cervicem, inq. humeros fundit, quem vitra reuincit
 Alba supercilium supra, pressatq. corona.*

*Est etiam Cuba, ac Quiqueis plurimus oris
 Corporea haud magnus forma mirabilis ales,
 Aera quae scindit pacatum, quattuor alis
 Membrana solida concretis, queis vice pennarum
 Vititur, illa volat quoties: cui lumina fulgent,
 Haud aliter quam nocte faces: geminosq. sub alis
 Instar habet stellarum ignes: quotiesq. per ethram
 Tendit iter, duplicem ingeminat per inania lucem,
 Resq. nouo per noctem atram fulgore relucet.*

*Indigenæ cuncti, morte aduentante, sororis
 Instituunt natos fundi, rerumq. suarum
 Heredes, quia non credunt ex coniuge natos
 Esse suos: ideo iunctos sibi sanguine linquunt
 Totius tecti dominos, rurisq. paterni
 Germanæ semper natos, vt erumq. sequuntur:
 Sed si non superant: fratres, & pignora fratrum
 Heredes faciunt: Rex autem, cum venit hora
 Extrema, & morte propior iam deniq. amicos
 Conuocat, & proceres, & quos Quiqueia mores
 Iam pridem tenuit, etiam hos in morte suprema
 Seruat, & heredem instituit, qui non piger armis
 Sit sumptis, vel consilio, & depellere possit
 Finitimas, cum perturbant sua littora gentes,
 Namq. sibi externam nec Rex, nec ciuis adoptat
 Progeniem, veluti nostris consuescimus oris,*

Luxanus paucis socijs comitatus, in altis
 Inuenit siluis primo sub Vere racemos
 Labrusca rutilos, mites, gratoq. sapore,
 Quas auri diues producit terra Cibavi.

Ocia amat gens hac: ideo non stringere curat
 Vere nouo ramos huius tam fertilis vnae,
 Ast illam alitibus pradamque, ferisq. relinquit.

E nemorum ramis, folijs, & vertice pendet
 Gossipium: sua nec velare hi corpora curant,
 Praesertim cum saeuit hiems in montibus illis:
 Nanq. in planitie campi Ver floret aprica.

Hic crebraeq. cadunt pluuie: sed non fluit annis
 Per sata culta suo, vel prata per herbida cursu.
 Vt solet Eridanus, toto cum turbidus alueo
 Accipit innumeros amnes, quos vnda solutis
 E niuibus tumefacta altis de montibus auxit.

Incola Quiqueia numquam sua littora linquit,
 Denteq. tergemino nullum tenet anchora lembum.
 Dissimilis tamen est illorum palmula nostris.

Illam habet at remos tantum, lembosq. volucres,
 Quos stringunt, solidoq. cauant de robore pinus:
 Vela haud lembus habet, celsi aut carchesia mali:
 Octoginta intus nautas vehit arbor, & vndas
 Littoreas, liquidosq. lacus, stagna humida tranat.
 Non terræ fluit e venis, vel montis ab antro
 Ferrum informe, cauant patrio sed cymbia saxo,
 Telluremq. simul, solidaq. ex arbore lintres.

Hic Iucca est Napi species, quam fossor ab alta
 Sublatam tellure cauat, succumq. nocentem
 Subducit pressans manibus, mox frangit, & vndis
 Corruptam miscet calidis, mistamq. reuoluit

Sæpius,

Sapius, inq. orbem durat, subterq. calentem
 Occultat cinerem, coctamq. reponit in vsus
 Presentis vittus. sed si (mirabile) succo
 Vescatur Iucca quisquam, letale venenum est:
 Haustus enim labefacta perit praeordia succus,
 Membra q. nigrescunt infuso lasa veneno.

Ostia transuersum cannas posuere, putantes
 Se tutos fore ab ingressu, belliq. tumultu
 Securos; tanta est illis inscitia rerum.

Nascitur his campis, hortisq. cucurbita ventre
 Non paruo, similisq. vlmo, quam gignit Hibura
 Arbor pro fructu, solum hunc vtuntur in vsum
 Indigenae vt possint haurire e fontibus vndas:
 Succum habet haec intus, qui felle est acrior omni:
 Quare ea gens tristi illius sese abstinet vsu,
 Duritiem testudineam qua cortice vincit,
 Quae fluuij non ima petit, nec mergitur vnquam:
 Sed leuitate sua liquidis haec innatat vndis.

Quin etiam indigenae cuncti sub tempore certo
 Palmarum carpunt fructus, & roscida poma,
 Teutonicoq. coquunt ritu, testisque reponunt
 Ficilibus: dulcis liquor est, gratusq. palato.

Sunt pingues magis, & procero corpore tauri,
 Et simul omne pecus, quod transportauimus illuc,
 Quam tauri, & pecudes, quae nostris saltibus errant.
 Quam nostris illic etiam felicius aruis

Herbaeque, liniq. seges, vescumq. legumen
 Proueniunt, & maiores fert campus aristas,
 Campus aquis seniper riguis, cum deficit humor,
 Atq. aestu Solis magno terra ipsa debiscit.

Huc vites olim atq. ulimus, quae (credit e) nun sunt

Coniugibus similes vlmis, & pampinus vmbra
 Ingenti tabulata tegit, romosq. superstat:
 Quae palmes Methimneus. quae Batia cedit
 Viris, & increscit, quae collibus vna Falernis
 Terra ferax adeo filicum est, vt culmus in aruis
 Illic proueniens sit maior arundine nostra.
 Incluta tale solum inuertit fecundaq. campis,
 Et clara ingenijs, & sanguine Brixia, tales
 Vomere scindit agros felix Insubria frugum,
 Et frugum pariter felix Sicania tellus.
 Maicum speciem frumenti rusticus aruis
 Seminat, & nostro spica, culmoq. virenti
 Maius, arundineis folijs, verum ingruit aetas
 Torrida cum passim gravidis flauescit aristis;
 Tunc sese arenti paulatim nudat amictu,
 Atq. suas ostentat opes, & nuntiat ipsis
 Agricolis venisse diem, finemq. laborum.

Auribus indigena, nec non & naribus aurum
 Suspendunt, agitata mouet se bractea, naresque,
 Atq. aures crepitat circum testudinis instar.
 Spicula arundineo faciunt de stipite, quae sunt
 Duritiae indomita, nec taurea tegmina curant.

Quanta superstitio populis sit, regna Quiqueia,
 Qui diuersa colunt; paucis (aduertite) dicam,
 Illorum quae longe animos oppresserat, & sic
 Ducebant miseri vitam sine numine vero.

Haud secus, ac puppis, valido quae fertur ab Austro
 Per maris Ionios fluctus, perque alta Charibdis;
 Nec sit qui clauum regat, obliquetq. carinam,
 Ingenti cum immane furens Notus vrgeat vnda
 In syrtes, scopulosq. rates, pelagiq. procellas.

Aerij specus est radices montis ad imas,
 Iauana, quam populi indigenæ, gentesq. frequentant
 Externa, summoq. locum venerantur honore.
 Ante fores stabant Cœnium simulacra duorum,
 Quos Patris æterni gens illa ignara colebat
 Olim: pro Sole, ac Luna hæc coluisse ferebant:
 Atq. canis ambos olim exiuisse cavernis,
 Et cœli secuisse vias, vectosq. per altum
 Aethera luminibus cœlum, terramq. vicissim,
 Et pelagus lustrasse suis, propriosq. colores
 Cunctarum rerum diffusa luce per orbem
 Detexisse ferunt Ophyræ lata arua colentes.
 Per noctem volitare animas post funera credunt.
 A pelago procul horrifono præcelsa Cibani,
 Saxeaq. est moles, nec non & concaua ab alto
 Vertice, vbi longe strepitus auditur aquarum
 Diuersa de parte ruens: quod si quis ad ipsos
 Accedat sonitus lympharum, cominus: ille
 Nec longum tempus surdusq. fit, attonitusq.
 Non longe lacus hinc ingens, cui tristior vnda,
 Quiq. habet Oceani sua per stagna alta natantes
 Diuersos populos, quorum non copia parua est.
 Namq. per exesam rupem insluit vnda patentis
 Oceani, occultasq. vias agit illa profundum
 Sub mare, & adducit secum per concaua saxa,
 Peruiaq. humentem præadam; perq. hoc mare paruum.
 Indigenæ vidisse ferunt sub tempore Veris,
 Tempore & Autumni tantum longo ordine pisces,
 Et noua monstra maris sulcare, & ludere in vndis.
 Aequoribus est his etiam Bouca insula parua,

Nobilis est qua fontis aqua, mitiq. locorum
 Temperie, cuius si quis de fonte liquores
 Hauserit ante diem, subiro fugit agra senectus,
 Atq. nouum veluti in florem conersa virefcit:
 Integer, & sanguis venis fluit, haud secus anguis
 Exiit hiberno squallentem frigore vestem,
 Et spirans tollit per prata recentia cristas
 Sanguineas, per humumq. humeris iam lucidus orbes
 Immensos trahit, & teneris exultat in herbis.
 Mens erat hunc mihi certa locum, fontemq. videre,
 Illius & latices haurire, & membra salubri
 Tingere lymphæ, quo vt longo, multoq. labore
 Iam lapsam florem ætatis nunc rursus habere
 Hac possem, meq. vt morbo, turpiq. podagra
 Eriperem, qua me seu Sol iam dimouet oris
 Aetbereis nigrantem vmbra, seu candida secum
 Luna vehit cælo radiantia sidera, torquet.
 Non potui has ratibus sedes accedere: manq.
 Distabat longo felix hæc insula cursu:
 Et Boreæ statu horrifono maris vnda tumebat:
 Et passim vndosum spumis incanuit æquor,
 Vinitor & mites aruis iam lægerat vuas.

Quid meus Hayti Germanus fecerit oris,
 Vel quas condiderit illis in paribus vrbes,
 Et bello indigenas toties petiisse phalanges,
 Vicerit & varias acies, & Guarionexum,
 Constituit populis dum vectigalia, & hostem
 Depulerit, cum longo egeant sermone, silebo.
 Hispanos & quæ fuerit discordia quondam;
 Quos mecum Oceani non nota per æquora vixi,
 Meq. inter, cum nota satis sint cuncta, tacebo.

Ipse etiam inuentis a me noua nomina terris
 Imposui, siue vrbs esset, siue insula, siue arx,
 GRANVELANE, tamen nostrorum meta laborum
 Hęc fuit: in vinculis vna cum fratre per vndas
 Ducor ad Hesperium littus: sed post vbi Rex, &
 Regina hoc norunt, soluere, & reg. nefandum
 Hoc scelus humana moti pietate tulerunt.

Hanc partem nostrorū etiā, PERENOTTE, laborū
 Extremam paucis memorabo, precipitet cum
 Iam celo nox, & sessis mortalibus astra
 Dulces adducant somnos, animoq. quietem.
 Nam Rex Fernandus, coniuxq. Isabella duos me
 Post annos, quamuis confectum atate senecta
 Atq. egrum ob varios casus, fratremq. vocarunt:
 Ut vellem Quiqueia vltra, versusq. cadentem
 Tendere iter Solem, nostrisq. intacta carinis
 Aequora, & Oceani tractus: tunc sponte dedit Rex
 Quattuor instructas armis, & milite puppes.

F I N I S.

DE NAVIGATIONE
CHRISTOPHORI COLVMBI

LIBER QVARTVS.

TEMPVS erat, quo prata nouant agre-
stibus herba
Floribus, & rigido soluit se frigore
tellus,
Ad nostras sedes properans aduentat
hirundo,

Limososq. parat trabibus suspendere midos:
Et vocat aura sinus velorum intendere nautas,
Cum liqui Hispanos portus, atq. athera flexo
Poplite prospiciens, ita fabar, non sine fletu.

Ipse tuum ob nomen rege nos, Pater alme, tuoq.
Nos tege nunc clypeo, & pelagi defende periclis:
Et serua has puppes, tibi qui confidimus, in te
Qui spem nostram omnem, mentemq. locamus, & vnum
Te colimus, cum Sol collustrat lampade terras,
Et cum nox piceo terras innoluit amittu:
Nunc maris ignotos lustramus te duce fluctus.

Canarias placido ventorum flamine vectus
Deueni. dehinc accessi qua se insula tollit
Quae patria est Caribum, deserta, ast gramine lato,
Et plena arboribus, per celum Luna prius quam
Clara reuertentes in sese colligat ignes.
In qua non soles multos, nostesq. moratus:

Iamaicamq.

Iamãicamq. hinc digressus, Cubamq. reliqui
 A dextra, & cursus extendens, qua Zephyrus flat,
 Deueni ad littus Quanaſſe, quo mare vidi
 Indigenas tortis deninãtos funibus armos
 Goſſipio lembos prope littora curua trabentes
 Horriferum verſus Boream, ceu nauta carinas
 Medoaci ad ripas aduerſo flumine pronus
 Longo fune trahit. Sed poſtquam turba trabentum
 Hos lintres noſtros iam littora curua tenere,
 Illorumq. ſequi longe veſtigia vidit,
 Signa dedere manu, ne quiſquam accederet alium:
 Et clamore nouo littus, flumenq. replebant:
 Et pauci nudiq. minis terrere putabant
 Se poſſe armatos pedites, puppesq. ſequentes.
 Non ferre hos tantos potuit gens Batica faſtus:
 Sed ſubito audaces hos inuaſere, nec vllus
 Euafit, quiſquam potuit non ſe dare iactu
 In pelagus, non ſe manibus ſubducere noſtris.
 Reſtor erat rerum varijs mercator in oris.
 Fiſtilia hic latis, operoſaq. pocula tranſtris,
 Et pateras, & crateras, lanceſq. ferebat,
 Quodq. ingens olim ſtiparat lintribus aurum:
 Multaq. baccharum ſerta, & canentia puri
 Vellera goſſipij rebus mntauerat illa
 Externis, geminaſq. onerarat mercibus alnos.
 Cymbia multa aderant fuluo pellucida ſaxo
 Faãta, cadiq. etiam, atq. nouacula multa, ſecureſq.
 Atq. eodem faãtos portabant marmore cultros,
 Quorum erat e ligno capulus nigro, atq. recuruo.
 Stragula goſſipij vario diſcreta colore
 Implebant proras, obſcuraq. tranſtra. foroſq.

Rerum autem partem domina tunc reddere iussi,
 Et manibus, pedibusq. tenacia soluere vinclo,
 Ultra progredior paulum: Quiriquetana nobis
 Sese offert ingens regio, fecundaq. campi
 Vbere. Maitium creat hac, Aggesque, Lucasque.
 Flumina sunt, quæ præta rigant, semperq. videtur
 Illic Ver nitidum tepidos effundere Soles.
 Pascua habent semper noua gramina, præta recentes
 Semper alunt flores, interq. salubria valles
 Flumina dant potum gregibus: memora ardua frondes
 Densorum fruticum armentis, gregibusq. ministrant.
 Semper & Autumnus varijs se sætibus auget,
 Spirat & assidue Zephyri leuis aura per ægros.

Hanc læti petimus terram, & descendimus omnes,
 Et viridi facimus diuersa vmbacula pinu:
 Et iuxta pelagi tentoria tendimus vndam:
 Et tabulis structum velamus fronde sacellum,
 Ornamusq. rates, pictisq. tapetibus aram.
 Sacra sacerdotes cuncti faciuntque, canuntq.
 Ante aram, soluuntq. Deo sua debita vota:
 Dehinc referunt nauta submisso poplite grates.
 Dum vero hæc peragunt, ingens concursus ad vndam
 Indigenum pelagi non vna parte fluebat:
 Nostrasq. intenti posita formidine puppes
 Spectabant: quos & regio fert illa, ferebant
 Diuersos terræ fructus, lymphasq. recentes,
 Seruabat tumido quas ventre cucurbita clausas:
 Submissiq. accedebant, dum munera nobis
 Sponte dabant. Illos nos magno ad littora plausu
 Excipimus, vitreisq. cneramus pectora fertis,
 Et colla illorum: donamus tympana, acusque.

Et cultros, capuli quibus ex ebore, argenteoq.
 Atq. specilla, quibus procul, & prope cuncta videre
 Grandæui possent homines, super omnia grata
 Dona fuere magis senibus, qui mentem, animumq.
 Expleri haud poterant, cum res inopina, nimisq.
 Mira videretur: quoties nam naribus illa
 Ponebant, tunc hi mage lucida cuncta videbant.

Hæc gens candenti tantum tegit inguina tela
 Gossipij, vittave leui, quæ picta colore est.
 Hæc vario quodam pomorum corpora succo
 Ornatus causa tingunt, quæ protulit hortis
 Arbor in irriguis, quam gens hos nutrit in vsus.
 Ast alij nigro faciem, rubrone colore
 Inficiunt florum, pluma aut texere volantum.

Sunt montes illic humiles, semperq. repleti
 Fœtibus arboreis. tellus, quæ spectat ad arctos,
 Siluarum plena est. ilex se tollit ad auras,
 Ardua q. in vacuum extendit sua brachia pinus,
 Palmaque: quas silvas tigris fœuissima seruat.
 Et damæ, ceruiq. leues, vastiq. leones,
 Qui nunquam hos virides saltus, lucosq. relinquunt,

Hæc gens venatu inuigilat, terretq. virentes
 Per silvas cursu cernos, capreasq. fugaces.
 Quisq. suas habitat sedes, agrosq. frequentat.
 Atq. comas inter, frondosaq. brachia supra
 Altorum nemorum vitis quoq. serpit agrestis.
 Et quamuis nullus ferro, vel falce putator
 Strinxisset, cum terra suo latissima partu
 Fundit opes, tamen hæc rutilis curuata racemis,
 Pampineisq. ornata comis & grata virebat.
 Hi vites ideo non curant ponere campis.

Et palma faciunt hastilia, tela, sagittasq.
 Ingenti, quæ non aliter, quam spicula duro
 Ferro armata hominum bellantum corpora iacta
 Transfigunt, sternuntq. solo: facit ex quoq. palma
 Vulnificos enses gens hac, contosque, trabesq.
 Illic gossipium fituis, & collibus album,

Nascitur & plano. Sunt siluæ pruna ferentes:
 Innumeri & fructus ibi sunt, gratiq. palato.
 Diuersas regio felix fert illa volucres,
 Quæ siluas, & stagna colunt, flumiosque, lacusq.

Est turba hæc auium non vno picta colore,
 Inter quas ales magna est, ceu semina pauo,
 Et membris non inferior: cors est sua cuiq.
 Quisq. domi clausas tenet has, & pascit abunde.
 Ipse ego tunc cernens vastum mare currere versus
 Occasum, haud aliter, quam cum nix liquitur altis
 Montibus, & Libyæ de parte superuenit imber
 Maximus, & superant altas torrentia ripas
 Flumina, perq. cauas valles, & pascua secum
 Tecta trahunt impulsæ notis, atq. imbribus acta.
 Vertere decreui cursus, & flectere vela
 Surgentem versus Solem, sed linquere nunquam
 Hoc littus poteram, quo tempore letifer alto
 Excedit canis Icarus, pariterq. calores
 Aestiu, & plenis se exercet rusticus aruis,
 Atq. coloratas ostentat pampinus vuas.

Conabar classẽ conuertere ad ora Draconis,
 Ad Pariaq. sinus, rebar quos esse propinquos.
 Namq. mare vndabat passim, classẽq. ferebant
 Ventorum varij flatus; nec condere portu
 Iactatas poteram commota per æquora puppes.

Hic Quiriquet anq̄ liqui portusque, fretumq̄.
 Dum vero longe legerem caua littora, in annem
 Deueni, qui se non inuoluebat in aquor,
 Qua primum Oceani tellurem cœrula tangunt:
 Sed nitidus, resonansque, & recto flumine lymphas
 In freta lata suas longe pellebat ab ipso
 Littore nomen adhuc seruans, caua littora quamuis
 Deferat, & rapido fera diuidat aquora cursu.
 Hic vbi stans pelagi medijs in fluctibus urnas
 Impleui dulci hoc fluuio, mœstusq̄. per altum
 Errabam: nam pontus erat tunc concitus Austro,
 Solis ad occasum tendens, inimicaq̄. nautas
 Vnda fatigabat pelagi occurrentis, & vna
 Inceptum tardabat iter, & sepe retrorsum
 Iam fessam impellens agitabat in aquore classem.
 Mox classe arata tria flumina magna tenemus,
 Quorum adeo testudinibus, & piscibus amplis
 Ostia abundabant, vt vix euoluere in altos
 Se possent fluctus. Ast horum crassaq̄. & ingens
 Florentes ripas fluuiorum ornabat arundo:
 Plurimus hic Cocodrillus erat ad lumina Solis
 Quorundam in ripis fluuiorum stratus arena.
 Vidi bis littoribus tercentum nauibus aptum
 Flumen aqua, ad cuius fauces per cœrula terra
 Quattuor, & plene arboribus, & gramine multo:
 Quae poterant seruare actas a turbine puppes.
 Bisdenas vidi sparsas per marmora terras,
 Arboribus quarum pendebant aurea ramis
 Poma, velut nostris dependent citria in hortis.
 Atq̄. sequens Pariq̄ hoc littus vidi ipse ibi portum
 Circuitu magno ingentem, quem maximus annis

Intrabat

Intrabat, miriq. vnda, nitidaq. secabat.
 Mox ad Quicuri incolumes devenimus oras.
 Portus vbi, & statio nautis tutissima, & altis
 Arboribus circum septus, scopulisq. patebat.
 Ad quem confluxere viri terna arma tenentes.
 Atq. quaterna manu, mites tamen, ilicet illi,
 Vt pacis signum dedimus, petiere carinas
 Vnanimis nostras, merces mutare parati
 Cum nostris: vltro dedimus queis munera multa:
 Sed quoniam abnuimus illorum sumere merces,
 Esse dolos veriti, donis abiere relictis.

Sunt forma insignes cuncti: sed femina velat
 Gossipio partes velandas, atq. capillum
 Detondent: homines radunt sed fronte fluentem
 Casariem, sinquntq. comam qua posterior pars
 Est capitis, vitrisq. ligant candentibus, hisq.
 Antiquo de more caput que, & tempora cingunt.
 Ex quibus ipse duos mecum per cœrula vexi.

Est illic gens indomita, & qui vulnera bello
 Accipiunt, magno hunc cuncti venerantur honore,
 Illic non fluit, aut refluit, maris vnda relabens,
 Aut rediens solitum ad littus, velut aquoris estus
 Brittanni, Morinumve facit: vix nempe recessus,
 Accessusve potest quis vasti noscere ponti.

Maxima in hoc tractu procurui littoris arbor
 Nascitur Oceani contingens marmoris oram,
 Que virides semper frondes, & brachia seruat.
 Hæc vbi se in vacuum ramis, & vertice celso
 Sustulit, in pelagus deflectit prima flagella:
 Deinde maris slagna alta petit, terraq. coheret.
 Tunc ramus pelago immixtus sic pullulat altam

Sub mare, vitis vti propago crescit in aruis:
 Post vbi radices egit, se tollit ab imo
 Gurgite, perpetuis & inumbrat frondibus æquor.
 Grata auibus semper, & ponti gentibus ora,
 Seu cum Sol terras vrit, seu cum vndiq. calum
 Insonat, & motos voluunt vaga flamina fluctus.

Rarum animal colit has siluas par Cercopiteco,
 Ingenti cauda, & longa, multumq. reflexa.
 Per siluam hunc venator agit cum callidus altam,
 Transilit e ramo in ramum, & de vertice pinus
 Verticem in alterius, vt auis fallitq. sequentem,
 Venatorq. sequens non prædæ aspirat opimæ.
 Hunc postquam vidit miles, percussit acuta
 Cuspide stridentis teli, qui motus in iras
 Desiluit subito e ramis hostemq. petiuit:
 Et frendens rabie arma ferox iam nota mouebat.
 Aspectu toruo at miles, morsuq. ferenti
 Exitium rotat ipse manu non territus ensen,
 Et ferit. ille autem haud genuit percussus acerbo
 Vulnere, cum vidit rigido truncum ense lacertum.
 Hunc tandem grauiter spirantem ad littora, nec non
 Multa reluctantem miles pertraxit: ibiq.
 Prostratus paulum hic prora requiescere cepit.
 Staret atrox animi vinculis dum vincus ahenis.
 Venantes alij magno clamore trahebant
 Setosum, horribilemque suem per crura, pedesq.
 Ad nauem captum insidijs, astuq. palude
 Littorea, transtrisq. locant. tunc tergo setas
 Horribiles erexit aper, erexit & hirtas
 Monstrum informe suas hirsuto in pectore setas.
 Cercopitecus aprum aggreditur, & saepe reuinctum

Circumplexa angit cauda, sternitq. lacerto
 Incolumi, validaq. manu caua guttura pressit,
 Atq. animę præclusit iter: gratissima nautis,
 Militibusq. fuit pugna hæc. Sed cœpta sequamur
 Ad finem, quę iã properant, PERENOTTE, supremũ.

Servant hi populi siccata cadauera raris
 Cratibus imposta Heroum, pariterq. parentum,
 Inuoluunt folijs, quę sic iam sicca reseruant.
 Et plebs morte obita, siluis tumulatur in altis.
 Hunc portum tandem liqui, velisq. rudentes
 Carbaseris subito immisi: volat incita classis.

Ultra progrediens hæc ipsa ad littora vidi
 Curua sinum, ad cuius fauces sunt quattuor alto
 Insule in Oceano posite, quas parua profundi
 Inter se ingentis paulum discriminat vnda.
 Circuitu hæ portum magno, lateq. patentem
 Efficiunt, cinctę arboribus frondentibus omnes,
 Quęq. suis arbor oneratur fructibus; omne
 Floribus & varijs fragat nemus, alta viretq.
 Herba solo, ceu Vere solet, ipsa insula dextram
 Cerebarum partem portus, lauumq. vocauit
 Abumeram, hic vidi sparsas per cerula terras
 Innumeras, & pingue solum, fontesq. lacusq.
 Et iuxta mare piscosum, calumq. serenum.

Est locus his celebris, fama & memoratus in oris:
 Illic nam calum clara Sol luce serenat,
 Et vaga Luna tenet noctes in luce nitenti,
 Semper & in teneras gelidus ros decidit herbas:
 Nec pelagi hos latices fragor intonat horrifera vnquam.
 Corpore sunt homines nudi, varioq. colore
 Depicti, quos intextas ex ungue leonum

Tigridis

Tigridis aut sæue patrio de more coronas
 Ferre iuuat, & ferta haud vno facta colore :
 Quæis adeo pendent diuersa monilia collo.
 Effinguntq. hæc in magnas aquilasve, leonesve.
 Inguina gossipij velabat fœmina vitta.

Egressi hinc tandem, iuxta caua litora flumen
 Venimus, ad cuius ripas gens nuda sedebat :
 Quæ procul vt vidit nostras accedere puppes,
 Occurrunt nobis omnes ad littus, & vndas
 Oribus acceptas fluuij, gramenq. vomebant
 Nos contra, & magnis clamantes vocibus, hastas
 Telaque, spiculaque, in nostrorum castra cadebant
 Exitiumq. minabantur, pœnasq., necemq.
 Indigena ad littus glomerati cominus hostes
 Nos ad bella vocant, hastasque, ensesq. rotantes
 E palma factos, quos non educere oportet
 Vagina, & tandem ad pugnam se quisq. parabat.
 Pulsa manu passim reboabant tympana, pontiq.
 Hi conchas ore inflabant, quo bellica cantu
 Agmina, bellantumq. animos accendere sueta
 Gens erat. Hic iussi tormenta hos anea contra
 Aptare, & tantum tormento immittere vincla
 Stupea, non lapides, non duri robora ferri.
 Vt vero audiuere viri strepitumque, sonumque,
 Aera per, flammaq. globos volitare per auras,
 Ipsosq. inuolui fumo, littusque, ratesq.
 Viderunt (Nam non cessabat machina captos
 Ingeminare sonos, ignesq. efferre sub umbras,
 Permistosq. metus flammis, ceu fulmina ab alto
 Missa polo) sese terra strauere, precesq.
 Fundebant positis armis, pacemq. petebant.

Submissi, & nostras sponte accessere carinas :
 Atq. suas merces nostris cum mercibus vltro
 Mutarunt, alacresq. suos petiere recessus.

Se varie hi populi pingunt, varioq. colore:
 Pars faciem tantum, pars & bello inclyta corpus,
 Et faciem totam depingit, nudaq. membra.

Excurrunt hoc in pelagus satis alta fluenta,
 Magnaque, quæ semper auri fulgore coruscant,
 Atq. acies pascunt oculorum, animosq. videndo.
 Non desunt varij per flumina lucida pisces.
 Beragua est fluvius maiorque, & ditior auro
 In mare qui secum permistas voluit arenas.
 Hunc inter fluvium Iebam, Cerabora gens est,
 Quæ novit, lateat patrijs vbi montibus aurum,
 Ob nitidi cursum fluvij, terræq. colorem,

Hæc certis aurum veteri de more diebus
 Cum rimatur humum, saxi atq. eruit ipsum
 Abstinet interea sese choreisque, iocisque,
 Et dapibus non indulget, thalamumq. relinquunt
 Congiugis intactum, & Solis lustrantur ab oris
 Surgentis cum se ostentat, lucemq. reducit.
 Hæc nihil indigenæ nisi lumina Solis adorant.

Hic gentes nudæ incedunt, contraq. tegunt se
 Arboreis pluviam folijs, Solisq. calores:
 Quæ tellus illic iuxta parit æquora passim.
 Præterij Zaboram, & Cubigar duo flumina multum
 Piscosa, & liquidis semper labentia lymphis,
 Quæ permistum aurum voluunt fluvialibus vndis.
 Hic vidi terram vibbæ, male fida carinis
 Quæ semper regio est, numquam & viduata procellis.
 Dumq. ego sulcarem iam lasso remige fluctus,

Ionijs similes fluctus, Adriæq. procellis.
 Non ego furabar mea lumina fessa labori;
 Ipsa sed assidue ventis immota tenebam:
 Conuersusq. oculos ad sidera lucida, dixi.

Exorabilis alme pater, mitisq., regensq.
 Regna, & Olympicas sedes, terramq. patentem,
 Et maris immensos tractus: precor aspice vultu,
 Quo ventos, seuamq. hiemem, & freta pulsa serenas,
 Iactatam toties per inhospita cœrula classem.
 Et tu, per quem tu peperisti hominemque, Deumq.
 Vnigenam partu insolito; dum hac marmora lustro
 Non prius intentata, prius non cognita nautis;
 Da nobis solitum auxilium Galilæia virgo.
 Remos puppis, & hæc tibi vela dicamus aquosas
 Sepe hiemes perpeffa, tuo seruata benigno
 Auxilio superante Noto, superante procella.
 Dumq. loquor, sternunt placidissima flamma fluctus:
 Proceduntq. rates equatis per mare rostris.

Tandem deueni tranquilla per aquora classe
 Xaguaram in terram; magnus ditioe regit quædam
 Rex populi ingentis, necnon & fertilis agri.
 Indigenæ hic rutilo tingunt sua membra colore.
 Rex nigro tantum sese imbuat. hic quoq. Regi
 Naribus, & regni septem primoribus auro
 Selecto tenuis pendebat lamina, summis,
 Lamina pendebat labrisq. genisq. putantq.
 Hoc homini magnum esse decus. Quin fertilis ora
 Semper habet virides siluas, & mollia semper
 Gramina, & halantes diuersis floribus hortos,
 Quos nūquam cinere immundo, cum bruma recessit,
 Sed riuis passim saturant, vndaq. recenti.

Nascitur his etiam siluis mira arbor Hibura.

Non culmos lœdit rubigo, aut carduus horret
 In campis, loi. um ve, infelix nascitur inter
 Maitij latum gramen, iuccasq; virentes.

Vidimus hoc etiam tractu turpes Crocodilos,
 Qui cum diffugiunt, rostrum vel in equore mergunt:
 Continuo suauem iactant de corpore odorem.
 Vt vero nostra contraria cœrula classi,
 Et quassata simul rapido naualia cursu
 Aspexi, occasum versus tunc turbida carbasa
 Direxi: mora nulla rates declinis agebat
 Vnda maris, pariterq; notus: ceu missa sagitta
 Aera per Parthi dextra: sic classis amarum
 Oceani scindebat iter, fluctusq; sonoros,
 Et longè cursu, & fremitu quassata marino.
 Quæ fluuuim fera sub nocte intravit Hebra,
 In morem stagni placidum: tunc iecimus altam
 Ad ripam intortos funes, puppesq; ligamus
 Saxosum ad litus: Dehinc nisi ad flumina magni
 Beragũæ vectum lembis prope litora fratrem
 Armatum multo cum milite, cum vaga pallent
 Sidera, & infusa rebus iam luce rubescit
 Oceanus: qui dum factos ex robore lintres
 Auerso subigunt fluuio, Rex obuius illis
 Fit, quem non varijs trabibus contextus, at vna
 Arbore formatus portabat in aquora linter:
 Illi etenim solida faciunt ex arbore puppem,
 Quæ per lata decem nouies vehit aquora nautas.
 Et Regi, & cunctis pingebant membra colore;
 Nudaq; erat, nec onusta manus iaculisve, sagittisve,
 Aut gladio ex palma facto: signisq; petebant,
 Tot nitidis incincta armis, quo tenderet hæc gens.

Dum

Dum vero inter se signis, nutuq. loquuntur,
 Maximus ex Regis comitatu accessit ad annem,
 Et lauit manibus lapidem, proprijsq. nitentem
 Imposuit celerans humeris, Regemq. petiuit:
 Quo sedit Rex ipse: putant namq. esse nefandum,
 Indignumq. loqui, solita nisi sede sederet,
 Aut alia Regem. Tunc Rex concessit, vt omnes
 Lustraret fluij ripas, & viseret oras
 Littoreas: qui venerunt ad flumen amenum,
 Undantemq. auri multo splendore Durabam.

Flumen erat cinctum arboribus, ripisq. recuruis
 Inter radices quarum, & caua saxa latebat
 Aurum ingens: nec erat saxum, radixve sub vndis,
 Qua non immistas auro seruaret arenas.

His volui classem quassatam sistere terris:
 Et noua nauigijs intexere robora laxis.
 Protinus e prora deiecta est anchora in altum
 Flumen aquae, qua prædulces sinus accipit vndas.
 Littus in ignotum pubes Hispana repente
 Emicat, exploratq. locos, benevolentiaq. arua.
 Bisdeni excurrunt equites noua rura, domosq.
 Inuentas referunt, & prata virentia siluis.
 Dum vero optabam lætis his condere tecta
 Littoribus, paruaq. domos incingere fossa,
 Atq. arcem aggeribus vallare, & vimine multaq.
 Bellantum ad littus ruit ingens turba, ferensq.
 Tela manu, patriosq. enses, & grandia saxa,
 Atq. implens pelagi magnis clamoribus æquor,
 Arcem confestim, & tecta imperfecta petiuit.
 Mox inimicum ignem tabulis immisit, & omnes
 Funditus euertit sedes, fossasq. recentes,

Aequavit, cum nox calum tenebrosa teneret.

*Parte alia bello non aspernanda iuventus
Corpora nuda tamen: nostras accedere puppes
Illorum ad littus magno clamore vetabat.*

*Iamq; fides, & saxa cadunt per inania nostris
Puppibus, atq; aura strident, & littus utrumq;
Barbarico clamore sonat, flauyque, marisque.*

*Ipsè & eram populo, & regi gratissimus hospes :
Incola sed tanquam regni, aut moderator habebat
Hostis atrox tanquam populo, Regique, suumq;
Pellere credebat me limine velle tyrannum.*

*Iam Sol exoriens multo cum lumine sese
Monstrabat pelago, & terris, cum cernimus altis
Infusum siluis populum, totoq; vagantem
Littore: qui postquam nostras consistere puppes
Aequore conspexit, iacula intorquebat ad equor:
Vociferansq; nemus densum, littusq; replebat :
Perq; diem, & noctem gens hæc ad nota cucurrit
Littora, tela tenens dextra, læuaq; sagittas.
Hic Regem mora nulla tenet, cursuq; phalangas
Collectas in nos totas trahit, & quatit hastam
Arboream ante alios, & sese sistit ad vnam.
Temnens Batice tela, sagittiferamq; cohortem.
Tota erat haud aliter tellus obducta virorum
Agminibus, quam cum grauis æstas præterit, & iam
Pallentem arboribus ducunt folia ipsa colorem,
Labunturque, solumq; tegunt, herbasq; virentes.
Fossa munivi, & vallo qua littora puppes
Tangebant, nec non tabulis, septumq; tenerem
Quamuis exiguum contra tot millia: paruas
Hic tamen edidimus pugnas, pauciq; fuere*

Illorum ferro occisi, nam ferrea tantum
 Fundebant tormenta ignes, fumumque, sonumque.
 Et quamuis essent primo in certamine victi
 Hi populi, subito tamen imperterrita turba
 Acrior ad pugnas iterumque, iterumque, redibat:
 Et potius pro Rege suo, patriaque, volebant
 Oppetere ad litus, quam sese cernere victos,
 Aut procul a patria pulsos iam Rege perempto.
 Horum animi feruor, virtusque, coibat in vnum
 Pellendi vestras longinqua per aquora puppes.
 A tergo tutos mare nos reddebat ab hoste:
 Non aliter, quam pastores cum nocte sub ipsa
 Conueniant, suaque arma ferunt, si turba luporum
 Terruit intonsas pecudes, & septa reclusit
 Vi valida huc illuc agitans armenta, pecusque,
 Diripiensque gregem vacua dominatur in aula.

Has etiam fessus decreui relinquere terras,
 Quaque breuis cursus, & non contrarius esset,
 Vertere Quiqueia securo ad littora classem:
 Iamaicaque viam deflexi ad littora, ibique
 Mansi bisseuos hoc ipso in littore menses:
 Ipse ego tum Fliscum Ligurem cum milite misi,
 Et Didacum Mendez preclaro a sanguine, & armis
 Insignes ambo dilecta ad littora Hayti.
 Ut magna cuncti scirent me regna tenere
 Iamaice ratibus fractis, sociisque labore.

Hoc etiam præter spem nobis accidit, & me
 Supra alios casus passum terraque, marique,
 Turbauit: nam Franciscus cum milite Porras,
 Et frater seruere viam cana littora versus
 Quiqueia toto cum remige, luce sub ipsa.

Et me cum paucis socijs liquere, morabarq.
 Effrenes inter populos, inimicaq. regna.
 Indigena vt videre duces abuisse, nec vllas
 In numerum vt nuper prætexere littora puppes,
 Amissi & memores regni, rerumq. suarum,
 Decreuere necem nobis inferre, ratesq.
 Vrere, & imprimis passim subducere victum.

Iamq. ratus mortis metam aduenisse supremam;
 Et duci immerito ad vitæ sine funere finem,
 Absumiq. fame; tanta in discrimina postquam:
 Adductum vidi me me: in ea lumina versus
 Conuerti patrem æternum, supplexq. rogavi;
 Ut me ipsum, comitesq. malis, tantoq. periculo
 Eriperet: subito iuuat me calicolum Rex.
 Defectusq. memor Luna, fore post breue tempus
 Primorum partem iussi, plebisq. vocari
 (Nam præsens interpretis erat de gente Quiqueia)
 Conuenere omnes primi, plebisque, patrumq.
 Dicebatq. vnum esse Deum, qui temperat orbem
 Terrarum, & punire homines pietate carentes.
 Vos istis victum vnanimis, vno ore negastis:
 Quos nostri cecinere Cemes in regna Quiqueia.
 Venturos, & victuros regna omnia circum
 Oceani, quo se occiduas Sol vertit ad oras.
 Vos ideo clarum signum aspicietis ab alto,
 Portendet quod iam vobis pestemque, famemq.
 Ut venere omnes subito, & videre sequenti
 Nocte laborantem Lunam, sparsamq. cruore
 Subrutilo, necnon consueto lumine cassam:
 Tunc illi at tonitri flebant, mæstiq. petebant
 Commissi sceleris veniam, fructusq. recentes,

Maicumque, viciasq. simul, volucresq. ferebant.
 Interea Mendez rediit, secumq. reduxit
 Remigio instructam puppim, qua per mare veetus
 (Vndosum licet) appulimus caua littora Hayti.
 Hic vbi vexatas toties a turbine naues
 Aptauit curans sociorum corpora victu.
 Defessa ob pelagi tractus, variosq. labores,
 Et tandem Hesperias fessis iam nauibus oras
 Deueni, hoc iter est, nostrorum hac meta laborum.

Sic Ligur inuentos intentis omnibus a se
 Oceani tractus, nostrisq. incognita nautis
 Sidera narrabat, positasq. per aquora terras,
 Cum tandem tacuit, mediaq. in nocte quieuit.

Sim licet (vt perhibent) vates non vltimus inter,
 Tybridis & cantu, Mellaq. ad flumina notus:
 Et primus, qui non nostro sub Sole iacentes
 Ante alios cecini Romana per oppida terras,
 Christophorus quas exigua cum classe retexit:
 Serta tamen myrto, aut hedera sperare canendo
 Non ausim: sat erit tantum (nam maximus inter
 Es mihi mortales, & eris mihi maximus olim,
 Dum reget hos artus celi spirabilis aura,)
 Aspirare meo, si tu dignabere praesens
 Huic etiam, qua mente soles PERENOTTE labori.

F I N I S.

Duo haec, quae sequuntur de signis, & tempestate poe-
 mata addidimus, cum à superiori materia omni-
 no non sint aliena.

Chorineus. Periphas.

Qua Diomedæ tollunt se e rupibus arces,
 Gargani iuxta scopulos, quos verberat undis
 Adria, quum gelido Boreas ruit asper ab axe,
 Adriaciq. petit leuibus placida equora pennis,
 Assuetus pelago Periphas, Chorineus & Arcas
 Deprensi nuper tumidis Aquilombus ambo
 Appulerant; quum tristis hiems currentia sistit
 Flumina; & aggeribus niveis iacet obruta tellus:
 Tunc hiemis memor hæc puppi Chorineus ab alta
 Nos, inquit, miseros per tanta pericula nautas
 Ventosi maris vnda rehit; nunc æquora grando
 Tundit, & aduersis nunc sunt pulsata procellis
 Littora, nosq. altis iactamur fluctibus: & nunc
 Impingunt fessas scopulis vaga flamina puppes.
 Et si forte tenet portus ratis acta per equor,
 Aut fractos Aquilone legunt per marmora contos,
 Aut validis infracta Notis caua vela, vel alto
 Gurgite submersos comites in littore deflent
 Seruati nautæ ex scopulis, pelagoq. tument.
 Tunc Periphas. Vasti haud equidem Chorinee negabo
 Incertas maris esse vias, aut fidere quemquam
 Posse salo: placidum ventis, & murmure rauco
 Stet licet, & nullæ volitent super æquora nubes.
 Sed si nauta notat cursus, ortusq. recentes
 Stellarum, ac cæli morem, pelagiq. vicissim
 Murmura, spirantesq. Notos, aut cerula Solis
 Lumina, dum tremulo nitidum iubar aquore tollit:
 Illa viam maris inuadet, tutusq. per alta
 Aequora vela dabit, puppemq. in littore sistet

Innocuam:

Innocuam: sed nos quanto magis vnda reclamatione
 Ad littus, seuitq. fretis plangentibus Auster,
 Impauidi tanto magis equora nota tenemus,
 Siue hieme in media, seu quum Canis æstifer alto
 Se tollit calo, & rapidis coquit equora flammis.

Oceani tota Nautæ notissimus vnda,
 Iam senior, sese pelagi non sepe periculis
 Iactatum, aut Borea memorat, dum noxia seruat
 Sidera, & errantes circum surgentia nubes
 Lumina siderei Solis, quæ signa licet sint
 Nota satis, nonnulla tamen memorare iuuabit.

Nec minus astrorum seruabit nauita cursus,
 Quam bonus incuruo dum terram exercet aratro
 Agricola, & sulcis vites, atq. ordea terræ
 Committit, cantusq. auium non spernit, & ima
 Exultans in valle pecus: queis flamina, & imbres
 Prædicat: cratesq. domum, & iuga panda reducit,
 Seminaq. & sese tectis tenet: aspera donec
 Deseruit grando campis, atq. impetus Austri.

Ille mihi præcepta dabat pulcherrima Nautæ.
 Imprimis Chorineæ dies, duodenaq. serua
 Sidera, perpetuo celi labentia cursu:
 Namq. Hædi, madidæq. Hyades se tempore condunt
 Autumni, quorum sunt noxia sidera ponto,
 Nimbofoq. diem contristat sidere surgens
 Orion, nautasq. simul, simul abdita siluis
 Vmbriferis stagna alta, simul quoq. & hispida turbat
 Monstra maris, tumida & sulcantes marmora puppes:
 Pleiadas ortuq. suo prædicere certum est
 Indignas tempestates, & fulgura ponto.

Hic celeres astrorum ignes se tempore Veris

Attollunt,

Attollunt, atq. Autumni se tempore condunt.
 Vere nouo redeunt iterum, quum Taurus Olympo
 Se tollit, tepidumq. aperit mortalibus annum,

Sol etiam quum se fessum perfundit amaris
 Fluctibus, & verso pelagi sub gurgite cursu
 Oceani se tollit aquis, si lumine puro

Vestit humum, caliq. domos, & carula ponti:

Totus erit sine nube dies. si pallidus ora
 Exoritur, vel si picea se nube recondit,

Vel nitido vultu geminos incluserit orbes:

Aut pelago exoriens tenui se lumine tollit,
 Aut radij inter se coeunt caligine, nubescq.

Oppositas certant immissa erumpere luce:

Tunc passim saliet grando per transtra, forosque,
 Et tempestates Auster glomerabit aquosas.

Igneus at fulgor si lucida texerit ora,
 Frustra contemnent ventos vada salsa furentes.

Namq. Aquilo fremitu assurgens mare voluet, & vandas
 Eriget ad caelum, reuolutaq. per freta puppes

In scopulos aget, aut violento in gurgite merget:
 Et ratis euerso fluitabunt fragmina ponto.

Si rutila Solem nubes, quum mergitur alto,
 Circumstant, circumq. cita vaga lumina ludunt,

Aut illum a tergo comitabitur aurea nubes:
 Expectent Nautae Zephyros, & carbasa tendant.

Ipsa etiam calo exoriens te Luna docebit,
 Tempore quo mare conueniat proscindere nautis:

Nam sese tollit quum primum Luna coruscis
 Cornibus, & late rubro nitet ore per altum

Aethera, & incedit recto per inania cornu,
 Discordes magno confligent murmure venti.

Si vero nebula nigro infuscatur amictu,

Postquam se terno terris ostenderit ortu,
 Aut hanc tergemini nigranti nube coronat
 Circulus: aut tenui collustrat lampade noctem,
 Feruere conspicias Euro maria alta furenti:
 Et ratis infestos ruptis compagibus imbres
 Accipiet, breuibsq. vadis inflitta recumbet:
 Nauta metu tumidis duplicabit vota sub undis.

Lucida quin etiam ventos prædicere nautis
 Astra solent: quum pacato discurrere celo,
 Ac veluti volitare atra sub nocte videntur.
 Sidera quum vero pallent: nec turbida lumen
 Sidereum nubes hebetat, nec Luna corusco
 Lumine, sed fulgent veluti perfusa nitenti
 Lampade surgentis Solis: tunc maximus imber
 Nubibus effundet sese: pluuiaq. madescunt
 Carbasa: & oppositas torrentia flumina moles
 Euincunt, secumq. auulsis stirpibus alnos
 In vada salsa trahent: rupis se fornice condent
 Pastores, mæstiq. gregem, atq. armenta videbunt
 In mare turbatum ferri; nec ferre supremum
 Auxilium miseri poterunt. Si discolor Iris
 Apparet celo, quam duplex occupat arcus,
 Nuntiat instantes pluuias. quin & mare subter
 Auditur longe tacitus fragor, adfore ventos
 Admonet, & toto crepitabunt æquore nimbi.

Si celo niueæ (ceu lanæ, velleræ) nubes
 Sparguntur, vel condensæ factæ agmine montes
 Conscedunt, ruet Austrino de vertice largus
 Imber aquæ, multa cum grandine: si iuga relinquunt,
 Alta, petuntq. cauas deuexo tramite valles,
 Procedent sine nube dies, sine turbine noctes.

Quin etiam Delphin scindens placida æquora rostro,
 Obie-

Obiectansq. cauo rigidum sub gurgite dorsum,
 Nimbosos hac parte notos vocat. Et sua signa
 Dant ponto æquorea volucres : nam marmora linquunt,
 Vicinumq. petunt littus, siccoq. residunt
 Littore, & ingeminant querulas per littora voces,
 Quum mare misceri nimbis, aut flamine norunt.

Tales sunt pelagi nantes super æquora mergi,
 Et cornix, coruiq. gemunt quum marmora propter.
 Quin fulica expectat pennis bipatentibus imbres.
 Aut tardo incedit gressu, ceu tristis arena :

Et fragor, & murmur resonant nigra æquora subter.

Sunt etiam parvæ Alcyones, quas cærulea signis
 Pluma notat rutilus, niueoq. aspersa colore:

Hæ duro captant pisces super æquora rostro,

Lethiferamq. famem pellunt, & tempore brumæ
 Suspendunt pelago (visu mirabile) nidus:

Dumq. fouent natos, ponto non ingruit Austro,

Non pluuia, maris vnda silet, ceu mitis in alta

Abdita valle palus: sed maximus imminet imber,

Quum pandunt geminas in apricis cauitibus alas:

Aut mistæ fulicis clamant ad littoris vndam

Tu vero memor hæc imis Chorinæ reponas

Sensibus, ipse altum quoties tentare biremi

Puppe paras, tumidiq. maris te offerre periclis.

Quin etiam post pulsam hiemem solemnia Diuis

Sacra refer, quibus est nautis mos ferre salutem.

Lydius hæc Periphas caro memorabat alumno,

Dum pelago sauiret hiems, atq. aspera grando,

Nec sese rapidis auderent credere ventis.

N A V T I C A.

Orontes, Sergestus.

S Vb Veris tepidos Soles, quum Taurus Olympo
 Se tollit, viridesq. comas nemus induit, & quum
 Surgit ab occasu Zephyrus; desuetaq. ponto
 In mare vela vocat; pelagi nec territus horret
 Nauta minas, sed longa leui petit aquora cymba.
 Tendit in Adriacos fluctus teli instar, & vnda
 Perspicua, & gelida, cursuq. breuissimus Aëis,
 Depictusq. toros riparum, & cornua cannis
 Mellitis, & arundinibus, muscoq. virenti.
 Littoris has oras Sergestus puppe legebat
 Sicanius iuuenis quem sic affatur Orontes;
 Turbatum a ventis qui nondum viderat aquor.
 Tel. Dum lenes spirant auræ; faciēsque profundi,
 Et Veris, cęliq. inuitant tendere nautas
 Vela, nec vlllo agimus per cęrula remige puppem;
 Dic precor, opportuna habeant que tempora nauta;
 Qui trabibus freta salsa secant, vel fortibus alnis.
 Ille sedens transstris, inquit, dum cęrula currunt.
 Nunc, quę conueniant verrentibus equora Nautis
 Tempora, nil certum est nobis: namq. illicet Austrī
 Attollunt sublime rates: nec surgere contra
 Ventorum attoniti strepitu; pelagiq. fragore
 Sufficimus: teneat campos in luce liquentes
 Quamuis clara dies, nec aquosi sidera Piscis
 Se nigro attollant celo; pluuiaq. minentur:
 Difficile est pelagi insidias vitare, dolosq.
 Parato ne fide mari: vaga flabra, faecesq.

Noctiuagus cali, ventosaq. murmura serua:
Et parce infidis vltro te credere ventis.

Vere nouo magis ipsa tamen timidi equora nauta
Ire per ampla solent: flauos adit ille Britannos:
Hic legit Adriacosq. sinus, Tyrrenaq. ponti
Littora; & ad Ligurum flectit caua lintea sedes:
Atq. alius merces secum vehit, & petit urbem
Per maria alta Rhodon; ponti securus, & Austri:
Alter Idumaeas proram conuertit ad oras,
Et prorę imponit veteri de more coronas
Floribus intextas varijs: it per mare puppis
Purpureum: & pandit Zephyris spirantibus alas
Antennarum alas: rapidoq. per equora cursu
Non aliter volat, ac liquidum per inane volucris.
Non alio instructas deducit in equora classes
Tempore nauta Ligur: quam quum sese induit arbos
In florem, vestitq. nouo se gramine tellus,
Quum Taurus calo rutilat: secumq. reducit
Optatos nautis Zephyros, pelagoq. quietem.
Nonne vides, maris vt facies sit Vere tepenti
Latior: & cali passim sit purior aura?
Vtq. caput tollat placata per equora Delphin,
Atq. cateruatum molles-fera monstra per aquor
Deducant choreas? tunc non ratis vlla tenebit
Fluminis, aut ripam, aut patrios me indice portus.

Soluere vela etiam pulso iam Vere licebit:
Tutior ipse tamen condet se nauta portu,
Quum canis arua coquit: pelago quum flamina cessant:
Et calor aerius nautarum corpora soluit.
Quin aestate rates innadit barbarus Afer,
Raptor & Euboicus: qui strata per aquora currunt,

Atque

Atq. tenent ponti vada læta, alacresq. profundum
 Peruolitant: inuentq. nouas per marmora pugnās:
 Vere magis mare sollicitant; & quum legit vnas
 Rusticus, aratis proscindunt aquora rostris.
 Carula vela ferunt malo suspensa feroces
 Barcæi, Careſq. dolo: pinguntq. colore
 Caruleo antennam, malam funeſque, ratemq.
 Quin etiam ſe caruleo velamine velant:
 Atq. improviſo vexant ſub Sole biremes:
 Nam color hic pelago eſt ſimilis, cæloq. ſereno;
 Cernere nec puppim facile eſt procul alta ſecantem,
 Nec certum natet an puppis: vel ſit maris vnda.

Autumno veniente, rubent dum poma, tenetq.
 Rhetica purpureos in aprico colle racemos;
 Et canis Erigones, & lux æſtiua reſceſſit:
 Carbaſa tunc tendant Zephyri; ſigna humida donec
 Conſurgant Hyades cælo, maris vnuaq. fluctu
 Littoris extremas hiberno verberet oras.

Vela ſub Autumnum ventis dedit orbe relicto
 Heſperio, Ligur Auſonia de ſtirpe Columbus:
 Armavit ternasq. rates, & claſſe retexit
 Hac tempeſtate ignotum mortalibus orbem.

Linquebant olim veteres ſua littora nunquam,
 Nec liquidum currebat iter cana pinus aperto
 Aequore: ſed patrios portus ſecura tenebat:
 Dum glacie frenaret hiems torpentia Rheni
 Flumina, montanoſq. lacus, poſitaſq. paludes
 Vallibus, & tegetet montes nix alta ſupremos.
 Sed quis nunc rapidum Boream? turbataq. ponti
 Marmora? ſurgentisq. hiemem timet Orionis?
 Ab miſeri, quos talis habet furor, ille carinam

Impavidus subigit remis, sed pulsus ab Austro
 In scopulos moritur medijs infletus in undis.
 Et qui non surgente Notis; quum Pleias alto
 Exoritur celo; vel quum maris gfluat equor,
 Navigat, aut motos horret sub marmore fluctus:
 Hunc Nautæ ignarumq. vocant, timidumq. nec vnda
 Ionij maris assuetum, nec Syrtibus vllis.
 Nec te adeo moueant tot crebra pericula ponti,
 Nec madidus veniens Libycis de partibus Auster.

Annosam vagus ætatem nam nauita viuit;
 Nec longo languet morbo. licet vnda clientum
 Non adsit, dulcesq. epulas, atq. aurea mensis
 Pocula non ponant virgata in veste ministri.
 Nec myrrham casta, atq. apio longæuus lapis
 Misceat; & lapsum compefcit ad ossa dolorem.
 Non rumpit placidos Nautis cura anxia somnos:
 Illum non litui, non terror turbidus vrget:
 Non patrio aduentare procul de vertice tecti
 Prospicit armatas ad mœnia cara phalanges:
 Sed pelagi immensos tractus metitur: & vrbes
 Littoreas, portusq. videt: partemq. peragrat
 Oceani, atq. alio gentes sub Sole repostas:
 Gaudet & inuentis Cancris sub sidere regnis.
 Fert & ad Ausonios, & regna Aegyptia merces
 Quas Cuba, quas Cannibalum deuexit ab oris:
 Oraq. & ignotos habitus miratur, & arma
 Bellantum; & penitus diuersa animalia nostris:
 Quæ lacubus, pelagæq. natant; quæq. abditâ siluæ
 Lustra colunt: & quæ volitant per inania cali
 Sæpe & ad Eoas gentes, & ad æquora, qua Sol
 Occidit; aut Borcæ qua spirat flatus ab alto

Vertice.

N A V T I C A

Vertice, & oppositum Lybiae defertur ad axem
 Expiratq. animam non gemmas inter, & auri
 Pondera: sed natos inter, & amata nepotum
 Pignora, amicorumq. manus tenet, improba dones
 Mors tacito pede subrepat, somnoq. resoluat
 Aeterno annexos iam lassum corporis artus.

Tempora dum senior pelagi secura referre
 Prosequitur, quaeis nauigio puer equora posset
 Currere, & optato tandem consistere portu:
 A dextra aerij prospexit saxa Pelori,
 Et patrios longe montes: sinemq. loquendi
 Ore dedit. Socij procurua puppis habenas
 Deflectunt proramq. optata ad littora vertunt:
 Quum iam nox umbra terras, caelumq. teneret.

Ad Nicolaum Florentium Belgam.

F Lorenti ingenuas artes edocete, sciensq.
 Multarum rerum, & prudens cognoscere vultus
 Effictos lapide è Pario fuluoue met allo;
 Et prisca populos Latij, & mutata locorum
 Nomina. Florenti te pagina nostra salutatur,
 Felicemq. vocat: licuit cui viuere vitam
 Alarum Granuelani sub Principis umbra.

A C O N.

De gestis Caroli Quinti.

Lydia qua candore niues, & cana ligustra,
 Et socias cantu vincis, & ore tuas.
 Has violas, hac mista croco serpillia rubenti,
 Et quas decerpfit Sole oriente rosas,
 Ille tuis tibi mittit Acon, quem sepe canentem
 Mirata es rapidis, qua natat Ister aquis.
 Qua viridi sylua alta coma stagnanti. tangit
 Flumina, nostra petas rura, nouumq. larem.
 Pulchra aderit comitata choro Plautilla sororum,
 Queq. colunt montes, flumina queq. tenent:
 Erigone noua nupta aderit cum coniuge Mopso,
 Flauaq. Lampetie, Demoloontis amor.
 Illa etenim residens antro, qua delitet vnda,
 Flore coronabat versicolore locum.
 Et nunc chrysolithis ornabat colla, lacert osq.
 Ornabat gemma nunc viridante comas.
 Cydippe forma insignis nunc pingit ad vndam
 Lactea mista rosis lilia sanguineis.
 Nunc nescit Domino texenda in ferta colores,
 Nunc Domini aduentu leta reuisit aquas.
 Disponit niueas miro nunc ordine conchas,
 Spargit & Eois atria coralijs.
 Pendebunt agris opera interrupta, nec vllus
 Mersabit puro flumine pastor oues.
 Instituet certos vicina ad flumina ludos
 Cum Numitore Ligur Thyrsis, & Eurymedon:
 Certabitq. pedum cursu Maurusius Acmon:
 Emitteret calamos ad loca certa Pharon.

Stabit

A C O N.

Stabit aper precium palma iuga Rhetica propter
 Captus, & horrisono turbidus ore fremet.
 Astabunt hirci caueq; prope limina septem,
 Frondibus incincti cornua pampineis.
 Ceruus erit domini mensis assuetus, & intra
 Marmoreas somnum carpere nocte fores.
 Sunt etiam gemini Ptelera de stirpe Molossi:
 Hic tauros morsu sistit, at alter apros.
 Hic ingens tabula ingenti pendebit ab ulmo,
 Qua tu conspicias Caesaris arma tui:
 Nec non magnanimo victos à Cesare reges:
 Additaq; imperio clara trophæa ducum.
 Inq; fugam versos Hispano à milite Turcas,
 Miscent esq; feros prælia sua viros.
 Aspicias urbem longa obsidione leuari,
 Sæbethus liquidis qua petit equor aquis.
 Dissiectasq; arces Morinum, vicinaq; circum
 Oppida, pugnaci captaq; signa manu.
 Ticinumq; atro sædatum sanguine ripas,
 Et captos Albis flumina ad alta duces.
 Ignotos habitus, atq; arma ignota videbis,
 Pænorumq; oculis agmina torua leges.
 Flammantis propior Solis quos inficit ignis,
 Qua non claudit hiems florea rura gelu.
 Caesaris & puppes pelagi dominarier vndis,
 Et multa Leptin obsidione premi.
 Cernere erit Nomadum turmas, atq; horrida castra
 Caesaris, & Libycum per mare mille rates.
 Et linoquit Delphin portus, & ludit in vndis,
 Atque agitant phocæ per sicca lenta choros.

Inuebitur curru Carolas sublimis eburno,
Et parva ante pedes plurima scepra gerit,
Parte alia de more refert solennia sacra,
Et supplex multa cum precetempla tenet.

Ad Beatam Virginem.

Patre Deo Deus est, atq. immortalis Iesus.
Matre homo, mortalisq. simul; purissima partu,
Quem dedit in lucem hanc nostram Galilæia Virgo.
Non illi graue pondus erat, quod ventre gerebat,
Cum lumen, verbumq. Dei, non pondus haberet.

Felix ante alias, cæli que facta fenestra es,
Per quam perspicuum lumen diffudit in orbem
Terrarum æterni proles illa inçlyta patris.

Scalaq. facta poli es, per quam conscenderet altum
In cælum mortale genus, mandata secutum,
Quæ iussit Pater omnipotens, rerumq. creator.

Nec mirum, o Virgo, si te bissera coronant
Sidera; nam tuus ipse suo cum lumine Christus
Iustitiæ Sol cælesti te vestit amictu.

Tuq. pudicitia speculum mirabile; namq.
Nulla in te macula est; tu præstantissima Virgo
Es longe formosa; licet sis fusca colore.

Tu generis nostri longe prælata puellis
Omnibus es patre ab æterno: & quem non capit orbis
Maximus, ille tua, tua viscera Christus in aluo
Se clausit: quem mox natum prope paruula Bethles
Mœnia adorauere Magi tria dona ferentes.

Et summi tu sponsa Patris, tu mater Iesu,
Mortales maculas fuso qui sanguine terfit.

Pro nobis Maria alma tuum natumque, Patremq.
Æternum exora: nos vt post funera dignos
Efficiat pietate sua cælestibus oris.

F I N I S.

AD LECTOREM.

IN hac noui orbis descriptione Petrus Martyrem Angleriam Mediolanensem sum secutus: is enim cum Mediolani Ducis ad Fernandum Aragonum Regem, & Reginam Isabelam legatus esset, se cum Christophoro Columbo collocutum in suis decadibus testatur: in quibus nusquam morbi Gallici meminit, cum alij qui de ea re scripserunt, eam contagionem secunda Columbi nauigatione in Hispaniam primum, mox Neapolim, quo tempore Consalius Ferrandus Corubensis exercitum in Italiam Ferdinandi iunioris regis Neapolitani subsidio traiecit, aduectam Gallorum exercitum inuasisse tradant, vnde Gallici morbi nomen ab Italis accepit, Galli autem ipsi Neapolitanum appellant, quod ipse attigissem, nisi me Hieronymi Fracastorij Veronensis (sui vero temporis, & magni inter Poetas nominis) Siphylis retardasset. Qui tamen (nisi me memoria fallit) cum morbum non à nouo orbe aduectum: sed à cæli conuersione ortum, illum item interiturum, rursusq. excitatum iri affirmat. id quod Fernandus etiã Columbi filius prodidit, quæ, nequis meã hac in re diligentia requirat, volui adscribere.

INDEX

I N D E X
LIBRORVM NAVIGATIONIS
Christophori Columbi.

A

D A M A N A
tellus 57
Aestatis descri-
ptio 66
Alcyones ubi ni-
dos condant 111
Ales habens quattuor alas no-
tu fulgentes, vt faces 87
Animalia noxia ubi non sint.
80. & 82.
Aqua fluens ex arboris folijs
pro omnium vsu 33
Aqua iuuenescere faciens 87
& 88.
Aquarum calidarum flumen.
pag. 49
Arbor letalis, & ex ea reme-
dium 80
Arbor cucurbitas producens,
& earum vsus. 76
Arboreis folijs tegere qui se
soleant 100
Arma ex palma fieri solita. 32
Asia a Mongallis domita. 14
Atibunicus fluius. 73
Aucupij genus mirum 75
Auroræ descriptio ibid.
Auri copia, & effodiendi mos
13. 14. 15. 47. 74. 84. 94.
& 100.
Ayay Cannibalorum ædes. 38

B

BAhua fluuius falsus 78
Beragua fluuius 100. & 101
Bouca insula 81
Bouca fontis uis 88
Brixia laus 86
Burichennæ terræ descriptio.
pag. 41

C

CAdauera seruandi mos. 98
Cadauera plebis in siluis
condi solita ibid.
Canaria insula fortunata. 17
Cares nunquam latrantes.
21. 38. & 39.
Cannibalorum regio, & insu-
la 33. 37. & 39.
Cannibali feroces, celeres 34
36. & 81. intrepidi, & belli-
cosi 39. & eorum habitatio-
nes 37. & 38. imperij sedes.
pag. 34
Cannibali humana carne ve-
scuntur 35. & 81
Caunoboa Rex oppidi Sancti
Thomæ 59. ad Columbum
deducitur 61
Cemes dii appellati 7. pro So-
le, & Luna adorati 87
Cemes quid suis de nostris
prædixerint 44. & 105
Cerabora

I N D E X

Cerabora gens	100	Columbus piscandi artem do- cet	75
Cereopiteci cū apro pugna	97	Columbus duos Reges in Hi- spaniā ducit 94. duos ex Qui- curi hominibus 96. decem ex Quiqueiæ	35
Cerebarum insulæ pars	98	Communia vbi sint omnia	82
Cibauī terra quibus abundet	74. & 86	Conchilia multa in mari Cu- bæ	54
Cipango tellus, & eius de- scriptio	15	Corlanus Columbi miles	46
Citria qualia apud nos, vbi pag.	95	Cotoi terra auri ferax	74
Columbi gesta, & laudes.	10. 11. & 18	Crocodili quot, & quales	49. 95 & 101
Columbus cur incognita lo- ca penetrare tentauerit. 12. & 16		Cubæ portus	48
Columbi focij	16	Cubæ & Quiqueiæ mores. ijdem	49. & 56
Colūbo comes minatur mor- tem	16	Cubigar fluiuius	100
Columbus ternas rates à Fer- nando Rege obtinet. 16. na- ues instaurat	68	Curiana tellus	72
Columbi ad socios allocutio	55. ad Guacanarillum Regē 29. & 43. ad Ferdinandum Regem		
Columbus milites Guacana- rillo commendat	28	D	
Columbus, & focij è cælo de- scendisse creduntur.	52	D Escrip̄tio diei 50. auroræ 103. noctis & Vesperis 10. 38. & 102. Veris 11. & 16. ætatis 66. auræ 103. auiū plurimarum 22. Orbis 12. tor- menti militaris 57. & 68. Si- mij 71. Virginis	24
Columbi, & eius fratris gesta. pag.	88	Delphinus quid præsignet na- uigantibus	111
Columbus, & frater vincit in Hispaniam ducuntur	89	Deus vnus quando, & à qui- bus nouis gentibus prædica- tus	105
Columbi precatio, & votum ad Deum, & Beatam Virgi- nem 17. 25. 55. 66. 90. & 105		Didacus Mendez interpres, 54. eius laus 104. reditus ad Columbum	106
gratiarum actio 19. & 27. vo- ti perfolutio 30. & 92		Didacus, & Fliscus ad Hayti litora mittuntur	104
		Draco	

Draconis ora quæ appellata
 pag. 70
 Duraba fluuius 102

E

Electrum apud Quiqueiam
 quale 75
 Enses ex palma fieri soliti 15
 Eripanus fluuius 15
 Europæ quorundam proceru
 origo ibid.

F

Farris genus 86
 Ferdinandus Rex tres Co
 lumbo naues concedit 16
 Ferrum vbi non sit 32
 Ferri loco quid sit in vsu 84
 Flumen Eridanus 15. Atibu
 nicus, Iauhe, Iunna, Naiba
 73. Bahua 78. Beraguam 100
 & 101. Hiebra 100. & 101
 Iamiroe 74. Zabora 100
 Fluminis na turu mirabilis 95
 Flumina piscibus & testudini
 bus abundantia ibid.
 Fontis aqua inuenescere fa
 ciens 88
 Fontes mira natura 74
 Fontes in fundo salsi, supra
 dulces 78
 Fructus apud Quiriquitanos
 quot & quales 94

G

GAdes versus Colibus na
 tuigat 16 inde discedit 17
 Gorganti scopuli 107
 Gemmarum copia. 13. 14. & 74
 Gentes nudæ incedentes 24.
 69. 84. 93. 98. 99. 100. 101.
 & 105.
 Gossipium quid sit, quale, &
 vbi 36 & 94
 Grana tingedis vestibibus apta
 pag. 75
 Graues apud Cubam 53
 Guacanarillus ad Columbum
 ducitur 45
 Guacanarillo milites commo
 dantur 29
 Guacanarillus Xamanæ arcis
 excidium narrat 43
 Guacanarilli cum alijs Regi
 bus pugna narratur 44
 Guaicanus piscis apud Qui
 queiam, & Cubam qualis sit,
 & quomodo capiatur
 Guananaï vrbis, & insulæ de
 scriptio 21
 Guananaï gentis mores, &
 forma 20
 Guarionexus Rex, & eius di
 tio 27. & 30
 Guarionexius à Columbi fra
 tre victus 88
 Guarionexij tellus quam ferti
 lis. 80
 Guinea auri, & gemmarum
 ferax 14

Heres

I N D E X

H

L

H Aeres quis institui solitus 83
 Hastilia ex palma fiunt 94
 Hayti ad littora Columbi frater mittitur 105. quid ibi fecerit 88
 Hayti auro abundans 57
 Heroum cadauera siccantur. pag. 98
 Hibura arbor cucurbitas producens 76 85. & 101
 Hojedas, & Corlanus Columbi milites 46
 Homines albis vestibus induti 53
 Homines pingi soliti 100. & 102.

I

I Ache fluius 73
 Iamaicæ insulæ descriptior pag. 47
 Iamaicæ mons, & horti lætissimi 48
 Iamiroe flumen, & eius cursus sub mare 74
 Imagines Cemium duo 87
 Insula ferrea vna ex fortunatis 33
 Isabellæ Reginae in Columbum beneficentia & honor, pag. 89
 Islandiæ descriptio 14

L Acus subter mare in aliud mare transiens 87
 Lunæ ecliphs occasione quid fecerit Columbus 105
 Lusitani quæ loca inuenerint, & fundauerint 13
 Luxanus apud Cibauum labruscæ racemos inuenit 84

M

M Adanina insula 38. & 61
 Maderæ littus 65
 Magnetis in pyxide effectus pag. 18
 Maguana terra, & eius descriptio 78
 Manacapana tellus 72
 Maitium quid, quale, & vbi nascatur 47. 86. 92. & 101.
 Margarita insula à Columbo quæ appellata 70
 Mare album ad instar lactis, seu farinae 52
 Mare plenum herbis, cum seminibus 73
 Mariæ Virgini precatio, & votū à Columbo facta. 17. & 66
 Melchior ad Guacanarilli ædes mittitur 45
 Mendez terram nouam patefacit 68
 Mira à se visa Columbus recenset 21
 Molossicanes 21
 Mundi

I N D E X

Mundi creatio, & initiū 12

N

N Apis species iucca. 84
 Nicolai s. portus descriptio 47. & 57. in eum Columbum ingreditur 57
 Noctis & vesperis prescriptio. 10. 38. & 102

O

O rbis initiū, & creatio 12
 Orbis descriptio ibid.

P

P Allensis portus 16
 Palma apud Cubam 53
 Parentum cadauera ficcari solita 98
 Paria tellus 71. finus 94. portus 95. eius gentis descriptio 71
 Pauoni similis ales apud Quiriquiranos 94
 Pellei virtus in armis 13
 Piscis guaicanus quis, qualis sit, & quomodo capiatur 50
 Pleiades quid prædicent 109
 Polari in stella quomodo iter à nauigatibus agnoscatur 18
 Portus regalis 46. Quicuri. 98
 S. Nicolai 47. & 57. Paries telluris 95
 Potio ex fructibus fieri solita. pag. 85

Prata nunquam flores amittentia 79
 Precatio ad Deum, & beatam Virginem 17. 20. 25. 55. 66. 90. & 105
 Psittacus qualis 22. & 31

Q

Q Vanassæ ad littus Columbus accedit 91
 Quicuri portus 96. & 98
 Quicuri gentis natura, & mores 96
 Quiqueiæ descriptio 73
 Quiqueiæ gentis mores 49 73 & 81. simplicitas 81. superstitio 86
 Quiqueiæ Reges triginta vxores habent 82
 Quiqueiæ Regis mortui vna ex vxoribus eodem se condit tumulo 82
 Quiqueiæ vxores nudæ incedunt 83
 Quiriquitanæ regionis mores, & natura 92. & 93

R

R Egalis portus 46
 Reges Quiqueiæ triginta habent vxores 82
 Regum exequiæ & mos ibid.
 Rex obiens quem sibi eligat successorem 83
 Rex Burichenna 41
 Rodericus 29

Sagitta

I N D E X

S

S Agittæ ex palma factæ	94
S Scandia	15
Simij descriptio	71

Veris descriptio 11. 16. 47.

& 90	
Vites	93
Vua	13

T

T Aprobana insula	15
Teneriffæ insula	17
Thomæ S. castrum	47
Tormenta vulgo bombarde	
pag.	99
Tubarum vsus ad bellum	69

X

X Aguara regio	100
Xamana regio, & rex	
pag.	29

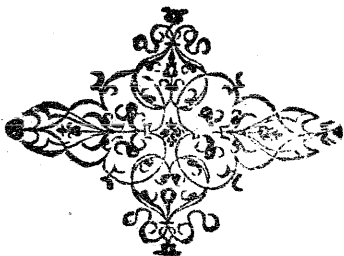
V

V Er vbi fere perpetuum.	
pag.	79. & 92

Z

Z Abara fluiuis	100
Zauana terra	78
Zauanæ gentis mores, & natura	
	79

F I N I S.

I H D Z

1912
1913
1914
1915
1916
1917
1918
1919
1920
1921
1922
1923
1924
1925
1926
1927
1928
1929
1930
1931
1932
1933
1934
1935
1936
1937
1938
1939
1940
1941
1942
1943
1944
1945
1946
1947
1948
1949
1950
1951
1952
1953
1954
1955
1956
1957
1958
1959
1960
1961
1962
1963
1964
1965
1966
1967
1968
1969
1970
1971
1972
1973
1974
1975
1976
1977
1978
1979
1980
1981
1982
1983
1984
1985
1986
1987
1988
1989
1990
1991
1992
1993
1994
1995
1996
1997
1998
1999
2000
2001
2002
2003
2004
2005
2006
2007
2008
2009
2010
2011
2012

I H D Z